

Tiia Sorsa | Noora Lehtonen | Amanda Ahola | Anna Rotkirch

Sukua, ystäviä, yhteyden- pitoa

PERHE JA YSTÄVÄT

PERHE
BARO
METRI
2025

Perhebarometri 2025

Sukua, ystäviä, yhteydenpitoa

Tiia Sorsa, Noora Lehtonen, Amanda Ahola & Anna Rotkirch

ALLI
PAASIKIVEN
SÄÄTIÖ

NetResilience

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

Julkaisija: Väestöliitto ry, Väestöntutkimuslaitos

Kalevankatu 16B, PL 849, 00101 Helsinki

www.vaestoliitto.fi

Kustantaja: Väestöliitto ry

Kalevankatu 16B, PL 849, 00101 Helsinki

© Kirjoittajat ja Väestöliitto ry

ISBN 978-952-226-238-7 (painettu)

ISBN 978-952-226-239-4 (verkko)

ISSN 1455-2191 (painettu)

Ulkoasu ja taitto: Lena Malm

Infograafit: Pekka Pulli

Helsinki, 2025

Paino: PunaMusta Oy

Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E60/2025

Esipuhe: Suku ja ystävät ikääntyvässä Suomessa

Millaisia ovat suomalaisten sukulaisverkostot ja ystäväpiirit? Miten paljon näihin pidetään yhteyttä ja miten läheisiksi koemme toisemme? Väestöliiton Perhebarometri 2025 pureutuu läheisiin sosiaalisiin verkostoihin.

Sanotaan, että ”hädässä ystävä tunnetaan” ja että ”veri on vettä sakeampaa”. Sanonnat kuvastavat, miten keskeisessä asemassa erilaiset sukulaiset ja ystävät voivat olla, niin arjen sujumisen kuin juhlien ja lomienvieton aikana – elämänkriiseistä puhumattakaan. Soitamme äidille, tuemme veljeä, käymme konsertissa ystävän kanssa. Silti tiedämme näiden suhteiden määrästä ja vahvuudesta vain vähän. Aikuisväestöämme edustavaa tutkimusta sukulaisista ja ystäivistä ei ole viime vuosikymmenten aikana tehty. Viranomaisten rekistereissä väestömme koostuu yksilöistä ja kotitalouksista. Kotitalouden rajoja ylittävät ihmissuhteet jäävät tällöin usein huomiomatta, vaikka kaikki tunnistamme, miten moninaisia ja tärkeitä ne voivat olla.

Koska elämme yhä pidempään, yhä useammalla suomalaisella on omia vanhempia, isovanhempia, tätejä, setiä ja joskus jopa isoisovanhempia elossa. Samaan aikaan yhä useampi elää yksin, niin nuoruudessa kuin elämän loppua kohden. Omia lapsia on yhä vähemmän, kuten myös lapsenlapsia ja sisarusten lapsia. Lemmikkejä sen sijaan on yhä useammalla, vaikka niiden omistamisesta onkin ollut vain vähän edustavaa tutkimustietoa.

Ketkä sukulaiset koetaan läheisiksi? Keihin pidämme yhteyttä ja miten usein? Miten laajat ystäväpiirit eri väestöryhmillä on, ja keistä tulee läheisiä ystäviä? Käsillä oleva Perhebarometri vastaa näihin kysymyksiin ja esittelee kattavasti 18–79-vuotiaiden suomalaisten suhteita sukulaisiin ja ystäviin. Kiinnostuksen kohteena ovat tällä kertaa kotitalouksien seinät ylittävät merkitykselliset suhteet: suhteet aikuisten lasten, vanhempien ja aikuisten sisarusten välillä sekä suhteet muihin läheisiin sukulaisiin ja läheisiin ystäviin.

Raportti *Sukua, ystäviä, yhteydenpitoa* on osin jatkoa aivan ensimmäiselle Perhebarometrille, *Selvitys suomalaisten perheeseen liittyvistä käsityksistä* (1997) sekä vähän myöhemmälle Perhebarometrille *Mikä on minun perheeni?* (2007). Tänä vuonna sukulaisuus suhteet ja perhe palaavat Perhebarometrien tarkastelun keskiöön 18 vuoden jälkeen. Uusittu kyselymme kattaa sukulaisverkoston aiempia kyselyitämme laajemmin ja perusteellisemmin. Lisäksi mukana on kattava osio aikuisten ystävyys-suhteista – aihepiiri, jota emme ole aiemmin tarkemmin käsitelleet.

Toistamme kyselyn jatkossa neljän vuoden välein, joten tulevaisuudessa meidän on mahdollista tarkastella ajallista muutosta suomalaisten sukulais- ja ystävyys-suhteissa. Muut, samoin neljän vuoden välein toistuvat, Perhebarometrien aiheet ovat perhepolitiikka, syntyvyys ja lastensaanti sekä parisuhteet ja seksuaalisuus.

Väestöliiton keskeinen tavoite on, että jokaisella olisi joku, jota rakastaa tai pitää läheisenä. Tämä unelma toteutuu Perhebarometri 2025 tulosten valossa suhteellisen hyvin. Merkittävä ja ilahduttava tulos on, että vain harvalla suomalaisella ei ole ketään läheistä sukulaista tai ystävää. Samalla löytyy kuitenkin viitteitä läheisten ihmissuhteiden kasautumisesta ja erkanevista elämänpiireistä. Joillain on runsaasti, useita kymmeniä läheisiä ihmisiä, toisilla vain muutama.

Yhteydenpito kulkee vahvasti perhesukupolvien välillä, isovanhemmilta aikuisille lapsille ja lapsenlapsille, ja myös aikuisten sisarusten välillä. Lapsuuden perhe seuraa ihmistä läpi elämän, tyypillisesti hyvinkin tiiviillä ja läheisellä yhteydenpidolla. Kaikki eivät kuitenkaan voi tai pysty olemaan osallisia näihin ylisukupolvisiin perhesuhteisiin. Miten pärjää kasvava joukko ihmisiä, joilla ei ole laajaa lapsuuden perhettä tai omia lapsia? Missä määrin ystävät, kummit, työtoverit tai lemmikit voivat korvata aiemmin perheen ja suvun tarjoaman läheisyyden ja tuen?

Tulee olemaan mielenkiintoista seurata, miten tilanne muuttuu, kun Suomi jatkaa ikääntymistään seuraavien vuosikymmenten aikana. Väestötutkimuslaitos aikookin jatkossa panostaa ystävyys-tutkimukseen vanhemmuuden, parisuhteiden ja perhepolitiikan rinnalla.

*

Perhebarometrikyselyn keruun toteutti Norstat keväällä 2025. Kiitämme Norstatin toimitusjohtajaa Antti Suomelaa ja ahkeria koodaajia sujuvasta yhteistyöstä ja kärsivällisyydestä yllättävän haasteelliseksi osoittautuneen lomakkeen viimeistelyssä. Käytämämme aineisto sisältää runsaasti jatkotutkimusaiheita, ja se tulee myöhemmin opiskelijoiden ja tutkijoiden käyttöön maksutta.

Perhebarometrikyselyn suunnittelusta vastasivat itseni lisäksi tutkijat Tiia Sorsa ja Noora Lehtonen. Sorsa on kirjoittanut raportin sukulaisia koskevat luvut ja Lehtonen ystävyttä koskevat luvut. Korkeakouluharjoittelija Amanda Ahola vastasi avovastauksen analyyseistä ja kommentoi kokonaisuutta. Perhebarometritiimin lisäksi raportin tekoa ovat tukeneet ja lomaketta kommentoineet johtava tutkija Venla Berg, tutkimusprofessori Antti Tanskanen, erikoistutkija Mirkka Danielsbacka ja NetResilience-hankkeen tutkijat. Erityisen lämmin kiitos NetResilience-tutkija, biologi Milla Saloselle, jonka asiantuntijuuden avulla suunnittelimme lemmikkejä koskevia kysymyksiä. Salonen myös analysoi lemmikkejä koskevat tulokset.

Väestöliiton ohjelmapäällikkö, perheystävällisyyden asiantuntija Anna Kokko kommentoi paneutuneesti kyselylomaketta. Suunnittelimme yhdessä Kokon kanssa erityisen keski-ikäisen ruuhkavuosia sekä iäkkäiden omaisten ja läheisten auttamista koskevan

osion, joka mahdollisti kyselyyn aiempaa laajemman ikähaarukan. Pitkään Perhebarometreissä kysyttiin vain nuorempien aikuisten, 18–54-vuotiaiden mielipiteitä. Tässä barometrissä tutkimme myös vanhempia ikäryhmiä ja vastaukset heijastavat 18–79-vuotiaiden kokemuksia. Työsuojelurahaston rahoittamaan Ruuhkavuodet 2 -hankkeeseen kerätyistä työnteon, avunannon ja hoivan osioista raportoidaan tarkemmin seuraavassa Perhebarometrissa.

Tietoasiantuntija Tiina Helamaa ja tutkimuskoordinaattori Johanna Lahtela vastasivat oikoluvusta ja Tiina Helamaa lisäksi viestinnästä. Graafinen suunnittelija Lena Malm on tehnyt kannen ja vastannut taitosta. Graafikko Pekka Pulli toteutti keskeiset nostomme infograafeineen. Lämmin kiitos heille.

Alli Paasikiven Säätiö on tukenut tämänkin perhebarometrikyselyn keruuta. Perhebarometreihin viitataan yhä enemmän niin kotimaisessa kuin kansainvälisessä keskustelussa ja niiden aineistoista tehdään vuosittain opinnäytetöitä. Tällaista vaikutavuutta ei olisi voitu saavuttaa ilman säätiön pitkäjänteistä tukea. Vuoden 2025 kyselyaineiston keruuta tuki myös Työsuojelurahasto. Perhebarometritutkijoiden työtä tuki opetus- ja kulttuuriministeriön perusrahoitus Väestöntutkimuslaitokselle sekä Suomen Akatemian yhteydessä toimiva strategisen tutkimuksen neuvosto ja NetResilience-tutkimuskonsortio (päättönumerot 364371 ja 364382).

Erityisen suuri kiitos kuuluu kyselyyn vastanneille 5 117 ihmiselle. Ilman teidän kärsivällisyyttänne meillä ei olisi aineistoa, eikä siten tietoa suomalaisten sukulais- ja ystävyyssuhteiden laadusta.

Helsingissä 27.10.2025

Anna Rotkirch

Tutkimusjohtaja, Väestöntutkimuslaitos

Sisällys

Perhebarometrin 2025 keskeiset tulokset	11
1 Tutkimuksen tarkoitus, aineisto ja tutkimusmenetelmät	15
1.1 Tutkimuksen tausta	15
1.2 Tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet	16
1.3 Uudistettu kyselylomake	20
1.4 Tutkimuksen aineisto: kysely keväällä 2025	21
1.5 Tutkimuksen menetelmät ja rakenne	24
2 Keitä sukulaisia ja ystäviä suomalaisilla on?	25
2.1 Keitä sukulaisia suomalaisilla on?	26
2.2 Yhteydenpito sukulaisiin ja läheisten sukulaisten määrä	30
2.3 Kuinka monta ystävää suomalaisilla on?	34
2.4 Läheisten ystävien ja läheisten sukulaisten määrä	38
2.5 Kuinka tyytyväisiä läheisten ystävien ja sukulaisten määrään ollaan?	40
2.6 Lopuksi	42
3 Lapset ja vanhemmat	45
3.1 Aikuiset lapset	45
3.1.1 Yhteydenpito aikuisten lasten kanssa	47
3.1.2 Kasvokkain tapaaminen aikuisten lasten kanssa	49
3.1.3 Läheisyys aikuisiin lapsiin	51
3.2 Vanhemmat	54
3.2.1 Yhteydenpito vanhempien kanssa	56
3.2.2 Kasvokkain tapaaminen vanhempien kanssa	60
3.2.3 Läheisyys vanhempiin	63
3.3 Lopuksi	66
4 Sisarukset	69
4.1 Keillä on sisaruksia?	70
4.2 Yhteydenpito sisarusten kanssa	72
4.3 Yhteydenpidon tiheys täyssiskoihin ja -veljiin	74
4.4 Kasvokkain tapaaminen sisarusten kanssa	75
4.5 Läheisyys sisaruksiin	77
4.6 Lopuksi	80

5	Muut läheiset	81
5.1	Keitä muut läheiset sukulaiset tyypillisesti ovat?	82
5.2	Yhteydenpito muihin läheisiin sukulaisiin	85
5.3	Läheisyys muihin sukulaisiin	88
5.4	Muut tärkeät läheiset	90
5.4.1	Muut läheiset lapset	90
5.4.2	Muut läheiset	92
5.5	Tärkeät eläimet	94
5.6	Lopuksi	94
6	Keitä läheiset ystävämme ovat?	97
6.1	Nimetyt läheiset ystävät	98
6.2	Kumppanit tai sukulaiset ystävinä	99
6.3	Läheisimmät ystävät	100
6.4	Miten lähimmät ystävät on tavattu?	106
6.5	Lopuksi	112
7	Läheisyys ja yhteydenpito ystävyssuhteissa	115
7.1	Yhteydenpito ystävien kanssa	116
7.2	Kasvokkain tapaaminen ystävien kanssa	119
7.3	Läheisyys ystäviin	122
7.4	Lopuksi	125
	Lähteet	127

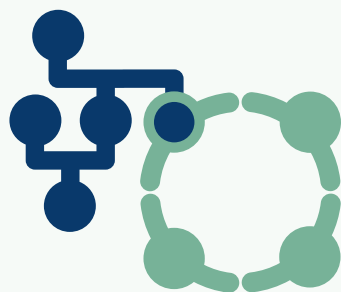
Kuviot ja taulukot

Taulukko 1.	Perhebarometrikyselyn vastaajat vuonna 2025 painottamattomassa ja painotetussa aineistossa.	23
Kuvio 1.	Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa	26
Kuvio 2.	Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa. Kaikki kysytyt sukulaistyytit.	27
Kuvio 3.	Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa, ikäryhmittäin.	28
Kuvio 4.	Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa, koulutusasteen mukaan.	29
Kuvio 5.	Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa, naiset ja miehet.	30
Kuvio 6.	Yhteydenpito sukulaisten kanssa vuoden aikana.	31
Kuvio 7.	Läheisten sukulaisten määrä luokiteltuna, naiset ja miehet.	32
Kuvio 8.	Läheisten sukulaisten määrä. Keskiarvot ikäryhmittäin, naiset ja miehet.	33
Kuvio 9.	Läheisten sukulaisten määrä luokiteltuna, koulutusasteen mukaan.	33
Kuvio 10.	Ystäväpiirin koko ja läheisten ystävien määrä, naiset ja miehet.	35
Kuvio 11.	Ystäväpiirin koko luokiteltuna, naiset ja miehet.	35
Kuvio 12.	Läheisten ystävien määrä luokiteltuna, naiset ja miehet.	36
Kuvio 13.	Ystäväpiirin koko, keskiarvot ikäryhmittäin.	36
Kuvio 14.	Läheisten ystävien määrä, keskiarvot ikäryhmittäin. Naiset ja miehet.	37
Kuvio 15.	Ystäväpiirin koko, naiset ja miehet koulutuksen mukaan.	37
Kuvio 16.	Läheisten ystävien määrä, naiset ja miehet ja koulutuksen mukaan.	38
Kuvio 17.	Läheisten ystävien määrä läheisiksi koettujen sukulaisten määrän mukaan, naiset ja miehet.	39
Kuvio 18.	Läheisten sukulaisten ja läheisten ystävien määrät luokiteltuna.	40
Kuvio 19.	Sosiaalinen yksinäisyys läheisten sukulaisten määrän mukaan.	41
Kuvio 20.	Sosiaalinen yksinäisyys läheisten ystävien määrän mukaan.	41
Kuvio 21.	Kuinka monella on täysi-ikäisiä lapsia. Naiset ja miehet ikäryhmittäin.	45
Kuvio 22.	Kuinka monella on täysi-ikäisiä lapsia. Naiset ja miehet koulutusasteen mukaan.	46
Kuvio 23.	Yhteydenpito nuorimman, vanhimman ja ainakin jonkun täysi-ikäisen lapsen kanssa.	48
Kuvio 24.	Yhteydenpito ainakin jonkun täysi-ikäisen lapsen kanssa. Naiset ja miehet koulutusasteen mukaan.	49
Kuvio 25.	Kasvokkainen yhteydenpito nuorimman, vanhimman ja ainakin jonkun lapsen kanssa.	50
Kuvio 26.	Kasvokkainen yhteydenpito nuorimman, vanhimman ja ainakin jonkun lapsen kanssa. Naiset ja miehet asuinalueen mukaan.	51

Kuvio 27.	Emotionaalinen läheisyys nuorimpaan, vanhimpaan ja läheisimpään aikuiseen lapseen.	52
Kuvio 28.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpään aikuiseen lapseen, naiset ja miehet ikäryhmittäin.	53
Kuvio 29.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpään aikuiseen lapseen asuinpaikan mukaan, naiset ja miehet.	53
Kuvio 30.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpään aikuiseen lapseen koulutuksen mukaan. Naiset ja miehet.	54
Kuvio 31.	Kuinka monella on kukakin vanhempi elossa.	55
Kuvio 32.	Kuinka monella on kukin vanhempi elossa, ikäryhmittäin.	56
Kuvio 33.	Kuinka monella on kukakin vanhempi elossa, koulutuksen mukaan.	56
Kuvio 34.	Yhteydenpito vanhempien kanssa.	58
Kuvio 35.	Yhteydenpito äidin ja isän kanssa, ikäryhmittäin.	59
Kuvio 36.	Yhteydenpito äidin ja isän kanssa, naiset ja miehet.	59
Kuvio 37.	Yhteydenpito äidin ja isän kanssa, koulutuksen mukaan.	60
Kuvio 38.	Kasvokkainen yhteydenpito vanhempien kanssa.	61
Kuvio 39.	Kasvokkainen yhteydenpito äidin ja isän kanssa, naiset ja miehet.	62
Kuvio 40.	Kasvokkainen yhteydenpito äidin ja isän kanssa, koulutuksen mukaan.	62
Kuvio 41.	Kasvokkainen yhteydenpito äidin ja isän kanssa, vastaajan asuinpaikan mukaan.	63
Kuvio 42.	Emotionaalinen läheisyys vanhempiin.	64
Kuvio 43.	Emotionaalinen läheisyys vanhempiin, naiset ja miehet.	65
Kuvio 44.	Emotionaalinen läheisyys vanhempiin, koulutuksen mukaan.	65
Kuvio 45.	Emotionaalinen läheisyys vanhempiin, ikäryhmittäin.	66
Kuvio 46.	Kuinka monella on kukakin sisarus elossa.	70
Kuvio 47.	Elossa olevin sisarusten määrä luokiteltuna.	71
Kuvio 48.	Kuinka monella on kukakin sisarus elossa, ikäryhmittäin.	71
Kuvio 49.	Kuinka monella on kukakin sisarus elossa, koulutuksen mukaan.	72
Kuvio 50.	Yhteydenpito sisarusten kanssa vuoden aikana.	73
Kuvio 51.	Yhteydenpito sisarusten kanssa vuoden aikana koulutuksen mukaan.	74
Kuvio 52.	Yhteydenpito täyssiskon ja -veljen kanssa, naiset ja miehet.	75
Kuvio 53.	Kasvokkainen yhteydenpito täyssiskon ja -veljen kanssa, naiset ja miehet.	76
Kuvio 54.	Kasvokkainen yhteydenpito täyssiskon ja -veljen kanssa, ikäryhmittäin.	77
Kuvio 55.	Emotionaalinen läheisyys täyssiskoon ja -veljeen, naiset ja miehet.	78
Kuvio 56.	Emotionaalinen läheisyys täyssiskoon ja -veljeen, ikäryhmittäin.	78
Kuvio 57.	Kuinka moni valitsee kunkin sukulaisen yhdeksi kolmesta läheisestä sukulaisesta.	83
Kuvio 58.	Kuinka moni valitsee kunkin sukulaisen yhdeksi kolmesta läheisestä sukulaisesta. Naiset ja miehet.	84
Kuvio 59.	Yhteydenpito ainakin jonkun muun läheiseksi valitun sukulaisen kanssa. Sen mukaan, onko vastaajalla lapsia.	86

Kuvio 60.	Yhteydenpito läheiseksi valitun sukulaisen kanssa sukulaisryhmittäin.	87
Kuvio 61.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpään sukulaiseen tai puolison sukulaiseen, joka on valittu yhdeksi kolmesta muusta läheisestä sukulaisesta, ikäryhmittäin.	88
Kuvio 62.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpään sukulaiseen tai puolison sukulaiseen, joka on valittu yhdeksi kolmesta muusta läheisestä sukulaisesta. Sukulaisryhmittäin.	89
Kuvio 63.	Nimettyjen läheisimpien ystävien lukumäärä, naiset ja miehet.	98
Kuvio 64.	Sukulaisten ja puolison/kumppanin vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet nimetyistä läheisistä ystävästä, naiset ja miehet.	99
Kuvio 65.	Sukulaisten ja puolison/kumppanin vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet nimetyistä läheisistä ystävästä, ikäryhmittäin.	100
Kuvio 66.	Nimetyt, muut kuin perhesuhteisiin perustuvat ystävät, naiset ja miehet.	101
Kuvio 67.	Samaa ja eri sukupuolta olevien ystävien vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet nimetyistä läheisistä ystävästä, naiset ja miehet.	102
Kuvio 68.	Ystävyyden kesto, vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet nimetyistä läheisistä ystävästä, naiset ja miehet.	103
Kuvio 69.	Ystävyyden kesto, vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet nimetyistä läheisistä ystävästä, ikäryhmittäin.	104
Kuvio 70.	Keskimääräinen ikäero ystäviin, ikäryhmittäin.	105
Kuvio 71.	Keskimääräinen ikäero ystäviin, naiset ja miehet ikäryhmittäin.	105
Kuvio 72.	Keskimääräinen ikäero ystäviin, koulutustaustan mukaan. Naiset ja miehet. ..	106
Kuvio 73.	Missä ystävä on tavattu?	107
Kuvio 74.	Missä ystävä on tavattu? Naiset ja miehet.	108
Kuvio 75.	Missä ystävä on tavattu? Ikäryhmittäin.	109
Kuvio 76.	Missä ystävä on tavattu? Ikäryhmittäin ja ystävyyssuhteen keston mukaan.	110
Kuvio 77.	Yhteydenpito läheisimpien ystävien kanssa.	116
Kuvio 78.	Yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, naiset ja miehet.	117
Kuvio 79.	Yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, ikäryhmittäin.	118
Kuvio 80.	Yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, koulutusasteittain.	118
Kuvio 81.	Kasvokkainen yhteydenpito läheisimpien ystävien kanssa.	119
Kuvio 82.	Kasvokkainen yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, naiset ja miehet.	120
Kuvio 83.	Kasvokkainen yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, ikäryhmittäin.	121
Kuvio 84.	Kasvokkainen yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, koulutusasteen mukaan.	122
Kuvio 85.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpiin ystäviin.	123
Kuvio 86.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpään ystävään, naiset ja miehet.	123
Kuvio 87.	Emotionaalinen läheisyys läheisimpään ystävään, ikäryhmittäin.	124

Suomalaisilla on keskimäärin 6 läheistä kotitalouden ulkopuolista sukulaista ja 4 läheistä ystävää.

Samalla hajonta on suurta.

👤 0

9 prosentilla ei ole yhtään läheistä kotitalouden ulkopuolista sukulaista.

👤 10+

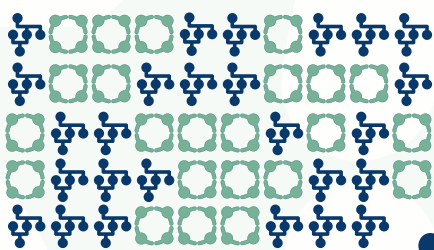
22 prosentilla on vähintään 10 läheistä kotitalouden ulkopuolista sukulaista

👥 0

8 prosentilla ei ole yhtään läheistä ystävää.

👥 10+

9 prosentilla on vähintään 10 läheistä ystävää

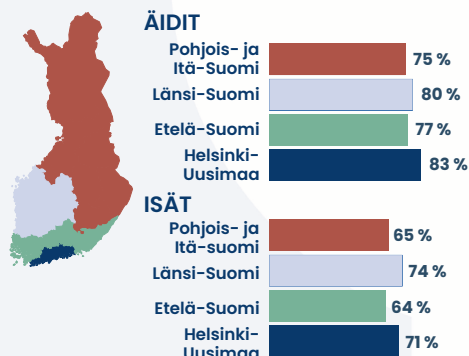
Lähes jokaisella on ainakin yksi tällainen läheinen. 2 prosentilla ei ole kumpaakaan.

Tärkeitä ovat etenkin omat vanhemmat, lapset, sisarukset sekä lapsenlapset. Niillä, joilla ei ole omia lapsia, sisarusten lasten merkitys korostuu.

Yhteydenpito lapsuudenperheen jäsenten välillä on tiivistä silloinkin, kun lapset ovat jo kasvaneet aikuisiksi.

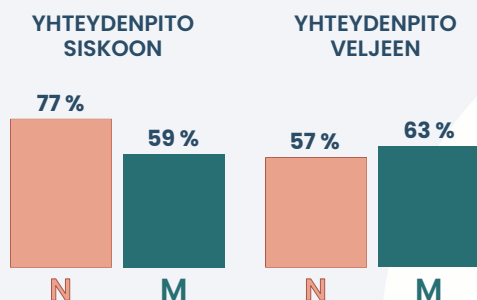
Ollut tekemisissä aikuisen lapsen kanssa viikon sisällä, 40-79-vuotiaat.

Tavannut aikuisen lapsen kasvokkain viikon sisällä, 40-79-vuotiaat.

Äideistä lähes neljä viidestä on ollut vuorokauden sisällä tekemisissä aikuisen lapsensa kanssa, isistäkin lähes kolme viidestä.

Idässä ja pohjoisessa aikuisten lasten tapaamisesta kasvokkain on keskimäärin pisin aika, Uudellamaalla lyhin.

Ollut tekemisissä täyssiskon tai -veljen kanssa viikon sisällä, jos on tällainen sisarus elossa.

Sisarukset ovat tiiviisti tekemisissä.

TÄYSSISARUKSET

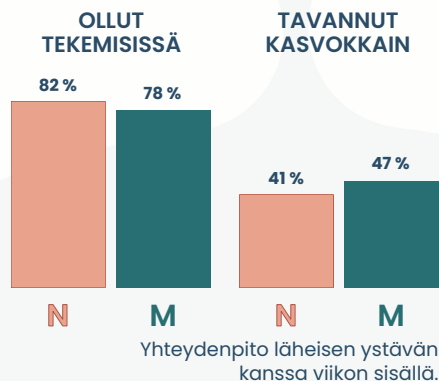
MUUT SISARUKSET

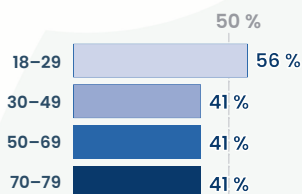
Ollut tekemisissä sisaruksen kanssa vuoden aikana, jos on tällainen sisarus elossa.

Mitä korkeampi koulutus, sitä tyypillisemmin pitää yhteyttä sisaruksiinsa.

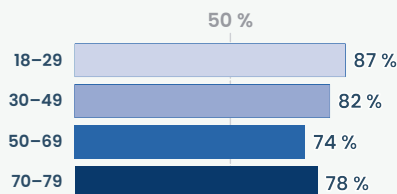
Naiset pitävät ystäviinsä yhteyttä tiiviimmin kuin miehet, miehet taas tapaavat ystäviään useammin kasvotusten.

TAVANNUT KASVOKKAIN

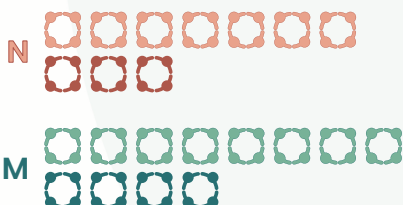

OLLUT TEKEMISISSÄ

Yhteydenpito läheiseen ystävään viikon sisällä eri ikäryhmissä.

Nuoret pitävät yhteyttä ystäviinsä eniten. 70-79-vuotiaiden ikäryhmässä yhteydenpito on kuitenkin tiiviimpää kuin keski-ikäisillä.

Miehillä on keskimäärin 12 ystävää, naisilla 10. Läheisiä ystäviä miehillä on 4, naisilla 3.

NAISET

MIEHET

Läheisten ystävien määrä koulutusasteittain, naiset ja miehet.

Mitä korkeampi koulutus, sitä enemmän ystäviä, ainakin naisilla. Eniten ystäviä on kuitenkin korkeintaan perusasteen suorittaneilla miehillä.

1

Tutkimuksen tarkoitus, aineisto ja tutkimusmenetelmät

Johdantoluku esittelee vuoden 2025 Perhebarometrin tarkoituksen, kyselylomakkeen ja aineistonkeruun sekä kuvaa aineiston, raportissa käytetyt analyysimenetelmät ja julkaisun rakenteen.

1.1 Tutkimuksen tausta

Väestöliiton Perhebarometri 2025 käsittelee läheisiä sukulais- ja ystävyys-suhteita 2020-luvun Suomessa. Onnellisen ja pitkän elämän peruspilareihin kuuluvat perhe, suku ja ystävät. Osa läheisistä suhteista tulee annettuina, muut muodostuvat elämän aikana. Nämä keskeiset ihmissuhteemme ovat usein varsin pysyviä: esimerkiksi sisarukset ja serkut saattavat tuntea toisensa läpi lähes koko elämän, läheiset ystävät olla tekemisissä nuoruuden ajoista hyvinkin korkeaan ikään.

Tärkeät ihmissuhteet ovat vahvasti yhteydessä onnellisuuteen ja terveyteen. Sosiaalisten suhteiden merkitys kuolleisuuteen on tunnetusti jopa verrattavissa tupakoinnin haittoihin. Vaikutukset riippuvat niin yksilöstä, elämänvaiheesta ja ympäröivästä yhteiskunnasta kuin siitä, miten sosiaalisia verkostoja ja niiden ominaisuuksia on missäkin tutkimuksessa mitattu. Keskeistä näyttäisi kuitenkin olevan rakkauden ja osallisuuden kokemus, tunne yhteisöön kuulumisesta. Ihminen on äärimmäisen sosiaalinen eläin, jolla sosiaalinen tuki vaikuttaa neurobiologisesti autonomisen hermoston, neuroendokriinisen järjestelmän ja immuunijärjestelmän kautta suojaten stressiltä ja vastoinikämisiltä. Kyse ei ole vain siitä, että vahvat ihmissuhteet voivat tarjota hyödyllistä tietoa, taloudellisia resursseja ja käytännön tukea. Rakkaus, välittäminen ja emotionaalinen tuki ovat myös erittäin tärkeitä meille. (Vila, 2021.) Läheisten suhteiden laadulla on merkitys, mutta myös niiden määrällä. On osoitettu, että (Suomessa) laajempi läheinen sosiaalinen verkosto suojaa kuolleisuudelta kapeampaa sosiaalista verkostoa paremmin (Kauppi ym., 2018).

Suomi on ikääntynyt nopeasti, mikä väistämättä muuttaa sosiaalisia verkostojamme. Mutta millä tavalla? Toisaalta läheiset verkostomme ikään kuin venyvät ja kapeenevat: elinvuosia on tullut lisää, mikä pidentää ja laajentaa ylisukupolvisia suhteita.

Yhä useammalla suomalaisella on paitsi omat vanhemmat, myös omat isovanhemmat elossa pidemmän ajan elämässään (Chapman ym., 2017). Samalla kuolleisuudessa on edelleen isoja sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja. Miesten elinajanodote on yli seitsemän vuotta pidempi korkea-asteen suorittaneilla verrattuna korkeintaan perusasteen suorittaneisiin. Vastaava ero naisilla on viisi vuotta. Vaikka ero koulutusasteiden välillä ei enää ole kasvanut, se on Suomessa useita verrokkimaita korkeampi (Tarkiainen ym., 2017).

Toisaalta omia lapsia saadaan myöhemmin elämässä, jos lainkaan, ja lapsettomien osuus kasvaa (Rotkirch & Miettinen, 2017). Lapsettomuus vaikuttaa paitsi ihmisen omaan elämänsäkuuluun ja ihmissuhteisiin, myös muihin sukulaisiin: alenevan syntyvyyden myötä harvemmalla suomalaisella on lapsenlapsia, sisarusten lapsia ja serkkuja verrattuna edeltäviin vuosikymmeniin (vrt. Pietiläinen & Nikander, 2021). Lapsettomuudessakin on Suomessa isoja eroja niin sukupuolen kuin koulutusasteen mukaan. Tällä hetkellä 40-vuotiaiden lapsettomien osuus on miehillä noin 40 prosenttia alimmalla koulutustasolla ja 28 prosenttia ylimmällä, ja naisilla vastaavat luvut ovat noin 26 ja 20 prosenttia. (Jalovaara & Miettinen, 2024.) Tässäkin koulutusluokkien väliset erot ovat verrokkimaita korkeammat (Jalovaara ym., 2019).

Myös parisuhteiden murros vaikuttaa sosiaalisiin verkostoihimme. Kumppanin tai puolison myötä muodostuu uusia sosiaalisia verkostoja, kuten tästäkin raportista jatkossa ilmenee. Viime vuosikymmeninä erityisesti nuorten avoerot (Rahnu & Jalovaara, 2023) ja 50 vuotta täyttäneiden avioerot (Hägglund ym., 2021) ovat yleistyneet Suomessa, kuten myös uusien liittojen solmiminen erojen jälkeen. Parisuhteiden muodostuminen ja purkautuminen vaikuttavat monella lailla sosiaalisten verkostojen kokoonpanoon, laajuuteen ja läheisyyteen. Erilaiset parisuhdehistoriat vaikuttavat muun muassa lasten sisarusten määrään ja siihen, onko kyseessä täyssisarus, puolisisarus vai ”bonussisarus”. Ja kuten muidenkin väestötrendien kohdalla, erot koulutusasteen mukaan ovat merkittäviä (Jalovaara & Fasang, 2015). Viime vuosikymmenten aikana avioituvuus on laskenut kaikilla, mutta vähemmän koulutetut suomalaiset solmivat edelleen avio- tai avoliiton muita harvemmin ja eroavat herkemmin (Jalovaara & Andersson, 2023). Kuten edellisestä Perhebarometrasta (Sorsa ym., 2025) tiedämme, korkeintaan perusasteen suorittaneista vain 64 prosenttia on parisuhteessa, kun muilla koulutusasteilla osuus vaihtelee 70 ja 81 prosentin välillä.

1.2. Tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet

Miten yllä kuvatut väestötrendit näkyvät ihmisten arjessa? Keillä on enemmän ja keillä vähemmän sukulaisia, ja ketkä sukulaiset koetaan läheisiksi? Entä ystäväpiirin laajuus ja suhteet läheisiin ystäviin? Perhebarometrin keskeinen tavoite on tällä kertaa selvittää, keihin sukulaisiin ja ystäviin suomalaiset ovat yhteydessä.

Perhebarometrissa on neljä pääasiallista tutkimuskysymystä:

1. Suomalaisten olemassa olevat perhe- ja sukulaissuhteet: kenellä on minkäkinlaisia sukulaisia elossa?
2. Miten laajoja suomalaisten ystäväpiirit ovat, ja millaisia ovat läheiset ystävyys-suhteet?
3. Yhteydenpito ja koettu läheisyys näissä ihmissuhteissa
4. Miten suhteet sukulaisiin ja ystäviin vaihtelevat sukupuolen, iän ja koulutuksen mukaan?

Sukulaisten ja ystävien väliset suhteet edellyttävät erillistä tarkastelua. Aiemmista tutkimuksista tiedämme, että läheisimmät sosiaaliset verkostot koostuvat ennen kaikkea perheenjäsenistä ja sukulaisista sekä ystäivistä. Vaikka sukulaisuus ja ystävyys voivat nivoutua toisiinsa, ne seuraavat osittain erilaista sosiaalista dynamiikkaa: sukulaisten vuorovaikutuksessa keskeistä on sukulaisuuden aste, ystävyudessa vastavuoroisuuden periaate (Hruschka, 2010; Curry, Roberts & Dunbar, 2013; suomeksi ks. Rotkirch & Berg, 2020).

Sukulaisten välinen yhteydenpito, läheisyys ja avunanto on yleensä sitä tiiviimpää, mitä läheisempää sukua ollaan. Tämän perusteella voi olettaa, että vanhemmat ja lapset sekä sisarukset ovat paljon tekemisessä myös sen jälkeen, kun he ovat muuttaneet erilleen. Käyttäytymistä voi selittää evoluutiobiologiasta tutulla sukulaisvalinnan teorialla, jonka mukaan autamme herkemmin niitä, joihin olemme läheisempää sukua. Teoria koskee geneettistä sukulaisuutta, johon luonnonvalinta kohdistuu. Silti puolison suku voi muuttua ikään kuin omaksi, varsinkin kun yhteisten lasten myötä suvut ikään kuin yhtenevät ja jälkeläisiä kasvatetaan yhdessä. (Tanskanen, Danielsbacka & Rotkirch, 2015.)

Ihmisten sukulaisuus ei rajaudu geneettiseen sukulaisuuteen, vaan sisältää myös esimerkiksi adoptoidut lapset tai avioerojen ja uusien liittojen myötä muodostuvat ns. bonussukulaiset. Kuten jo suomalaisen sosiologian isä Edward Westermarck oivalsi, lapsen määritelmä siitä, kuka kuuluu perheeseen ja sukuun, nojaa siihen, kenen kanssa hän varttuu. Siksi lapsuuden ja nuoruuden aikana vietetyt yhteiset vuodet vahvistavat vanhempien, lasten ja sisarusten välisiä suhteita. Ne, joiden kanssa lapsi kasvoi, koodautuvat hänen mielessään perheeksi. (Ks. esim. Tanskanen, Danielsbacka & Rotkirch, 2021.)

Niin sukua kuin ystäviä haluttiin tässä tarkastella erityisesti sukupuolen, iän ja koulutuksen mukaan. Aikaisemmista tutkimuksista tiedämme, että naiset ylläpitävät yhteyttä sukulaisiin useammin ja myös kokevat enemmän emotionaalista läheisyyttä sukulaisiinsa. Naisilla on perinteisesti keskeinen asema suvun ”koossapitäjinä” (engl. ”kinkeeper”), ja he panostavat enemmän sukulaiden välisiin suhteisiin. Suomen kaltaisissa vauraissa ja tasa-arvoisissa maissa äidin puoleiset sukulinjat ovat myös keskimäärin enemmän tekemisissä kuin isän puoleiset linjat. (Danielsbacka ym., 2011; Leopold, 2025.) Tämän vuoksi erittelemme lomakkeessa sukulaisia koskevia kysymyksiä tarkasti sukupuolen mukaan.

Ystävyyden määritelmät ja sisällöt vaihtelevat kulttuureittain ja yhteisöittäin, mutta ystävyys ymmärretään yleisesti suhteena, jota luonnehtivat yksilöiden keskinäinen kiintymys, vastavuoroisuus sekä sosiaalinen ja emotionaalinen tuki. Ystävyys-suhteita voi esiintyä niin sukulaisten kuin ei-sukulaistenkin välillä, ja ne voivat olla lyhyt- tai pitkäkestoisia. (Hruscka, 2010.)

Ystävyyttä ja sukupuolta käsittelevä tutkimus on runsasta ja alati päivittyvää. Tutkimuksista piiryy kuva naisten ja miesten ystävyys-suhteista monin tavoin samankaltaisina, kuitenkin niin, että miesten ystävyys-suhteita luonnehtivat osittain omanlaisensa sosiaaliset tarpeet ja tyyli verrattuna naisten ystävyksiin (Rose & Rudolph, 2006; Taylor ym., 2000). Yksinkertaistettuna naiset keskimäärin painottavat kahdenkeskisiä suhteita ja emotionaalista läheisyyttä, kun miesten ystävyys-suhteet rakentuvat usein yhteisten aktiviteettien ympärille ja laajempiin verkostoihin, kuten urheiluryhmiin (David-Barrett ym., 2015). Tästä seuraa se, että ystävyys voi tarkoittaa eri asioita miehille ja naisille, jolloin tutkijan kysymyksen muotoilulla on suuri merkitys. Jo ystävien määrä saattaa vaihdella sukupuolen mukaan riippuen siitä, miten asiaa on kysytty.

Varsin usein sosiaalisia verkostoja kartoittavissa tutkimuksissa ystävyys-suhteista tiedustellaan kysymyksellä uskotuista läheisistä, eli henkilöistä, joille uskoisi huolensa tai joiden kanssa keskustelee tärkeistä asioistaan. Tällöin tullaan tutkineeksi erityisesti naisille tyypillisiä läheisiä suhteita. Esimerkiksi Väestöliiton Suomessa toteuttamassa Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) -tutkimuksessa kysyttiin niiden ihmisten määrää, joiden kanssa vastaajat keskustelevat itselleen tärkeistä asioista. Tässä tutkimuksessa naisilla oli laajemmat läheiset sosiaaliset verkostot (Rotkirch & Abuladze, 2022). Väestöliiton Sukupolvien ketju -kysely taas kysyi vain läheisten ystävien määrää, jolloin miehillä oli enemmän ystäviä (Tanskanen, Danielsbacka & Rotkirch, ilmestyy). Tässä Perhebarometrikyselyssä halusimme kysyä läheisistä ystävyys-suhteista määrittelemättä niiden sisältöjä tarkemmin, jotta voisimme tavoittaa ihmisten oman kokemuksen läheisistä ystävyys-suhteistaan.

Sosioekonominen asema on yhteydessä niin sukulais- kuin ystävyys-suhteisiin. Läheisten ihmissuhteiden merkitys voi jopa olla erityisen vahva silloin, kun muutoin on vähemmän voimavaroja. Aikaisempi suomalaisia lapsia koskeva tutkimus osoitti esimerkiksi, että sosiaalinen pääoma oli vahvasti yhteydessä peruskoulun kuudesluokkalaisten hyvinvointiin, mutta että tämä yhteys oli erityisen vahva niillä, joilla oli matalampi hyvinvointi. (Tuominen & Haanpää, 2022.)

Asian tarkistaminen tuntui erityisen tärkeältä tilanteessa, jossa keskeiset väestötrendit näyttäytyvät hyvin erilaisina eri sosioekonomisessa asemassa olevilla. Kuten edellä kuvailimme, sekä kuolleisuus, eronneisuus että lapsiperheellistyminen vaihtelevat koulutusasteen mukaan. Onko koulutusasteella yhteyttä siihen, minkälaisia sukulaisia on olemassa ja miten läheisiksi eri sukulaiset koetaan? Vaihteleeeko ystävien tai sukulaisten määrä koulutuksen mukaan?

Perhebarometreissa on tutkittu sosiaalisia verkostoja ja perhekäsitystä vain kaksi

kertaa: vuonna 1997 kaikkien aikojen ensimmäisessä Perhebarometrissa (Reuna, 1997) ja sen jälkeen kymmenen vuotta myöhemmin (Paajanen, 2007). Tällä kertaa päädyimme laajaan kartoitukseen läheisistä sosiaalisista verkostoista. Aikaisemmista tutkimuksista tiesimme, että perhe, sukulaiset ja ystävät muodostavat suurimman osan läheisistä merkityksellisistä ihmissuhteista (Leopold ym., 2025). Naapurit ja työkaverit sekä meitä auttavat ammattilaiset, kuten papit tai lääkärit, voivat myös olla tärkeitä. Tällaisten muiden tärkeiden läheisten olemassaolosta kysyimme avoimin kysymyksin, joihin vastaajat saivat itse kuvailla suhteen muodon. Pääpaino kyselyssä oli kuitenkin ystäväissä ja sukulaisissa, joiden olemassaolosta kysyimme laajasti ja kattavasti. Ystävien kohdalla halusimme välttää tarkkoja määrittelyjä ja selvittää, keitä suomalaiset itse laskevat läheisiksi ystävikseen. Näin saamme kiinni myös ystävyys, perheen ja sukulaisuuden päällekkäisyyksistä.

Avaamme tässä keskeiset termit niin kuin niitä tässä raportissa käytetään.

Sukupuusi viittaa yksilön omaan sukuun, eli hänen vanhempinsa ja isovanhempiinsa, heidän muihin lapsiinsa sekä yksilön omiin lapsiin.

Sosiaalinen verkosto tai läheiset ihmissuhteet viittaavat sukulaisiin ja ystäviin, jolle ei muuta sanota.

Puoliso viittaa avopuolisoon tai aviopuolisoon.

Kumppani viittaa seurustelukumppaniin, jonka kanssa ei asuta yhdessä.

Ystäväpiiri määrittyy kysymyksen ”Kuinka monta ystävää tai kaveria sinulla on?” vastauksen perusteella.

Ystävä tai läheinen ystävä on vastaajan itse läheiseksi ystäväksi kokema henkilö. Kysyimme ensin läheisten ystävien määrää. Tämän jälkeen keskityimme läheisimpiin ystäviin, joita sai nimetä enintään kolme. Ystäviä koskeviin jatkokysymyksiin vastattiin näiden nimettyjen ystävien osalta. Sana ”ystävä” viittaa tulosluvuissa nimenomaan näihin läheisiin ystäviin, ja käytämme välillä lomittain käsitteitä ”läheinen ystävä” ja ”ystävä”.

Läheinen sukulainen viittaa sukulaiseen, jonka vastaaja kokee läheiseksi. Vastaajat saivat valita kolme läheistä sukulaista niiden sukulaisten joukosta, joihin he olivat olleet yhteydessä viimeisen vuoden aikana, ja heistä kysyttiin jatkokysymyksiä yhteydenpidosta ja läheisyyden asteesta. Näihin sukulaisiin eivät lukeutuneet vastaajan omat lapset, vanhemmat tai sisarukset – heistä kysyttiin erikseen. Toisella kysymyksellä kysyimme, ”Kaiken kaikkiaan, kuinka monta sellaista sukulaista tai puolison sukulaista sinulla on, jotka koet läheisiksi?” Tähän ei laskettu mukaan niitä, joiden kanssa vastaaja asui. Vastaukset tähän kysymykseen ovat pohjana analyysille läheisten sukulaisten määrästä. Käsite eroaa siten suomen kielen sanasta ”lähisukulainen”, jolle ei ole tarkkaa määrittelyä ja jota tässä raportissa emme käytä.

Vanhempien kohdalla kysyimme yhteydenpidosta ja läheisyydestä kaikkiin niihin vanhempiin, joita vastaajalla oli elossa. Koska vanhemman roolissa voi olla muitakin kuin juridiset vanhemmat, vaihtoehtoja oli useita: äiti, isä, äitipuoli, isäpuoli, isän uusi puoliso, äidin uusi puoliso sekä kaksi kohtaa muille vanhemmille. Muita kuin äitejä ja

isiä oli kuitenkin niin harvalla elossa, että keskityimme vanhempia analysoidessamme heihin.

Lapsista kysyimme useammalla kysymyksellä. Ensin kartoitimme, montako omaa (biologista/adoptoitua) tytärtä ja poikaa, tytär- ja poikapuolta sekä sijais- tai kasvattilasta vastaajalla on elossa. Koska kiinnostuksemme kohteena olivat vanhempien suhteet heidän aikuisiksi kasvaneisiin lapsiinsa, kysyimme kaikilta, joilla oli omia ja/tai puolison lapsia nuorimman ja vanhimman lapsen ikää. Jos nuorin lapsi oli yli 17-vuotias, kysyimme kaikista, kuitenkin enintään kuudesta, täysi-ikäisestä lapsesta jatkokysymyksiä yhteydenpidosta ja läheisyydestä näihin. Kyselyssä raportoimme pääosin tuloksia vain (juridisesti) omien täysi-ikäisten lasten osalta syntymäjärjestykseen ja suhteen laatuun perustuen: kuinka tiivistä yhteydenpito on omista lapsista nuorimpaan ja vanhimpaan sekä siihen, jonka kanssa viimeksi on oltu tekemisissä, tavattu kasvatusten tai joka koetaan läheisimmäksi.

Sisaruksista kysyttiin erikseen sukupuolen ja sisarussuhteen tyypin mukaan. Valittavina olivat täyssisko tai -veli (samat vanhemmat), sisar- tai velipuoli (sisarus, jonka kanssa on vain yksi yhteinen biologinen vanhempi; nämä kysyttiin erikseen äidin ja isän puolelta) sekä bonussisko tai -veli (sisarus, jonka kanssa ei ole yhteisiä juridisia vanhempia, mutta joka on tullut osaksi omaa perhettä vanhemman uuden parisuhteen myötä). Analyyseissä keskityimme yhteydenpidon tiheyden ja läheisyyden osalta vain niihin, jotka vastasivat kysymyksiin täyssisarustensa osalta.

Yhteydenpidosta eri henkilöiden kanssa kysyimme kahdella kysymyksellä: yleisestä tekemisissä olosta kysymyksellä ”Milloin sinä ja [henkilö x] olette viimeksi olleet tekemisissä, esimerkiksi kasvokkain, puhelimitse tai digitaalisesti viestein?” ja kasvokkai- sista yhteydenpidosta kysymyksellä ”Milloin sinä ja [henkilö x] olette viimeksi tavan- neet kasvokkain (ei digitaalisesti)?” Emme kysyneet, kuinka usein olette tekemisissä / tapaatte kasvokkain henkilö x:n kanssa, sillä edellinen tekemisissä olo muistetaan tyypillisesti paremmin kuin tekemisissä olon useus. 5 117 vastaajan aineistossamme viimeisimmän kontaktin ajankohtaa voidaan käyttää kontaktitiheyden indikaattorina: kun havaintoja on paljon, viimeisimmän kontaktin ajankohdat jakautuvat vastaajien välillä niin, että ne heijastavat keskimääräistä kontaktitiheyttä. Tämän vuoksi käytäm- me välillä ilmaisuja ”yhteydenpidon tiheys” tai ”tiiveys”, vaikka kysymyksenä oli edel- linen tekemisissä olo / tapaamiskerta.

1.3 Uudistettu kyselylomake

Perhebarometrin aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Kyselylomakkeen suunnittelivat Väestöliiton tutkijat yhteistyössä Väestöliiton erityisasiantuntija Anna Kokon kans- sa. Tutkija Milla Salonen avusti lemmikkejä koskevien kysymysten muotoilussa. Kyse- lyyn vastattiin kyselyn toteuttajan, Norstatin, verkkoalustalla.

Lomakkeen ensimmäisessä osiossa keräsimme tietoa ystävyys-suhteista. Kartoitim-

me aluksi vastaajien ystävyysuhteiden lukumäärää sekä tapoja viettää aikaa ystävien kanssa. Tämän jälkeen keskityimme läheisimpiin kolmeen ystävyysuhteeseen ja yhteydenpitoon niissä erilaisin jatkokysymyksiin.

Perhe- ja sukulaissuhteita käsittelevä osio alkoi kartoituksella siitä, keitä sukulaisia ja puolison sukulaisia vastaajilla oli elossa, kuinka monta heitä on elossa ja keiden kanssa ollaan tekemisissä. Annoimme vastaajien myös kertoa omin sanoin, keitä muita läheisiä heillä on elämässään. Tämän jälkeen kysyttiin yhteydenpidosta ja läheisyydestä vanhempiin, omiin lapsiin ja sisaruksiin. Lisäksi kysyimme samoja tietoja kolmesta vastaajan valitsemasta muusta sukulaisesta.

Kyselylomakkeen kysymyksiin oli suurelta osin annettu valmiit vastausvaihtoehdot, kuten erilaisia arviointiasteikkoja. Lisäksi joiltain osin vastauksiaan pystyi täydentämään omin sanoin. Kysymyksiin oli pääosin pakko vastata, eikä niitä voinut ohittaa (ns. forced choice -vastaustyyppi), mutta paikoin oli myös mahdollisuus vastata *En osaa sanoa* / *En halua sanoa*.

Lomakkeen kysymykset olivat vain suomeksi.

Tässä Perhebarometrissa esitämme aineiston keskeiset perustulokset. Kysely oli laaja ja mahdollistaa runsaasti jatkotutkimuksia tulevien vuosien aikana. Osa kysymyksistä tullaan analysoimaan Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen Tietovuodot-tutkimusblogissa, osa tieteellisissä artikkeleissa. Lisäksi laaja, sukulaisten ja ystävien keskinäistä avunantoa käsittelevä osio sekä avunannon vaikutukset eläkeikää lähestyvien suomalaisten työnteekoon, analysoidaan vuoden päästä julkaistavassa perhepolitiikkaa käsittelevässä Perhebarometrissa.

Kysely oli ensimmäinen laatuaan ja verkostorakenteensa vuoksi varsin monimutkainen, niin sen laatijoille kuin vastaajille. Tästä viisastuneena tulemme jatkossa lyhentämään kyselyä. Osaan kysymyksistä tuli ”mahdottomia” vastauksia, kun osa vastaajista tulkitsi kysymyksenasettelua toisin kuin olimme ajatelleet. Lisäksi osaan kysymyksistä oli pitkällisestä testausprosessista huolimatta jäänyt vääriä ohjauksia, eli osa vastaajista ei päässyt vastaamaan kaikkiin heille tarkoitettuihin kysymyksiin. Tarkempi kuvaus kyselylomakkeesta on nähtävillä verkkosivuillamme itse lomakkeen kanssa.

Haasteista huolimatta kyselyaineisto kokonaisuudessaan on varsin laadukas ja tarjoaa ainutlaatuisen ikkunan läheisten suhteiden moninaisuuteen. Seuraavaksi kuvaamme aineiston tarkemmin.

1.4 Tutkimuksen aineisto: kysely keväällä 2025

Kysely kerättiin toukokuussa 2025. Koska kyselyssä oli kysymyksiä yhteydenpidosta sukulaisen ja ystävien kanssa, keruuajalla on tavallista enemmän väliä. Jos kysely olisi tehty heti joulun tai juhannuksen jälkeen, tulokset olisivat voineet heijastaa näiden, usein perheen, lähisuvun tai ystävien kesken vietettyjen juhlien vaikutusta. Toisaalta toukokuussa juhliitaan vappua ja äitienpäivää, minkä vuoksi on mahdollista, että

yhteydenpito ystäviin ja äiteihin on aineistossamme korostetumpaa kuin se jonain muuna keruujankohdana olisi ollut.

Kyselyn toteutuksesta vastasi Norstat, jonka Suomen vastaajapaneeliin kuuluu noin 70 000 aktiivista panelistia. Paneelia ylläpidetään jatkuvasti, ja sen koostumusta valvotaan. Paneelivastaajat edustavat Suomen väestöä keskeisten taustamuuttujien osalta.

Kohdejoukkomme olivat 18–79-vuotiaat Manner-Suomessa asuvat. Käytimme otoksen poiminnassa ositettua satunnaisotantaa. Halusimme, että aineistosta tulee väestöä edustava iän, sukupuolen, koulutusasteen, asuinpaikan sekä lapsiperheellisyyden mukaan, kuten edellisissä Perhebarometreissamme. Väestörekisteridataan perustuen laadimme taulukon, montako vastaajaa kustakin taustamuuttujien ryhmästä aineistoomme tarvitsemme. Keruun aikana seurasimme, että kiintiöt täyttyvät suunnitellusti. Esimerkiksi matalasti koulutetut ja miehet vastaavat kyselyihin tyypillisesti muita heikommalla vastausprosentilla, mutta kuten Taulukosta 1 käy ilmi, kiintiöinnin ansiosta nämäkin väestöryhmät olivat väestöön verrattuna varsin hyvin edustettuina jo ennen painokertoimien lisäämistä.

Aineiston keräämisen jälkeen siitä poistettiin vastaajat, jotka eivät olleet vastanneet kysymyksiin rehellisesti tai huolellisesti. Tällaiset vastaajat olivat esimerkiksi kirjoittaneet avokysymyksiin alatyylisiä kommentteja, vastanneet kysymyksiin epäilyttävän nopeasti tai valinneet monivalinnoissa aina saman vaihtoehdon. Hyväksytyjä vastaajia kertyi lopulliseen aineistoon yhteensä 5 117.

Aineisto painotettiin vielä keruun jälkeen. Käytimme painotuksessa pääosin samoja muuttujia kuin kiintiöitä laatuessamme, mutta lapsiperheellisyyden vaihdoimme siihen, onko henkilöllä omia lapsia. Aiemmissa, vuosien 1997 ja 2007 Perhebarometreissa, ikäraajaksemme on ollut 20–54-vuotiaat. Tämän ikäisille se, kuuluuko kotitalouteen lapsia, on ollut relevantti rajaus. Nyt, kun aineistossamme ovat mukana 18–79-vuotiaat, muuttujia ei enää erottele väestöä riittävästi: valtaosalla yli 60-vuotiaista on kyllä lapsia, mutta nämä ovat suurimmaksi osaksi muuttaneet jo pois kotoa.

Keruun suorittanut Norstat loi aineistoon vastaajille peruspainokertoimet perustuen otantaan. Tämän jälkeen säädimme painokertoimia siten, että kaikkien painomuuttujien yksinkertaiset sekä niiden kahdenväliset ristijakaumat asettuivat vastaamaan kohdeväestön vastaavia osuuksia paremmin (ns. raking-menetelmä).¹

Tutkimuksemme keskeisinä taustamuuttujina käytimme samoja muuttujia kuin painokertoimien muodostamisessa, joskin luokiteltuna suurempiin ryhmiin. Näiden muuttujien painottamattomat ja painotetut jakaumat sekä vastaajamäärät aineistossa on esitetty Taulukossa 1. Lisäksi taulukossa on raportoitu kohdeväestön vastaavat osuudet.

1 Painokertoimien säätäminen tehtiin R-ohjelmointikielen survey-kirjaston calibrate-funktiolla. Parametreinä olivat $\epsilon = 2$ ja $\text{bounds} = c(0.5, 2)$.

Taulukko 1. Perhebarometrikyselyn vastaajat vuonna 2025 painottamattomassa ja painotetussa aineistossa (N = 5 117).

		Painot- tamaton osuus aineis- tossa, %	Painotettu osuus aineis- tossa, %	Osuus kohde- väestössä, %	N
Ikäryhmä	18-29	19,7	18	18,3	1006
	30-39	17,9	17,8	17,6	916
	40-49	15,4	16,6	16,8	787
	50-59	17,1	16,3	15,9	875
	60-69	16,9	16,6	16,6	864
	70-79	13,1	14,6	14,8	669
Sukupuoli*	Nainen	50,5	49,6	49,9	2566
	Mies	49,5	50,4	50,1	2515
Koulutusaste	Perusaste	17,1	19,4	19,3	873
	Keskiaste	38,5	42,8	43,1	1968
	Alempi korkea-aste	30,9	24,2	24,1	1583
	Ylempi korkea-aste	13,5	13,6	13,5	693
Asuinpaikka	Länsi-Suomi	25,4	24,7	24,8	1300
	Helsinki-Uusimaa	30	31,5	31,8	1533
	Etelä-Suomi	21	20,7	20,7	1074
	Pohjois- ja Itä-Suomi	23,6	23,1	22,6	1210
Onko lapsia	On lapsia	54	60,2	61,5	2765
	Ei lapsia	46	39,8	38,5	2352

* Yhteensä 36 vastaajaa kertoi sukupuolekseen "Muu" tai ei halunnut vastata kysymykseen. Kun teimme analyysijä sukupuolen mukaan, analysoimme vain niitä, jotka olivat kertoneet sukupuolekseen "Nainen" tai "Mies".

Tutkimusaineisto toimitetaan muiden perhebarometrikyselyjen tavoin Tietoarkistoon tutkijoiden käyttöön. Aiheesta kiinnostuneet tutkijat voivat myös olla suoraan yhteydessä Väestöntutkimuslaitokseen.

1.5 Tutkimuksen menetelmät ja rakenne

Tutkimuksen pääasiallisena menetelmänä käytettiin suoria jakaumia ja ristiintaulukointia. Tulokset kuvaillaan tekstissä ja ne on lisäksi havainnollistettu kuvioin. Lähes kaikki Perhebarometrissa esitetyt osuudet ovat painotettuja osuuksia, eli ne kuvaavat ilmiötä väestössä. Kun käytämme painottamattomia jakaumia tai vastaajamääriä, mainitsemme aina, että kyseiset jakaumat kuvaavat nimenomaan vastaajia, eivät suomalaisia.

Ristiintaulukoinneissa luokittelumuuttujina ovat yllä Taulukossa 1 esitetyt muuttujat: ikä 10-vuotiskäryhmissä, koulutusaste neljässä luokassa, asuinpaikka suuralueittain ja se, onko omia lapsia, binäärisesti. Samoin esitämme sukupuoleen liittyvät analyysit kaksiluokkaisina, sillä muita kuin naisia tai miehiä oli aineistossa niin vähän, että luotettava tilastollinen analyysi heidän osaltaan on mahdotonta.

Kun esitämme tuloksia muiden taustamuuttujien kuin iän mukaan, huomioimme silti iän vaikutuksen ikävakioidinnalla, kun se on tarpeen. Ikävakioidinnassa tulokset lasketaan ensin ikäryhmittäin. Tämän jälkeen kunkin ikäryhmän tulos kerrotaan sen suhteellisella koolla kohdeväestössä. Lopuksi ikäryhmien tulokset yhdistetään. Ikävakiointi pyrkii siis häivyttämään iän vaikutuksen tuloksiin. Se on tärkeää etenkin koulutusasteiden välisiä tuloksia verratessa, sillä aineistossamme (ja väestössä yleensä) eri koulutusasteen suorittaneilla on keskenään erilaiset ikäjakaumat.

Avoimet vastaukset siitä, keitä muita tärkeitä läheisiä vastaajilla oli elämässään, ryhmiteltiin yläkategorioihin, jotka vastasivat tarkastelutasoltaan kyselyssä esitettyjä sukulaisryhmien tasoja. Lisäksi avoimia vastauksia on esitetty rikastuttamassa muuta tekstiä.

Perhebarometri alkoi osiolla, jossa visualisoitiin sen keskeisimmät tulokset. Johdannon ja aineistonkuvauksen jälkeen alkaa varsinaisten tulosten esittely. Luvussa 2 esittelemme, keitä sukulaisia suomalaisilla tyypillisesti on elossa, ja moniko heistä koetaan läheiseksi. Samassa luvussa kerromme, montako ystävää tai kaveria, ja montako läheistä ystävää suomalaisilla tyypillisesti on. Koetaanko läheisten sukulaisten ja ystävien määrä riittäväksi?

Luvut 3 ja 4 syventyvät niin kutsutun ydinperheen suhteisiin. Kuinka tiiviisti vanhemmat ja heidän aikuisiksi kasvaneet lapsensa pitävät yhteyttä, ja kuinka läheisiä suhteet ovat? Entä sisarussuhteet?

Luvussa 5 tutkimme suomalaisten muita tärkeitä läheisiä. Keitä muista sukulaisista valitaan läheiseksi sukulaisiksi? Miten tiiviisti heidän kanssaan ollaan tekemisissä, ja kuinka läheisiä he ovat? Keitä muita listaamme tärkeiksi läheisiksi, kun saamme omin sanoin kuvailla? Entä missä roolissa näemme omistamamme eläimet?

Luvut 6 ja 7 käsittelevät suomalaisten ystävyysuhteita. Keitä ystävämme ovat, ja millaiset tekijät yhdistävät ystävyksiä? Mistä ystävyudet ovat saaneet alkunsa? Kysymme lisäksi samat kysymykset kuin eri sukulaisryhmien kohdalla: miltä yhteydenpito ja läheisyys ystäviimme näyttävät?

Jokaisen luvun alkuun on tiivistetty, mitä luku käsittelee ja mitkä ovat sen keskeiset tulokset. Lukujen lopussa kokoamme luvun yhteen ja pohdimme, mistä siinä esitetyt tulokset kertovat ja miten esitetyt tulokset suhteutuvat muuhun tutkimuskirjallisuuteen.

2

Keitä sukulaisia ja ystäviä suomalaisilla on?

Ensimmäiseksi kysymme, keitä sukulaisia ja ystäviä suomalaisilla on. Kuinka monella on vähintään yksi sukulainen eri sukulaisryhmistä elossa? Keihin pidetään yhteyttä, ja kuinka moni sukulaisista koetaan läheiseksi? Ystävien osalta tarkastelemme, montako ystävää tai kaveria suomalaisilla keskimäärin on. Lopuksi vertailemme läheisten sukulaisten ja ystävien määrää sekä tyytyväisyyttä sosiaalisiin suhteisiin sen mukaan, montako sukulaista ja ystävää on.

Tulokset osoittavat, että lähes kaikilla 18–79-vuotiailla suomalaisilla on elossa olevia sukulaisia. Läheiseksi koettuja, kotitalouden ulkopuolisia sukulaisia on keskimäärin kuusi. Jos sukulaisia on, heidän kanssaan ollaan tyypillisesti myös tekemisissä.

Läheisten sukulaisten määrässä on paljon vaihtelua. Melkein joka kymmenennellä ei ole yhtään läheistä, kotitalouden ulkopuolista sukulaista elämässään. Toisaalta noin joka kymmenennellä on ainakin 15 läheistä kotitalouden ulkopuolista sukulaista.

Ystäviä tai kavereita suomalaisilla on keskimäärin 11, läheisiä ystäviä neljä. Noin kahdeksalla prosentilla ei ole yhtään läheistä ystävää ja noin 12 prosentilla on vain yksi läheinen ystävä. Vastaavasti joka kymmenennellä on kymmenen tai enemmän läheisiä ystäviä.

Miehillä on keskimäärin enemmän ystäviä tai kavereita kuin naisilla. Koulutusasteella on yhteys siihen, keitä sukulaisia on elossa. Korkeintaan perusasteen suorittaneiden keskuudessa lähes kaikki sukulaistyyppit ovat harvinaisempia kuin muilla.

Korkeammin koulutetuilla on myös muita enemmän ystäviä. Poikkeuksen tekevät korkeintaan perusasteen tutkinnon suorittaneet miehet, joilla on eniten ystäviä.

Mitä enemmän henkilöllä on läheiseksi koettuja sukulaisia, sitä enemmän hänellä keskimäärin on myös ystäviä.

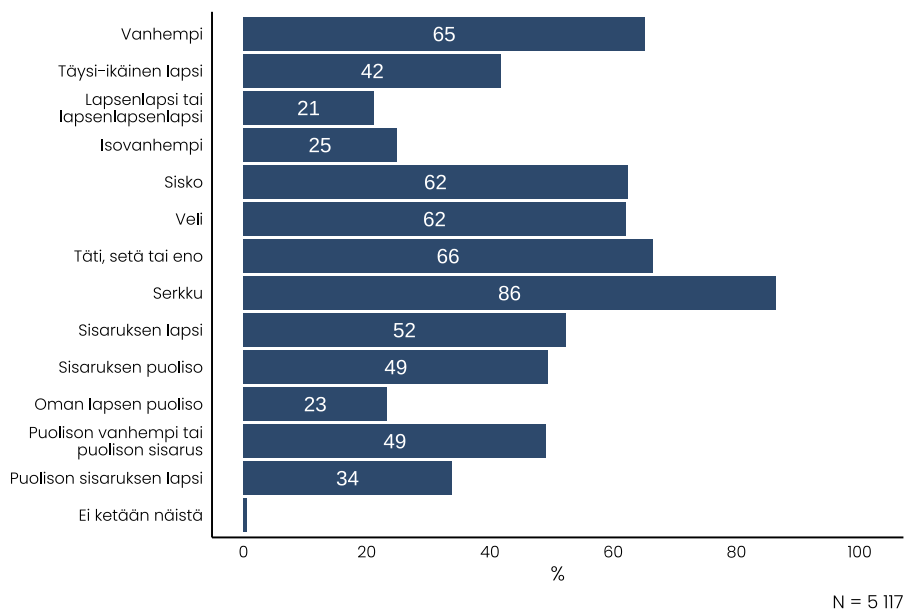
2.1 Keitä sukulaisia suomalaisilla on?

Kysyimme aluksi, keitä sukulaisia vastaajilla ylipäänsä oli elämässään. Kuten saattoi olettaa, lähes kaikilla 18–79-vuotiailla suomalaisilla on elossa olevia sukulaisia. Hyvin harva, 29 vastaajaa kyselyn 5 117 vastaajasta kertoi, ettei heillä ole yhtään elossa olevaa sukulaista².

Selvästi yleisin elossa oleva sukulaistyyppi on serkku, eli henkilö, jonka kanssa on yhteinen isovanhempi toisen vanhemman puolelta. Elossa olevia serkkuja on noin 85 prosentilla 18–79-vuotiaista suomalaisista, kun huomioidaan sekä äidin että isän puoleiset serkut. Valtaosalla, yli 60 prosentilla, suomalaisista on myös elossa olevia vanhempia ja sisaruksia sekä tätejä, setiä ja/tai enoja. Noin 60 prosentilla on ylipäänsä omia lapsia. Täysi-ikäisiä omia lapsia on reilulla 40 prosentilla, lapsenlapsia noin 20 prosentilla.

Tulevissa luvuissa tarkastelemme omia vanhempia, omia aikuisia lapsia, sisaruksia sekä muita, läheisiksi valittuja sukulaisia Kuviossa 2 näkyvissä ryhmissä. Tässä luvussa sukulaistyyppejä esitellään yläkategorioittain Kuviossa 1 näkyvissä ryhmissä. Siinä sukulaistyyppejä on yhdistetty siten, että esimerkiksi kaikki vanhempityypit, jotka on esitetty Kuviossa 2, on niputettu yhteen. Samoin esim. ”sisko” viittaa Kuviossa 1 niin täys-, puoli- kuin bonussisaruksiin.

Kuvio 1. Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa. Yläkategorioittain.

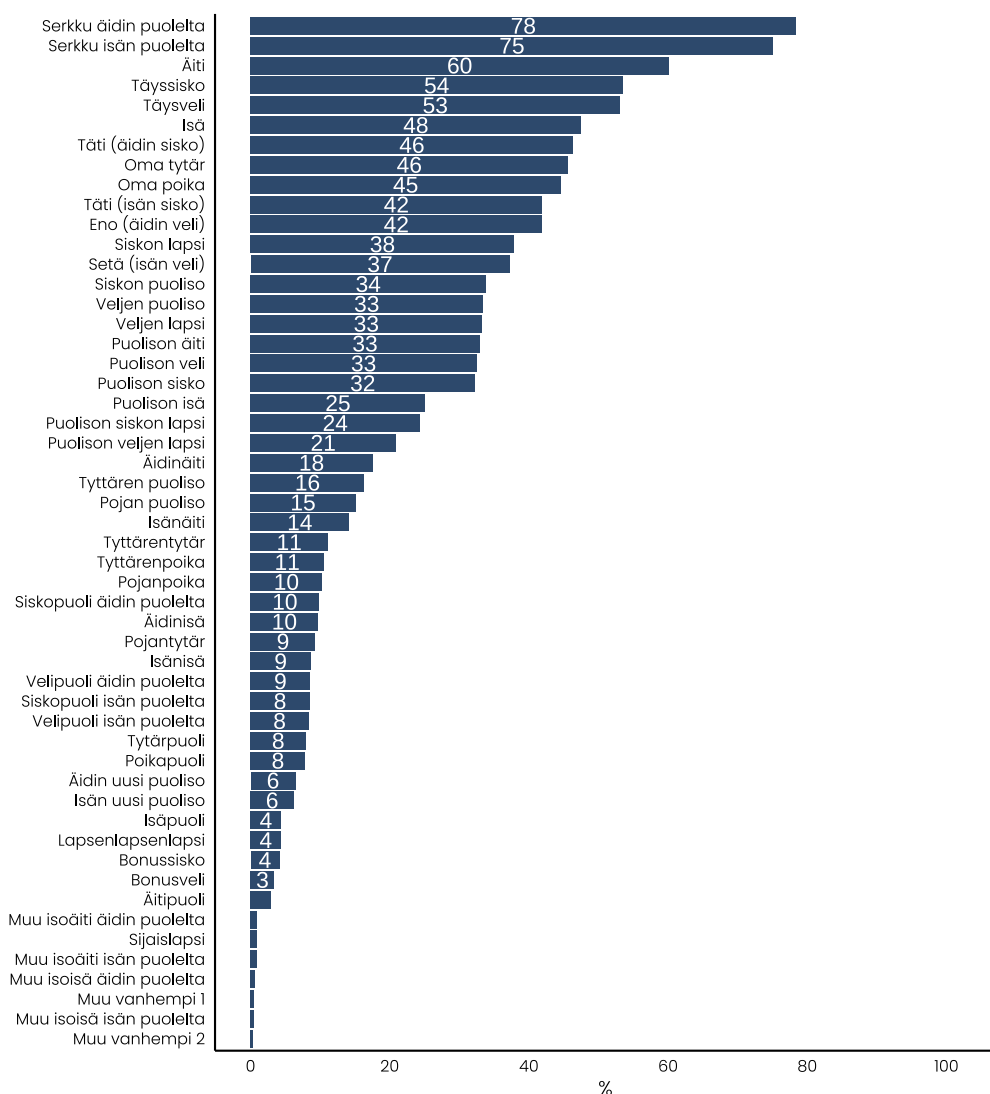

61 prosentilla on oma lapsi, mutta tässä on esitetty vain niiden osuus, joilla on täysi-ikäisiä lapsia. Näin siksi, koska myöhemmin tässä Perhebarometrissa tarkastelemme vanhempien suhdetta aikuisiin lapsiinsa.

2 Listasimme kyselyssämme eri sukulaisryhmiä ja pyysimme vastaajia kertomaan, onko heillä kyseisiin ryhmiin kuuluvia sukulaisia elossa (kyllä/ei). Kaikki kysytyt ryhmät on esitetty Kuviossa 2 ja ne kattavat sekä omat että puolison lähisukulaiset. Lisäksi vastaaja saattoi valita vaihtoehdon ”Ei mitään näistä”.

Valtaosalla eli noin 60 prosentilla on äiti elossa, ja yli puolella on elossa täyssisko ja/tai täysveli. Yleisyysjärjestyksessä alaspäin mentäessä seuraavina tulevat isä, omat lapset (huomioiden sekä ala- että täysi-ikäiset lapset) sekä tädit, sedät ja enot, eli omien vanhempien sisarukset. Harvinaisemmasta päästä löytyvät muun muassa äiti- ja isäpuolet (eli oman vanhemman uudet puoliset, joihin ei ole juridista suhdetta adoption kautta), bonusveljet ja -sisaret (eli sisarukset, joiden kanssa ei ole yhtään yhteistä vanhempaa) ja lapsenlapsenlapset. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa. Kaikki kysytyt sukulaistyytit.

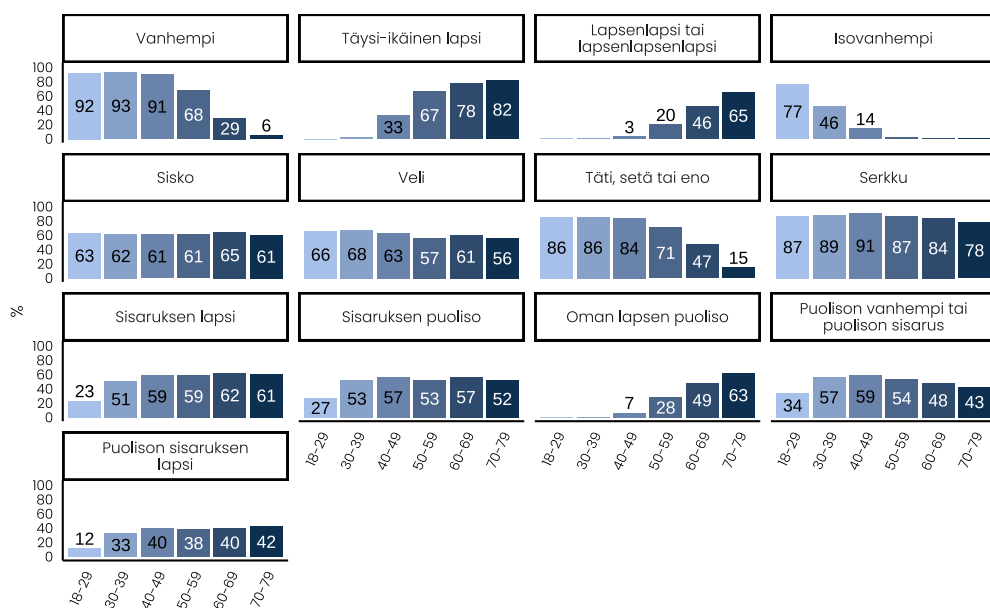

N = 5 117

Elossa olevien sukulaisten osuudet vaihtelevat erityisesti iän mukaan. Serkkuja on noin 80–90 prosentilla suomalaisista ikäryhmästä riippumatta. Samoin siskoja tai veljiä noin 60–65 prosentilla ikäryhmästä riippumatta. Nuoremmissa ikäryhmissä veljiä on hieman enemmän kuin siskoja ja vanhemmissa ikäryhmissä siskot ovat yleisempiä. Tämä selittyy sillä, että miehiä syntyy hieman enemmän kuin naisia, mutta miehet myös kuolevat keskimäärin jonkin verran nuorempina. (Kuvio 3.)

Tädit, sedät ja enot, omat vanhemmat ja isovanhemmat ovat nuorimmissa ikäryhmissä yleisiä, mutta ymmärrettävästi harvenevat, mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse. Esimerkiksi isovanhempia on 77 prosentilla 18–29-vuotiaista, mutta 40–49-vuotiaista enää 14 prosentilla. Omat, puolison ja kasvatti- tai sijaislapset sekä oman lapsen lapset tai oman lapsen puoliset sen sijaan yleistyvät, mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan. Nykyisistä 70–79-vuotiaista 82 prosentilla on täysi-ikäisiä lapsia, ja 65 prosentilla on lapsenlapsia ja/tai lapsenlapsenlapsia elossa.

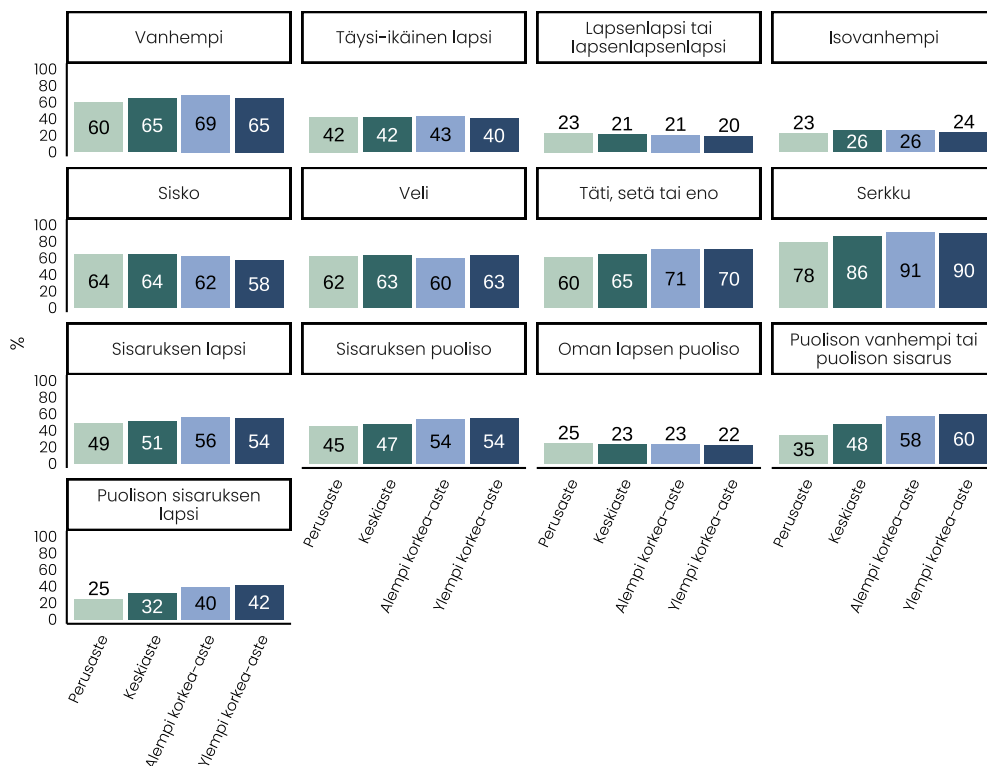
Kuvio 3. Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa, ikäryhmittäin.

N = 5 117

Iän lisäksi myös koulutusasteella on yhteys siihen, keitä sukulaisia on elossa. Korkeintaan perusasteen suorittaneet erottuvat joukosta, sillä heille lähes kaikki sukulaisryhmät ovat harvinaisempia kuin muille, poikkeuksena lapset ja lapsenlapset. Ero muihin on erityisen selvä siinä, onko henkilöllä puolison sukulaisia elossa. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa, koulutusasteen mukaan. Ikävakioitu.

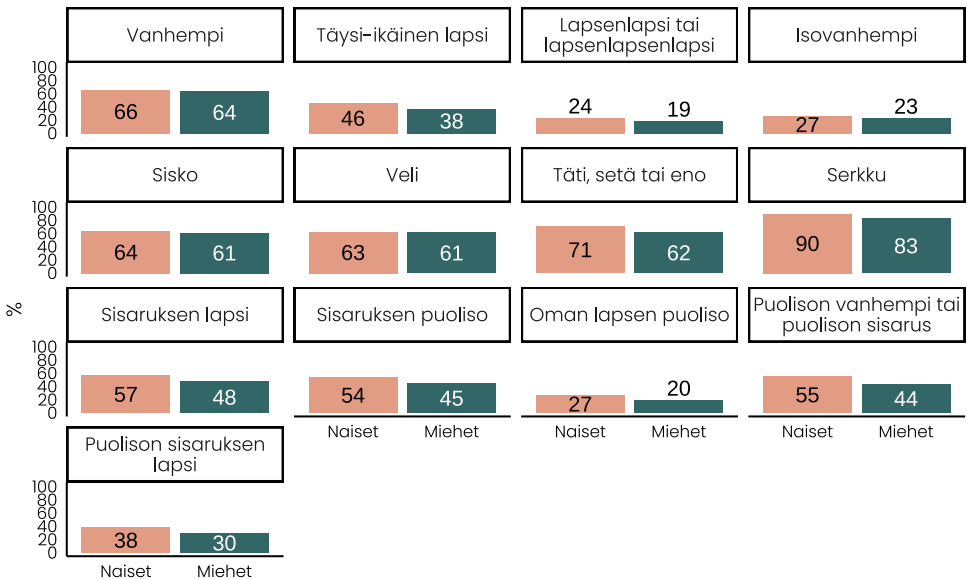

N = 5 117

Sukulaissuhteissa on eroa myös sukupuolen mukaan. Naisilla on miehiä useammin täysi-ikäisiä lapsia, ja he ovat myös miehiä tyypillisemmin parisuhteessa (ks. esim. Sorsa ym., 2025), minkä vuoksi heillä on miehiä useammin omien lasten ja puolison kautta tulevia sukulaisia.

Tämä ei kuitenkaan selitä, miksi naisilla olisi myös serkkuja, tätejä, setiä ja enoja sekä sisarusten puolisoita elossa useammin kuin miehillä. Kyse voikin olla siitä, että naiset herkemmin muistavat ja kertovat sukulaisuuksista. Todellisuudessa miehillä lie-nee saman verran näitä sukulaisia, mutta näiden olemassaolosta ei tiedetä tai heihin ei pidetä yhteyttä, jolloin heitä ei myöskään muisteta. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Kuinka monella on ainakin yksi sukulainen kustakin sukulaisryhmästä elossa, naiset ja miehet. Ikävakioitu.

N = 5 081

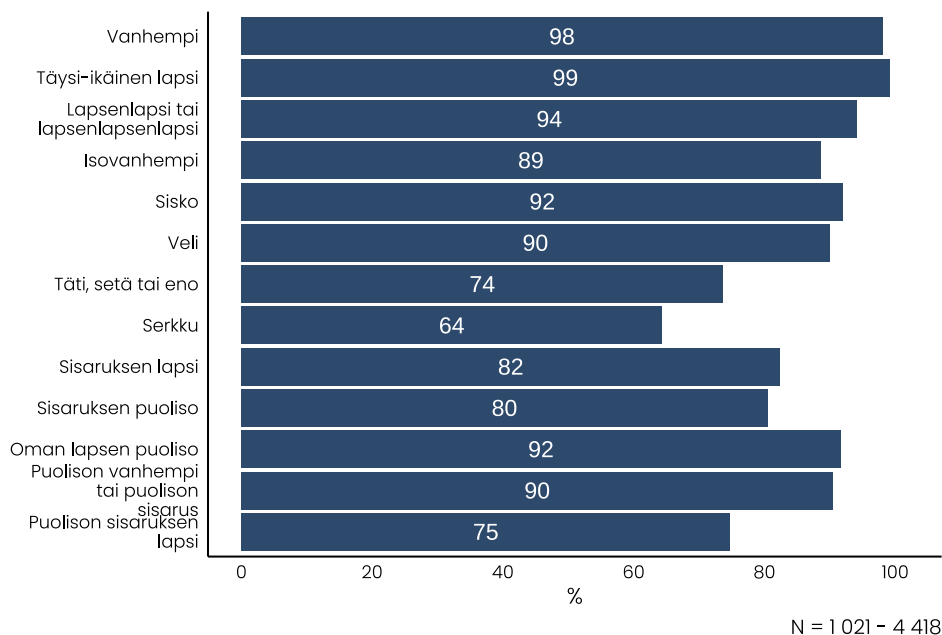
2.2 Yhteydenpito sukulaisiin ja läheisten sukulaisten määrä

Seuraavaksi tarkastelemme yhteydenpitoa sukulaisiin. Esitämme tuloksia aina sen mukaan, onko vastaajalla ylipäänsä kyseisiä henkilöitä elossa.

Jos sukulaisia on, heidän kanssaan ollaan tyypillisesti myös tekemisissä. Lähes kaikki niistä, joilla on omia vanhempia tai lapsia, ovat viimeisten 12 kuukauden aikana olleet ainakin kerran tekemisissä ainakin yhden vanhempansa ja täysi-ikäisen lapsensa kanssa. Vastaavasti yli 90 prosenttia on ollut yhteydessä myös lapsenlapsiinsa, isovanhempiinsa, sisaruksiinsa, omien lastensa puolisoihin sekä puolison vanhempiin tai puolison sisaruksiin, mikäli heitä on ylipäänsä elossa.

Yhteydenpito kulkee siis vahvasti perhesukupolvien ja lapsuudenperheen jäsenten kesken. Sen sijaan serkkuihin pidetään tarkastelluista sukulaisryhmistä harvimmin yhteyttä. Silti lähes kaksi kolmesta on ollut ainakin yhden serkkunsa kanssa tekemisissä viimeksi kuluneen vuoden aikana. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Yhteydenpito sukulaisten kanssa vuoden aikana. Kuinka moni on ollut ainakin yhden ko. ryhmään kuuluvan sukulaisten kanssa tekemisissä edellisten 12 kk:n aikana?

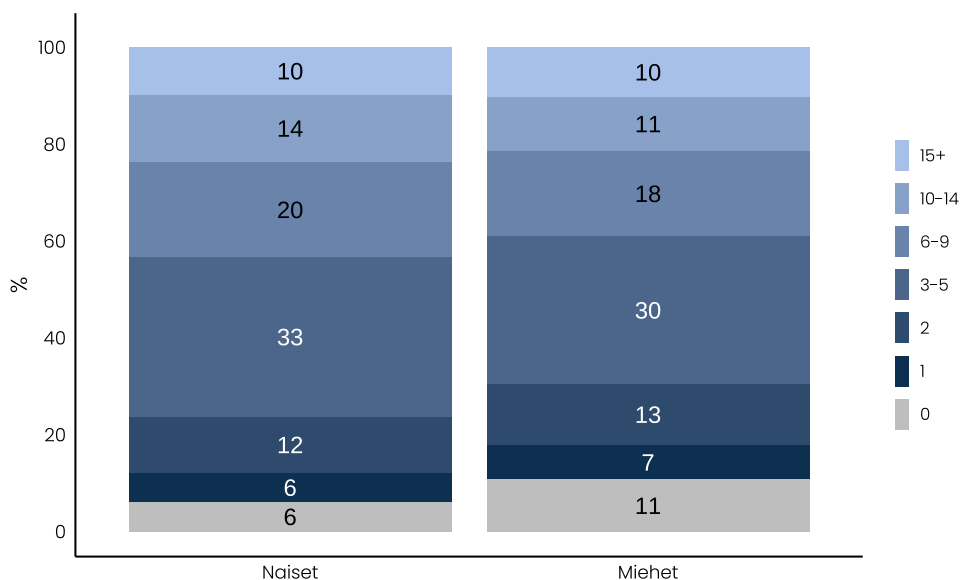

Painotetut osuudet vastaajista, joilla on vähintään yksi sukulainen kyseisestä sukulaisryhmästä elossa.

Läheiseksi koettuja, kotitalouden ulkopuolisia sukulaisia on keskimäärin 6,3.³ Naisilla on keskimäärin hieman miehiä enemmän läheiseksi koettuja sukulaisia (naisilla keskimäärin 6,5, miehillä 6,1). Hieman alle joka viidennellä on 1–2 läheistä sukulaista ja noin kolmanneksella 3–5 sukulaista. Kahdella viidestä suomalaisesta on kuusi tai useampia sukulaisia, jotka koetaan läheisiksi. Naisista noin kuudella prosentilla ja miehistä 11 prosentilla ei ole yhtään läheistä sukulaista. (Kuvio 7.)

3 Läheisten sukulaisten määrästä kysyttiin sen jälkeen, kun oli ensin valinnut, keitä kaikkia listattuja omia ja puolison sukulaisia vastaajalla on elossa: ”Kaiken kaikkiaan, kuinka monta sellaista sukulaista tai puolison sukulaista sinulla on, jotka koet läheisiksi? Älä laske kanssasi asuvia henkilöitä tähän mukaan.” Suurin sallittu läheisten sukulaisten määrä oli tuhat. Analyysivaiheessa rajoitimme ylimmän prosentin arvoista siten, että kaikki sen yli menevät arvot asetettiin samalle tasolle kuin tämän prosentin pienin arvo. Siten suurin mahdollinen läheisten sukulaisten määrä oli 30 (tasaluku on sattumaa).

Kuvio 7. Läheisten sukulaisten määrä luokiteltuna, naiset ja miehet. Ikävakioitu.

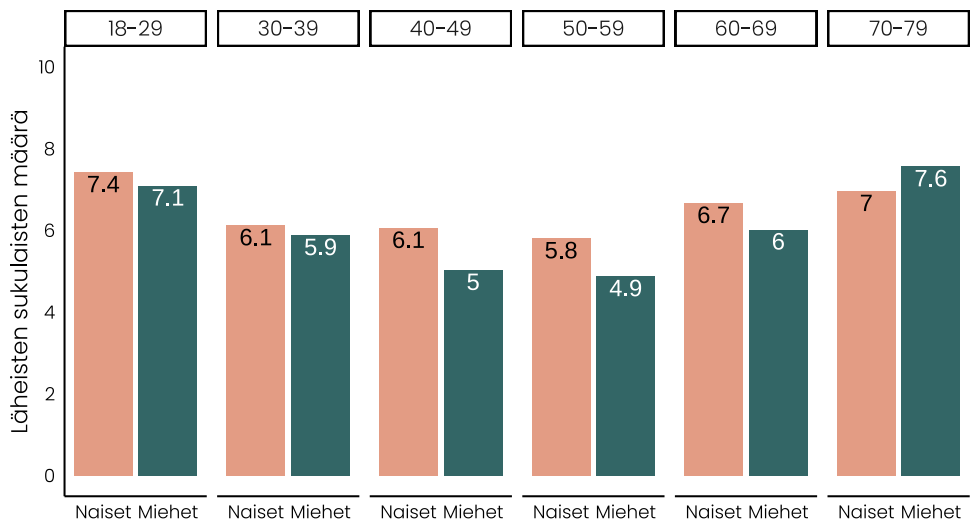

N = 5 081

Iän mukaan tarkastellen havaitaan, että nuorilla, 18–29-vuotiailla (joihin viittaamme jatkossa sanalla ”kaksikymppiset”), on suhteessa muihin ikäryhmiin paljon läheisiä, kotitalouden ulkopuolisia sukulaisia, naisilla keskimäärin 7,4 ja miehillä 7,1. Läheiseksi koettujen sukulaisten määrä on pienimmillään viisikymmenvuotiailla, minkä ikäisillä naisilla on keskimäärin 5,8 läheistä sukulaista ja miehillä 4,9. Seitsenkymmenvuotiaiden ryhmässä läheisiä kotitalouden ulkopuolisia sukulaisia on suunnilleen yhtä paljon kuin kaksikymppisillä. Tässä ikäryhmässä miehillä on enemmän läheisiä sukulaisia (keskimäärin 7,6) kuin naisilla (keskimäärin 7,0). (Kuvio 8.)

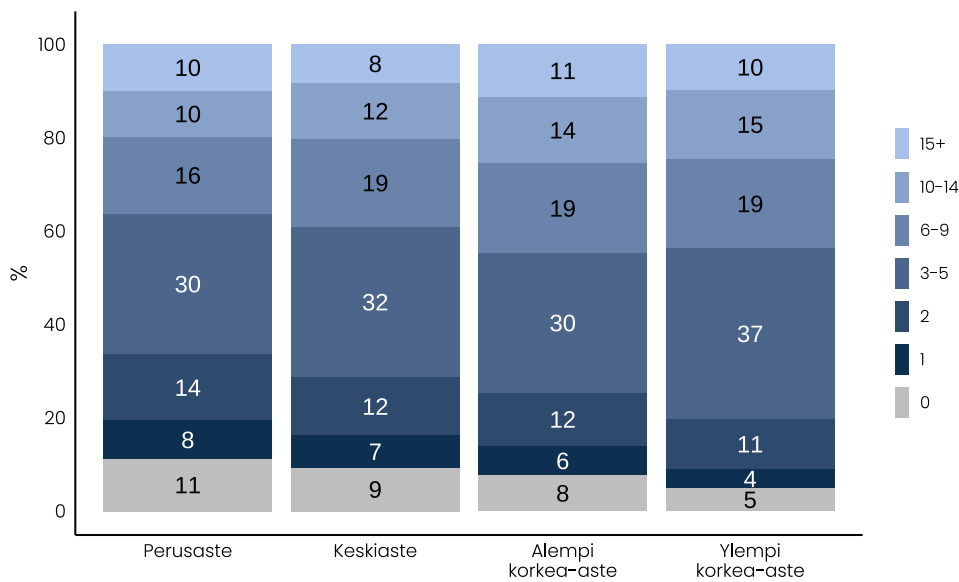
Perus- ja keskiasteen suorittaneilla on aineistomme perusteella keskimäärin hieman vähemmän (5,9) läheisiä sukulaisia kuin korkea-asteen suorittaneilla (6,6–6,7). Kaikissa koulutusryhmissä on suunnilleen yhtä paljon niitä, joilla on ainakin 15 läheistä sukulaista, mutta mitä korkeampi koulutus, sitä enemmän on niitä, joilla on ainakin kolme läheistä sukulaista ja sitä vähemmän niitä, joilla on 0–2 läheistä sukulaista. Korkeintaan perusasteen suorittaneisiin kuuluu siten suhteellisen paljon sellaisia, joilla ei ole yhtään läheistä sukulaista (11 %) tai heitä on vain yksi (8 %). Ylemmän korkea-asteen suorittaneista vastaavat osuudet ovat noin puolet, viisi prosenttia ja neljä prosenttia.

Kuvio 8. Läheisten sukulaisten määrä. Keskiarvot ikäryhmittäin, naiset ja miehet.

N = 5 081

Kuvio 9. Läheisten sukulaisten määrä luokiteltuna, koulutusasteen mukaan. Ikävakioitu.

N = 5 117

2.3 Kuinka monta ystävää suomalaisilla on?

Sukulaisten jälkeen tarkastelemme ystäviä: Kuinka laaja ystäväpiiri suomalaisilla on? Entä kuinka monta läheistä ystävää heillä on?⁴

Suomalaisilla on keskimäärin 11 ystävää tai kaveria. Kuten saattoi olettaa, ystäväpiiri on selvästi suurempi kuin läheisten ystävien määrä, joita on keskimäärin neljä. Ystäväpiirin koko ja läheisten ystävien määrä ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa: mitä enemmän ystäviä, sitä enemmän myös läheisiä ystäviä.⁵ Näin oli sekä miehillä että naisilla, mutta miehillä muuttujien välinen yhteys oli hieman voimakkaampi ($r = .69$ vs. $r = .64$).

Verrattuna naisiin, miehillä on keskimäärin enemmän ystäviä (Kuvio 10). Miesten ystäväpiirissä on keskimäärin 12 ystävää tai kaveria, naisilla kymmenen. Läheisiä ystäviä on miehillä keskimäärin neljä ja naisilla kolme. Samalla hajonta on miehillä suurempi, eli useammalla miehellä kuin naisella on joko paljon ystäviä tai ei yhtään ystävää. Naisilla arvot sijoittuvat lähemmäs keskiarvoa. Erityisesti ystäväpiirin osalta näkyy, että vastaukset painottuvat ”pyöreisiin” lukuihin eli tasakymmenyksiin ja viiteen ystävään (Kuvio 10).

Emme halunneet määritellä etukäteen ystävyysnimitysten sisältöjä tai merkityksiä, joten tulokset kuvaavat vastaajien omaa näkemystä heidän ystävyys-suhteistaan. Osa pitää esimerkiksi kumppaniaan tai sukulaistaan läheisenä ystävänä, kuten myöhemmin Lu-vussa 6 kuvaamme. Miesten korkeampi ystävien määrä ei kuitenkaan selity sillä, että he useammin laskevat puolisonsa ystäväksi. Miehet raportoivat läheisiä ystäviä enemmän myös, vaikka osuudesta poistaisi niiden läheisten ystävien osuuden, jotka ovat puolisoita tai kumppaneita. Miehillä on tällöin keskimäärin 4,1 läheistä ystävää, naisilla 3,3.

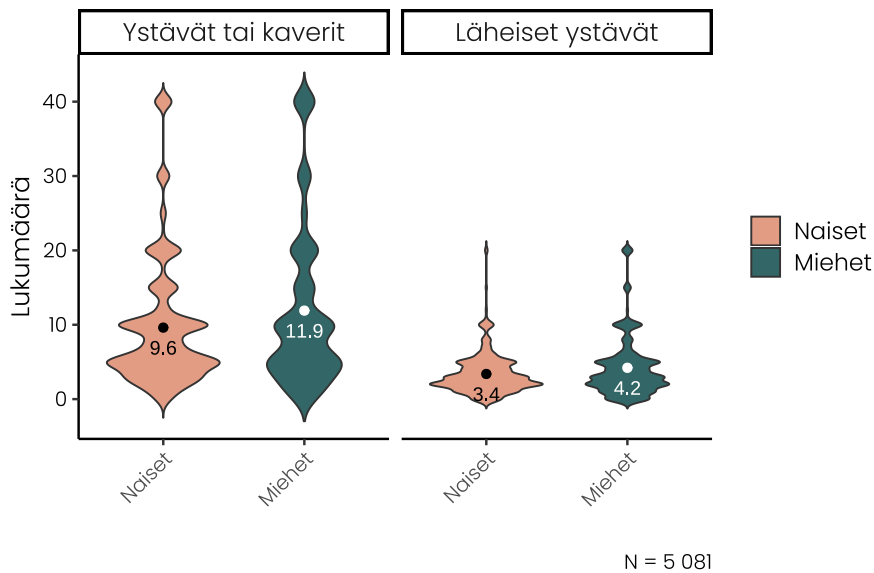
Ryhmittelimme ystävien ja läheisten ystävien määrää eri luokkiin (0, 1–2, 3–5, 6–9, 10+; ystäväpiirin osalta myös 20+ ja 30+). Näin tarkasteltuna ystäväpiirin koko käsittää useimmiten noin 3–5 ystävää, erityisesti naisilla, tai toisaalta kymmenen tai enemmän (Kuvio 11). Naisista kolmannes arvioi ystäväpiirinsä kooksi 3–5 ystävää tai kaveria, miehistä neljännes. Naisista 41 prosentilla ystäväpiiri käsittää 10 tai enemmän ystävää tai kaveria, miehillä osuus on 51 prosenttia. Ero selittyy sillä, että miehillä on naisia useammin yli 20 ystävää tai kaveria.

Läheisiä ystäviä suomalaisilla on keskimäärin alle kourallinen (Kuvio 12). 80 prosentilla naisista ja 71 prosentilla miehistä läheisiä ystäviä on 1–5. Tätä useampia läheisiä ystäviä on 16 prosentilla. Miehillä on naisia useammin yli kymmenen läheistä ystävää (12 % vs. 5 %).

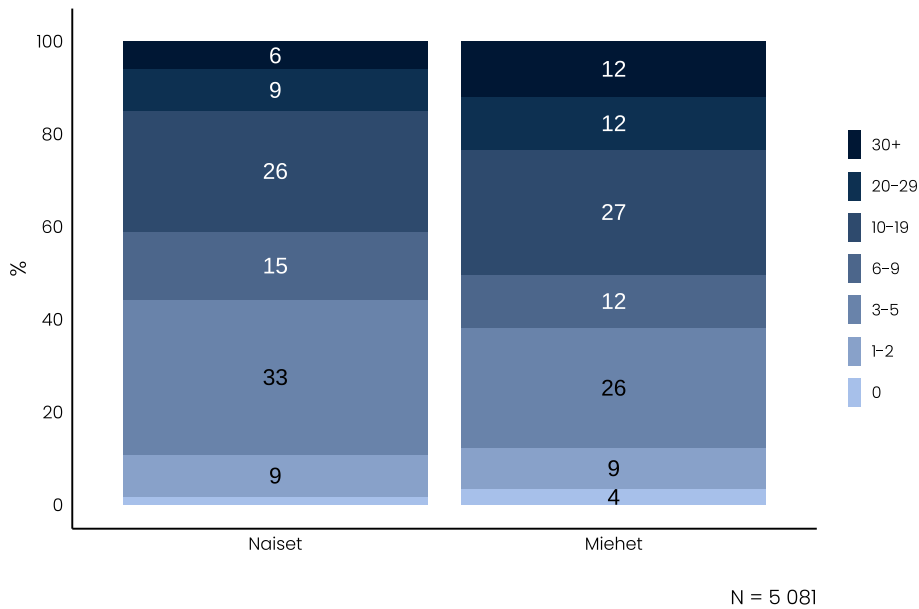
4 Ystäväpiirin kokoa mitattiin kyselyssä kysymällä, ”Kuinka monta ystävää tai kaveria sinulla on suurin piirtein?” Suurin sallittu vastausmäärä oli sata. Jos oli vastannut 1 tai enemmän, kysyttiin läheisten ystävien määrää: ”Entä montako läheistä ystävää sinulla on?” Vastauksen suurin sallittu määrä oli luku, jonka oli vastannut ystäväpiirin kooksi. Analyysivaiheessa rajasimme ystäväpiiriä tarkastellessamme ylimmät viisi prosenttia arvoista ja läheisiä ystäviä tarkastellessamme ylimmän prosentin arvoista, eli kaikki näiden yli menevät arvot asetettiin samalle tasolle kuin tämän prosentin pienin arvo. Siten suurin mahdollinen ystäväpiirin koko oli 40 ja läheisten ystävien määrä 20.

5 Pearsonin korrelaatiotestien perusteella ystävien ja läheisten ystävien määrien välillä oli vahva positiivinen korrelaatio ($r = .67$, 95 %:n luottamusväli .66, .69). Yhteys oli tilastollisesti merkitsevä ($p < .001$), mikä viittaa siihen, että näiden muuttujien välillä on selkeä yhteys väestötasolla.

Kuvio 10. Ystäväpiirin koko ja läheisten ystävien määrä (jakaumat ja keskiarvot), naiset ja miehet.

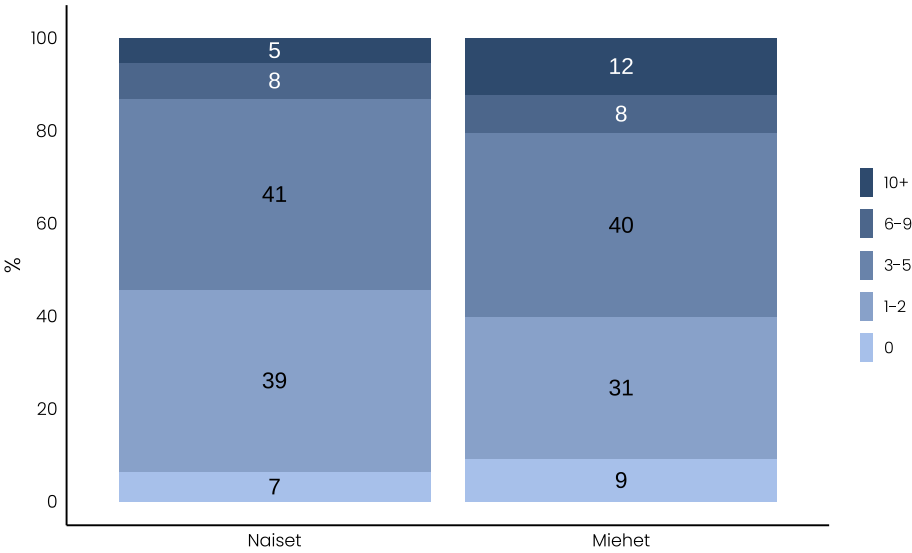

Kuvio 11. Ystäväpiirin koko luokiteltuna, naiset ja miehet.

Lähes joka kymmenennellä miehellä (9 %) ei ole yhtäkään läheistä ystävää, kun naisilla osuus on hieman matalampi (7 %). Vain harvalla suomalaisella ei ole ystäväpiiriä lainkaan. Miehistä noin neljä prosenttia ja naisista vajaa kaksi prosenttia kertoi, ettei heillä ole yhtäkään ystävää tai kaveria.

Kuvio 12. Läheisten ystävien määrä luokiteltuna, naiset ja miehet.

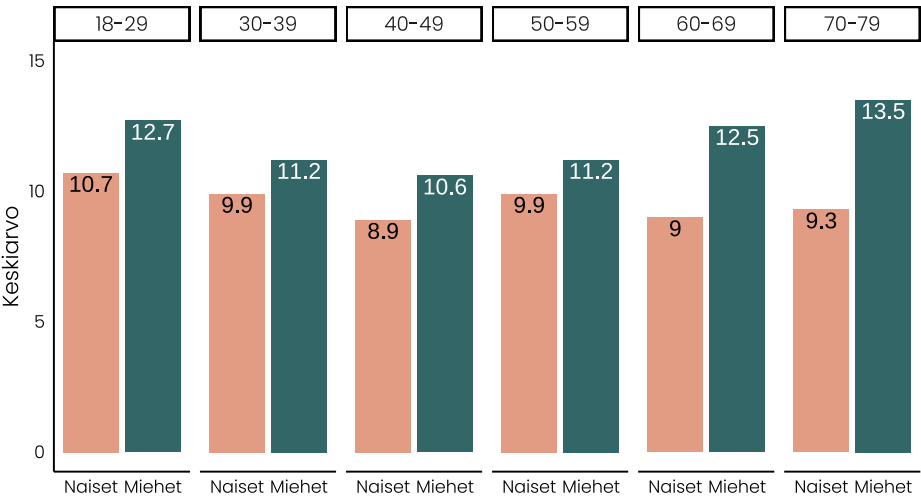

N = 5 081

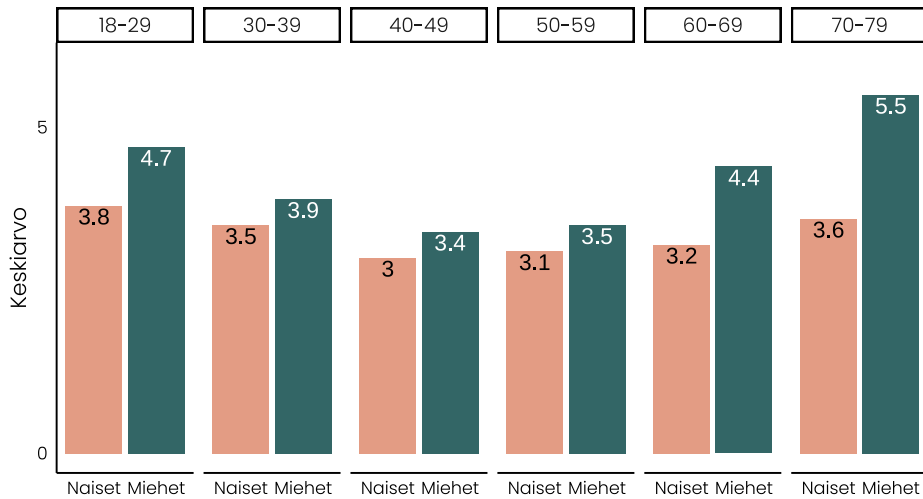
Seuraavaksi tarkastelimme läheisten ystävien ja ystäväpiirin kokoa ikäryhmien ja koulutuksen mukaan. Ikäryhmittäin tarkasteltuna niin nuorimmat kuin vanhimmat raportoivat eniten ystäviä, ja keski-ikäisillä taas on alhaisempi määrä ystäviä (Kuvio 13 ja Kuvio 14). Tämä näkyy miehillä niin läheisten ystävien kuin ystäväpiirin kohdalla, naisilla lievemmin läheisten ystävien kohdalla.

Vanhempien ikäryhmien osalta tulos saattaa osittain selittyä sillä, että he laskevat muita useammin myös puolison ja sukulaisiaan ystäviksi, erityisesti miehet, vrt. Luku 6.

Kuvio 13. Ystäväpiirin koko, keskiarvot ikäryhmittäin. Naiset ja miehet.

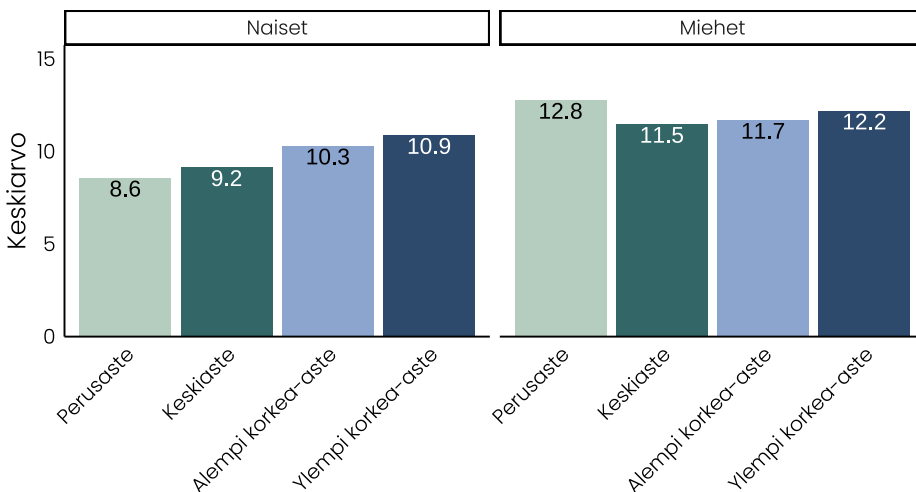
Kuvio 14. Läheisten ystävien määrä, keskiarvot ikäryhmittäin. Naiset ja miehet.

N = 5 081

Myös koulutustausta on yhteydessä ystävien määrään. Miehillä on keskimäärin enemmän ystäviä kuin naisilla kaikilla koulutustasoilla. Esimerkiksi ylemmän korkea-asteen suorittaneilla miehillä ystäviä on keskimäärin 12,2, ja naisilla noin 10,9. Mitä korkeampaa koulutustasoa tarkastellaan, sitä suurempi on ystävien määrä. Mielenkiintoista kyllä korkeintaan perusasteen suorittaneet miehet tekevät selvän poikkeuksen: heillä on kaikista laajin ystäväpiiri. (Kuvio 15.)

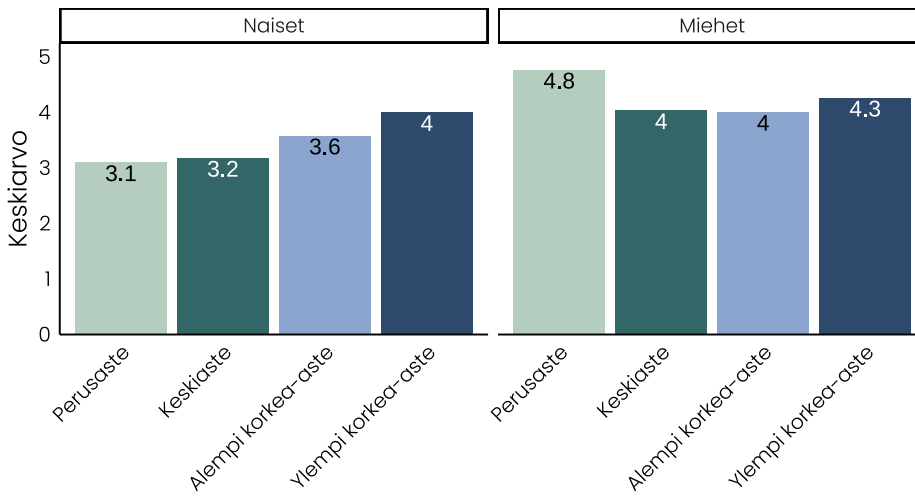
Kuvio 15. Ystäväpiirin koko (keskiarvot), naiset ja miehet koulutuksen mukaan. Ikävakioitu.

N = 5 081

Koulutustaustan mukaiset erot vaihtelevat samalla lailla myös läheisten ystävien kohdalla: mitä korkeampi koulutus, sitä enemmän läheisiä ystäviä. Poikkeuksen tekevät jälleen korkeintaan perusasteen suorittaneet miehet. (Kuvio 16.)

Kuvio 16. Läheisten ystävien määrä (keskiarvot), naiset ja miehet ja koulutuksen mukaan. Ikävakioitu.

N = 5 081

2.4 Läheisten ystävien ja läheisten sukulaisten määrä

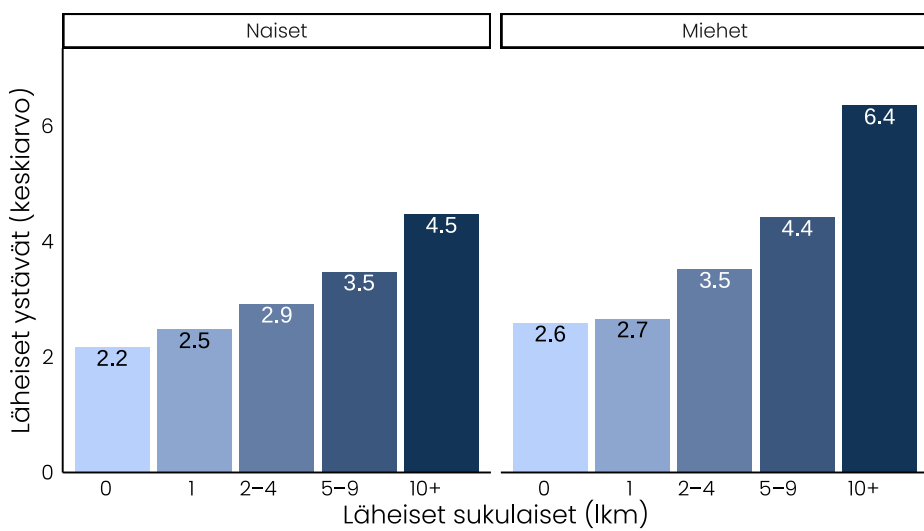
Tarkastelimme seuraavaksi ystävien määrää suhteessa siihen, kuinka monta läheiseksi koettua sukulaista vastaajalla oli⁶. Tulos on, että mitä enemmän läheiseksi koettuja sukulaisia, sitä enemmän myös ystäviä. Tämä koskee niin ystäväpiiriä kuin läheisiä ystäviä. Läheisten sukulaisten määrän yhteys läheisten ystävien määrään on hieman voimakkaampi kuin ystäväpiirin kokoon. Esimerkiksi niillä vastaajilla, joilla ei ollut yhtäkään läheiseksi koettua sukulaista, oli keskimäärin 7,5 ystävää tai kaveria ja 2,3 läheistä ystävää. Vastaajilla, joilla oli yli kymmenen läheiseksi koettua sukulaista, oli keskimäärin 14,5 ystävää tai kaveria ja 5,4 läheistä ystävää⁷. (Kuvio 17.)

6 Tarkasteltavat muuttujat olivat siis vastaukset kysymyksiin siitä, montako läheistä sukulaista, montako ystävää tai kaveria sekä montako läheistä ystävää vastaajalla on.

7 Korrelaatiot muuttujien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä ja kohtalaisen voimakkaita ($r = .31$ ja $r = .25$). Läheiset ystävät ja läheiset sukulaiset: $r(5115) = .31, p < .001$, 95 %:n LV [.29, .34], Laajempi ystäväpiiri ja läheiset sukulaiset $r(5115) = .25, p < .001$, 95 %:n LV [.23, .28]

On pidettävä mielessä, että ystävät ja sukulaiset ovat osin päällekkäisiä: osa pitää sukulaisiaan myös ystävinään, ja ystävästä voi myös tulla sukulainen vaikkapa avioliiton kautta.

Kuvio 17. Läheisten ystävien määrä läheisiksi koettujen sukulaisten määrän mukaan, naiset ja miehet.

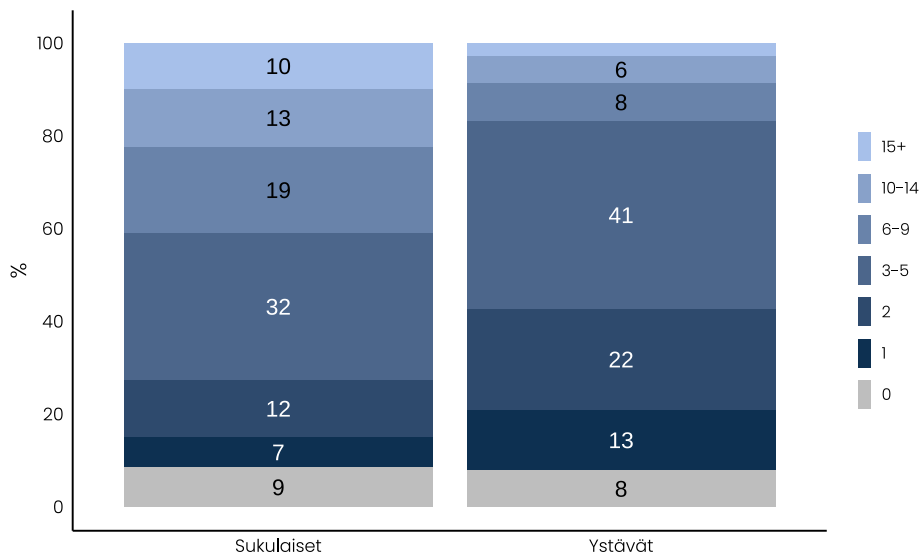

N = 5 081

X-akselilla läheisten sukulaisten määrä ryhmiteltynä, y-akselilla läheisten ystävien määrän keskiarvo.

Aineistomme perusteella tiedämme kuitenkin, että on myös niitä, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää tai läheistä kotitalouden ulkopuolista sukulaista. Hieman harvemmalta kuin joka kymmenennellä (9 %) ei ole yhtään läheistä sukulaista ja melkein yhtä monella (8 %) ei ole yhtään läheistä ystävää (Kuvio 18). Noin kahdella sadasta ei ole kumpaakaan.

Kuvio 18. Läheisten sukulaisten ja läheisten ystävien määrät luokiteltuna.

N = 5 117

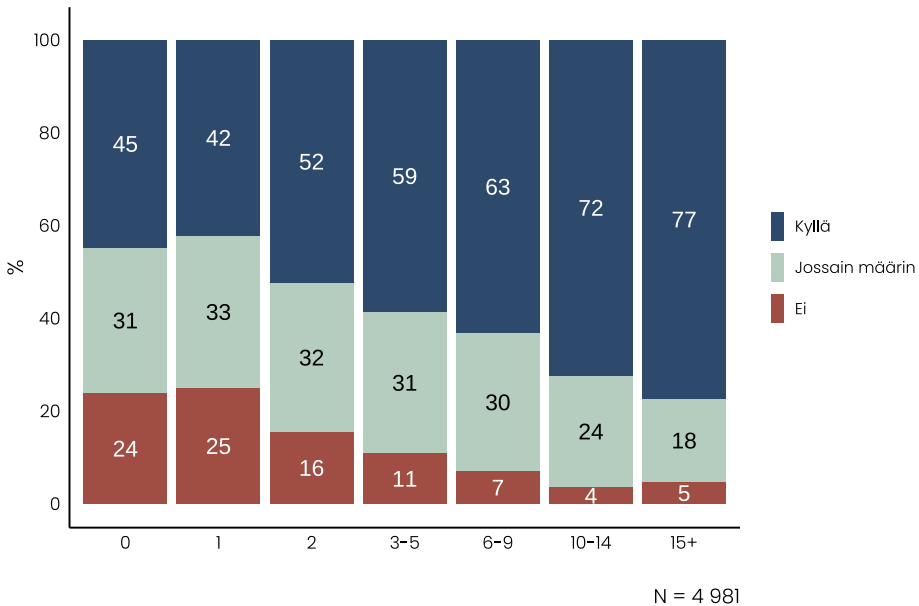
2.5 Kuinka tyytyväisiä läheisten ystävien ja sukulaisten määrään ollaan?

Se, että on vain muutamia tai ei yhtään läheistä ystävää tai sukulaista ei välttämättä tarkoita, että kokisi yksinäisyyttä. Vastaavasti laajasta sukulaisverkostosta ja ystäväpiiristä huolimatta joku saattaa kokea, ettei hänellä ole tarpeeksi läheisiä elämässään. Halusimme tietää, onko näiden välillä kuitenkin yhteys.

Analyysiemme perusteella sekä läheisten ystävien että läheisten sukulaisten määrä ovat yhteydessä siihen, kokeeko, että on tarpeeksi monta läheistä ihmistä elämässään⁸. Niistä, jotka eivät koe yhtään tai kokevat vain yhden kotitalouden ulkopuolisen sukulaisten läheiseksi, neljännes arvioi, ettei heillä ole tarpeeksi montaa läheistä. Silti noin neljä kymmenestä pitää läheisten ihmisten määrää elämässään riittävänä. Osuus on kuitenkin lähes kaksinkertainen (77 %) niillä, joilla on vähintään 15 läheistä sukulaista, ja heistä vain viisi prosenttia arvioi, ettei läheisiä ole tarpeeksi. (Kuvio 19.)

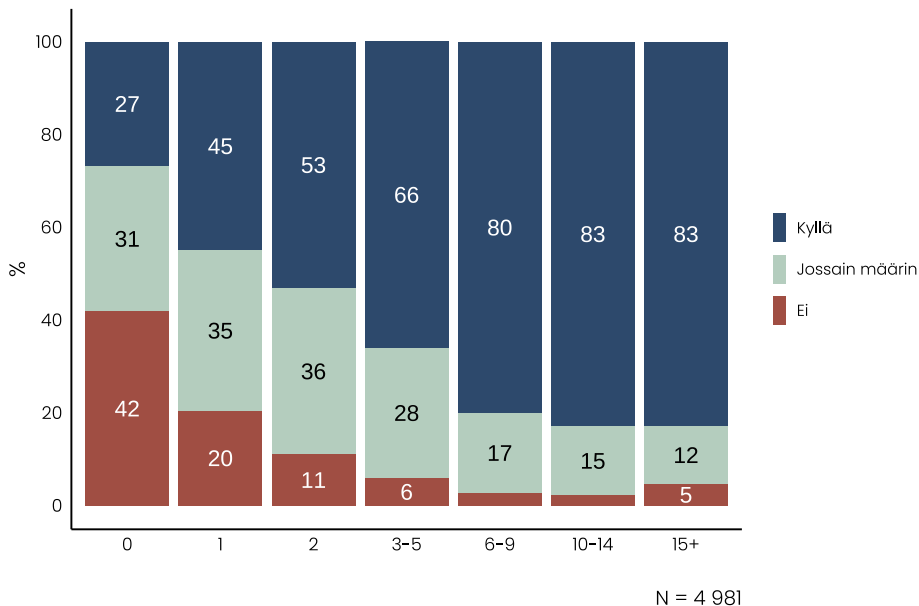
⁸ Kyselyn loppupuolella esitimme vastaajille kuusi väittämää sisältävän De Jong Gierveldin yksinäisyysmittarin (De Jong Gierveld & Van Tilburg, 2006), joka mittaa sosiaalista ja emotionaalista yksinäisyyden kokemusta. Tässä käsittelemme vain yhtä sosiaalisen yksinäisyyden väittämää: ”Minulla on tarpeeksi monta läheistä ihmistä elämässäni”. [Vastausvaihtoehdot väittämään olivat Kyllä, Jossain määrin ja Ei, minkä lisäksi saattoi valita vaihtoehdon En osaa sanoa / En halua sanoa. Analyysissa jätimme nämä vastaajat pois ja vertasimme kyllä, jossain määrin ja ei -vastauksia kysymyksiin läheisten ystävien ja läheisten kotitalouden ulkopuolisten sukulaisten määristä.

Kuvio 19. Sosiaalinen yksinäisyys läheisten sukulaisten määrän mukaan.
"Minulla on tarpeeksi monta läheistä ihmistä elämässäni."

Kuten odotettua, läheisten ystävien määrä on vahvemmassa yhteydessä kokemukseen sosiaalisesta yksinäisyydestä. Vain 27 prosenttia niistä, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää arvioi, että heillä on tarpeeksi monta läheistä ihmistä elämässään. Niistä, joilla läheisiä ystäviä on kuusi tai enemmän, yli 80 prosenttia pitää läheisten määrää elämässään riittävänä. (Kuvio 20.)

Kuvio 20. Sosiaalinen yksinäisyys läheisten ystävien määrän mukaan.
"Minulla on tarpeeksi monta läheistä ihmistä elämässäni."

2.6 Lopuksi

Suomalaisilla on keskimäärin kuusi läheistä, kotitalouden ulkopuolista sukulaista. Ystäviä tai kavereita on keskimäärin 11 ja läheisiä ystäviä neljä.

Hyvin harvalla ei ole yhtään elossa olevaa sukulaista. Yleisin elossa oleva sukulaistyyppi on serkku. Seuraavaksi yleisimpiä elossa olevia sukulaisia ovat äiti, täyssiskot ja -veljet, isä, omat lapset sekä tädit, sedät ja enot. Muutamalla prosentilla suomalaisista on äiti- tai isäpuoli tai bonusveli tai -sisko.

Vanhimmasta tarkastellusta ikäryhmästä (70–79-vuotiaat) neljällä viidestä on täysi-ikäisiä lapsia, ja kahdella kolmesta on myös lapsenlapsia ja/tai lapsenlapsenlapsia. Tulevaisuudessa nämä luvut todennäköisesti alenevat, kun alhaisemman syntyvyyden ja korkeamman lapsettomuuden sukupolvet vanhenevat.

Naisilla on keskimäärin hieman miehiä enemmän läheisiä sukulaisia, miehillä taas enemmän läheisiä ystäviä. Sukulaisten osalta kyse on niin todellisuudesta kuin asenteesta. Todellisuudessa naisilla on miehiä useammin lapsia (Jalovaara & Miettinen, 2024) ja he ovat myös miehiä tyypillisemmin parisuhteessa (ks. esim. Sorsa ym. 2025), minkä vuoksi naisilla on miehiä tyypillisemmin omien lasten ja puolison kautta tulevia sukulaisia. Sen lisäksi naiset korostuvat tässäkin aineistossa sukujen ”koossapitäjänä” (engl. kinkeeper) – naisvastaajat kun myös muistivat tai jaksoivat mainita miehiä useampia sukulaisia myös silloin, kun sukulaisten määrässä ei pitäisi todellisuudessa olla mitään eroa sukupuolten välillä. Tulos on linjassa Väestöliiton Sukupolvien ketju -tutkimuksen kanssa. Sen mukaan naiset pitivät yhteyttä vanhempiin, sisaruksiin ja lapsiin 10–25 prosenttia tiheämmin kuin miehet. Naiset myös olivat aktiivisempia suhteessa serkkuihin, täteihin, setiin ja enoihin ja olivat läheisempiä erityisesti äidin puoleisiin sukulaisiin. (Hämäläinen ym., 2021.)

Miesten laajempi ystäväpiiri näkyy kaikissa eri ystävyysmittareissa: he raportoivat ystäväpiirinsä laajemmaksi kuin naiset, ja myös läheisiä ystäviä on heillä hieman naisia enemmän. Toisaalta hieman naisia useammalla miehellä ei ole yhtäkään läheistä ystävää. Tulos eroaa SHARE-tutkimuksen tuloksista (Rotkirch & Abuladze, 2022), mutta on samansuuntainen Sukupolvien ketju -tulosten kanssa (Tanskanen, Danielsbacka & Rotkirch, ilmestyy). Miehillä näyttäisi olevan enemmän ystäviä, kun asiaa kysytään yleisesti eikä sitä liitetä tiettyyn toimintaan, kuten ”tärkeistä asioista puhumiseen”. Tämä johtuu siitä, että miehille ”ystävät” kattaa tyypillisesti laajemman ihmisjoukon, johon esimerkiksi tuttavat ja harrastuskumppanit luetaan mukaan, kun taas naiset painottavat emotionaalista läheisyyttä. (Rose & Rudolph, 2006; David-Barrett ym., 2015.)

Koulutusasteella on odotetusti yhteys siihen, keitä sukulaisia on elossa. Mitä korkeampi koulutus, sitä enemmän on niitä, joilla on ainakin kolme läheistä sukulaista ja sitä vähemmän niitä, joilla on 0–2 läheistä sukulaista. Korkeintaan perusasteen suorittaneiden keskuudessa lähes kaikki sukulaistyyppit ovat harvinaisempia kuin muilla. Koulutus on samalla lailla yhteydessä myös ystävien määrään: mitä korkeampi koulutus, sitä enemmän ystäviä. Poikkeuksen tekevät korkeintaan perusasteen tutkinnon

suorittaneet miehet, joilla on eniten ystäviä. Tulos on yllättävä sikäli, että vähemmän koulutetut miehet ovat useammin sinkkuja (Sorsa ym., 2025) ja lapsettomia (Jalovaara & Miettinen, 2024), ja parisuhde ja vanhemmuus näyttäisivät liittyvän erityisesti miehillä laajempiin sosiaalisiin verkostoihin. Toisaalta korkeintaan perusasteen suorittaneet edustavat tyypillisesti joko nuorinta tai vanhinta ikäryhmää, joista molemmilla on keski-ikäisiä enemmän läheiseksi koettuja sukulaisia ja ystäviä. Ilmiötä olisi kiinnostavaa selvittää tarkemmin jatkotutkimuksessa.

Läheiseksi koettujen sukulaisten ja ystävien määrä on U-käyrän mukaisessa yhteydessä ikään, erityisesti miehillä. Nuorten osalta tiedämme, että heillä elämänvaiheen ja ajankäytön puolesta ystävyys-suhteet ovat hyvin keskeisessä roolissa. Toisaalta tiedämme, että pariutuminen ja lapsiperheellistyminen vievät osansa ystävyys-suhteille annetusta ajasta ja paneutumisesta (Burton-Chellew & Dunbar, 2015). Hieman yllättäen kuitenkin 60-vuotiailla ystävyys-suhteiden määrä on taas korkeampi. Tämä on ristiriidassa useamman aikaisemman tutkimuksen kanssa, jossa ystävyys-suhteiden määrä on korkeimmillaan nuoruudessa. Yhdysvalloissa tehty tuore PEW-kyselytutkimus löysi kuitenkin samansuuntaisia tuloksia, joiden mukaan vanhempiin ikäluokkiin kuuluvilla oli enemmän ystäviä kuin keski-ikäisillä (Goddard, 2023). On mahdollista, että tulos kuvaa toisen maailmansodan jälkeen syntyneiden suomalaisten suurten ikäluokkien sosiaalista pääomaa (vrt. Rotkirch & Abuladze, 2022), ja tulevilla sukupolvilla kuva ei ole yhtä ruusuinen ystävien lukumäärän suhteen. Yhteydenpidon vähenemisestä sosiaalisissa suhteissa on ollut merkkejä 2000-luvulla, joten on mahdollista, että nuoremmilla ikäluokilla sosiaaliset verkostot ovatkin suppeammat (ks. esim. Anttila, Tanskanen, Oinas & Kannasoja, 2022).

Mitä enemmän henkilöllä on läheiseksi koettuja sukulaisia, sitä enemmän hänellä on myös ystäviä. Ei ole viitteitä siitä, että niillä, joilla on vähemmän ystäviä, olisi enemmän sukulaisia, tai toisin päin. Kokemus siitä, että ympärillä on riittävästi läheisiä ihmisiä, on tulostemme perusteella yhteydessä niin läheisten ystävien kuin sukulaisten määrään. Tulos on linjassa läheisiä sosiaalisia verkostoja, yksinäisyyttä ja hyvinvointia selvittävien tutkimusten kanssa (Vila, 2021). Useimmat ihmiset voivat hyvin, kun ympärillä on vakaa ja tarpeeksi suuri sosiaalinen verkosto.

Tuloksissamme kokemus riittävän laajasta sosiaalisesta verkostosta on voimakkaammin yhteydessä läheisiin ystävyys- kuin sukulaissuhteisiin. Ystävillä saattaakin olla erityinen asema yksinäisyyden torjumisessa. Tutkimuksessa on myös viitteitä juuri läheisten ystävyys-suhteiden yhteydestä parempaan terveyteen erityisesti myöhemmällä iällä (ks. esim. Chopik, 2017). Yksinäisyyttä voi toisaalta kokea, vaikka olisi läheisiäkin ystäviä. Jatkossa onkin tärkeä tutkia suhteiden laatuun ja erityisesti emotionaalisen yksinäisyyden kokemukseen liittyviä tekijöitä, joita emme tässä tarkastelleet. (Junttila, 2022.)

Kun nyt olemme esitelleet suomalaisten sukulais- ja ystävyys-suhteiden määrää, keskittyvät Perhebarometrin seuraavat luvut näiden suhteiden laatuun liittyviin tekijöihin: yhteydenpitoon ja emotionaaliseen läheisyyteen. Saamme näkymän siihen, keiden kanssa yhteydenpito on tiiveintä ja läheisyys suurinta.

3

Lapset ja vanhemmat

Lapsen ja vanhemman välinen suhde on yksi keskeisimmistä perhesuhteiden muodoista. Tässä luvussa kiinnostuksemme kohteena on, millaisia nämä suhteet ovat, kun lapset ovat jo täysi-ikäisiä. Kuinka tiiviisti pidetään yhteyttä, milloin viimeksi on tavattu kasvokkain ja kuinka läheisiksi aikuisiksi kasvaneet lapset kokevat vanhempansa? Entä miltä suhteet täysi-ikäisiin lapsiin näyttävät vanhempien perspektiivistä? Kaksi kolmesta suomalaisesta vanhemmasta on ollut tavalla tai toisella tekemisissä, ja useampi kuin joka kolmas on tavannut kasvokkain ainakin jonkun aikuisen lapsensa kanssa viimeksi kuluneen vuorokauden aikana. Joka neljäs on ollut aikuisen lapsensa kanssa tekemisissä viikon sisällä.

Vanhempien ja aikuisten lasten välisessä yhteydenpidossa on eroja niin sukupuolen, koulutusasteen kuin iän mukaan. Mitä nuorempaa ikäryhmää tarkastellaan, sitä useammin ollaan tekemisissä. Yhteydenpito on tyypillisesti tiiviimpää äitien kuin isien kanssa. Erityisesti isillä matala koulutus on yhteydessä vähäisempään yhteydenpitoon aikuisten lasten kanssa.

Myös alueellisia eroja havaitaan: mitä idemmäksi ja pohjoisemmaksi Suomessa mennään, sitä yleisempää on, että edellisestä tapaamiskerrasta viimeksi tavatun aikuisen lapsen kanssa on kulunut jo yli kuukausi. Aikuisten lasten asuinpaikan yhteys siihen, milloin he ovat viimeksi tavanneet vanhempiaan, on toisenlainen: vanhemman tapaamisesta on keskimäärin pisin aika niillä täysi-ikäisillä lapsilla, jotka asuvat Uudellamaalla.

Äidit ovat aikuisille lapsilleen keskimäärin läheisimpiä vanhempia ja heihin pidetään useimmin yhteyttä.

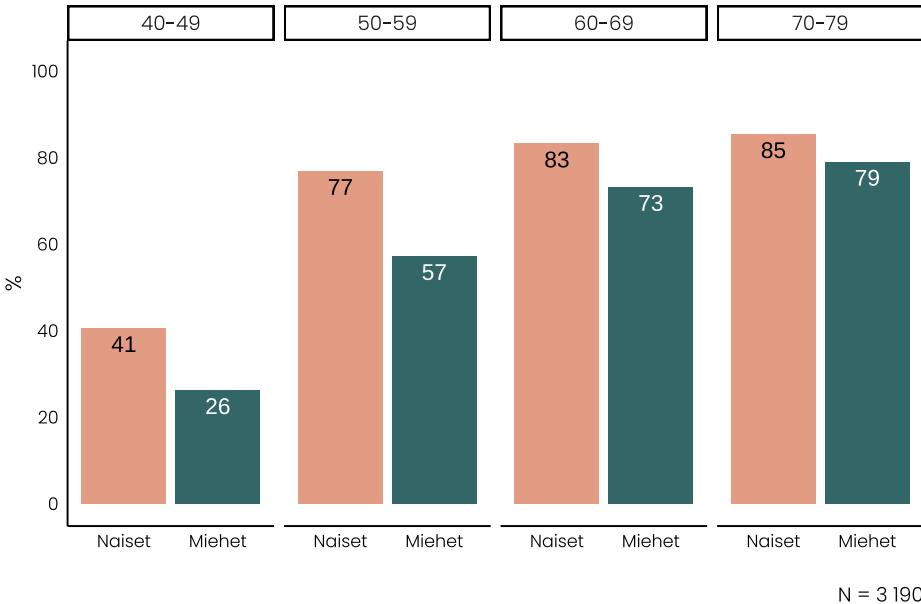
3.1 Aikuiset lapset

Rajaamme tarkastelun tässä kohtaa 40–79-vuotiaisiin suomalaisiin, joilla on yli 17-vuotiaita omia lapsia, sillä keskitymme vanhempien ja heidän aikuisiksi kasvaneiden lastensa suhteisiin⁹. Tätä nuoremmista vain noin kahdella sadasta on täysi-ikäisiä lapsia. Sanalla ”suomalaiset” viittaamme jatkossa tässä luvussa nimenomaan ikäryhmään 40–79-vuotiaat.

Lähes kahdella kolmesta 40–79-vuotiaasta suomalaisesta on painotetun aineistomme perusteella omia täysi-ikäisiä lapsia. Osuudet kuitenkin vaihtelevat paitsi ikäryhmän myös muun muassa sukupuolen ja koulutuksen mukaan.

Miehet pysyvät naisia useammin lapsettomina ja saavat lapsia hieman vanhempi-
na kuin naiset (Rotkirch & Miettinen, 2017; Tilastokeskus, 2024). Heistä noin 25 prosentilla on nelikymmenvuotiaana aikuisia lapsia, kun vastaavan ikäisistä naisista jo noin 40 prosentilla on aikuisia lapsia. Suhteellinen ero tasoittuu huomattavasti vanhempiin ikäryhmiin mennessä, ja 60–79-vuotiaista miehistä noin 75 prosentilla ja naisista noin 85 prosentilla on aikuisia lapsia. Se, että vanhemmista miehistä suhteessa niin suurella joukolla on lapsia, liittyynee myös siihen, että ne miehet, joilla on lapsia, elävät pidempään kuin lapsettomat miehet. (Kuvio 21.)

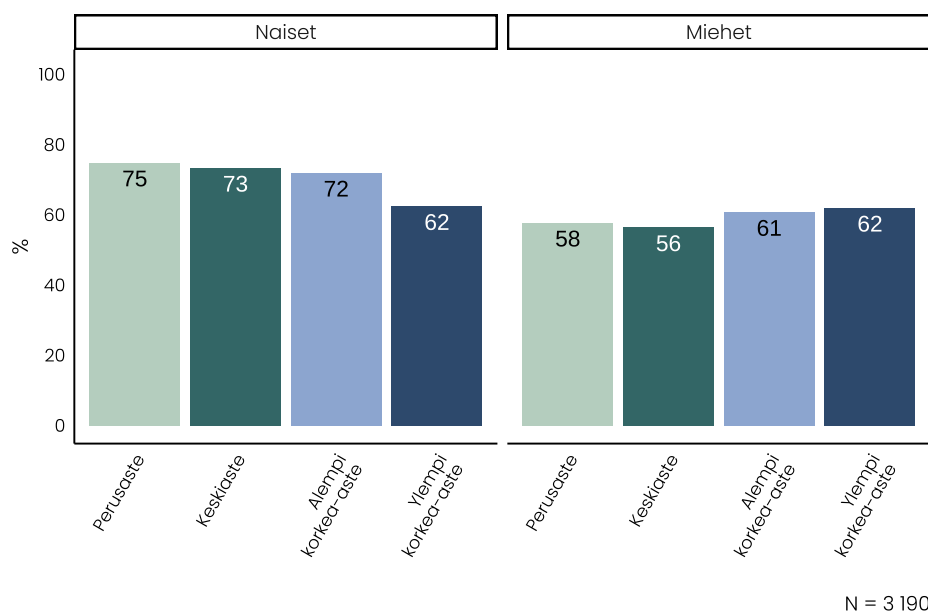
Kuvio 21. Kuinka monella on täysi-ikäisiä lapsia. 40–79-vuotiaat naiset ja miehet ikäryhmittäin.

⁹ Kyselyssä kysyimme nuorimman lapsen ikää kaikilta niiltä, joilla oli omia tai puolison lapsia. Tässä huomioimme vain ne vastaajat, joilla oli omia, yli 17-vuotiaita lapsia.

Koulutuksen mukaan tarkastellessa naisille on sitä harvinaisempaa, että heillä olisi aikuisia lapsia, mitä korkeampi koulutus heillä on. Korkeasti koulutetuista 40–79-vuotiaista naisista 62 prosentilla on aikuisia lapsia, kun pelkän perusasteen suorittaneista 75 prosentilla on aikuisia lapsia. Miehillä koulutustasojen välillä ei ole juuri eroa siinä, keillä tässä ikäryhmässä on aikuisia lapsia. (Kuvio 22.)

Kuvio 22. Kuinka monella on täysi-ikäisiä lapsia. 40–79-vuotiaat naiset ja miehet koulutusasteen mukaan. Ikävakioitu.

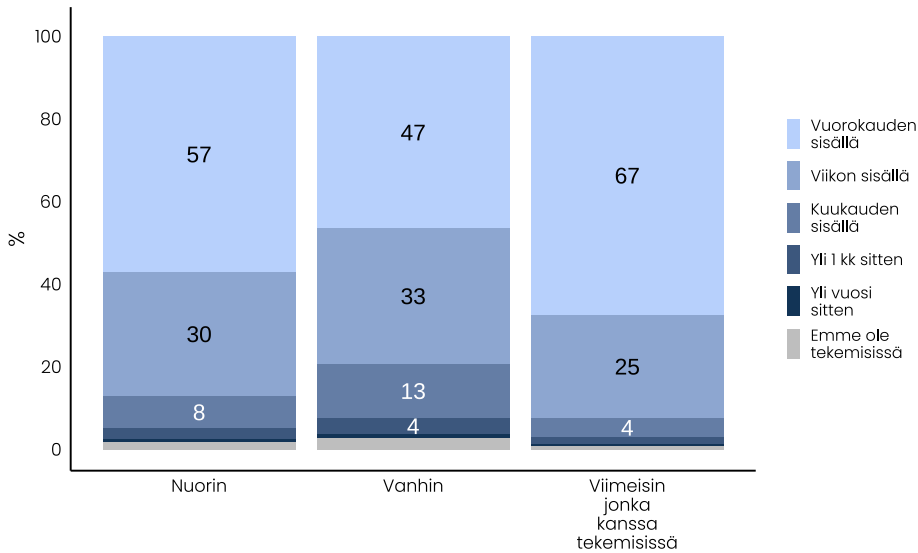

3.1.1 Yhteydenpito aikuisten lasten kanssa

Ne, joilla on aikuisiksi kasvaneita lapsia, pitävät näihin tyypillisesti myös yhteyttä¹⁰. Peräti 67 prosenttia on ollut tekemisissä ainakin jonkun lapsensa kanssa vuorokauden sisällä, ja lisäksi 25 prosenttia on ollut tekemisissä viikon sisällä. Nuorimman lapsen kanssa on oltu tekemisissä tyypillisesti hieman tuoreemmin kuin vanhimman. Vain noin yksi sadasta kertoo, ettei ole kenenkään lapsensa kanssa tekemisissä.

10 Yhteydenpidosta kysyttiin kysymyksellä, "Milloin olet ollut viimeksi tekemisissä x lapsesi kanssa, esimerkiksi kasvokkain, puhelimitse tai digitaalisesti viestein?" Kysymys kysyttiin korkeintaan viiden nuorimman sekä vanhimman täysi-ikäisen lapsen osalta. Vastausvaihtoehdot olivat "vuorokauden sisällä", "viikon sisällä", "kahden viikon sisällä", "kuukauden sisällä", "puolen vuoden sisällä", "vuoden sisällä", "siitä on yli vuosi" ja "emme ole tekemisissä", ja ne luokiteltiin analyysissä uudelleen Kuviossa 23 näkyviin luokkiin.

Kuvio 23. Yhteydenpito nuorimman, vanhimman ja ainakin jonkun täysi-ikäisen lapsen kanssa. 40–79-vuotiaat, joilla on täysi-ikäisiä lapsia. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä lapsesi kanssa?”

N = 1 978

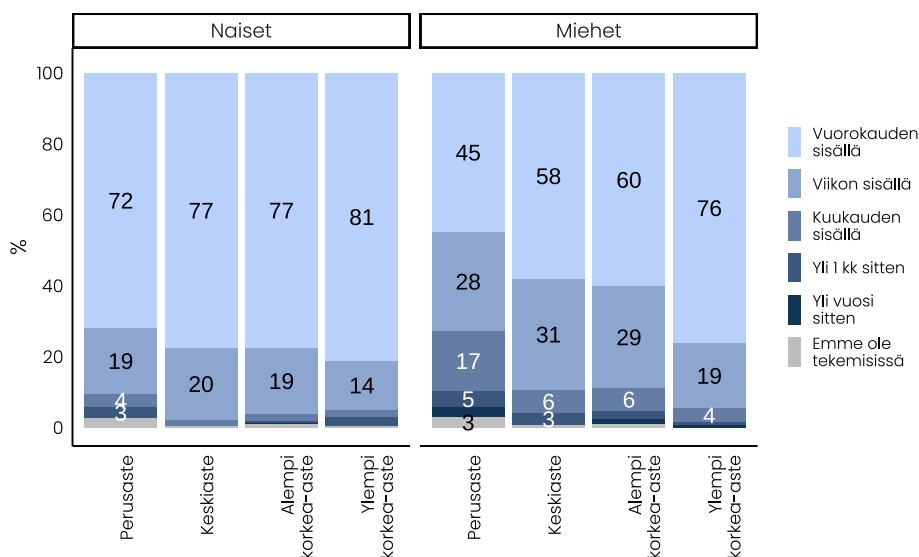
Mitä nuoremasta aikuisen lapsen vanhemmasta on kyse, sitä tyypillisemmin ainakin johonkin lapsista on oltu yhteydessä saman vuorokauden aikana. Toisaalta kun tarkastellaan, kuinka moni on ollut vähintään viikon aikana yhteydessä ainakin johonkuhun lapsistaan, ei ikäryhmien välillä ole juuri eroa.

Vanhempien ja aikuisten lasten välisessä yhteydenpidossa on eroja niin sukupuolten kuin koulutustasojen välillä. Naisista noin 75 prosenttia on ollut ainakin jonkun aikuisen lapsensa kanssa tekemisissä kuluneen vuorokauden aikana ja yhteensä yli 95 prosenttia vähintään viikon aikana. Miehistä huomattavasti harvempi, vajaa 60 prosenttia, on ollut tekemisissä lapsensa kanssa kuluneen vuorokauden aikana. Silti vähintään viikon sisällä miehistäkin noin 90 prosenttia on ollut tekemisissä ainakin jonkun aikuisen lapsensa kanssa.

Korkeampi koulutus on yhteydessä tiiviimpään yhteydenpitoon omien aikuisten lasten kanssa etenkin isillä. Korkeintaan perusasteen suorittaneet äidit ovat aavistuksen harvemmin tekemisissä aikuisten lastensa kanssa kuin muut äidit. Heistä noin 90 prosenttia on silti ollut tekemisissä ainakin jonkun lapsensa kanssa viimeksi kuluneen viikon aikana, kun korkeammin koulutetuista äideistä osuus on noin 95 prosenttia. Sen sijaan korkeintaan perusasteen suorittaneista isistä kolme sadasta ei ole lainkaan tekemisissä kenenkään lapsensa kanssa, ja harvempi kuin kolme neljästä on ollut jonkun lapsensa kanssa tekemisissä viikon aikana. Keskiasteen ja alemman korkea-asteen suorittaneista isistä noin yhdeksän kymmenestä on ollut tekemisissä ainakin jonkun aikuisen lapsensa kanssa viikon aikana. Ylemmän korkea-asteen suorittaneista miehistä

noin 95 prosenttia on ollut ainakin jonkun aikuisen lapsensa kanssa tekemisissä viikon aikana, noin kolme neljästä kuluneen vuorokauden aikana. (Kuvio 24.)

Kuvio 24. Yhteydenpito ainakin jonkun täysi-ikäisen lapsen kanssa. 40–79-vuotiaat naiset ja miehet koulutustason mukaan. Ikävakioitu. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä lapsesi kanssa?”

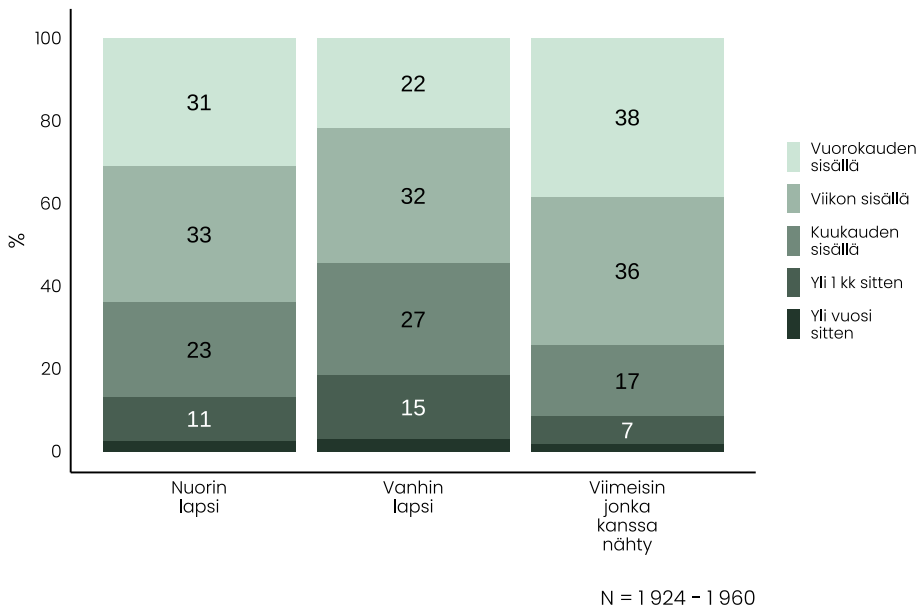
N = 1 977

3.1.2 Kasvokkain tapaaminen aikuisten lasten kanssa

Ne, jotka sanoivat, etteivät ole lapsensa kanssa tekemisissä, jätettiin huomiotta, kun tarkasteltiin, milloin lapsi on viimeksi tavattu kasvokkain.¹¹ Useampi kuin joka kolmas vanhempi on tavannut kasvokkain jonkun täysi-ikäisen lapsensa kanssa edellisen vuorokauden aikana. Yhteensä noin kolme neljästä on tavannut kasvokkain jonkun lapsensa vähintään viikon sisällä. Harvemmalla kuin joka kymmenennellä tapaamisesta on kulut yli kuukausi, ja alle kahdella prosentilla aikaa on kulunut yli vuosi. Tyypillisesti nuorimman lapsen tapaamisesta on kulunut vähemmän aikaa kuin vanhimman lapsen tapaamisesta. (Kuvio 25.) Tulosta selittää varmastikin osin se, että nuorimmista lapsista osa asuu vielä samassa taloudessa vanhempansa kanssa tai on vasta muuttanut pois kotoa.

11 Näin tehtiin, sillä myöhemmissä luvuissa käsiteltävien muiden sukulaisten kohdalla kasvokkain tapaamisesta ei kysytty, jos ei ollut tekemisissä. Kasvokkain tapaamisista kysyttiin nuorimman ja vanhimman täysi-ikäisen lapsen osalta sekä toiseksi – viidenneksi nuorimpien täysi-ikäisten lasten osalta. Kysymys oli, ”Milloin olet viimeksi tavannut kasvokkain (ei digitaalisesti) [x] täysi-ikäisen lapsesi kanssa?”, ja vastausvaihtoehdot olivat ”emme ole tekemisissä”-vaihtoehtoa lukuun ottamatta samat kuin tekemisissä olossa: ”vuorokauden sisällä”, ”viikon sisällä”, ”kahden viikon sisällä”, ”kuukauden sisällä”, ”puolen vuoden sisällä”, ”vuoden sisällä” ja ”siitä on yli vuosi”.

Kuvio 25. Kasvokkainen yhteydenpito nuorimman, vanhimman ja ainakin jonkun lapsen kanssa. 40–79-vuotiaat. "Milloin viimeksi tapasit lastasi kasvokkain?"

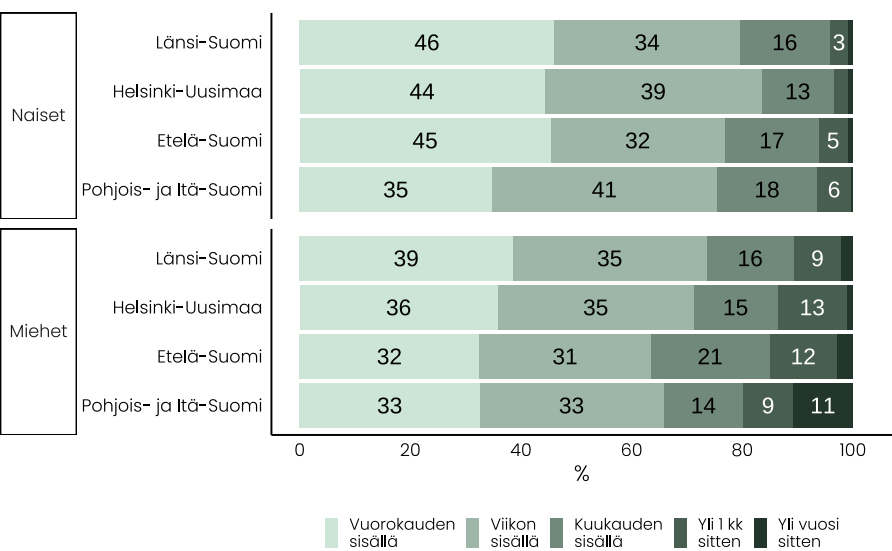
Osassa luvun kuvioista analyysissä käytetty vastaajamäärä on ilmoitettu muodossa "N = x - y". Merkintä tarkoittaa, että analyysissä on käytetty useampaa eri vastaajajoukkoa, joista pienimmän koko on x ja suurimman y. Esimerkiksi tässä kuviossa joukkoja on kolme: ne, jotka ovat tekemisissä nuorimman täysi-ikäisen lapsensa kanssa (1 941 vastaajaa); ne, jotka ovat tekemisissä vanhimman täysi-ikäisen lapsensa kanssa (1 924); ja ne, jotka ovat tekemisissä ainakin jonkun täysi-ikäisen lapsensa kanssa (1 960).

Sukupuolen, iän ja koulutuksen mukainen vaihtelu on vastaavaa kuin edellä tarkastellun tekemisissä olemisen osalta. Naisilla edellisestä kasvokkaisesta tapaamiskerrasta aikuisten lastensa kanssa on tyypillisesti hieman lyhempi aika kuin miehillä. Mitä nuoremmissa vanhemmissa on kyse, sitä tyypillisempää on, että joku aikuisista lapsista on viimeksi tavattu kasvokkain vuorokauden sisällä. Silti yhtä moni kustakin ikäryhmästä, noin 75 prosenttia, on tavannut kasvokkain ainakin jonkun aikuisen lapsensa viikon aikana. Korkeintaan perusasteen suorittaneilla edellisestä kasvokkaisesta tapaamiskerrasta aikuisen lapsensa kanssa on tyypillisesti pidempi aika kuin muilla koulutusasteilla. Tulos korostuu jälleen erityisesti miehillä: korkeintaan perusasteen suorittaneista miehistä kahdeksalla prosentilla on yli vuosi siitä, kun viimeksi näki edes jonkun aikuisen lapsensa kasvokkain, 17 prosentilla yli kuukausi. Muilla koulutusasteilla vastaavat osuudet ovat alle kolme prosenttia ja 7–12 prosenttia.

Kasvokkain tapaamisessa on myös kiinnostavia eroja asuinpaikan mukaan. Mitä idemmäksi ja pohjoisemmaksi mennään, sitä yleisempää on, että viime tapaamiskerrasta viimeksi tavatun aikuisen lapsen kanssa on kulunut jo yli kuukausi. Alueesta riippumatta naiset ovat viimeksi tavanneet ainakin jonkun lapsensa vähemmän aikaa sit-

ten kuin miehet. Itse asiassa Pohjois- ja Itä-Suomessa asuvista naisista kolme neljästä on tavannut kasvokkain ainakin jonkun lapsensa vähintään viikon sisällä, mikä on yhtä suuri osuus kuin Länsi-Suomessa asuvilla miehillä, jotka siis ovat miehistä ne, joilla viime tapaamiskerrasta on tyypillisesti lyhin aika. (Kuvio 26.)

Kuvio 26. Kasvokkainen yhteydenpito nuorimman, vanhimman ja ainakin jonkun lapsen kanssa. 40–79-vuotiaat naiset ja miehet asuinalueen mukaan, ikävakioitu. ”Milloin viimeksi tapasit lapsesi kasvokkain?”

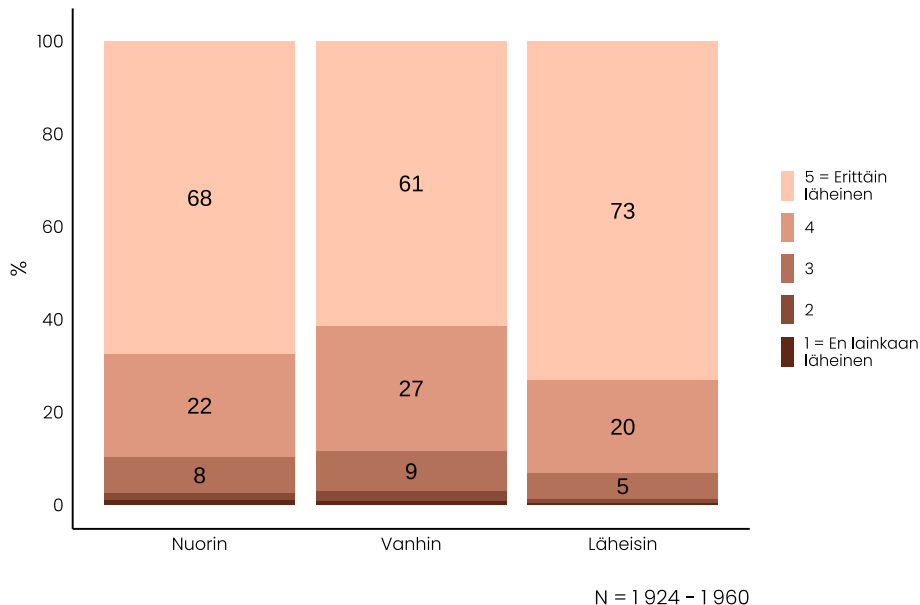
N = 1 959

3.1.3 Läheisyys aikuisiin lapsiin

Alle puoli prosenttia niistä 40–79-vuotiaista, jotka ovat tekemisissä täysi-ikäisten lastensa kanssa, ei ole lainkaan läheinen heistä kenenkään kanssa.¹² Nuorin aikuinen lapsi koetaan tyypillisesti läheisimmäksi, mutta erot eivät ole suuria: nuorimman aikuisen lapsensa kokee erittäin läheiseksi (läheisyysasteikon arvo 5) 68 prosenttia vanhemmista, vanhimman 61 prosenttia. Noin kolme neljästä vanhemmasta kokee, että ainakin joku heidän aikuisista lapsistaan on läheisyysasteikolla arvolla 5 eli erittäin läheinen, ja noin 95 prosenttia arvioi läheisyyden olevan vähintään 4. (Kuvio 27.)

12 Läheisyydestä kysyttiin viisiportaisella asteikolla, jonka päädyt oli nimetty: 5 = Erittäin läheinen, 1 = Ei lainkaan läheinen.

Kuvio 27. Emotionaalinen läheisyys nuorimpaan, vanhimpaan ja läheisimpään aikuiseen lapseen.

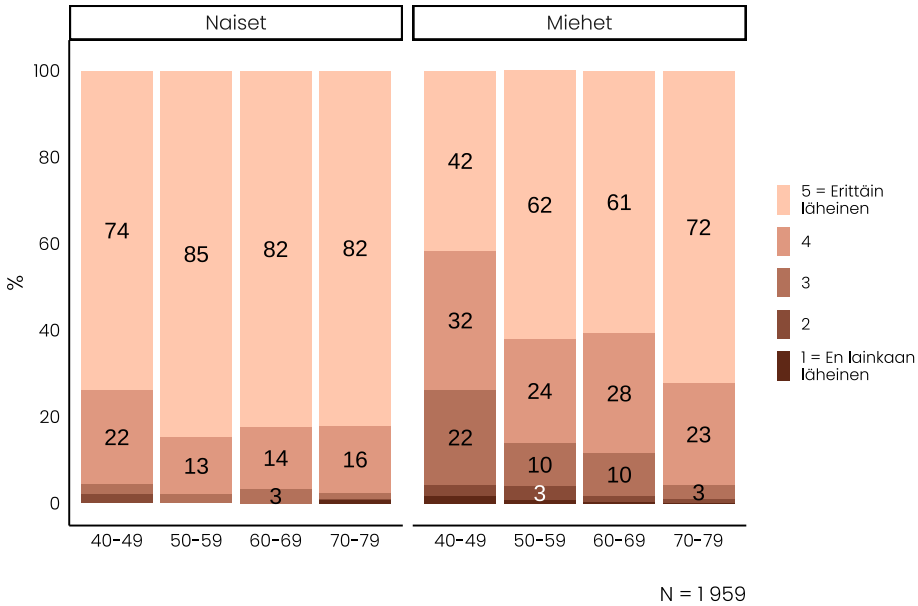
Painotetut osuudet vastaajista, joilla on ainakin yksi aikuinen lapsi elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä.

Läheisyyden kokemus vaihtelee iän ja sukupuolen mukaan. Äidit kokevat läheisimmän aikuisen lapsensa yleensä erittäin läheiseksi. Nuorimmat tarkastellut, 40–49-vuotiaat äidit, kokevat hieman muita äitejä harvemmin aikuisen lapsensa erittäin läheiseksi. Silti heistäkin 74 prosenttia kokee ainakin jonkun aikuisen lapsensa erittäin läheiseksi, kun muissa ikäryhmissä osuus on noin 82–85 prosenttia. Keskimäärin 40–49-vuotiaat äidit arvioivat läheisyyden läheisimpään aikuiseen lapseensa olevan 4,7, muut äidit 4,8.

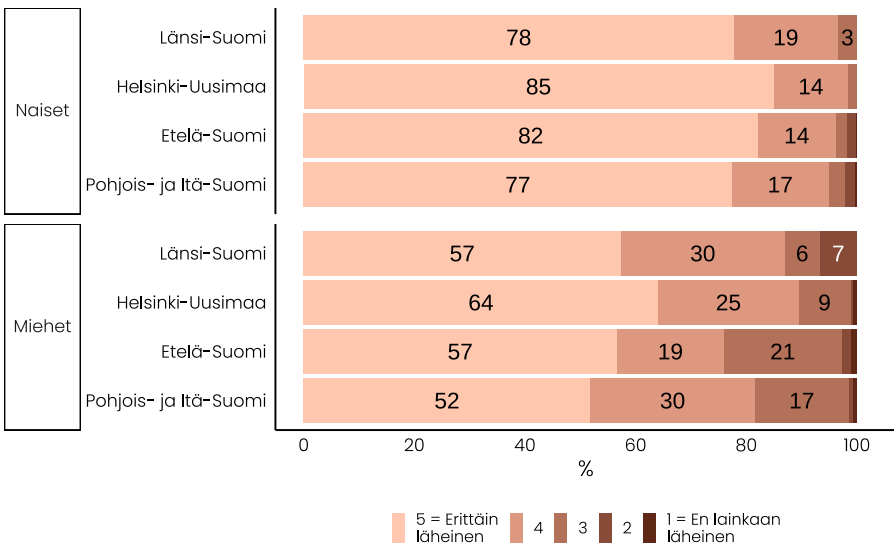
Isille on äitejä harvinaisempaa kokea aikuiset lapsensa erittäin läheisiksi. Tyypillisintä se on vanhimmille tarkastelemillemme, 70–79-vuotiaille isille, joista 72 prosenttia kokee ainakin jonkun aikuisen lapsensa erittäin läheiseksi (keskiarvo 4,7). 40–49-vuotiaista isistä sen sijaan alle puolet, 42 prosenttia, kokee olevansa erittäin läheinen kenenkään aikuisen lapsensa kanssa (keskiarvo 4,1). (Kuvio 28.)

Läheisyydessä on vaihtelua myös alueen ja koulutuksen mukaan. Suurinta läheisyys aikuisiin lapsiin on Uudellamaalla, jossa asuvista äideistä 85 prosenttia ja isistä 64 prosenttia kokee läheisimmän aikuisen lapsensa erittäin läheiseksi (äideillä keskiarvo 4,8, isillä 4,5). Äitien keskuudessa alueelliset erot läheisyyden kokemuksessa ovat kuitenkin pieniä, ja pienimmilläänkin, Pohjois- ja Itä-Suomessa, 77 prosenttia äideistä arvioi läheisyyden läheisimpään lapseensa arvolla 5, keskiarvo 4,7. Isillä läheisyys on tuolla alueella myös pienimmillään: 52 prosenttia kokee läheisimmän lapsensa erittäin läheiseksi, keskiarvo 4,3. (Kuvio 29.)

Kuvio 28. Emotionaalinen läheisyys läheisimpään aikuiseen lapseen, naiset ja miehet ikäryhmittäin.

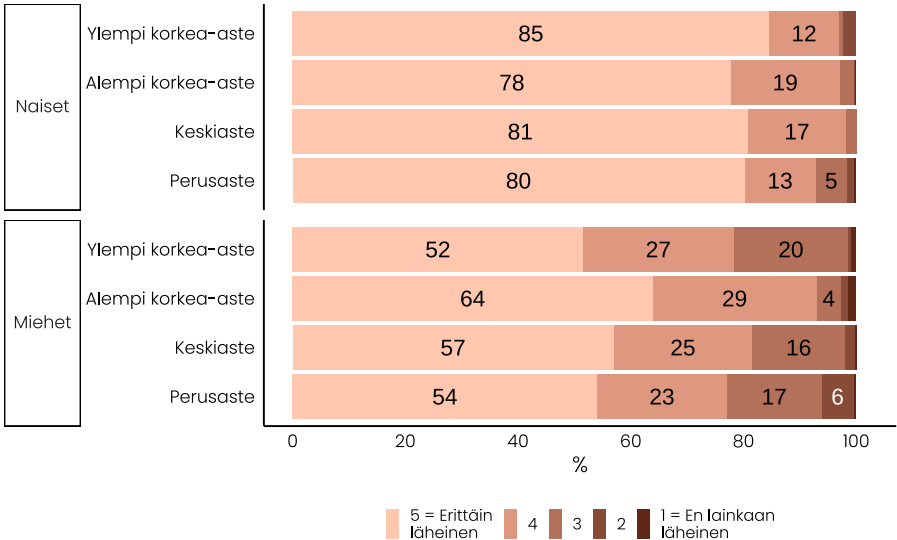
Kuvio 29. Emotionaalinen läheisyys läheisimpään aikuiseen lapseen asuinpaikan mukaan, naiset ja miehet. Ikävakioitu.

N = 1 959

Myöskään koulutusasteiden välillä ei naisilla havaita juuri lainkaan vaihtelua, kun taas miehillä korkeintaan perusasteen suorittaneista 54 prosenttia (keskiarvo 4,2) ja ylemmän korkea-asteen suorittaneista 52 prosenttia (keskiarvo 4,3) kokee läheisimmän aikuisen lapsensa erittäin läheiseksi. Keskiasteen suorittaneista isistä 57 prosenttia (keskiarvo 4,4) ja alemman korkea-asteen suorittaneista 64 prosenttia (keskiarvo 4,5) kokee läheisimmän aikuisen lapsensa erittäin läheiseksi. (Kuvio 30.)

Kuvio 30. Emotionaalinen läheisyys läheisimpään aikuiseen lapseen koulutuksen mukaan. Naiset ja miehet, ikävakioitu.

N = 1 959

3.2 Vanhemmat

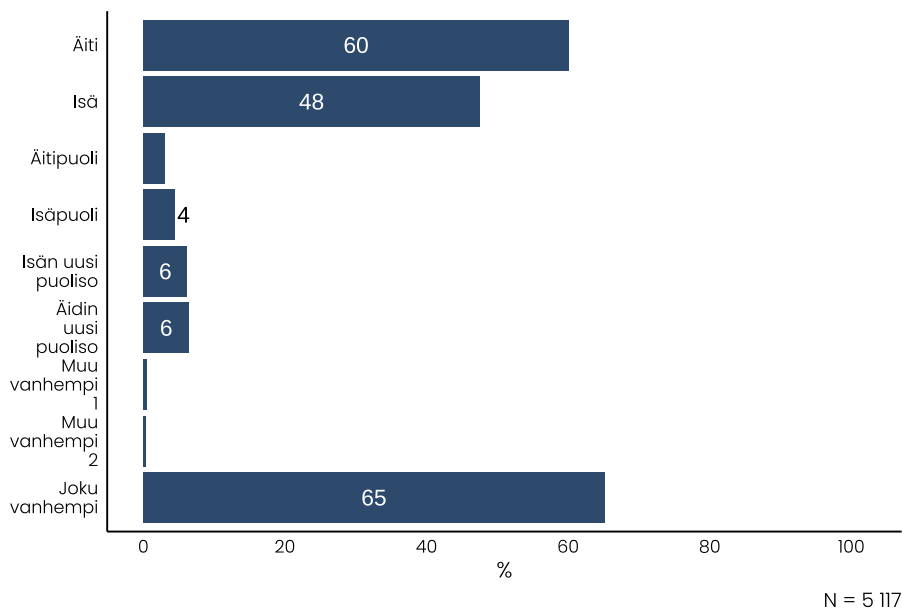
18–79-vuotiaista suomalaisista noin kahdella kolmesta on ainakin yksi vanhempi elossa, kun vanhemmiksi lasketaan äidin ja isän lisäksi äiti- ja isäpuolet, äidin ja isän uudet puoliset sekä muut vanhemmat, kuten toinen äiti tai toinen isä. Niistä, joilla on vanhempia, 28 prosentilla on vain yksi vanhempi elossa, 56 prosentilla kaksi, yhdeksällä prosentilla kolme ja seitsemällä prosentilla neljä vanhempaa elossa. Muutamat selkeästi virheelliset vastaukset poistettiin analyysistä.

Vaikka iän myötä niiden osuus, joilla on vanhempia elossa, laskee, seitsenkymppisistäkin noin viidellä prosentilla on ainakin yksi elossa oleva vanhempi. (Kuvio 32.)

Yleisimmin elossa on äiti. Noin 60 prosentilla kaikista ikäryhmään kuuluvista on äiti elossa, ja lähes puolella isä. Äiti- tai isäpuolia tai äidin tai isän uusia puolisoita, jotka

vastaajat laskevat vanhempien ryhmään, on kutakin muutamalla prosentilla¹³. Muunlaisia vanhempia, esimerkiksi toisia äitejä tai isiä, on hyvin harvalla. Siksi heidän osaltaan luotettava tilastollinen päättely on mahdotonta, ja koska emme tarkalleen tiedä, millaisia henkilöitä näissä vastauksissa tarkoitetaan, heitä ei voi luontevasti yhdistää mihinkään vanhempiryhmään. Jätämme siis heidät pois jatkoanalyysistä. (Kuvio 31.)

Kuvio 31. Kuinka monella on kukakin vanhempi elossa.

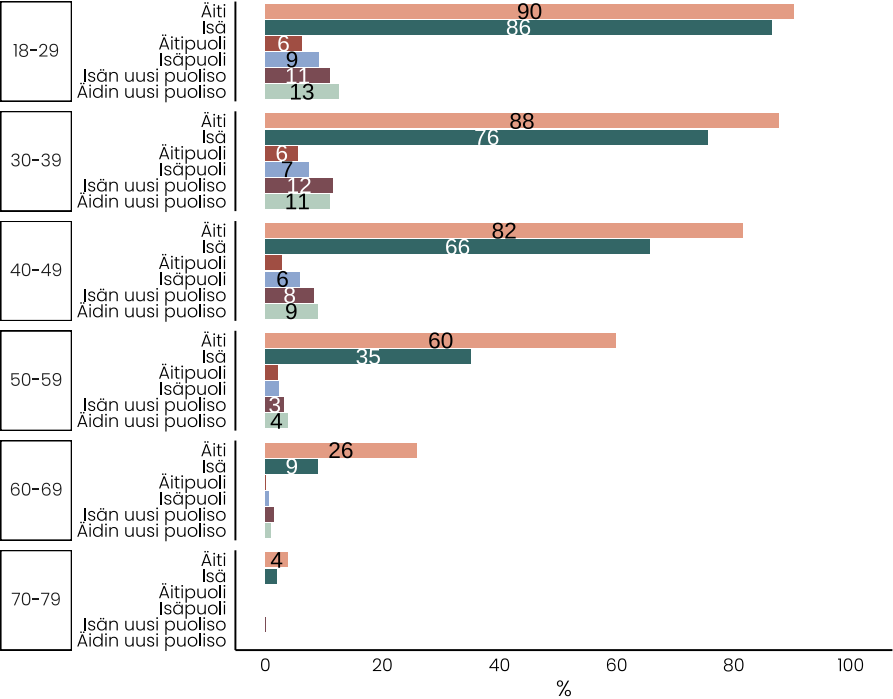

13 Kyselylomakkeella kysyimme eri sukulaistyypeistä ensin ryhmiteltyinä: "Onko sinulla seuraavia sukulaisia? Raportoi ainoastaan ne sukulaiset, jotka ovat elossa riippumatta siitä, miten paljon olet heihin yhteydessä." Vastausvaihtoehdot olivat:

1. Vanhempi (äiti, isä, äiti-/isäpuoli, isän/äidin uusi puoliso, muu)
2. Isovanhempi
3. Täti / setä / eno
4. Serkku
5. Sisko (täyssisko, siskopuoli, bonus- tai kasvattisisko)
6. Veli (täysveli, velipuoli, bonus- tai kasvattiveli)
7. Lapsi (oma tytär/poika, tytär/poikapuoli, sijais- tai kasvattilapsi)
8. Sisaruksen lapsi tai sisaruksen puoliso
9. Oman lapsen lapsi tai oman lapsen puoliso
10. Puolison vanhempi tai puolison sisarus
11. Puolison sisaruksen lapsi
12. Ei mitään näistä

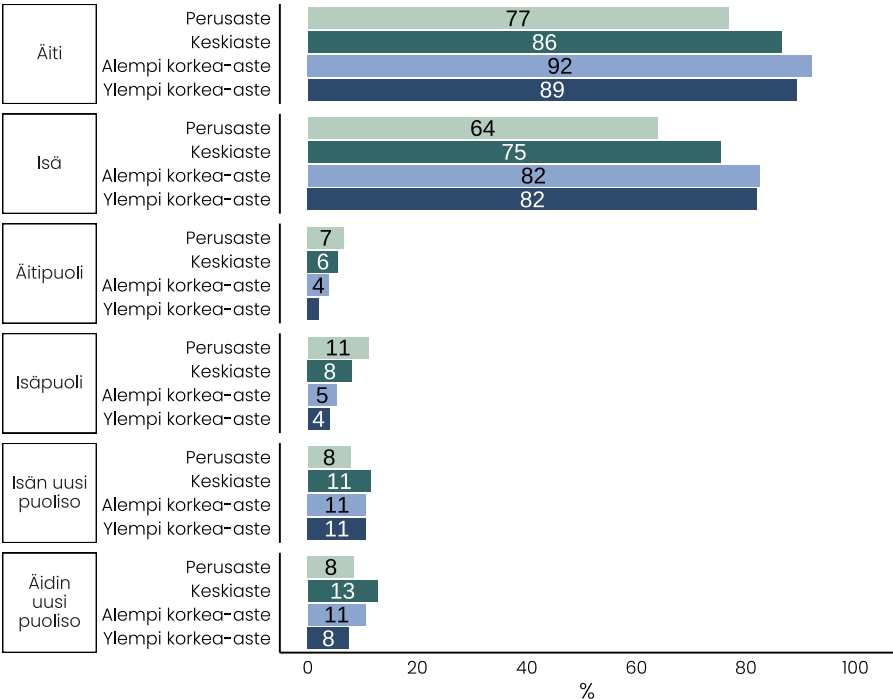
Myöhemmin kyselyssä kysyttiin tarkemmin, keitä henkilöitä vastaajalla oli elossa jokaisesta sukulaisryhmästä, joka tässä oli valittu. Mahdollisesti kysymyksen muotoilusta johtuen osa vastaajista raportoi vähemmän muita vanhempia kuin näitä todellisuudessa on.

Kuvio 32. Kuinka monella on kukin vanhempi elossa, ikäryhmittäin.

N = 5 117

Kuvio 33. Kuinka monella on kukakin vanhempi elossa, koulutuksen mukaan.
18–49-vuotiaat, ikävakioitu.

N = 2 709

Koulutuksen mukaan kaikkia vanhempityyppejä tarkastellessa joudumme rajautumaan 18–49-vuotiaisiin vastaajiin, sillä tätä vanhemmissa ikäryhmissä muita kuin äitejä ja isiä on niin harvalla. Tulostemme perusteella näyttää siltä, että mitä matalampi koulutus, sitä yleisempää on, että on äiti- ja/tai isäpuolia elossa. Elossa olevat äidit ja isät sen sijaan ovat keski- ja varsinkin korkeintaan perusasteen suorittaneilla harvinaisempia kuin korkea-asteen suorittaneilla. (Kuvio 33.)

Tässä luvussa rajaamme jatkossa ikäryhmittäiset ja ikävakiointia vaativat tarkastelut 18–69-vuotiaisiin vastaajiin, sillä tätä iäkkäämmistä niin harvalla on muita kuin äitejä elossa, ettei luotettava tilastollinen päättely ole heidän osaltaan mahdollista.

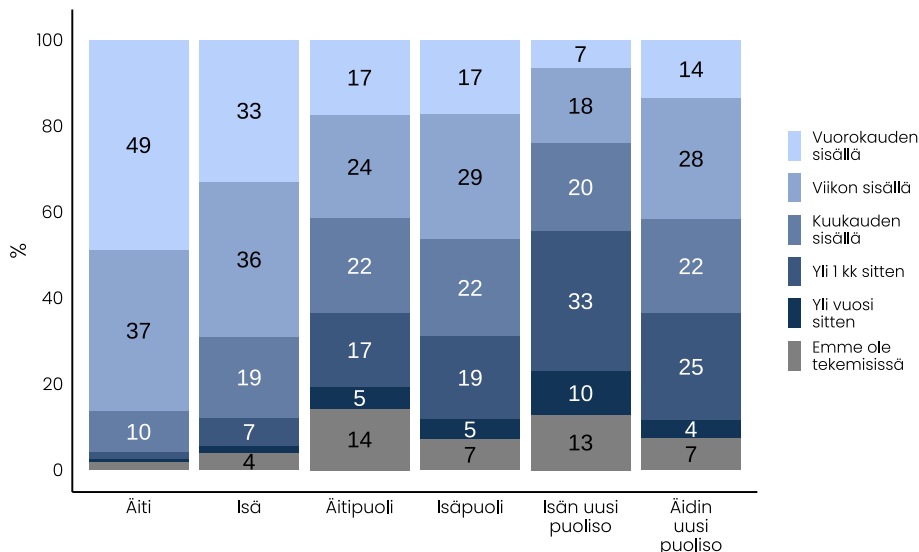
3.2.1 Yhteydenpito vanhempien kanssa

Aikuisia lapsia tarkastellessamme näimme, että kolme neljästä 40–79-vuotiaasta äidistä ja yli puolet vastaavan ikäisistä isistä on ollut ainakin jonkun täysi-ikäisen lapsensa kanssa tekemisissä edellisen vuorokauden aikana. Kun tässä tarkastelemme tekemisissä oloa ja edellistä kasvokkaista tapaamista aikuisten lasten näkökulmasta, emme rajaa tarkastelua niihin, joiden vanhemmat ovat 40–79-vuotiaita. Harva aikuisen lapsen vanhempi on tätä nuorempi, mutta tätä iäkkäämpiä vanhempia sen sijaan on monella. Siten emme odotakaan tulosten vastaavan täysin toisiaan. Lisäksi vanhempien näkökulmasta tarkastelimme yhteyttä siihen lapseen, jonka kanssa oli viimeksi oltu tekemisissä, viimeksi tavattu kasvokkain ja jonka kanssa oltiin läheisimpiä, kun taas seuraavissa analyysissä mukana ovat kaikki elossa olevat vanhemmat.

Keskimäärin ne 18–79-vuotiaat suomalaiset, joiden juridiset vanhemmat ovat elossa, pitävät yhteyttä¹⁴ näiden kanssa varsin usein. Noin puolet on ollut äitinsä ja kolmannes isänsä kanssa tekemisissä vuorokauden aikana, reilu kolmannes lisäksi viikon aikana. Harvempi kuin kaksi sadasta ei ole äitinsä ja harvempi kuin neljä sadasta isänsä kanssa tekemisissä. Äiti- ja isäpuolien tai vanhempien uusien puolisoitten kanssa tekemisissä olemisesta on sen sijaan tyypillisesti pidempi aika, ja noin joka kymmenes ei pidä heidän kanssaan yhteyttä lainkaan. Silti noin neljännes-puolet niistä, joilla tällaisia vanhempia on, on ollut heidän kanssaan tekemisissä vähintään viikon aikana. (Kuvio 34.)

14 Ks. tekemisissä olon määrittely s. 47, alaviite.

Kuvio 34. Yhteydenpito vanhempien kanssa. Painotetut osuudet vastaajista, joilla on tällainen vanhempi elossa. "Milloin viimeksi olit tekemisissä vanhempasi kanssa?"

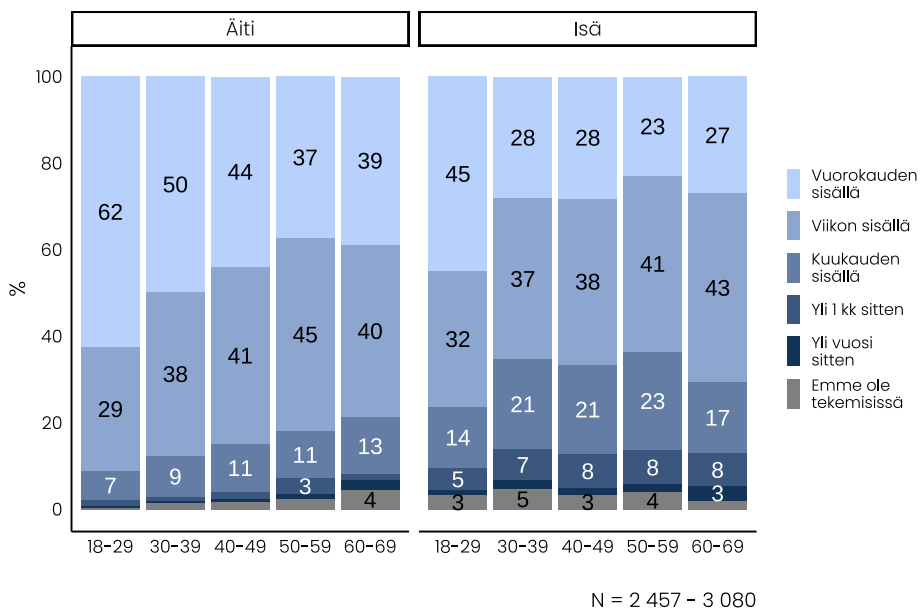

N = 153 - 3 106

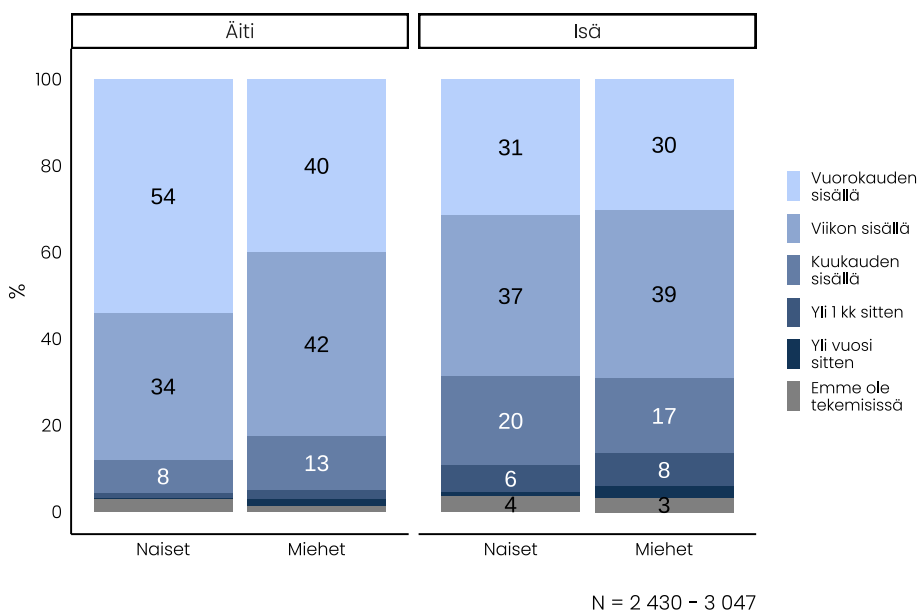
Mitä iäkkäämmästä suomalaisesta on kyse, sitä tyypillisempää on, että edellisestä kanssakäymisestä omien vanhempien kanssa on kulunut jo enemmän aikaa. Yhteys on erilainen äiteihin ja isiin: nuorimmassa, 18–29-vuotiaiden ikäryhmässä, 62 prosenttia on ollut äitinsä ja 45 prosenttia isänsä kanssa tekemisissä edellisen vuorokauden aikana. Tässä ikäryhmässä lienee vielä paljon nuoria, jotka edelleen asuvat vanhempiensa kanssa ja ovat siksikin heidän kanssaan päivittäin tekemisissä. Äitien kanssa yhteydenpito harvenee ikäryhmä ikäryhmältä. Silti kuusikymppisistäkin, joilla on äiti elossa, neljä viidestä on ollut tämän kanssa tekemisissä viimeksi kuluneen viikon aikana. Yhteydenpito isien kanssa näyttää sen sijaan vakiintuvan jo kolmekymppisillä samalle tasolle kuin mitä se on kuusikymppisillä: noin kaksi kolmesta 30–69-vuotiaasta on ollut yhteydessä isäänsä viikon sisällä. (Kuvio 35.)

Yhteydenpito äitien ja tyttärien välillä on tiiveintä. Yli puolet naisista on ollut äitinsä kanssa tekemisissä viimeksi kuluneen vuorokauden aikana, ja yhteensä noin 88 prosenttia on ollut tekemisissä viikon sisällä. Miehistä 40 prosenttia on ollut tekemisissä äitinsä kanssa kuluneen vuorokauden aikana, mutta lähes yhtä moni kuin naisista, 82 prosenttia, vähintään viikon sisällä. Isänsä kanssa on ollut tekemisissä vuorokauden sisällä 30 prosenttia ja vähintään viikon sisällä hieman alle 70 prosenttia naisista ja miehistä. (Kuvio 36.)

Kuvio 35. Yhteydenpito äidin ja isän kanssa. 18–69-vuotiaat ikäryhmittäin. Ne, joilla on kyseinen vanhempi elossa. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä vanhempasi kanssa?”

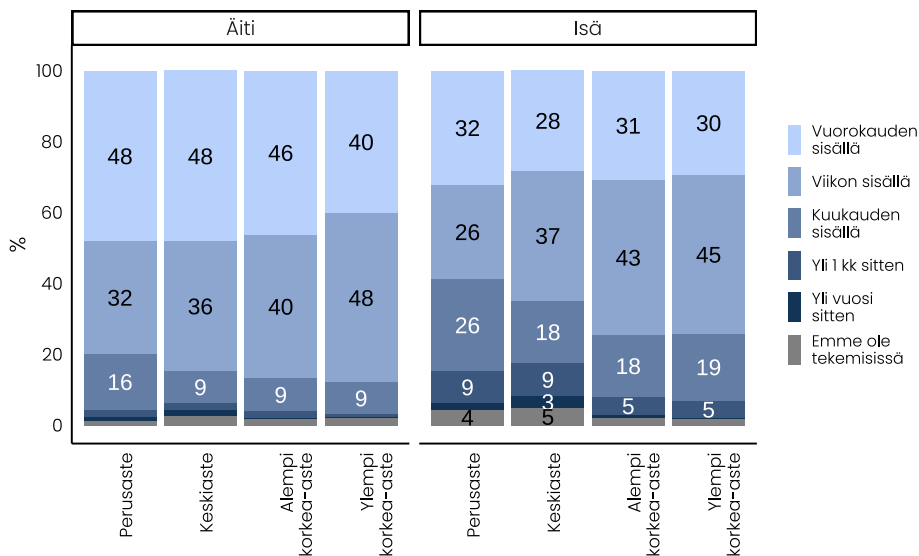

Kuvio 36. Yhteydenpito äidin ja isän kanssa, 18–69-vuotiaat naiset ja miehet. Ikävakioitu. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä vanhempasi kanssa?”

Koulutuksen mukaan tarkastellessa havaitaan, että perus- ja keskiasteen suorittaneilla on korkea-asteen suorittaneita enemmän hajontaa yhteydenpidossa varsinkin isän kanssa. Koulutusryhmästä riippumatta noin 95 prosenttia on ollut tekemisissä äitinsä kanssa vähintään kuukauden sisällä. Isänsä kanssa edellisen kuukauden aikana yhteydessä on ollut hieman alle 90 prosenttia perus- tai keskiasteen suorittaneista, ja noin 5 prosenttia ei ole isänsä kanssa lainkaan tekemisissä. Korkea-asteen suorittaneista noin 95 prosenttia on ollut isänsä kanssa tekemisissä vähintään kuukauden sisällä, ja alle 2 prosenttia ei ole isänsä kanssa tekemisissä lainkaan. (Kuvio 37.)

Kuvio 37. Yhteydenpito äidin ja isän kanssa, koulutuksen mukaan, 18–69-vuotiaat. Ikävakioitu. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä vanhempasi kanssa?”

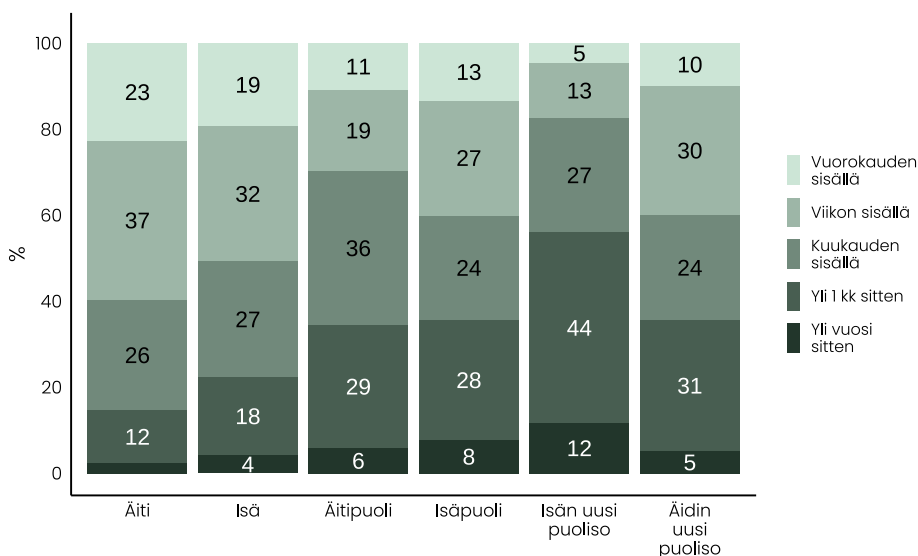

N = 2 457 - 3 080

3.2.2 Kasvokkain tapaaminen vanhempien kanssa

Samat trendit, jotka nähtiin tekemisissä olossa, näkyvät myös siinä, milloin kunkin vanhemman kanssa on viimeksi tavattu kasvokkain. Äidin tapaamisesta on tyypillisesti lyhin aika. Noin neljännes on tavannut äitinsä kanssa kasvotusten vuorokauden sisällä, viikon sisällä yhteensä kolme viidestä. Hyvin harvalla, alle kolmella prosentilla, äidin tapaamisesta on yli vuosi. Edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta isän kanssa on melkein yhtä lyhyt aika kuin äidin tapaamisesta. Noin joka viides on tavannut isänsä kanssa viimeksi vuorokauden sisällä, ja noin puolet vähintään viikon sisällä. Neljällä prosentilla isän tapaamisesta on kulunut yli vuosi. Muiden vanhempien tapaamisesta kasvokkain on tyypillisesti pidempi aika, ja etenkin isän uuden puolison kanssa tavaataan harvoin kasvokkain. (Kuvio 38).

Kuvio 38. Kasvokkainen yhteydenpito vanhempien kanssa. Ne, joilla kyseinen vanhempi on elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. ”Milloin viimeksi tapasit vanhempaasi kasvokkain?”

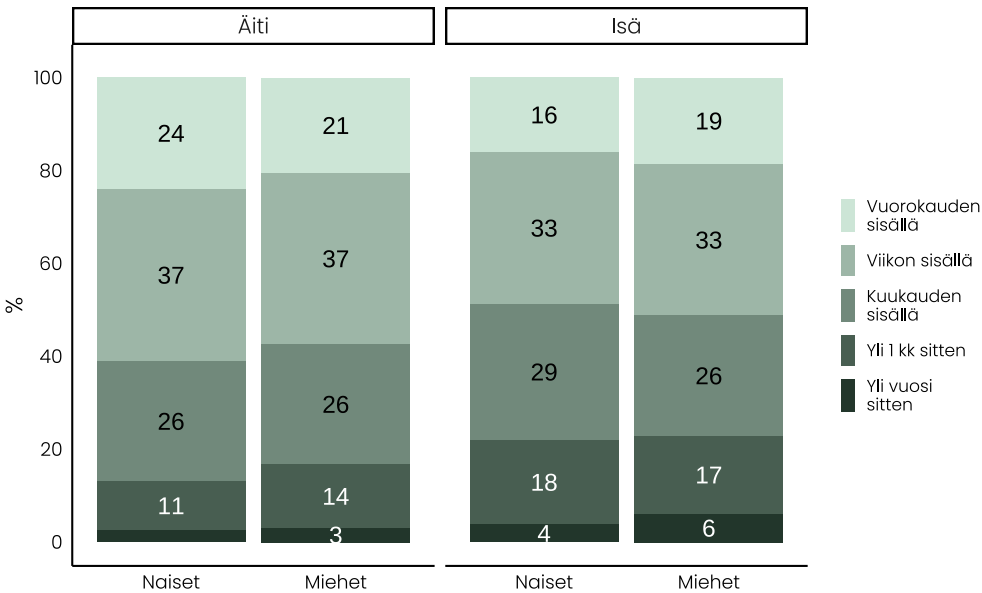

N = 134 - 3 050

Kaksikymppiset näkevät vanhempiaan muita ikäryhmiä useammin, mutta muuten ikäryhmän ja vanhempien tapaamisen välillä ei näy selvää yhteyttä. Vanhemman ja lapsen sukupuolilla sen sijaan on väliä: äideillä edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta sekä tyttären että pojan kanssa on keskimäärin lyhempi aika kuin isillä. Yhteensä noin 60 prosenttia äideistä on tavannut kasvokkain tytärtään ja hieman harvempi poikaansa edellisen viikon aikana. Isistä noin puolet on tavannut poikaansa edellisen viikon aikana, tytärtään hieman harvempi. Äideille ja tyttärille on harvinaisinta, että edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta olisi yli kuukausi tai yli vuosi (yhteensä noin 13 prosenttia, alle 3 prosentilla yli vuosi). Isistä 23 prosentilla edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta poikansa tai tyttärensä kanssa on ainakin yli kuukausi. Neljä prosenttia isistä on tavannut tytärtään ja kuusi prosenttia poikaansa viimeksi yli vuosi sitten.

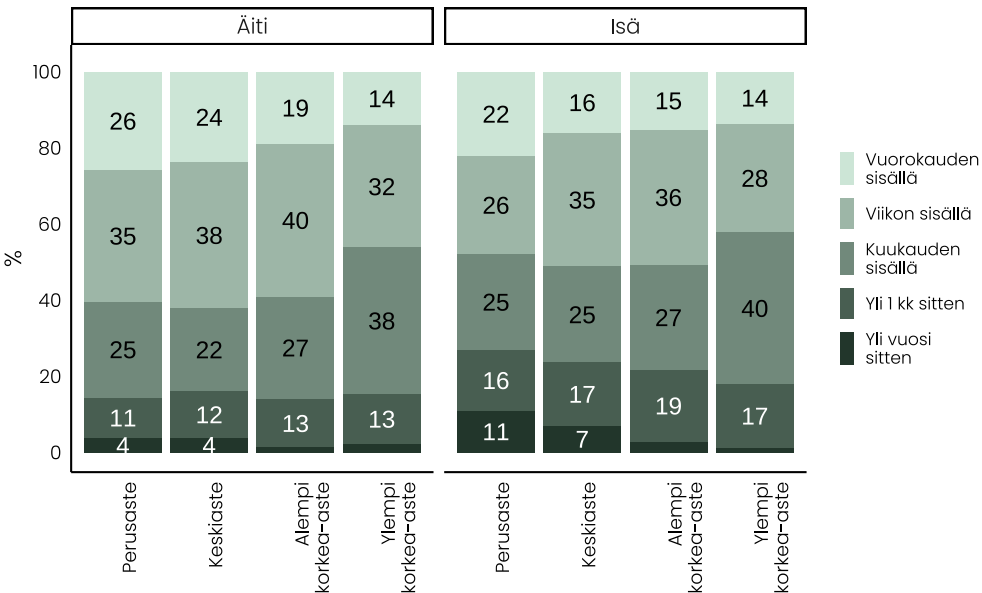
Mitä matalampi koulutus, sitä tyypillisemmin äiti ja/tai isä on viimeksi tavattu kasvokkain vuorokauden sisällä. Koulutusryhmien välillä ei kuitenkaan näy eroa, kun tarkastellaan, kuinka moni on tavannut äitinsä kanssa vähintään kuukauden sisällä. Kasvokkaisissa tapaamisissa isien kanssa nähdään sen sijaan samankaltaista hajontaa kuin mitä havaittiin ylipäätään tekemisissä olon kohdalla: korkeintaan perusasteen suorittaneista 11 prosentilla ja keskiasteen suorittaneista 7 prosentilla on jo yli vuosi siitä, kun isä viimeksi tavattiin kasvokkain. Korkea-asteen suorittaneilla osuudet ovat alle kolme prosenttia. (Kuvio 40.)

Kuvio 39. Kasvokkainen yhteydenpito äidin ja isän kanssa, 18–69-vuotiaat naiset ja miehet, joilla kyseinen vanhempi on elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. Ikävakioitu. ”Milloin viimeksi tapasit vanhempasi kasvokkain?”

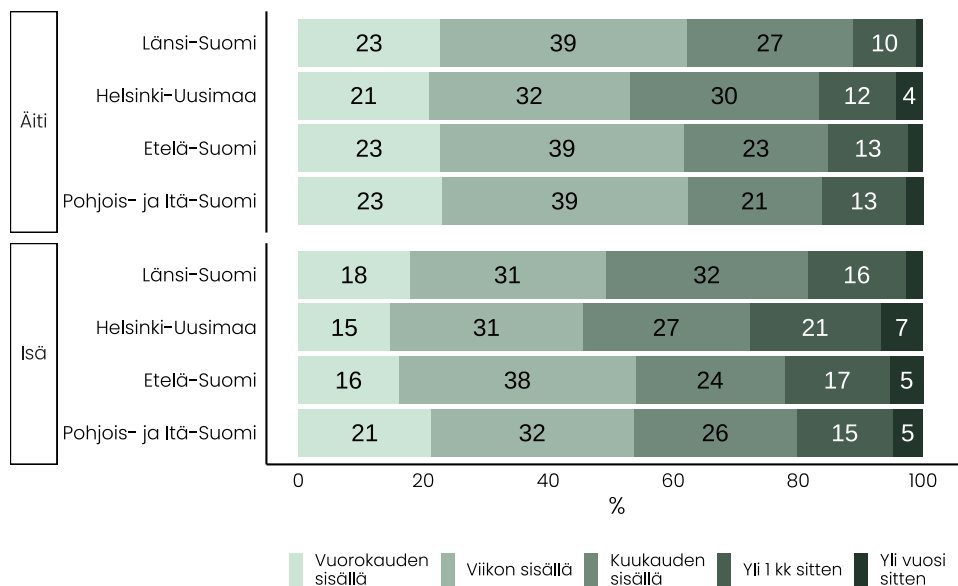
N = 2 343 - 2 995

Kuvio 40. Kasvokkainen yhteydenpito äidin ja isän kanssa, koulutuksen mukaan. 18–69-vuotiaat, joilla kyseinen vanhempi on elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. Ikävakioitu. ”Milloin viimeksi tapasit vanhempasi kasvokkain?”

N = 2 367 - 3 026

Kuvio 41. Kasvokkainen yhteydenpito äidin ja isän kanssa, vastaajan asuinpaikan mukaan. 18–69-vuotiaat, joilla kyseinen vanhempi on elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. Ikävakioidu. ”Milloin viimeksi tapasit vanhempaasi kasvokkain?”

N = 2 367 – 3 026

Aiemmin tässä luvussa kerroimme, että Länsi-Suomessa asuvilla vanhemmilla aikuisien lasten tapaamisesta on keskimäärin lyhin aika. Vastaavaa yhteyttä vanhempien tapaamistiheyteen ei kuitenkaan nähdä sen mukaan, missä lapset asuvat. Sen sijaan nähdään, että Uudellamaalla asuvat aikuiset lapset näkevät kasvokkain vanhempiaan hieman muilla alueilla asuvia harvemmin. (Kuvio 41.)

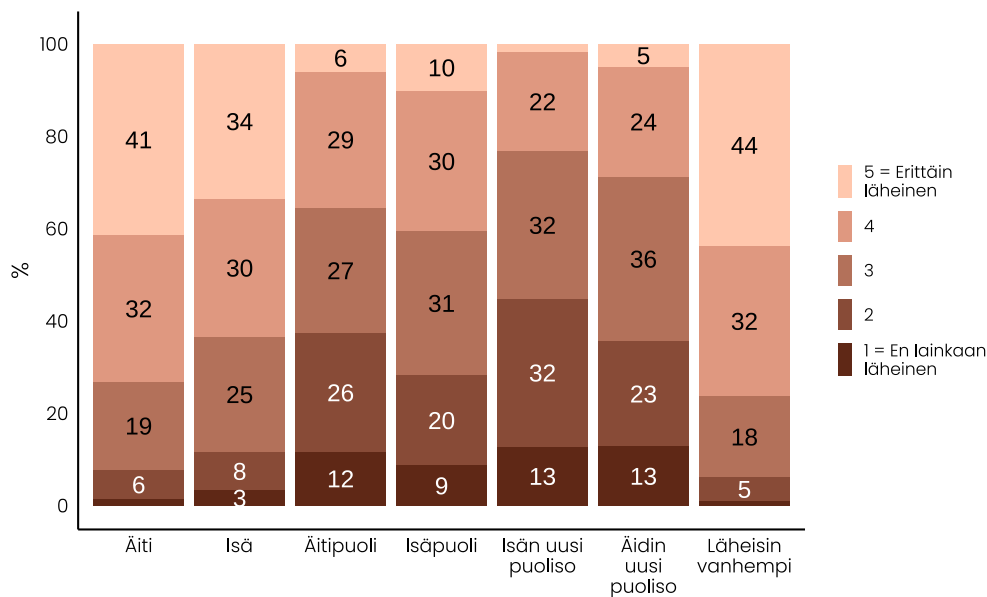
3.2.3 Läheisyys vanhempiin

Äiti koetaan tyypillisimmin läheisimmäksi vanhemmaksi, kun tarkastellaan kaikkia 18–79-vuotiaita, joilla on ainakin yksi vanhempi elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. Kolme neljästä arvioi läheisyyttä äitinsä kanssa vähintään arvolla 4 viisiportaisella asteikolla *ei lainkaan läheinen – erittäin läheinen*. Noin neljä kymmenestä on erittäin läheinen äitinsä kanssa (arvo 5). Alle 1,5 prosenttia kokee, ettei ole lainkaan läheinen äitinsä kanssa (arvo 1).

Isät arvioidaan lähes yhtä läheisiksi kuin äidit: noin 65 prosenttia arvioi läheisyyttä vähintään arvolla 4, ja erittäin läheisiä isän kanssa on kolmannes. Noin kolme sadasta ei ole lainkaan läheinen isänsä kanssa. Muut vanhemmat koetaan selvästi vähemmän läheisiksi: vanhempityypistä riippuen korkeintaan kymmenen prosenttia kokee heidät erittäin läheisiksi, ja noin kymmenen prosenttia kokee, ettei ole heidän kanssaan lain-

kaan läheinen. Ylipäättään läheisimmäksi arvioitu vanhempi arvioidaan vain aavistuksen läheisemmäksi kuin äiti. Vain 40 vastaajaa, joilla oli ainakin yksi vanhempi elossa, kertoi, ettei ole lainkaan läheinen yhdenkään vanhempansa kanssa. (Kuvio 42.)

Kuvio 42. Emotionaalinen läheisyys vanhempiin. Painotetut osuudet vastaajista, joilla on ko. vanhempi elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. Ikävakioitu.

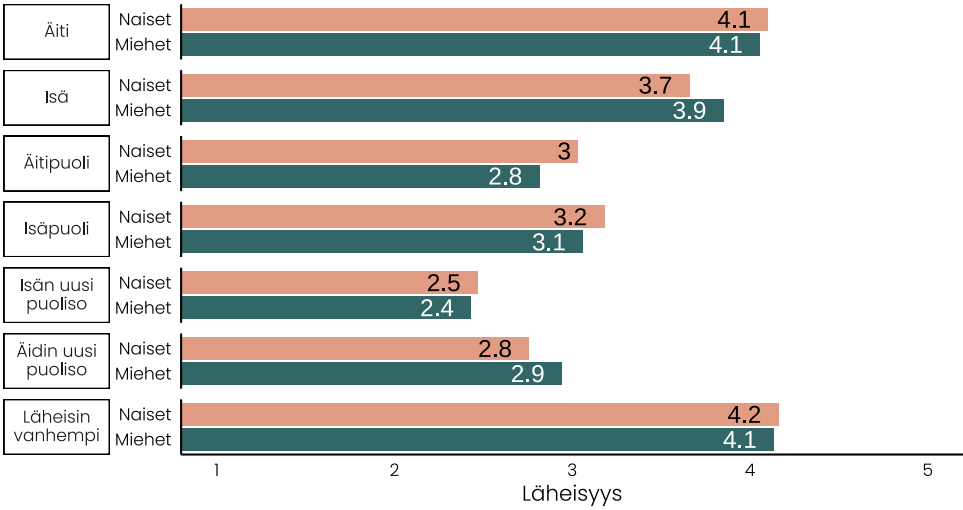
N = 134 – 3 318

Naiset ja miehet kokevat äidin yhtä läheiseksi (keskiarvot molemmilla 4,1). Miehet kokevat isän hieman läheisemmäksi kuin mitä naiset kokevat (miesten keskiarvo 3,9, naisten 3,7). Naiset kokevat äiti- ja isäpuolet sekä isän uuden puolison läheisemmäksi kuin mitä miehet kokevat. Sen sijaan äidin uusi puoliso on keskimäärin miehille hieman läheisempi kuin naisille. (Kuvio 43.)

Koulutuksen mukaan läheisyys vaihtelee hieman. Äitien kohdalla läheisyys näyttää olevan sitä suurempaa, mitä matalampi koulutus on. Isien kohdalla yhteys on päinvastainen. (Kuvio 44.)

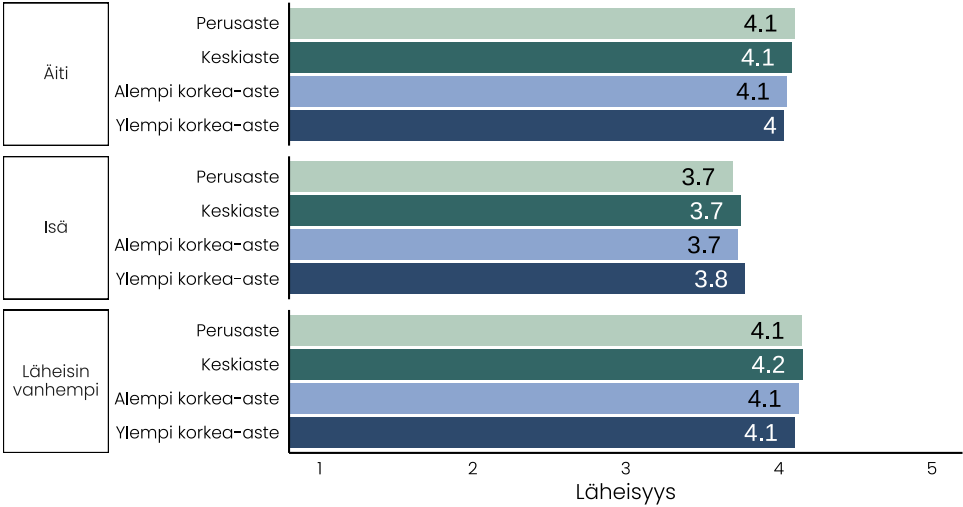
Omien vanhempien läheisyyden ja oman ikäryhmän välinen yhteys ei ole suoraviivainen. Nuorimmassa tarkastelemassamme ikäryhmässä, kaksikymppisillä, läheisyys sekä äiteihin että ylipäättään läheisimpään vanhempaan on suurempaa kuin muissa ikäryhmissä. Läheisyys isiin sen sijaan on suhteellisen korkealla tasolla kaksikymppisillä ja matalinta kolmekymppisillä mutta nousee jälleen ikäryhmä ikäryhmältä. Vanhimmassa tarkastelemassamme ikäryhmässä, 60–69-vuotiailla, läheisyys isiin on korkeampaa kuin mitä se on kaksikymppisillä. (Kuvio 45.)

Kuvio 43. Emotionaalinen läheisyys vanhempiin, naiset ja miehet. 18–69-vuotiaat, joilla on ko. vanhempi elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. Ikävakioitu.

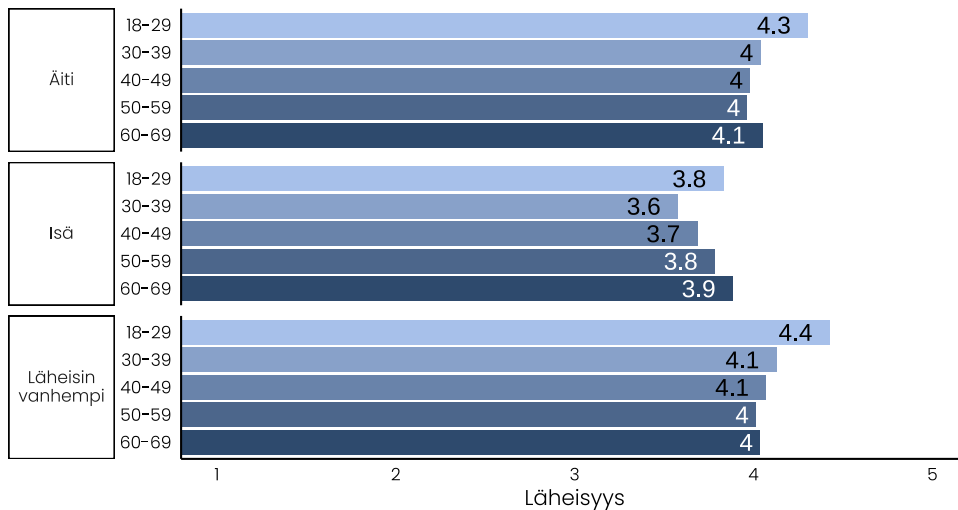
N = 133 - 3 253

Kuvio 44. Emotionaalinen läheisyys vanhempiin, koulutuksen mukaan. 18–69-vuotiaat, joilla on ko. vanhempi elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä. Ikävakioitu.

N = 2 367 - 3 287

Kuvio 45. Emotionaalinen läheisyys vanhempiin, ikäryhmittäin. 18–69-vuotiaat, joilla on ko. vanhempi elossa ja jotka ovat tämän kanssa tekemisissä.

N = 2 367 – 3 287

3.3 Lopuksi

Tässä luvussa syvennyimme sukulaisryhmistä vanhempiin ja lapsiin. Selvitimme, millaisia vanhempien ja heidän aikuisiksi kasvaneiden lastensa suhteet ovat: milloin viimeksi on oltu tekemisissä ja tavattu kasvokkain, ja kuinka läheisiksi suhteet koetaan. Vanhempien eri tyypeistä tarkastelimme äitejä ja isiä, äiti- ja isäpuolia sekä isien ja äitien uusia puolisoita. Aikuisista lapsista tarkastelimme nuorimpia ja vanhimpia sekä niitä, joiden kanssa yhteydenpito on tiiveintä ja jotka koetaan läheisimmiksi. Ilmiöitä tarkasteltiin eri taustatekijöiden eli sukupuolen, koulutuksen, iän ja asuinpaikan mukaan.

Jos vanhempia on elossa, tyypillisintä on, että elossa on ainakin äiti. Äitien suhde aikuisiin lapsiin on myös tiivein ja läheisin sekä äitien itsensä että lasten näkökulmasta. Äideistä lähes neljä viidestä on ollut ainakin jonkun aikuisen lapsensa kanssa tekemisissä edellisen vuorokauden aikana, ja äidin läheisyys läheisimpään lapseen on keskimäärin hyvin korkea (4,8 skaalan loppuessa arvoon 5). Myös aikuiset lapset kokevat keskimäärin äidin läheisimmäksi vanhemmaksi (keskiarvo 4,1).

Yhteydenpito vanhempien ja aikuisten välillä on tiiveintä nuorimmissa ikäryhmissä. Tulos heijastaa hyvin todennäköisesti sitä, että moni nuori aikuinen asuu vielä vanhempiensa kanssa samassa taloudessa. Kiinnostavaa kyllä, nuorille, 40–49-vuotiaille vanhemmille läheisinkin lapsi on keskimäärin vähemmän läheinen kuin iäkkäämmille, 70–79-vuotiaille. Tulos on päinvastainen kuin aikuisten lasten näkökulmasta: nuorin tarkastelemamme ikäryhmä, 18–29-vuotiaat, kokee vanhempansa keskimäärin läheisemmäksi kuin muut ikäryhmät.

Ylipäättään läheisyys omiin aikuisiin lapsiin on korkeampaa kuin omiin vanhempiin. Tulos on linjassa aikaisempien perhesukupolvia koskevien tulosten kanssa (Hämäläinen ym., 2021). Se voi selittyä vanhemmuuden investoinnilla: vaikka molemmat perhesukupolvet välittävät toisistaan, vanhemmat sukupolvet kokevat yleensä suurempaa tarvetta ja halua panostaa nuoriin ja tulevaisuuteen, mikä voi heijastua kyseisen kyselyn mittaamaan koettuun läheisyyteen. Vanhempien ja lasten yhteydenpito, läheisyys ja avunanto kulkevat kaikki pääsääntöisesti käsi kädessä (Danielsbacka, Tanskanen & Rotkirch, 2015).

Mitä idempänä ja pohjoisempänä vanhempi asuu, sitä pidempi aika hänellä tyypillisesti on edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta aikuisten lastensa kanssa. Tekemisissä olossa tai läheisyydessä ei ole alueen mukaan eroja. Vanhempien tapaamisesta on keskimäärin pisin aika niillä täysi-ikäisillä lapsilla, jotka asuvat Uudellamaalla. Todennäköinen selitys tulokselle on, että Uudellemaalle muutetaan laajasti ympäri Suomea, jolloin lapsuudenkoti ja vanhemmat jäävät pitkän välimatkan päähän ja heidän luonaan kyläillään vain harvoin.

Silmiinpistävää on, kuten edeltävissä luvuissakin havaitsimme, että miehet ja matalasti koulutetut erottuvat monilla mittareilla joukosta. Heillä on vähemmän aikuisia lapsia, yhteydenpito heihin on muita vähäisempää ja läheisyyskin on hieman verrokki-ryhmiä matalampaa. Matalasti koulutettujen suhde omiin vanhempiinsa on kuitenkin toisenlainen: vaikka heillä on muita harvemmin äiti ja/tai isä elossa, yhteydenpito erityisesti äiteihin on vähintään yhtä tiivistä ja läheisyys jopa hieman korkeampaa kuin korkeammin koulutetuilla. Suhteet isiin ovat vaihtelevampia. Matalasti koulutetuissa on toisaalta varsin paljon niitä, jotka pitävät yhteyttä isäänsä, mutta toisaalta muita koulutusryhmiä enemmän myös niitä, jotka eivät pidä yhteyttä laisinkaan tai joilla edellisestä kasvokkaisesta tapaamiskerrasta on jo yli vuosi. Läheisyys isiin näyttää olevan korkeinta ylemmän korkea-asteen suorittaneilla.

Luvun alussa kerroimme, että mitä korkeampi koulutus naisilla on, sitä harvemmin on aikuisia lapsia. On kuitenkin syytä mainita, että jos tarkastelisimme sitä, kenellä on ylipäättään (minkä tahansa ikäisiä) lapsia, kuva olisi erilainen, ja se tulee aikuistenkin lasten osalta tulevaisuudessa muuttumaan. Ensinnäkin korkeammin koulutetut naiset ja miehet saavat lapsia keskimäärin iäkkäämpinä kuin matalammin koulutetut (Rotkirch ym., 2017), eli korkeasti koulutettujen neli- ja viisikymppisten vanhempien lapset ovat matalasti koulutettujen vanhempien lapsia tyypillisemmin vielä alle 18-vuotiaita. Toisekseen nykyisten seitsenkymppisten elämän aikana korkeintaan perusasteen suorittaneiden naisten lapsettomuus on yleistynyt huomattavasti. Miehillä koulutus on kaikissa tarkastelluissa ikäryhmissä suurin piirtein suorassa yhteydessä lapsettomuuteen: matalammin koulutetuilla lapsettomuus on yleisempää ja korkeammin koulutetuilla harvinaisempaa.¹⁵

15 Myös keskiasteen ja alemman korkea-asteen suorittaneiden naisten lapsettomuus on yleistynyt, mutta vain joitakin prosenttiyksiköjä. Ylemmän korkea-asteen suorittaneilla naisilla kehitys on sen sijaan toistaiseksi ollut aavistuksen päinvastaista: nykyisistä neli-viisikymppisistä korkea-asteen suorittaneista naisista hieman useammalla on lapsia kuin 70–79-vuotiaista vastaavan koulutuksen suorittaneista naisista. Miehillä lapsettomuus on yleistynyt kaikissa koulutusryhmissä melko tasaisesti. (Tilastokeskus, FOLK-moduulit, omat laskelmat.)

Kun toistamme kyselyä seuraavien vuosien ja toivottavasti vuosikymmenten aikana, tulee olemaan kiinnostavaa seurata, miten 2010-luvulla voimakkaasti yleistynyt lapsettomuus vaikuttaa vanhempien ja lasten välisiin suhteisiin. Samalla on muistettava, että seuraavat sukupolvet varttuvat ennen kaikkea tämän päivän monilapsisissa perheissä. Valtaosalla lapsista Suomessa on vähintään yksi sisarus. Seuraavassa luvussa käsittelemme tarkemmin sisarussuhteita.

4

Sisarukset

Lasten ja vanhempien jälkeen käännämme katseemme sisarussuhteisiin: kuinka monella on keitäkin sisaruksia elossa, ja ollaanko heidän kanssaan tekemisissä? Milloin viimeksi on oltu tekemisissä sen siskon ja veljen kanssa, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä? Milloin heidät on viimeksi tavattu kasvokkain, ja kuinka läheiseksi suhteet heihin koetaan? Entä miten ikä, sukupuoli, koulutus ja asuinpaikka vaikuttavat suhteiden laatuun?

Lähes yhdeksällä kymmenestä suomalaisesta aikuisesta on ainakin yksi elossa oleva täys-, puoli- tai bonussisarus. Lähes neljällä viidestä on elossa täyssisarus. Täyssisaruksia on kaikilla ikäryhmillä lähes yhtä paljon, mutta puoli- ja bonussisarukset ovat yleisempiä nuoremmilla ikäryhmillä.

Koulutustaso on yhteydessä elossa olevien sisarusten määrään ja tyyppiin: korkeamman koulutustason suorittaneilla on enemmän täyssisaruksia ja vähemmän puoli- ja bonussisaruksia kuin pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneilla. Korkeammin koulutetut ovat kaikkiin, etenkin muihin kuin täyssisaruksiinsa, useammin yhteydessä kuin matalammin koulutetut.

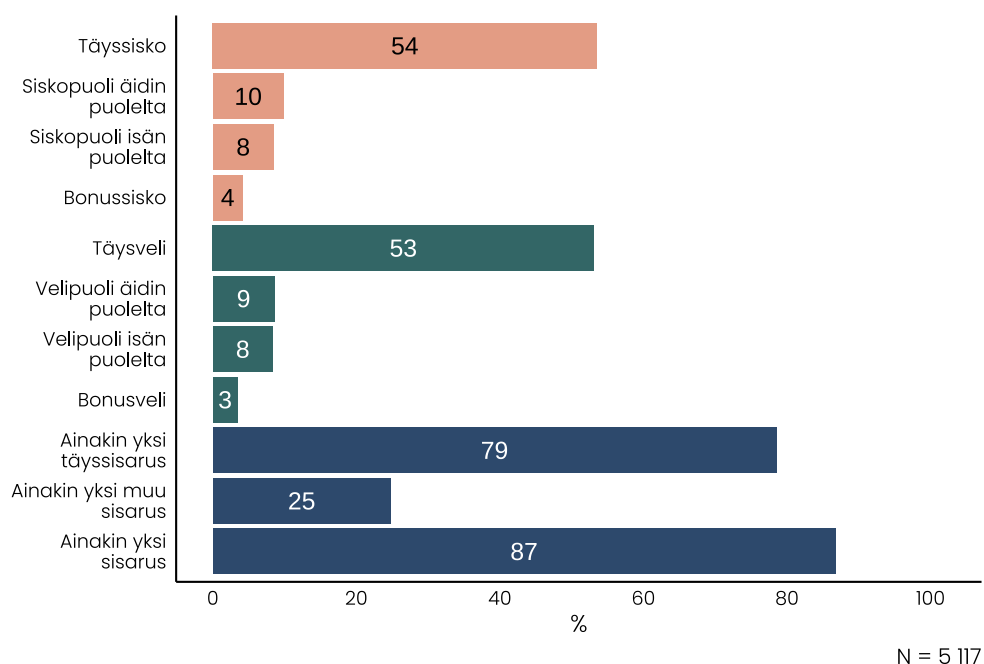
Naiset ovat läheisiä erityisesti siskojensa kanssa. Naiset ovat myös siskojensa kanssa tiiviimmin tekemisissä kuin miehet veljiensä kanssa. Silti edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta on molemmilla ryhmillä yhtä pitkä aika.

4.1 Keillä on sisaruksia?

Lähes yhdeksällä kymmenestä 18–79-vuotiaasta suomalaisesta on ainakin yksi elossa oleva sisarus. Sisaruksilla tarkoitamme tässä niin täys-, puoli- kuin bonussisaruksia. Täyssisaruksilla on molemmat samat vanhemmat, puolisisaruksilla yksi. Bonussisaruksilla ei ole yhteisiä juridisia vanhempia, vaan he voivat olla esimerkiksi äitipuolen lapsia tämän edellisestä liitosta.

Lähes neljällä viidestä suomalaisesta on ainakin yksi täyssisarus elossa. Puolisisarukset ja bonussisarukset ovat harvinaisempia. Silti joka neljännellä on ainakin yksi tällainen sisarus elossa. (Kuvio 46.)

Kuvio 46. Kuinka monella on kukakin sisarus elossa.

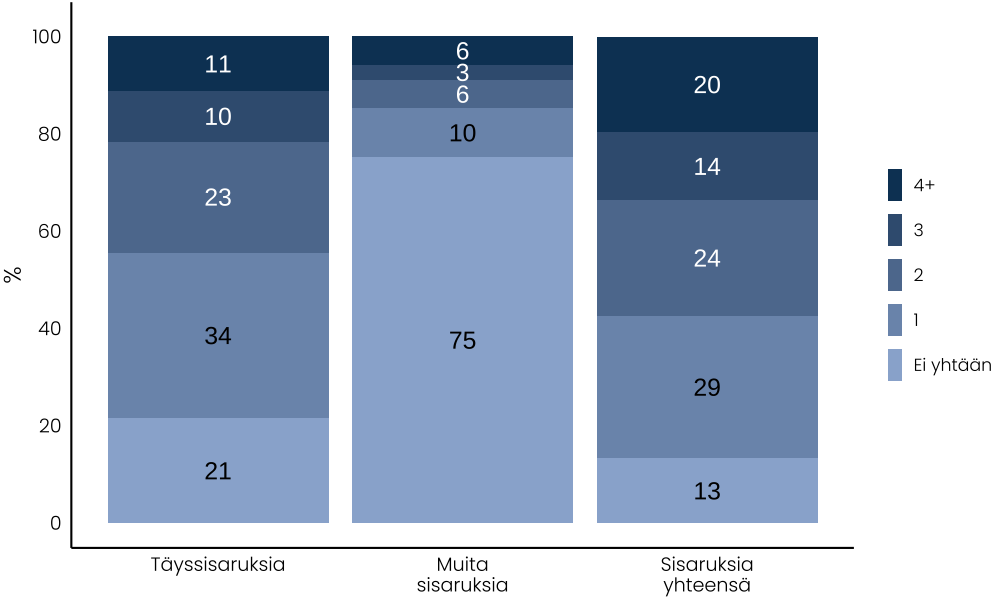

Sisarusten määrissä on jonkin verran hajontaa. Noin kolmanneksella on yksi täyssisarus elossa, neljänneksellä kaksi ja joka kymmenennellä kolme. Neljä tai useampia elossa olevia täyssisaruksia on samoin noin joka kymmenennellä. Noin joka kymmenennellä on yksi muu kuin täyssisarus elossa, 15 prosentilla kaksi tai useampia. Kun kaikki sisarustyypit lasketaan yhteen, peräti viidenneksellä on neljä tai useampia sisaruksia. (Kuvio 47.)

Täyssisarusten olemassa ja elossa oleminen on lähes yhtä yleistä kaikissa ikäryhmissä. Muiden sisarusten yleisyys sen sijaan on ymmärrettävästi sitä harvinaisempaa, mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan. Kaksikymppisistä kolmanneksella on ainakin yksi muu kuin täyssisarus elossa, seitsenkymppisistä vain joka kymmenennellä. Täys- ja/tai muita sisaruksia on yleisimmin kolmi–nelikymppisillä, joista 90 prosentilla

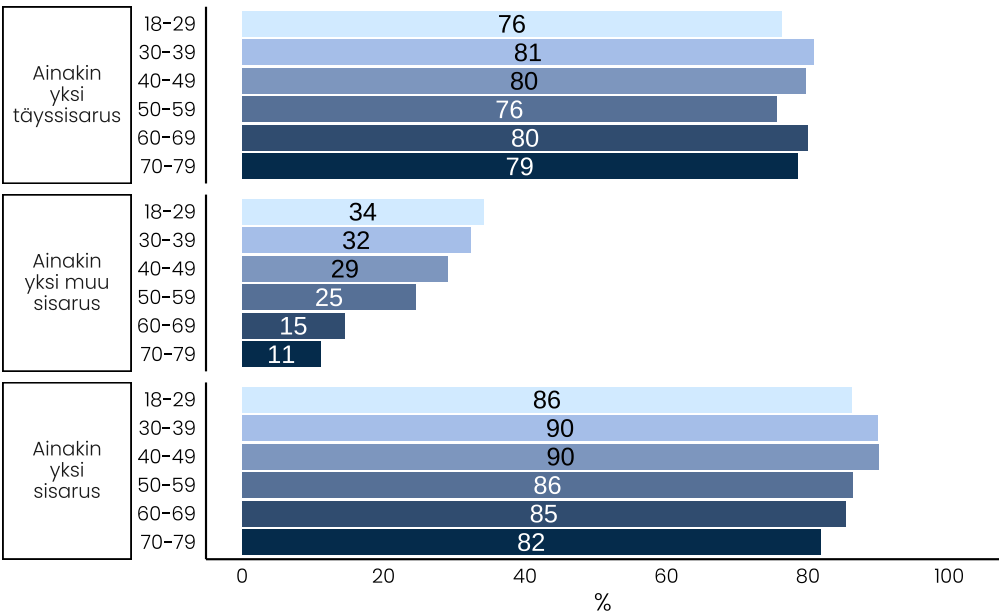
on ainakin yksi sisarus elossa. Harvinaisimpia sisarukset ovat seitsenkymppisille, mutta heistäkin 82 prosentilla on ainakin yksi täys- ja/tai muu sisarus elossa. (Kuvio 48.)

Kuvio 47. Elossa olevin sisarusten määrä luokiteltuna.

N = 5 117

Kuvio 48. Kuinka monella on kukakin sisarus elossa, ikäryhmittäin.

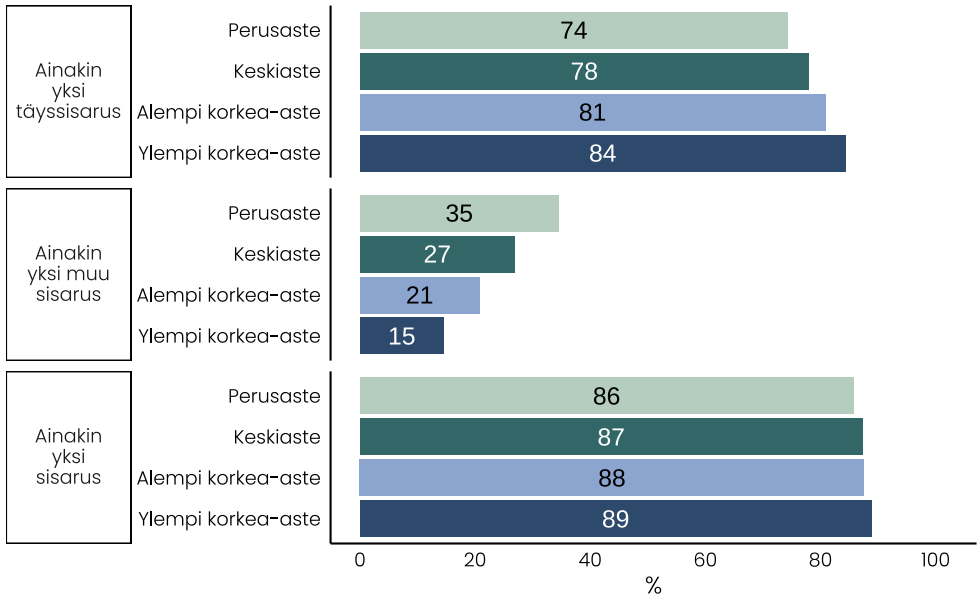

N = 669 - 1 006

Koulutustasolla on yhteys siihen, kenellä on täys- ja kenellä muita sisarus elossa. Mitä korkeampi koulutus, sitä harvemmallä on puoli- ja/tai bonussisaruksia, ja sitä useammalla täyssisaruksilla: korkeintaan perusasteen suorittaneista 35 prosentilla on puoli- ja/tai bonussisaruksia elossa, ylemmän korkea-asteen suorittaneista vain 15 prosentilla. 75 prosentilla korkeintaan perusasteen suorittaneista on täyssisaruksia, ylemmän korkea-asteen suorittaneista 84 prosentilla. Kaikilla koulutusasteilla on kuitenkin lähes yhtä yleistä, että ylipäätään on elossa olevia sisarus (täys-, puoli- ja/tai bonussisaruksia). (Kuvio 49.)

Naisten ja miesten välillä ei ole juuri eroa siinä, kenellä on tai ei ole sisarus (ero 1–2 prosenttiyksikköä).

Kuvio 49. Kuinka monella on kukakin sisarus elossa, koulutuksen mukaan. Ikävakiointu.

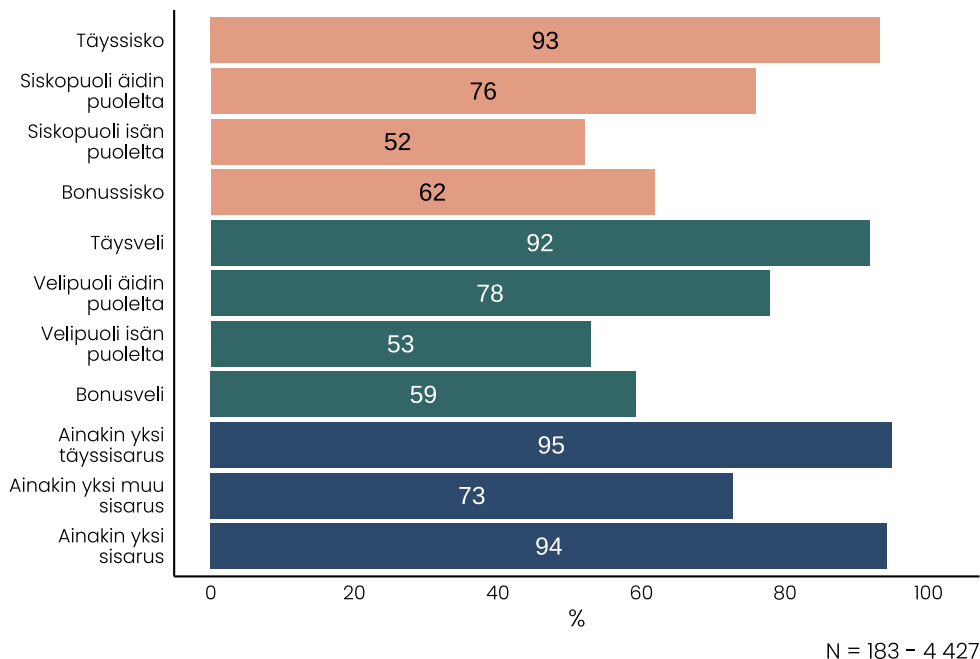
N = 693 - 1 968

4.2 Yhteydenpito sisarusten kanssa

Useimmat ovat tekemisissä ainakin jonkun sisaruksensa kanssa¹⁶. Ainakin yhden täyssisaruksensa kanssa on ollut tekemisissä edellisen vuoden aikana 95 prosenttia, puoli- ja bonussisaruksensa kanssa 73 prosenttia. Isän puoleisten sisko- ja velipuolien kanssa on tekemisissä harvempi, noin puolet niistä, joilla tällaisia sisarus on. (Kuvio 50.)

16 Yhteydenpidosta kunkin sisarustyyppin kohdalla ylipäätään kysyttiin kysymyksellä ”Kuinka monen sisaruksesi kanssa olet ollut tekemisissä viimeisen vuoden aikana, esimerkiksi kasvokkain, puhelimitse tai digitaalisesti viestein? Esim. jos sinulla on kaksi veljeä, joista toisen kanssa olet ollut viimeisten 12 kk aikana tekemisissä, vastaa veljien kohdalla ”1”.”

Kuvio 50. Yhteydenpito sisarusten kanssa vuoden aikana. Kuinka moni on ollut ainakin yhden ko. ryhmään kuuluvan sisaruksensa kanssa tekemisissä edellisten 12 kk:n aikana?

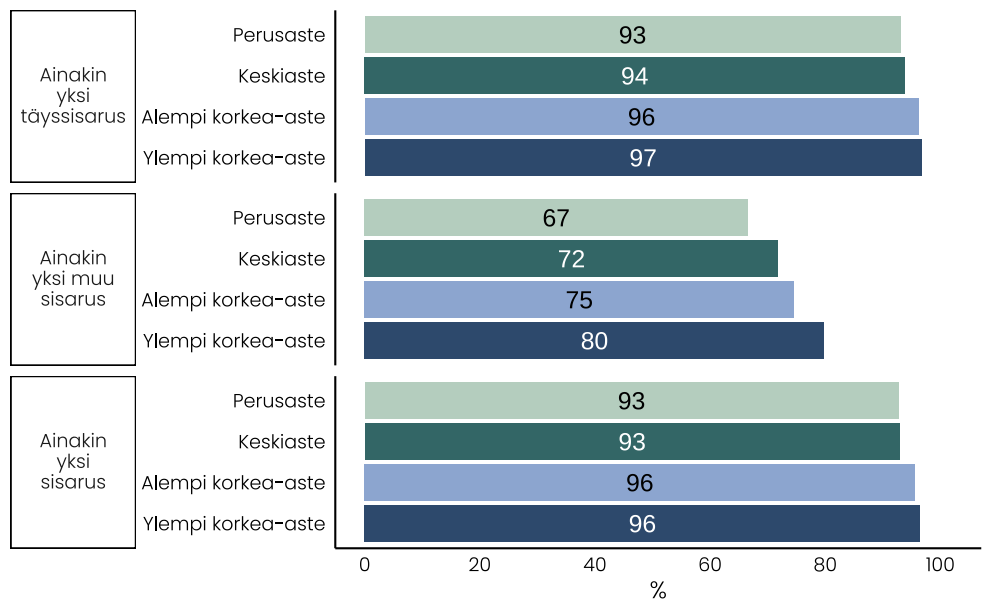
Painotetut osuudet vastaajista, joilla on vähintään yksi sisarus kyseisestä sisarusryhmästä elossa.

Sukupuolella ei näyttäisi olevan suurta merkitystä sen suhteen, onko ollut sisarustensa kanssa tekemisissä vuoden sisällä. Naisista 94 prosenttia on ollut tekemisissä ainakin yhden siskonsa kanssa, 93 prosenttia veljensä kanssa. Miehillä vastaavat osuudet ovat 93 prosenttia ja 91 prosenttia.

Iällä ei ole yhteyttä siihen, onko ollut tekemisissä täyssisarustensa kanssa. Puoli- ja bonussisarusten kanssa yhteydenpito näyttää sen sijaan olevan sitä harvinaisempaa, mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan. 18–39-vuotiaista 77 prosenttia on ollut puoli- ja/tai bonussisaruksensa kanssa tekemisissä vuoden sisällä, mutta 60–79-vuotiaista tekemisissä on ollut vain 64 prosenttia.

Koulutus on yhteydessä siihen, miten sisaruksiin pidetään yhteyttä. Korkeammin koulutetuista suurempi osa on ollut edeltävän vuoden aikana tekemisissä sisarustensa kanssa. Tämä johtaa siihen, että vaikka matalammin koulutetuilla on korkeammin koulutettuja useammin muita kuin täyssisaruksia, korkeammin koulutetuista suurempi osa on ollut puoli- tai bonussisarustensa kanssa tekemisissä vuoden sisällä kuin matalasti koulutetuista. Korkeintaan perusasteen suorittaneista kaksi kolmesta (67 %) on ollut ainakin yhden puoli- tai bonussisaruksensa kanssa tekemisissä 12 viime kuukauden aikana, korkeasti koulutetuista neljä viidestä (80 %). Täyssisarusten kohdalla ero näyttäisi olevan samansuuntainen, joskin selvästi pienempi (vastaavat luvut ovat 93 % ja 97 %). (Kuvio 51.)

Kuvio 51. Yhteydenpito sisarusten kanssa vuoden aikana koulutuksen mukaan. Ikävakioitu. Kuinka moni on ollut ainakin yhden ko. ryhmään kuuluvan sisaruksen kanssa tekemisissä edellisten 12 kk:n aikana?

N = 1 261 – 4 427

Painotetut osuudet vastaajista, joilla on vähintään yksi sisarus kyseisestä sisarusryhmästä elossa.

4.3 Yhteydenpidon tiheys täyssiskoihin ja -veljiin

Luvun loppuosioissa keskitymme tarkastelemaan sisarussuhteita niihin täyssisaruksiin, joiden kanssa ollaan eniten tekemisissä.¹⁷

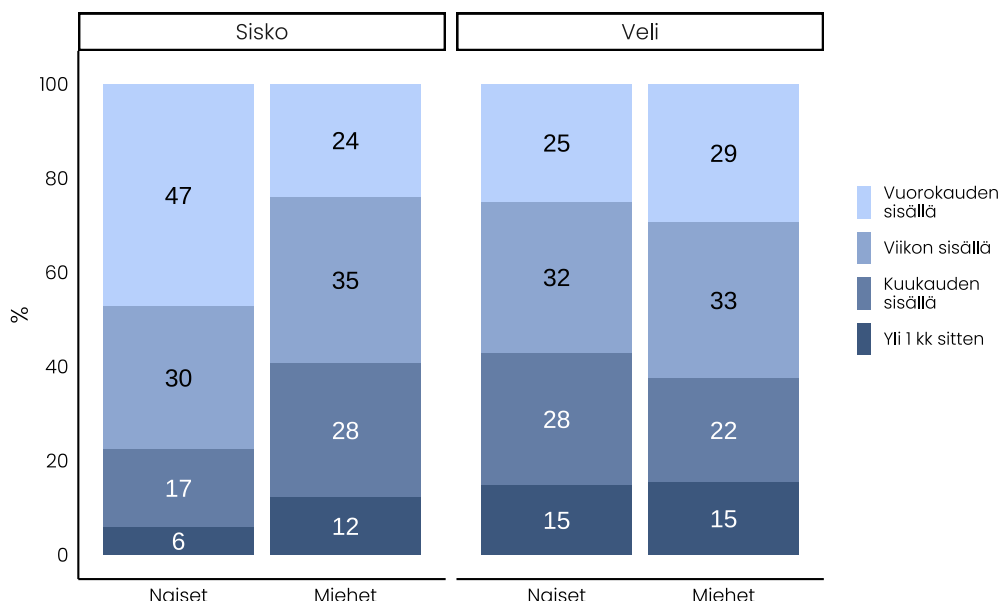
Vaikka miehille ja naisille on yhtä yleistä, että sisarusten kanssa on oltu tekemisissä vuoden aikana, naiset ovat miehiä useammin tekemisissä täyssiskonsa kanssa¹⁸. Naisista lähes puolet on ollut siskonsa kanssa tekemisissä kuluneen vuorokauden aikana, miehistä vain neljännes. Sen sijaan miehillä täysveljen kanssa tekemisissä olemisesta on tyypillisesti lyhempi aika kuin naisilla, joskaan ero ei ole suuri: miehistä 29 prosenttia ja naisista 25 prosenttia on ollut veljensä kanssa tekemisissä vuorokauden sisällä. (Kuvio 52.) Sekä naisilla että miehillä edellisestä yhteydenpidosta on keskimäärin sitä

¹⁷ Ohjeitimme vastaajia seuraavasti: ”Kysymme seuraavaksi muutaman kysymyksen siskostasi/veljestäsi. Jos sinulla on useampia siskoja/veljiä, vastaa sen siskosi/veljesi mukaan, jonka kanssa olet eniten tekemisissä”. Tässä otimme analyysiin vain ne, jotka olivat valinneet vastata täyssisaruksensa osalta.

¹⁸ Tekemisissä olostä, kasvokkain tapaamisesta ja läheisyydestä sisarusten kanssa kysyttiin samoilla kysymyksillä ja vastausvaihtoehdoilla kuin aiemmin vanhempien ja aikuisten lasten kanssa, ks. Luku 3.

pidempi aika, mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse. Koulutuksen mukaan tarkastellessa systemaattisia eroja ei havaita.

Kuvio 52. Yhteydenpito täyssiskon ja -veljen kanssa, naiset ja miehet. Se sisarus, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä. "Milloin viimeksi olit tekemisissä sisaruksesi kanssa?"

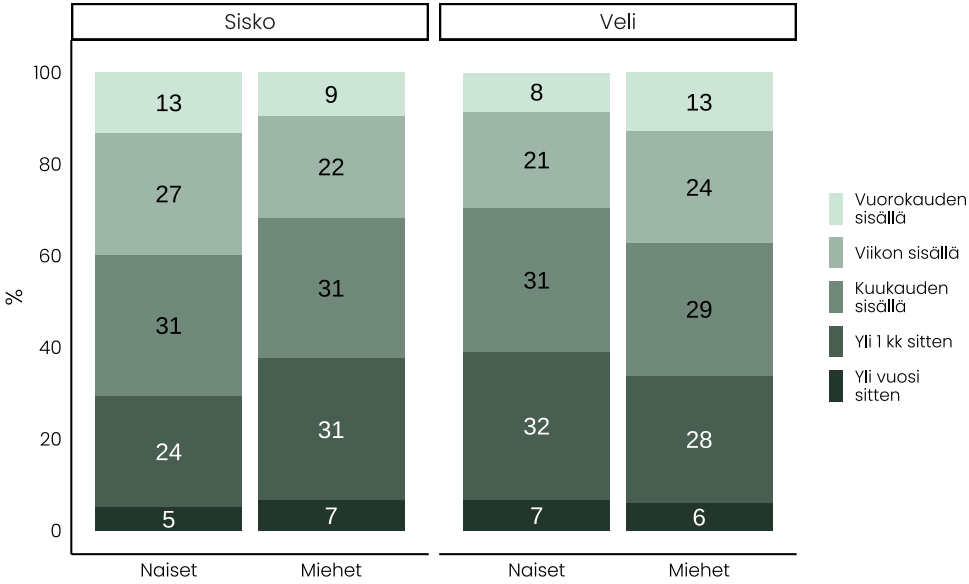

N = 2 412 - 2 468

4.4 Kasvokkain tapaaminen sisarusten kanssa

Vaikka naiset ovat siskojensa kanssa tiiviimmin tekemisissä kuin miehet veljiensä, edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta on yhtä pitkä aika. Hieman alle 40 prosenttia naisista on tavannut kasvokkain täyssiskonsa kanssa viikon sisällä, ja vastaava osuus miehistä on tavannut täysveljensä edellisen viikon aikana kasvokkain. Samoin naisilla on keskimäärin yhtä pitkä aika veljensä tapaamisesta kuin miehillä siskonsa: noin 30 prosenttia näistä sisaruspareista on tavannut toisiaan viikon sisään. (Kuvio 53.) Vanhemmissa ikäryhmissä edellisestä kasvokkaisesta kohtaamisesta on tyypillisesti pidempi aika kuin nuoremmissa. Kiinnostavaa kyllä, sillä, asuuko Länsi-Suomessa, Uudella maalla, Etelä-Suomessa vai Pohjois- tai Itä-Suomessa, ei näyttäisi olevan merkitystä sille, milloin täyssisar on viimeksi tavattu kasvokkain. Alueellinen ero ei siis vaikuta sisarusten tapaamisiin samalla lailla kuin aikuisten lasten ja heidän vanhempiensa tapaamisiin, vrt. Luku 3.

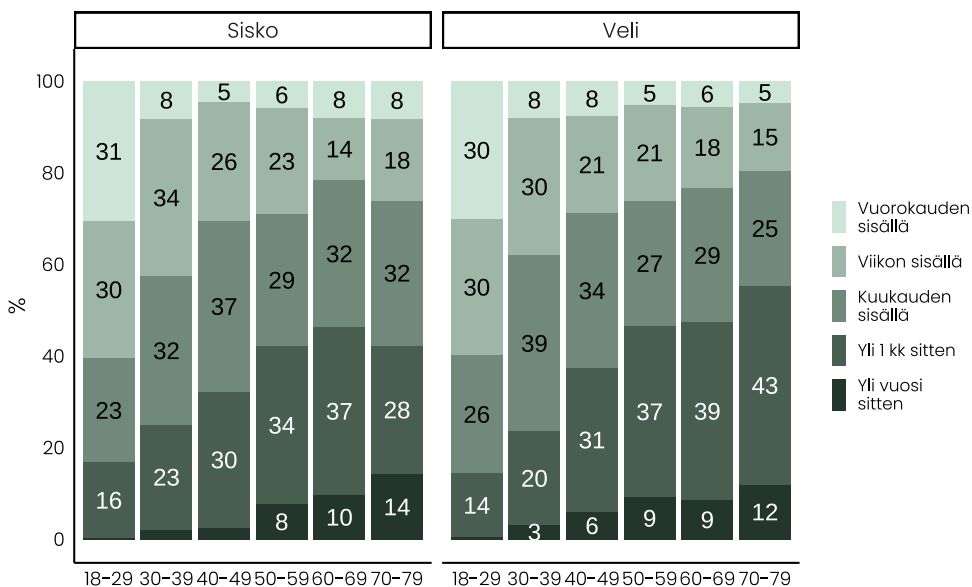
Kuvio 53. Kasvokkainen yhteydenpito täyssiskon ja -veljen kanssa, naiset ja miehet. Ikävakioitu. Se sisarus, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä. ”Milloin viimeksi tapasit sisarustasi kasvokkain?”

N = 2 412 – 2 468

Koulutusasteella ei ole juurikaan yhteyttä siihen, milloin täyssisaruksia on viimeksi tavattu kasvokkain. Iällä sen sijaan on tähän selvä yhteys. Nuorimmassa ikäryhmässä edellisestä kasvokkaisesta tapaamiskerrasta täyssiskon ja -veljen kanssa on keskimäärin muita ikäryhmiä lyhempi aika, ja noin 30 prosenttia niistä, joilla on täyssisko ja/tai -veli elossa, on tavannut tämän edellisen vuorokauden aikana. Kasvokkaiset tapaamiset ovat sitä harvemmassa, mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan, ja seitsenkymppisistä 14 prosentilla on siskonsa ja 12 prosentilla veljensä tapaamisesta kasvokkain yli vuosi aikaa. (Kuvio 54.)

Kuvio 54. Kasvokkainen yhteydenpito täyssiskon ja -veljen kanssa, ikäryhmittäin. Se sisarus, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä. ”Milloin viimeksi tapasit sisarustasi kasvokkain?”

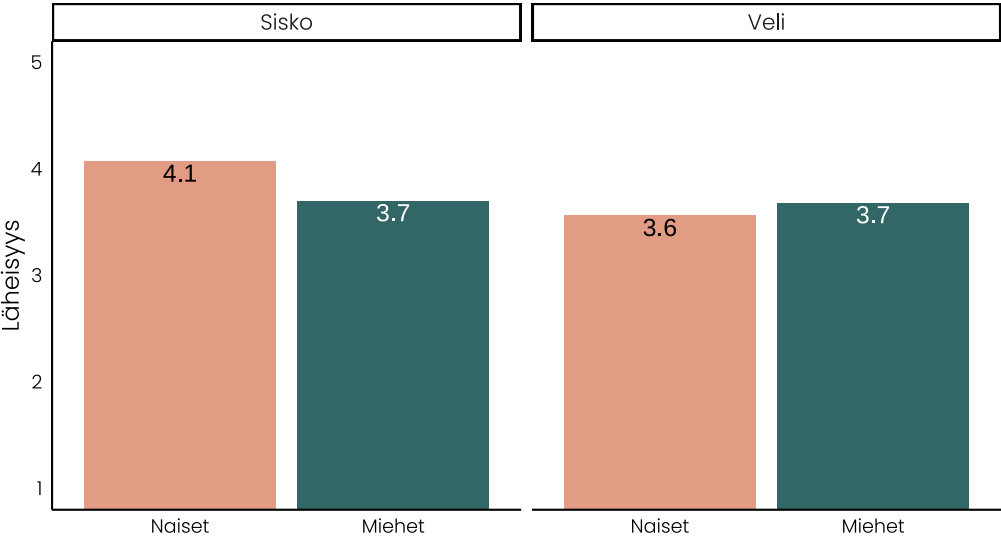
N = 2 412 – 2 468

4.5 Läheisyys sisaruksiin

Naiset kokevat sen täyssiskonsa, jonka kanssa he ovat eniten tekemisissä, läheisemmäksi kuin miehet. Asteikolla yhdestä viiteen, jossa 1 tarkoittaa ei lainkaan läheistä ja 5 erittäin läheistä, naisten keskiarvo läheisyydelle siskon kanssa on 4,1. Miesten läheisyys siskoihinsa on keskimäärin 3,7, mikä on yhtä korkea arvo kuin heidän läheisyytensä veljiin. Naisten läheisyys veljiinsä on keskimäärin 3,6. (Kuvio 55).¹⁹

19 Vaikka käytimme tarkastelussa samoja mittareita kuin aikuisten lasten ja vanhempien välisiä suhteita tarkastellessamme, on syytä huomata, ettei tuloksia kahden luvun välillä voi suoraan verrata. Tämä johtuu siitä, että kysyimme yhteydenpidosta ja läheisyydestä sisarusten osalta vain siihen siskoon ja siihen veljeen, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä. Vanhempien ja aikuisten lasten osalta kysyimme yhteydenpidosta ja läheisyydestä kaikkiin eri vanhempiin ja vastaajan lapsimäärästä riippuen enintään kuuteen aikuiseen lapseen. Siten saatoimme raportoida tuloksissa kasvokkaisesta yhteydenpidosta siihen vanhempaan ja aikuiseen lapseen, jonka kanssa on viimeksi tavattu kasvokkain, ja läheisyydestä siihen, joka koetaan läheisimmäksi. Sisarusten osalta emme voi tietää, onko sisarus, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä sama, joka on viimeksi nähty, tai varsinkaan, joka koetaan läheisimmäksi. Esimerkiksi naisten keskimääräinen läheisyys äitiinsä ja siskoonsa näyttävät yhtä suurilta (4,1), mutta on mahdollista, että jos olisimme tarkastelleet läheisyyttä läheisimpään siskoon, arvo olisi ollut korkeampi. Lisäksi yhteydenpidon useudesta kysyttiin vain, jos oli ollut tekemisissä ainakin jonkun siskonsa ja/tai veljensä kanssa vuoden aikana. Lapsista ja vanhemmista yhteydenpidon useutta kysyttiin, jos vastaajalla oli kyseinen sukulaistyyppi elossa.

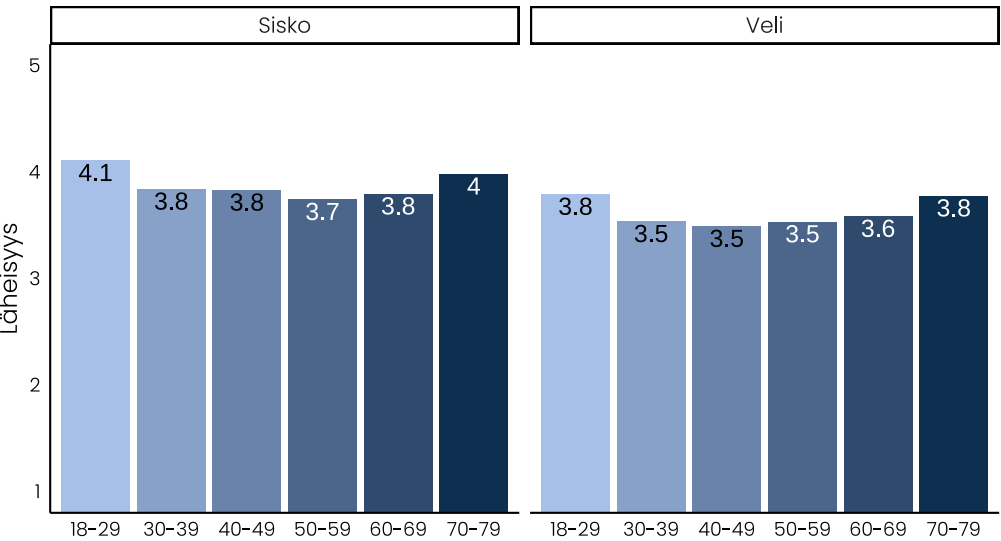
Kuvio 55. Emotionaalinen läheisyys täyssiskoon ja -veljeen, naiset ja miehet. Läheisyys siihen sisarukseen, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä. Ikävakioitu.

N = 2 412 - 2 468

5 = erittäin läheinen, 1 = ei lainkaan läheinen.

Kuvio 56. Emotionaalinen läheisyys täyssiskoon ja -veljeen, ikäryhmittäin. Läheisyys siihen sisarukseen, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä.

N = 2 428 - 2 480

Iän mukaan tarkastellen läheisyys sekä täyssiskoihin että -veljiin on suurinta nuorimmissa ja vanhimmissa ikäryhmissä. Läheisyys siskoihin on matalimmillaan 50–59-vuotiaiden ikäryhmässä, jolloin se on 3,7, kun kaksikymppisillä läheisyyden keskiarvo on 4,1 ja seitsenkymppisillä 4,0. Kaksikymppiset arvioivat läheisyyden veljeensä, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä, olevan keskimäärin 3,8. Matalimmillaan läheisyys on nelikymppisillä, joiden läheisyys veljiinsä on 3,5. Seitsenkymppisillä läheisyys on jälleen keskimäärin 3,8. (Kuvio 56.)

4.6 Lopuksi

Tässä luvussa tarkastelimme suomalaisten suhteita sisaruksiinsa.

Valtaosalla on ainakin yksi elossa oleva sisarus. Suomessa on pitkään ollut korkea osuus lapsettomia ja samalla korkea osuus suurperheitä, joissa kasvaa kolme tai useampia lapsia. Harvinaisin lapsiluku on yksi – ja siksi niin monella on elossa olevia sisarusia (Sorsa, Lehtonen & Rotkirch, 2023). Meille ehkä itsestään selvältä tuntuva tilanne olisi aivan toinen esimerkiksi yhden lapsen perheiden Kiinassa.

Useimmat sisarukset ovat täyssisaruksia, eli sisarusia, joilla on samat vanhemmat. Ikä tai koulutus eivät juuri vaikuta täyssisarusten yhteydenpitoon. Täyssisarusten välisistä suhteista tiiveimpiä ja läheisimpiä ovat siskosten väliset suhteet: melkein joka toinen naisista, joilla on sisko, on ollut tähän yhteydessä edellisen vuorokauden aikana. Tulos on linjassa aikaisempien suomalaisten sisarussuhteita koskevien tulosten kanssa (Tanskanen & Rotkirch, 2019).

Täyssisaruksia on kaikilla ikäryhmillä lähes yhtä paljon, mutta puoli- ja bonussisarukset ovat yleisempiä nuoremmilla ikäryhmillä sekä matalammin koulutetuilla. Korkeammin koulutetut eroavat liitoistaan muita harvemmin, mikä selittää ilmiötä (Jalovaara & Andersson, 2023). Yhteydenpito täyssisarusten välillä on tiiviimpää kuin puoli- ja bonussisarusten välillä. Tähän liittyy monia sellaisia tekijöitä, joita emme tässä Perhebarometrissa tarkastelleet. Sisarusten väliset suhteet liittyvät niin geneettiseen sukulaisuuteen kuin yhdessä asuttuun aikaankin. Sekä sisarusten välinen ikäero että (ainakin toisen sisaruksen) varhaislapsuus samassa perheessä sisaruksen kanssa ovat olennaisia tekijöitä sisarussuhteen läheisyyden kannalta (Tanskanen, Danielsbacka & Rotkirch, 2021).

5 Muut läheiset

Aikaisemmat luvut käsittelivät aikuisten lasten ja heidän vanhempiansa sekä aikuisten sisarusten välisiä suhteita, jotka korostuvat suomalaisten yhteydenpidossa. Perhebarometrin viimeisessä sukulaisia käsittelevässä luvussa tutustumme suomalaisten muihin sukulaissuhteisiin. Syvennymme vastaajan omien sukulaisten ja puolison sukulaisten kirjoon: sijaislapsiin ja puolison lapsiin, lapsenlapsiin ja isovanhempiin, sisarusten puolisoihin ja lapsiin, puolison vanhempiin, sisaruksiin ja näiden lapsiin, omien lasten puolisoihin sekä täteihin, setiin, enoihin ja serkkuihin. Ketkä näistä valitaan tyypillisesti läheisiksi sukulaisiksi? Miten tiivistä yhteydenpito muihin läheisiin sukulaisiin on, ja kuinka läheiseksi heidät koetaan? Miten oma sukupuoli, ikä, koulutus tai se, onko itsellä lapsia, vaikuttaa suhteisiin sukulaisten kanssa? Entä keitä muita tärkeitä läheisiä suomalaiset listaavat, kun heidän annetaan kertoa omin sanoin?

Yksi sukulaisten ryhmä korostuu selvästi yli muiden: lapsenlapset. Niistä, joilla on lapsenlapsi, 70–80 prosenttia valitsee hänet yhdeksi kolmesta läheisestä sukulaisestaan. Niistä, jotka ovat valinneet lapsenlapsen läheiseksi sukulaiseksi, 70–80 prosenttia on ollut tämän kanssa tekemisissä edellisen viikon aikana. Noin 90 prosenttia kokee läheisyyden lapsenlapsensa olevan vähintään 4, kun asteikolla 5 tarkoittaa erittäin läheistä ja 1 ei lainkaan läheistä.

Lapsenlapsen voi kuitenkin valita kyselyssä vain, jos on omia lapsia ja jos on jo sen ikäinen, että näilläkin on lapsia. Alle 40-vuotiaat valitsevat läheiseksi sukulaiseksi tyypillisimmin äidinäitinsä (61 %), isänäitinsä (52 %) tai siskonsa lapsen (53 %). Ne, joilla ei ole omia lapsia, valitsevat muita useammin sisarustensa lapset läheisiksi sukulaisikseen.

Yhteydenpito muiden läheisten sukulaisten kanssa on tiiveintä ja läheisyys heidän kanssaan suurinta seitsenkymppisillä sekä naisilla ja niillä, joilla on omia lapsia.

Avovastauksissa muiksi tärkeiksi läheisiksi mainittiin tyypillisesti muun muassa kummisuhteet, naapurit sekä puolison ja sukulaisten ystävät.

5.1 Keitä muut läheiset sukulaiset tyypillisesti ovat?

Perhebarometrin ensimmäisessä tulosluvussa saimme tietää, että suomalaisilla on keskimäärin viisi läheistä, kotitalouden ulkopuolista sukulaista tai puolison sukulaista. Tässä luvussa selvitämme, keitä nämä muut läheiset sukulaiset ovat.

Pyysimme vastaajia valitsemaan enintään kolme läheistä sukulaista niistä, joihin he olivat olleet yhteydessä 12 viime kuukauden aikana.²⁰ Noin puolet (2 272 vastaajaa, 52 %) valitsi kolme, 19 prosenttia (808 vastaajaa) kaksi ja 29 prosenttia (1 250 vastaajaa) yhden läheisen sukulaisen kaikista muista sukulaisistaan.

Yleisimmin valittu läheinen sukulaistyyppi oli lapsenlapsi. Tyypillisimmin valittiin tyttärentytär: 81 prosenttia niistä, joilla oli ja jotka pitivät yhteyttä tyttärentyttäreensä, valitsi tämän yhdeksi läheisistä kolmesta sukulaisesta. Muut lapsenlapset eivät jääneet kauas, sillä tyttärenpojan valitsi 76 prosenttia, pojanpojan 72 prosenttia ja pojantytärtären 70 prosenttia niistä, jotka olivat olleet näiden kanssa tekemisissä vuoden sisällä. Lapsenlapsenlapsi oli listalla kymmenentenä (45 %).

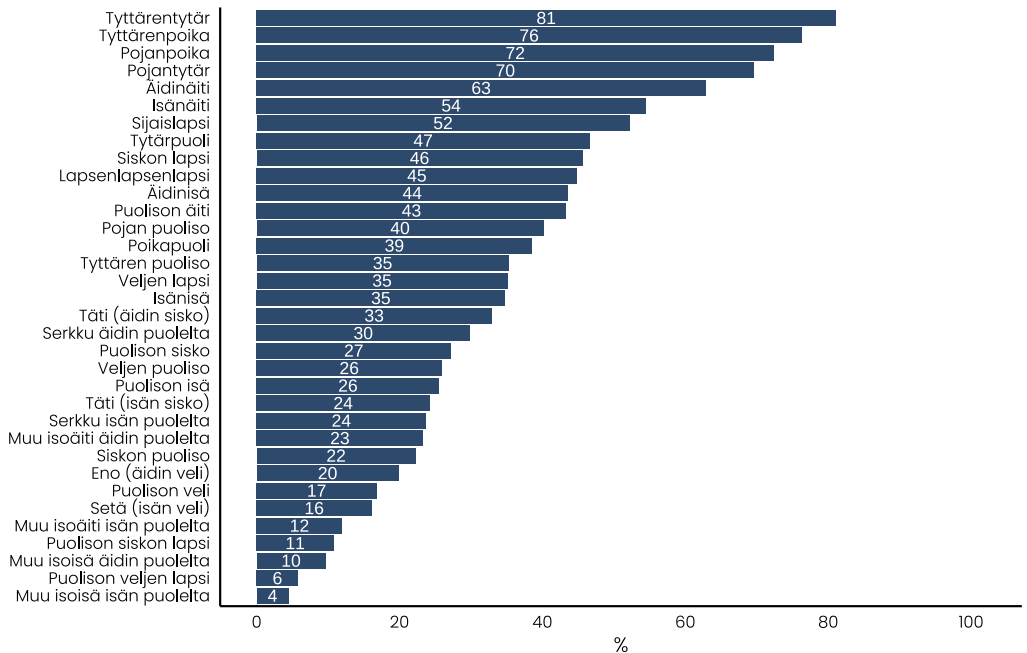
Viidenneksi ja kuudenneksi yleisimmin valittiin äidinäiti, jonka valitsi 63 prosenttia, ja isänäiti, jonka valitsi 54 prosenttia. Äidinisä oli listalla yhdentenätoista (44 %), isänisä vasta seitsemäntenätoista (35 %). Isänisää useammin valittiin edellä mainittujen lisäksi sijaislapsi (52 %), tytärpuoli (47 %), siskon lapsi (46 %), puolison äiti (43 %), pojan puoliso (40 %), poikapuoli (39 %), tyttären puoliso (35 %) ja veljen lapsi (35 %). Kahdenkymmenen yleisimmin valitun sukulaisen listaan mahtuivat lisäksi äidinpuoleinen täti (33 %), äidinpuoleinen serkku (30 %) sekä puolison sisko (27 %). (Kuvio 57.)

Naisten ja miesten valinnat läheisiksi kolmeksi sukulaiseksi erosivat toisistaan jonkin verran. Lapsenlapset ja äidinäiti olivat molemmilla yleisimmin valitut, mutta näiden jälkeen valinnat erkanevat. Miehistä 60 prosenttia valitsi tytärpuolen, 59 prosenttia isänäidin, 53 prosenttia poikapuolen, 51 prosenttia äidinisän ja 45 prosenttia isänisän. Naisista puolet valitsi isänäidin, mutta tytärpuolen valitsi vain 36 prosenttia, poikapuolen 24 prosenttia, äidinisän 36 prosenttia ja isänisän 26 prosenttia. Sen sijaan naisista 51 prosenttia valitsi siskon lapsen (miehistä 38 %). Lisäksi miehille oli selvästi naisia tyypillisempää valita muita miespuolisia sukulaisia ja naisille hieman miehiä tyypillisempää valita naispuolisia sukulaisia: tyttären (oletetusti miespuolisen) puolison valitsi 40 prosenttia miehistä, naisista 32 prosenttia, ja vastaavasti pojan (oletetusti naispuolisen) puolison valitsi 42 prosenttia naisista ja 38 prosenttia miehistä. Puolison isän valitsi 35 prosenttia miehistä, naisista 18 prosenttia. Sen sijaan puolison äidin valitsi

20 Valittavina olivat kaikki sukulaiset ja puolison sukulaiset sekä muut läheiset lapset ja muut läheiset, joiden kanssa vastaaja oli edellisessä kysymyksessä kertonut olleensa tekemisissä edellisten 12 kuukauden aikana. Valintaa ei rajoitettu kotitalouden ulkopuolisiin henkilöihin. Kaikilla ei kuitenkaan ollut tällaisia henkilöitä elossa, tai he eivät olleet olleet näiden kanssa tekemisissä 12 viime kuukauden aikana, joten heidät jätettiin tämän luvun analyysissä tarkastelun ulkopuolelle. Samoin jätimme huomiotta vastaajat, jotka olivat jatkokysymyksessä siitä, milloin he viimeksi olivat olleet tekemisissä valittujen läheisten sukulaisen kanssa, vastanneet ”Yli vuosi sitten”. Emme myöskään analysoineet vastauksia, jotka koskivat muita, avovastauksissa raportoituja tärkeitä läheisiä lapsia tai aikuisia, sillä halusimme tarkastella erityisesti sukulaisia ja puolison sukulaisia. Näiden rajausten myötä aineiston koko pieneni 787 vastaajalla.

43 prosenttia niin naisista kuin miehistä. Siskon (oletetusti miespuolisen) puolison valitsi 29 prosenttia miehistä ja 17 prosenttia naisista, ja veljen (oletetusti naispuolisen) puolison valitsi 31 prosenttia naisista ja 20 prosenttia miehistä. Miehet valitsivat naisia useammin myös enojaan ja setiään, naiset hieman miehiä tyypillisemmin tätejään. (Kuvio 58.)

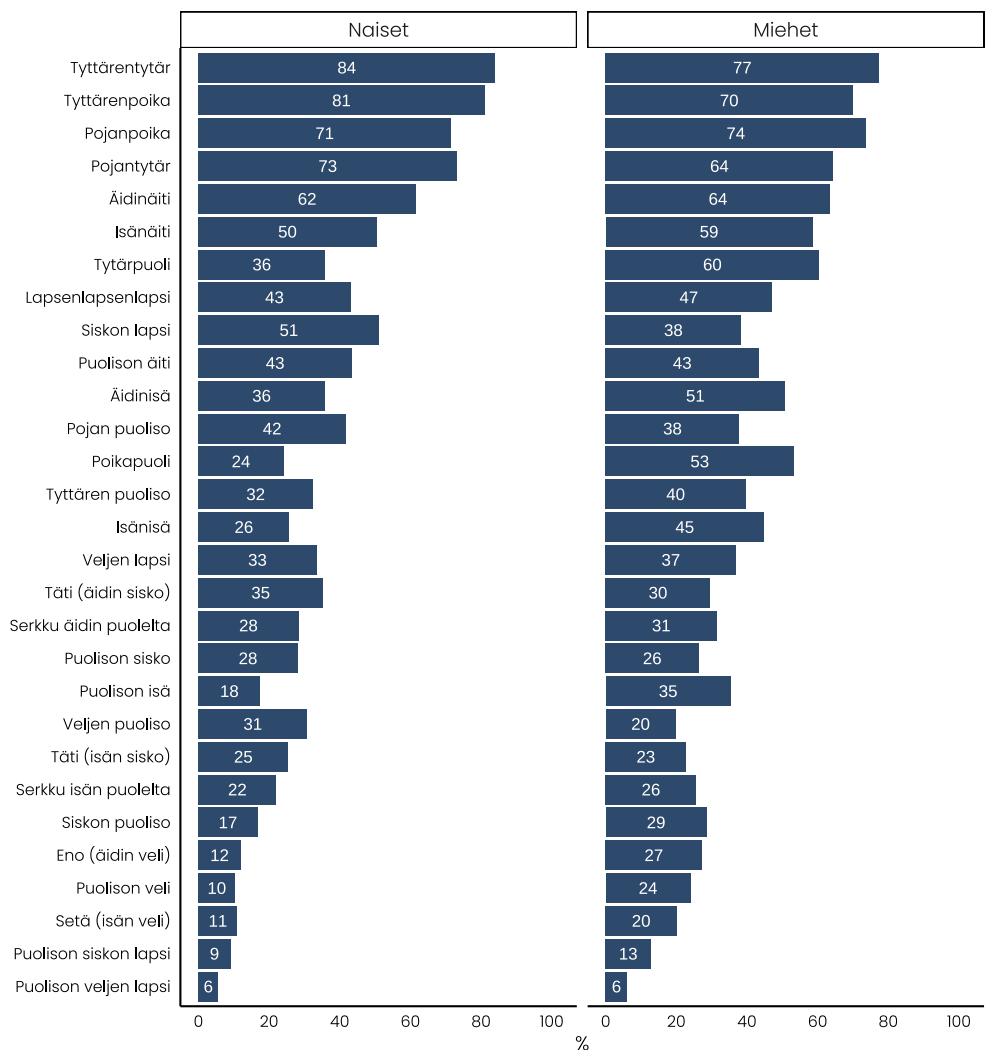
Kuvio 57. Kuinka moni valitsee kunkin sukulaisen yhdeksi kolmesta läheisestä sukulaisesta.

N = 17 - 2 104

Kuten Luvussa 2 kuvasimme, ikä on vahvasti yhteydessä siihen, keitä sukulaisia on elossa. Kun tarkastellaan iän mukaan sitä, keitä kolmeksi läheiseksi sukulaiseksi on valittu, tämä vaikutus näkyy selvästi. Nuoret, alle 40-vuotiaat aikuiset, valitsevat tyypillisimmin äidinäitinsä (65 %), isänäitinsä (55 %) tai siskonsa lapsen (55 %). Tätä vanhemmista suomalaisista enää harvalla on isovanhempia elossa, mutta sitä useammalla on lapsenlapsia. 70–85 prosenttia tämän ikäisistä valitsi ainakin yhden kustakin lapsenlapsiryhmästä yhdeksi kolmesta läheisistä sukulaisestaan. Jos lapsenlapsia on olemassa, valtaosa laskee heidät läheiseksi sukulaisekseen.

Kuvio 58. Kuinka moni valitsee kunkin sukulaisen yhdeksi kolmesta läheisistä sukulaisesta. Naiset ja miehet.

N = 141 - 2 090

Vain ne sukulaiset ja puolison sukulaiset, joiden kanssa oli vuoden aikana ollut tekemisissä ainakin 30 nais- ja 30 miesvastaajaa.

Koulutuksen mukaan tarkastellen selvin ero nähdään tytär- ja poikapuolien kohdalla. Niistä korkeintaan perusasteen suorittaneista, jotka ovat tytärpuolensa kanssa tekemisissä, 59 prosenttia on valinnut hänet yhdeksi kolmesta läheisistä sukulaisesta, ja poikapuolen on valinnut 48 prosenttia. Mitä korkeampaa koulutusryhmää tarkastellaan,

sitä harvempi on valinnut puolisonsa lapsia kolmen läheisen sukulaisensa joukkoon. Ylemmän korkea-asteen suorittaneista 32 prosenttia on valinnut tytärsuolensa, 22 prosenttia poikasuolensa. Ero selittyy muun muassa sillä, onko vastaajilla omia lapsia ja asuuko vastaaja yhdessä puolisonsa lasten kanssa vai ei, mitä tässä emme tarkemmin selvittäneet.

Oma vanhemmuus muuttaa läheisiksi sukulaisiksi valittuja ihmisiä. Ne, joilla ei ole omia lapsia, valitsevat muita useammin sisarusensa lapset ja sisarusensa puoliset läheisiksi sukulaisiksi. 62 prosenttia niistä, joilla ei ole omia lapsia, on valinnut siskonsa lapsen ja 56 prosenttia veljensä lapsen. Vastaavasti niistä, joilla on lapsia, 40 prosenttia valitsi siskonsa lapsen ja 27 prosenttia veljensä lapsen läheiseksi sukulaisekseen. Siskon puolison on valinnut 30 prosenttia niistä, joilla ei ole lapsia, veljen puolison 32 prosenttia, kun vastaavat osuudet niillä, joilla on lapsia, ovat 19 prosenttia ja 24 prosenttia. Myös puolison siskon lapsi valitaan useammin, jos ei ole omia lapsia (20 % vs. 8 %). Kiinnostavaa kyllä, muiden puolison sukulaisten valitseminen on yhtä yleistä tai harvinaista riippumatta siitä, onko lapsia.

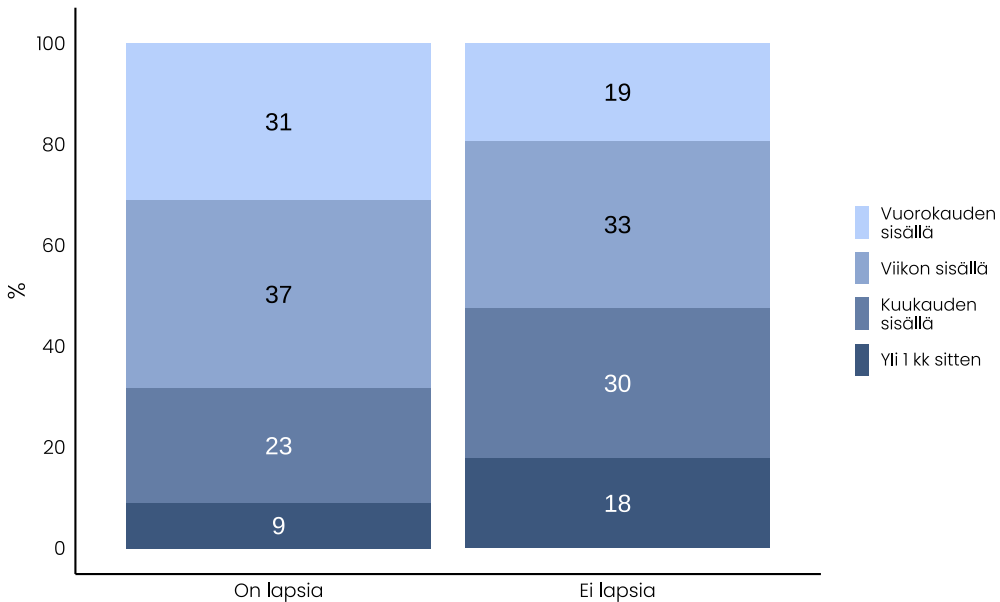
5.2 Yhteydenpito muihin läheisiin sukulaisiin

Yhteydenpidossa muihin läheisiksi valittuihin kolmeen sukulaiseen on eroa niin omien taustamuuttujien mukaan kuin sen mukaan, mistä sukulaisryhmästä on kyse.

Useampi kuin joka neljäs on ollut tekemisissä ainakin jonkun läheiseksi valitun sukulaisensa kanssa edellisen vuorokauden aikana, yhteensä lähes kaksi kolmesta ainakin viikon sisällä. Naisilla edellisestä yhteydenpidosta on tyypillisesti lyhempi aika kuin miehillä. Noin 70 prosenttia naisista on ollut muuhun läheiseen sukulaiseensa yhteydessä viikon sisällä, miehistäkin kuitenkin noin 60 prosenttia. Ikäryhmittäin tarkastellen yhteydenpito on tiheintä vanhimmissa ikäryhmissä. Seitsenkymppisistä 70 prosenttia on ollut tekemisissä jonkun läheiseksi valitun sukulaisensa kanssa viimeksi kuluneen viikon aikana. Keskimäärin pisin aika edellisestä yhteydenpidosta on nelikymppisillä, mutta heistäkin selvästi yli puolet, 57 prosenttia, on ollut ainakin jonkun muun läheisen sukulaisensa kanssa tekemisissä viikon sisällä. Koulutuksen mukaan tarkastellen ylemmän korkea-asteen suorittaneista harvempi kuin muista on ollut muun läheisen sukulaisensa kanssa tekemisissä edellisen vuorokauden aikana (21 % vs. 27–29 %).

Ne, joilla on lapsia, ovat muita tyypillisemmin tekemisissä muiden läheisten sukulaistensa kanssa. Melkein kolmasosa (31 %) niistä, joilla on omia lapsia, on ollut muun läheisen sukulaisensa kanssa tekemisissä saman päivän aikana. Lapsettomista osuus on 19 prosenttia. Niistä, joilla ei ole lapsia, noin kahdella kymmenestä on yli kuukausi siitä, kun he viimeksi olivat tekemisissä jonkun läheisen muun sukulaisensa kanssa. Niistä, joilla on lapsia, osuus on noin yksi kymmenestä. (Kuvio 59.)

Kuvio 59. Yhteydenpito ainakin jonkun muun läheiseksi valitun sukulaisen kanssa. Sen mukaan, onko vastaajalla lapsia. Ikävakioitu. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä sukulaisesi kanssa?”

N = 4 330

Osaan läheisiksi valituista sukulaisista pidetään hyvinkin tiiviisti yhteyttä. Kuluneen vuorokauden aikana on tyypillisimmin tavattu kasvokkain tytär- tai poikapuoli. 36 prosenttia niistä, joilla on tytärpuoli ja 34 prosenttia niistä, joilla on poikapuoli, on ollut tämän kanssa tekemisissä edellisen vuorokauden aikana. Vain noin neljällä prosentilla edellisessä yhteydenpidosta lapsipuolen kanssa on yli kuukausi.

Läheisiin lapsenlapsiin pidetään yhteyttä lähes yhtä tiiviisti kuin lapsipuoliin: noin 20–30 prosenttia niistä, jotka valitsivat lapsenlapsen yhdeksi kolmesta läheisestä sukulaisesta, on ollut näiden kanssa yhteydessä saman vuorokauden aikana, 65–75 prosenttia viikon sisällä. Yhteydenpito omien lasten puolisoiden ja omien puolisoiden vanhempien välillä on myös varsin tiivistä. Noin 70 prosenttia on ollut lapsensa puolison kanssa tekemisissä viikon sisällä, 65 prosenttia puolisonsa äidin ja 60 prosenttia puolisonsa isän kanssa.

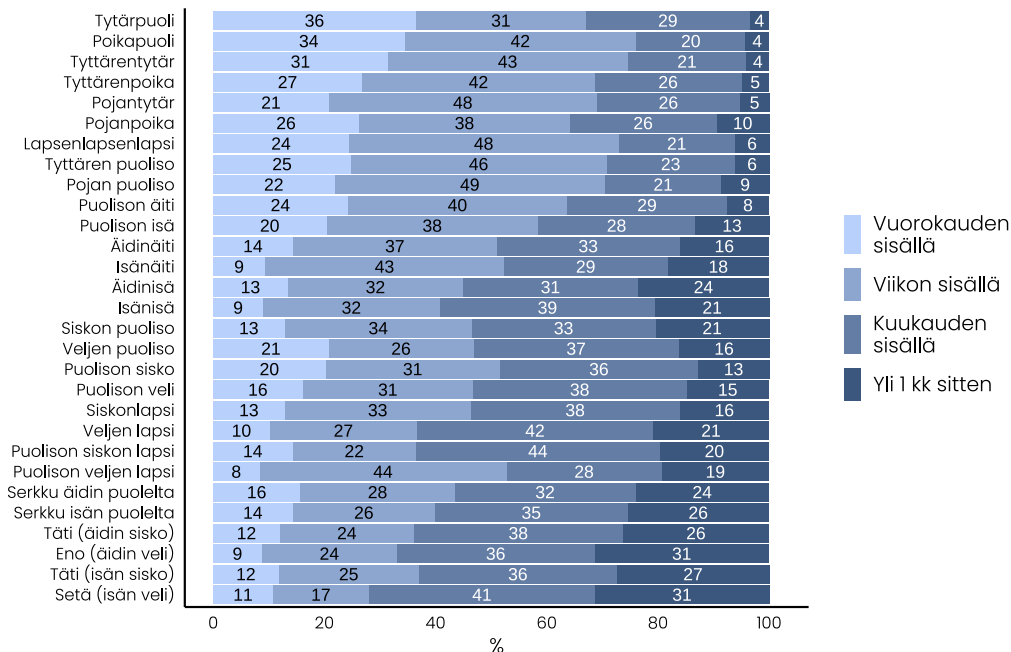
Omiin, läheisiksi valittuihin isovanhempiin pidetään sen sijaan selvästi harvemmin yhteyttä. 10–15 prosenttia niistä, jotka ovat valinneet isovanhempansa yhdeksi kolmesta läheisestä sukulaisesta, on ollut heidän kanssaan tekemisissä kuluneen vuorokauden aikana, ja 15–25 prosentilla edellisestä yhteydenpidosta on yli kuukausi.

Veljen puolison ja puolison siskon kanssa on ollut tekemisissä samana päivänä viidenneen ja vähintään viikon sisällä noin joka toinen niistä, jotka ovat valinneet nämä yhdeksi läheisistä sukulaisistaan. Siskon puolison ja kääntäen puolison veljen kanssa on ollut tekemisissä viikon sisään suunnilleen yhtä moni, mutta samana päivänä hieman harvempi, noin 15 prosenttia niistä, jotka valitsivat heidät yhdeksi läheisistä sukulaisistaan. Siskon lapsen kanssa ollaan tekemisissä yhtä tiiviisti kuin siskon puolison kanssa, veljen lapsen kanssa hieman harvemmin kuin veljen puolison kanssa. Puolison siskon lapsen kanssa ollaan samoin tekemisissä hieman harvemmin kuin puolison siskon kanssa. Puolison veljen lapsen kanssa on ollut tekemisissä viikon aikana yli puolet, mutta heidät valinneita on aineistossa niin vähän, 41 vastaajaa, että tulos on melko epävarma.

Serkkujen, tätien, setien ja enojen kohdalla alkaa olla jo melko tavallista, että tekemisissä on oltu viimeksi yli kuukausi sitten, vaikka heidät on valittu yhdeksi läheisistä kolmesta sukulaisesta. Noin neljännes–kolmannes on viimeksi ollut heihin yhteydessä yli kuukausi sitten. Silti osa vaikuttaa pitävät tiiviistikin yhteyttä, sillä noin 10–15 prosenttia on ollut heihin peräti saman vuorokauden aikana yhteydessä. (Kuvio 60.)

Kuvio 60. Yhteydenpito läheiseksi valitun sukulaisen kanssa sukulaisryhmittäin.

”Milloin viimeksi olit tekemisissä sukulaisesi kanssa?”

N = 41 – 691

Sukulaiset ja puolison sukulaiset, jotka oli valinnut yhdeksi läheisistä kolmesta sukulaisesta vähintään 40 vastaajaa.

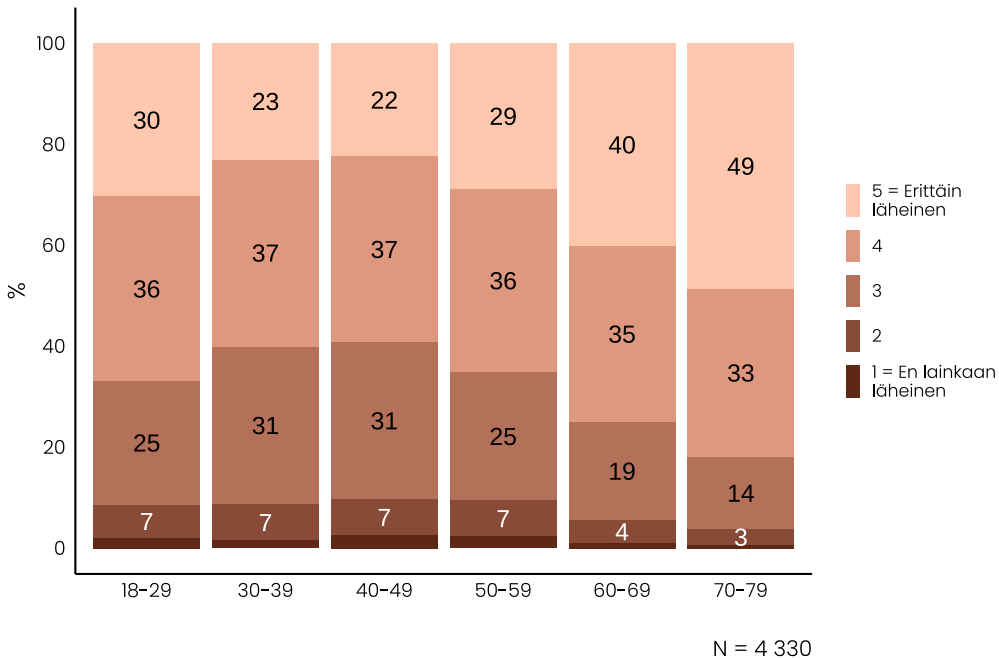
5.3 Läheisyys muihin sukulaisiin

Keskimäärin läheisin kolmesta läheisestä muusta sukulaisesta on varsin läheinen. Melkein joka kolmas kokee tällaisen sukulaisen erittäin läheiseksi, ja noin kaksi kolmesta kokee läheisyyden olevan vähintään 4 viisiportaisella asteikolla. Alle kaksi prosenttia kertoo, ettei ole lainkaan läheinen kenenkään tällaisen sukulaisensa kanssa.²¹

Naisten läheisyys muihin läheisiin sukulaisiin on keskimäärin korkeampaa kuin miesten. Naisista 37 prosenttia kokee läheisimmän muun sukulaisensa erittäin läheiseksi, miehistä 27 prosenttia. Koulutuksen mukaan nähdään vastaava yhteys kuin mitä havaittiin yllä yhteydenpidossa. Ylemmän korkea-asteen suorittaneista harvempi kuin muista (24 %) kokee läheisimmänkään muun sukulaisen erittäin läheiseksi (muilla osuudet 31–33 prosenttia). Yhteydenpitoa koskeva tulos toistuu myös, kun verrataan niitä, joilla on lapsia niihin, joilla ei ole lapsia. 35 prosenttia niistä, joilla on lapsia, kokee läheisimmän muun sukulaisensa erittäin läheiseksi, ja lähes kolme neljästä arvioi läheisyyden olevan viisiportaisella asteikolla vähintään 4. Niistä, joilla ei ole lapsia, osuudet ovat 23 prosenttia ja 57 prosenttia.

Ällä on selvä yhteys siihen, kuinka läheiseksi läheisin muu sukulainen koetaan. Kolmi- ja nelikymppiset kokevat läheisimmän muun sukulaisensa keskimäärin vähemmän läheiseksi kuin muut ikäryhmät, ja suurinta läheisyys on vanhemmissa ikäryhmissä. Noin puolet seitsenkymmppisistä kokee läheisimmän muun sukulaisensa erittäin läheiseksi, 30–49-vuotiaista harvempi kuin joka neljäs. (Kuvio 61.)

Kuvio 61. Emotionaalinen läheisyys läheisimpään sukulaiseen tai puolison sukulaiseen, joka on valittu yhdeksi kolmesta muusta läheisestä sukulaisesta. Ikäryhmittäin.

21 Näennäinen ristiriita johtunee siitä, että jos oli ollut tekemisissä jonkun muun sukulaisensa kanssa viimeisen 12 kuukauden aikana, oli pitänyt valita ainakin yksi "läheinen" sukulainen ja vastata hänen osaltaan.

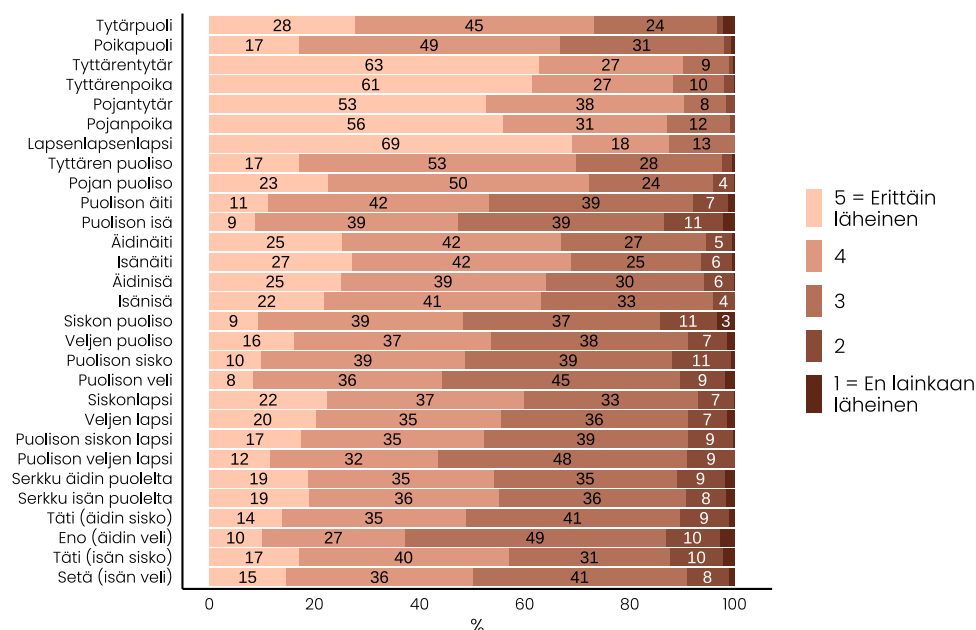
lääkkäämpien ja niiden, joilla on lapsia, suurempi läheisyys muihin sukulaisiin selittyy pitkälti sillä, että heillä on lapsenlapsia. Läheisyyden kokemusta sukulaisryhmän mukaan tarkastellessa lapsenlapset ovat nimittäin selvästi ensimmäisenä. Noin 90 prosenttia isovanhemmista arvioi läheisyyden lapsenlapseensa olevan viisiportaisella asteikolla vähintään 4, ja yli puolet kokee läheisyyden olevan 5 (erittäin läheinen).

Toisin päin, lastenlasten näkökulmasta arvioituna, läheisyyden kokemus ei keskimäärin ole yhtä voimakas. Silti lapsenlapsista noin neljännes kokee isovanhempansa erittäin läheiseksi, ja yhteensä noin kaksi kolmesta arvioi läheisyyden olevan vähintään neljä.

Omien lasten puoliset arvioidaan keskimäärin läheisemmiksi kuin mitä nämä arvoivat puolisoitensa vanhempien olevan. Noin 20 prosenttia kokee tyttärensä tai poikansa puolison erittäin läheiseksi, 70 prosenttia arvioi läheisyyden olevan viisiportaisella asteikolla vähintään 4. Sen sijaan vain kymmenen prosenttia arvioi puolisonsa vanhemmat erittäin läheisiksi, ja yhteensä noin puolet arvioi läheisyyden olevan vähintään 4. Puolison äiti koetaan keskimäärin hieman läheisemmäksi kuin puolison isä. Vajaa kymmenen prosenttia kokee, että läheisyys puolison äitiin on korkeintaan 2, ja reilu kymmenen prosenttia arvioi samoin puolisonsa isästä.

Muissakin läheisiksi valituissa sukulaisissa naiset ja naislinjan sukulaiset arvioidaan keskimäärin läheisemmiksi kuin vastaavat miehet: tyttäripuolet koetaan läheisemmiksi kuin poikapuolet; veljen (yleensä naispuoliset) puoliset arvioidaan läheisemmiksi kuin siskon (yleensä miespuoliset) puoliset; siskon lapset ovat hieman läheisempiä kuin veljen lapset; puolison siskon lapset ovat läheisempiä kuin puolison veljen lapset; ja tädit ovat setiä ja enoja läheisempiä. Läheisyydessä äidin tai isän puoleisiin serkkuihin ei sen sijaan näy eroa.

Kuvio 62. Emotionaalinen läheisyys läheisimpään sukulaiseen tai puolison sukulaiseen, joka on valittu yhdeksi kolmesta muusta läheisestä sukulaisesta. Sukulaisryhmittäin.

5.4 Muut tärkeät läheiset

Tässä Perhebarometrissa halusimme kartoittaa, millaisia suku- ja ystäväverkostoja suomalaisilla on. Tiedämme kuitenkin, että ystävien ja kyselyssä listattujen sukulaisryhmien lisäksi monilla on myös muita tärkeitä läheisiä. Jotta nämä eivät jäisi huomiotta, annoimme vastaajien kertoa, keitä muita tärkeitä läheisiä heillä on. Tärkeistä läheisistä lapsista kysyttiin vielä erikseen²².

5.4.1 Muut läheiset lapset

Vastaajista joka neljäs (1 327) vastasi kysymykseen muista läheisistä lapsista lisäämällä itselleen tärkeitä lapsia, joita emme olleet kysyneet lomakkeessa. Vastaajilla oli mahdollisuus antaa yhdestä viiteen erillistä vastausta, ja avoimiin vastauksiin kirjattiin yhteensä 1 913 mainintaa, jotka luokittelemme tässä tarkemmin²³.

Eniten mainintoja saivat omat tai puolison kummilapset, jotka kattoivat useamman kuin joka kolmannen vastauksen (815 mainintaa). Toiseksi eniten mainintoja saivat ystävien lapset, jotka käsittivät noin neljänneksen kaikista annetuista vastauksista (614 mainintaa). Näiden lisäksi monelle tärkeitä olivat kaukaisemmat sukulaislapset, kuten sisarusten lapsenlapset tai serkkujen lapset, jotka mainittiin 174 kertaa. Oman puolison suku, kuten puolison lapsenlapset, mainittiin 67 kertaa.

Muita mainittuja ryhmiä olivat muun muassa naapurin lapset (41 mainintaa) sekä sellaiset lapset, joihin vastaajalla oli jonkinlainen palvelussuhde (tukilapset, sijaislapset, hoitolapset, valmennettavat ja vaihto-oppilaat). Tähän ryhmään kuuluvat lapset mainittiin 38 kertaa.

Joillekin vastaajille läheisiä olivat myös oman lapsen kaverit (23 mainintaa), oman lapsenlapsen kaverit (2) tai aikuisen lapsen ystävien lapset (3). Pieni osa mainitsi ex-puolison tai edesmenneen puolison lapset (24) tai ex-puolison muut sukulaislapset (8), ja yhteensä 10 vastauksessa tärkeiksi koettiin oman lapsen uuden puolison lapset eli ns. bonuslapsenlapset. Loput 86 mainintaa luokiteltiin muiksi tutuiksi lapsiksi, jotka eivät olleet sukua vastaajalle. Tällaisia olivat esimerkiksi ystävien tai seurustelukumppanin sukulaislapset sekä sellaiset lapset, joille vastaaja toimi ”varamummina”.

Koska vastaajia ei pyydetty listaamaan nimenomaan alaikäisiä lapsia, osa vastauksista sisälsi joko selkeästi tai oletettavasti myös täysi-ikäisiä läheisiä, jotka olivat vastaajalle lapsen roolissa, kuten aikuistuneita kummilapsia tai sukulaislapsia, ja selkeästi tällaiset aikuiseksi kasvaneet lapset mainittiin yhdeksän kertaa.

22 Vastaajilta kysyttiin lomakkeella ensin ystäväistä, sitten sukulaisverkostosta. Kun vastaaja oli kertonut, keitä sukulaisia ja puolison sukulaisia hänellä on elossa, kysyttiin tärkeistä läheisistä. Ensimmäinen kysymys oli: ”Onko sinulla muita läheisiä lapsia elämässäsi, joiden kanssa vietät aikaa tai jotka ovat sinulle muutoin tärkeitä?” Jos tähän vastasi kyllä, jatkokysymys oli: ”Keitä nämä muut läheiset lapset ovat?” Muiden läheisten lasten jälkeen kysyttiin: ”Onko elämässäsi tällä hetkellä muita tärkeitä läheisiä, joita ei vielä ole mainittu? Keitä? Mainitse suhteesi tähän ihmiseen tai näihin ihmisiin (esim. ’kummivanhempi’, ’kasvatti-isä’, ’isoisan sisko’), ei hänen nimeään. Jos tällaisia henkilöitä on useampia, merkitse kukin omalle rivilleen.” Sekä läheisiä lapsia että muita saattoi vastata korkeintaan viisi kappaletta.

23 Lisäksi 493 avovastausta arvioitiin ei-valideiksi, sillä ne viittasivat joko sukupuuhun kuuluneisiin lapsiin (231 mainintaa) tai olivat muuten kysymykseen sopimattomia (262 mainintaa).

Muut mainitut läheiset lapset yleisyysjärjestyksessä:

Kummilapset

"Yksi kummilapsi on erittäin tärkeä, lenkkeilemme tosi usein yhdessä."

Ystävien lapset

"Ystävien lapsia. En vietä heidän kanssaan paljoa aikaa, mutta välitän heistä kovasti, ja juttelemme ystävien kanssa heidän asioistaan paljon."

Kaukaisemmat sukulaislapset

"Isän puolen serkkujen lapset ovat läheisiä. Varsinkin kaksi, jotka asuvat ulkomailla ja viettävät aikaa kotonani, kun ovat Suomessa."

Muut tutut lapset, jotka eivät ole sukua (ei tarkempaa kategoriaa)

"Äidin miesystävän lapsenlapset."

Puolison sukulaislapset

"Naapurissa asuu miehen siskon tytär perheineen, heillä on kolme lasta."

Naapurin lapset

Tukilapset, sijaislapset, hoitolapset, valmennettavat, vaihtopilaat ja vastaavat

"Valmensin taannoin lentopallotyttöjä. He ovat edelleen ystäviäni."

"Toimin joskus au pairina, lapset ovat kasvaneet mutta ovat minulle edelleen tärkeitä."

Entisen tai edesmenneen puolison lapset

"Ex-puolison tytär hänen nykyisestä liitostaan."

"Ex-vaimon lapset, joiden kanssa tapaan silloin tällöin."

Oman lapsen kaverit

"Omien lapsien kavereita ja työn kautta tulleita nuoria."

"Vanhempien poikieni ystäviä, jotka eläneet nuoruuden laitoksissa. He ovat minun ottopoikiani."

Entisen puolison muut sukulaislapset

Oman aikuisen lapsen ystävien lapset

"Lämmin suhde, kuin mummo olisin. Tyttäreni parhaan lapsuuden ystävän tytär."

Oman lapsenlapsen kaverit

"Tyttärentyttären kavereita, esikouluikäisiä tai nuorempia."

5.4.2 Muut läheiset

Vastaajista joka viides (1 029) vastasi kysymykseen siitä, onko hänellä muita tärkeitä läheisiä, joita ei ollut kyselyssä aiemmin mainittu. Vastaajilla oli mahdollisuus antaa yhdestä viiteen erillistä vastausta, ja yksittäisiä mainintoja läheisistä analysoitiin 959 kappaletta²⁴.

Samoin kuin yllä esitettyjen muiden läheisten lasten kohdalla, myös muissa tärkeissä läheisissä korostuivat kummissuhteet: yleisimpinä tärkeinä läheisinä mainittiin omat kummivanhemmat ja heidän perheensä, jotka käsittivät useamman kuin joka kymmenennen avovastauksen (171 mainintaa). Myös omien kaukaisempien sukulaisten osuus oli vajaa kymmenes vastauksista (147). Näihin laskettiin myös puolison kautta tulleet sukulaiset.

Entiset ja nykyiset työkaverit mainittiin yhteensä 104 kertaa. Sellaiset puolison sukulaiset, jotka olivat aiemmin mainitun sukupuun ulkopuolella, mainittiin 58 kertaa. Osa selvästi täydensi tähän ystäviä, sillä kyselyn ystävyysosiossa oli voinut mainita nimeltä vain kolme läheistä ystävää. Harrastusten, järjestötoiminnan tai uskonyhteisöjen kautta tärkeiksi muodostuneet suhteet nousivat myös esiin (61 mainintaa). Näissä vastauksissa mainittiin niin online-pelilyhteisöjä, urheilujoukkueita, seurakuntia kuin teatteriryhmiäkin. Muita mainintoja tuli entisistä ja nykyisistä naapureista ja mökki-naapureista (68 mainintaa), omista kummilapsista ja näiden perheistä (41) sekä ystävien perheistä ja suvusta (35), joista yleisimmin mainittiin ystävän äiti.

Samoin kuin läheisten lasten kohdalla, tärkeitä läheisiä oli tullut vastaajien elämään myös erilaisista palvelussuhteista (31 mainintaa), kuten henkilökohtaisen avustajasuhteen, lapsuusaikaisen tukiperheen tai kuntouttavan työtoiminnan kautta. Lisäksi mainittiin koulu-, opiskelu- ja armeijakaverit (27) sekä perhetutut ja vanhempien ystävät (23). Vastaajat mainitsivat entisen puolison sukulaisen, kuten entisen anopin, 21 kertaa sekä entisen puolisonkin 18 kertaa tärkeäksi läheiseksi. Muut ystävät, joille ei löytynyt tarkempaa kategoriaa, saivat yhteensä 103 mainintaa.

Vastauksissa näkyi myös joitain uudenlaisia läheissuhteita: esimerkiksi ”varamummit” saivat yhdeksän mainintaa. Puolison kautta saadut ystävät (9), lasten kautta syntyneet ystävyysuhteet (5) sekä rennommat tapailusuhteet ja etäsuhteet (9) mainittiin joitain kertoja.

Erityisesti naispuoliset läheiset, kuten kummitädit, isotädit, ex-anopit ja puolisoiden isoäidit toistuivat vastauksissa. Kaukaisemmista sukulaisista omien vanhempien serkut olivat monille vastaajille tärkeitä.

24 Näihin avoimiin vastauksiin kirjattiin virheellisesti myös sellaisia henkilöitä, jotka olisivat kuuluneet kyselyssä edellä mainittuun varsinaiseen sukupuuhun (352 mainintaa), ja 325 muutoin vastauksiksi soveltumatonta mainintaa.

Muut mainitut läheiset ihmissuhteet yleisyysjärjestyksessä:

Kummivanhemmat

Kaukaisemmat sukulaiset

Työkaverit

”Työkaverit ja esihenkilö. Työkaverit eivät kuitenkaan ole ihan kaikki siellä ystävyystasolla mutta kaikki kuitenkin hyviä työkavereita, vaikka vapaalla ei nähdäkään.”

Muut ystävät ja tutut (ei tarkempaa kategoriaa)

Entiset ja nykyiset naapurit sekä mökkinaapurit

”Naapureita nykyisellä ja entisillä kotipaikkakunnilla.”

Ystävät harrastusten, järjestötoiminnan tai uskonyhteisöjen kautta

”Maastopyöräilykaverit.”

”Eläkeläisryhmissä tapaa mukavia ihmisiä.”

”Teatterisisko, joka on minua 35 vuotta vanhempi.”

Puolison sukulaiset

Omat kummilapset ja näiden perheet

Ystävien perhe ja suku

Palvelussuhteet

”Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja.”

Koulu-, opiskelu- ja armeijakaverit

Perhetutut ja omien vanhempien ystävät

Entisen puolison sukulaiset

”Entisen puolison iäkäs äiti.”

Varamummit

Puolison ystävät

Lasten kautta tulleet ystävät

”Lasten kautta hiekkalaatikkoporukka.”

Rennot tapailusuhteet, etäsuhteet ja ”friends with benefits”

5.5 Tärkeät eläimet

Toistaiseksi tässä Perhebarometrissa olemme tarkastelleet vain ihmisten suhteita toisiin ihmisiin. Aiemmista Perhebarometreista ja muusta tutkimuskirjallisuudesta tiedämme kuitenkin, että myös eläimet voivat olla ja usein ovatkin omistajilleen hyvin tärkeitä. Millaisena suhde eläimeen nähdään: onko se lemmikki, ystävä vai perheenjäsen?

Kysyimme vastaajilta ensin ”Onko sinulla jokin seuraavista eläimistä? (Kissa, Koira, Hevonen, Muu mikä?, Minulla ei ole eläimiä)”. Kysyimme tämän jälkeen eläinten omistajilta ”Onko eläimesi sinulle ensisijaisesti lemmikki, perheenjäsen vai ystävä?”²⁵.

Kahdella viidestä (40 %) kyselyyn vastanneesta oli jokin lemmikki. Yleisin lemmikki oli koira ja 23 prosentilla oli ainakin yksi koira. Kissa tai kissoja oli 18 prosentilla, hevosia tai muita lemmikkejä viidellä prosentilla.

Naiset olivat useammin kissanomistajia kuin miehet: 20 prosentilla naisista ja 16 prosentilla miehistä oli ainakin yksi kissa. Naiset omistivat myös useammin koiria kuin miehet: 25 prosentilla naisista ja 22 prosentilla miehistä oli ainakin yksi koira. Vanhimmissa ikäryhmissä oli vähiten sekä kissan- että koiranomistajia. Perus- tai keskiasteen koulutuksen suorittaneet olivat kissanomistajia useammin kuin korkea-asteen koulutuksen suorittaneet. Koiranomistajuus jakautui tasaisemmin koulutusasteiden välillä.

Tässä keskitymme vain niihin vastaajiin, joilla oli koira tai kissa. Valtaosa koirista ja kissoista, eli noin kaksi kolmesta, (65 %) koettiin ensisijaisesti perheeseen kuuluviksi, neljä prosenttia ystäviksi ja 31 prosenttia lemmikeiksi.

Naiset kokivat miehiä useammin niin kissat kuin koiratkin perheenjäseniksi: kissoja omistavista naisista 71 prosenttia ja miehistä 54 prosenttia piti lemmikkiään ensisijaisesti perheeseensä kuuluvana, ja koiria omistavista naisista 74 prosenttia ja miehistä 59 prosenttia piti lemmikkiään ensisijaisesti perheeseensä kuuluvana.

Ikäryhmien välillä oli vain vähän eroa: kaksi kolmesta 30–39-vuotiaasta (67 %) koki kissansa ensisijaisesti perheenjäseneksi, kun taas 70–79-vuotiaista vain 57 prosenttia vastasi samoin. Koiria omistavista 40–49-vuotiaista 71 prosenttia koki koiransa ensisijaisesti perheenjäseneksi, kun 18–29-vuotiaissa tämä osuus oli 62 prosenttia (N = 178). Koulutusasteiden välillä oli vain pienet erot kokemuksessa lemmikin statuksesta.

5.6 Lopuksi

Pyrimme kokoamaan mahdollisimman laajaa tietoa sukulaisten ja muiden tärkeiden läheisten kirjosta, joka suomalaisilla on. Kun kysyimme läheiseksi koetuista sukulaisista sekä yhteydenpidosta ja läheisyydestä heihin, lapsenlapset korostuivat yli muiden. Kuten omien vanhempien, lasten ja sisarusten kohdalla, perhesukupolvien ”suora linja” piirtyi lastenlasten kautta vahvana. Valtaosa niistä, joilla on lapsenlapsia, valitsee heidät kolmen tärkeimmän läheisen sukulaisensa joukkoon, on heihin yhteydessä ja kokee

25 Biologi ja lemmikkitutkija Milla Salonen osallistui kyselyn muotoiluun ja vastasi myös tässä luvussa esitetyistä eläimiä koskevista analyyseistä.

heidät erittäin läheiseksi. Ne, joilla on lapsia, ovat vastaavasti muita tyypillisemmin tekemisissä muiden läheisten sukulaistensa kanssa. Tämä ylisukupolvinen yhteydenpito näkyy myös yhteydenpidossa omien lasten puolisoihin ja puolison vanhempiin.

Tuloksemme tukevat ajatusta siitä, että sukupolvien ketjussa investointi jälkeläisiin kulkee pääsääntöisesti vanhemmilta sukupolvilta nuorempiin, tulevaisuutta kohti. Kuvio heijastuu hyvin läheisyyden kokemuksessa. Esimerkiksi omien lasten puoliset arvioidaan keskimäärin läheisemmiksi kuin mitä nämä arvioivat puolisoitensa vanhempien olevan.

Luvun vastauksissa valintaa ei rajoitettu kotitalouden ulkopuolisiin henkilöihin eikä iän perusteella. Siten lapsenlapset voivat olla vielä alaikäisiä, ja läheisiksi sukulaisiksi valitut sijaislapset tai lapsipuolet voivat hyvin olla samassa kotitaloudessa asuvia lapsia. Luvun löytämät koulutusryhmien väliset erot siinä, miten usein läheiseksi sukulaiseksi valitaan muut lapset kuin omat lapset, saattavat liittyä myös niin lasten ikään kuin yhdessä asumiseen (Tanskanen, Danielsbacka & Rotkirch, 2021) ja tarvitsevat lisää tutkimusta.

Tuloksemme ovat sopusoinnussa aikaisempien tutkimusten, kuten Sukupolvien ketju -tutkimuksen, kanssa, josta ilmenivät suomalaisten isovanhempien vahvat suhteet lapsenlapsiinsa (Hämäläinen ym., 2021). Siinä, samoin kuin Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) Suomi -tutkimuksessa, korostuivat niin sukupuolen kuin äitilinjan merkitys sukulaisten suhteissa (Danielsbacka ym., 2011). Tässäkin perhebarometrikyselyssä naiset ja naislinjan sukulaiset arvioitiin keskimäärin läheisemmiksi kuin vastaavat miehet. Äitilinjan merkitys nykyisissä länsimaissa ilmeni myös tuoreesta KINMATRIX-kyselystä (Leopold ym., 2025). Tässä luvussa huomasimme, ettei äitilinjan vaikutus ulotu enää serkkuihin. Koettu läheisyys tai yhteydenpito serkkujen kanssa ei vaihtelee sen mukaan, ovatko he äidin vai isän sisarusten lapsia. Kiinnostavaa havaintoa tullaan jatkossa selvittämään tarkemmin, sillä serkkujen yhteydenpitoa on länsimaissa tutkittu toistaiseksi hyvin niukasti.

Luvun tuloksissa korostuu samalla muiden kuin ”ydinperheen ylisukupolvisen linjan” sukulaissuhteiden kirjo. Suomi kuuluu niihin länsimaihin, joissa yhteydenpito ei rajaudu ydinperheeseen, vaan muilla sukulaisilla on oma asemansa. (Leopold ym., 2025.) Nämä voivat olla vaikkapa sukupuussa kaukaisempia sukulaisia, kuten sisaruksen puolisoita, tai uusperheiden myötä elämään tulleita henkilöitä.

Se, onko omia lapsia vai ei, vaikuttaa siihen keitä muita sukulaisia koetaan erityisen läheisiksi. Ne, joilla ei ole omia lapsia, valitsevat muita useammin sisarustensa lapset ja puoliset läheisiksi sukulaisiksi. Yli puolet lapsettomista valitsee sisaruksen lapsen kolmen läheisen sukulaisen joukkoon. Sen sijaan vähemmistö niistä, joilla on omia lapsia, valitsee sisaruksensa lapsen läheiseksi sukulaisekseen. Myös sisarusten puolisoita tai puolison sisarusten lapsia mainitaan useammin läheisinä sukulaisina, jollei omia lapsia ole. Tulos on yhteneväinen aikaisempiin tätejä, enoja ja setiä koskevien tulosten kanssa: lapsettomien panostus seuraaviin sukupolviin kulkee usein lähisukulaisten kautta. (Tanskanen & Danielsbacka, 2017).

Muista kuin omista sukulaisista suomalaiset kokevat läheisiksi erityisesti kummi-vanhemmat ja -lapset, työkaverit, naapurit ja harrastusten kautta tavatut ihmiset. Tällaiset henkilöt voivat osalle olla ystävän asemassa, ja moni lieneekin laskenut heidät mukaan aiemmin ystäväpiirin koosta kysyttäessä. Toisille esimerkiksi kummit eivät ole ystäviä eivätkä sukulaisia, vaan jotain muuta: muita tärkeitä läheisiä. Myös eläimet ovat omistajilleen tärkeitä, ja erityisesti koirat ja kissat nähdään usein perheenjäseninä.

6

Keitä läheiset ystävämme ovat?

Tässä luvussa käsittelemme suomalaisten läheisimpiä ystävyssuhteita. Tarkastelemme, kenet lasketaan läheisimpien ystävien joukkoon – onko esimerkiksi yleistä, että puoliso tai sukulainen on myös läheinen ystävä? Entä kuinka samankaltaisia läheiset ystävykset ovat keskenään? Kysymme myös, missä suomalaiset ovat tavanneet läheisimmät ystävänsä.

Luvun keskeiset tulokset ovat, että läheiset ystävykset ovat keskimäärin kestäneet varsin pitkään. 18–29-vuotiailla kolmannes ystävyssuhteista on kestänyt vähintään 10 vuotta, ja 40–50-vuotiailla osuus on jo kolme neljästä. Samalla uusia, läheisiäkin ystävyksiä syntyy läpi elämän: esimerkiksi 40-vuotiaista noin 12 prosentilla ja yli 60-vuotiaista noin viidellä prosentilla on alle viisi vuotta kestänyt läheinen ystävyssuhde.

Läheiset ystävykset ovat tulosten perusteella monin tavoin samankaltaisia, vaikka vaihteluakin löytyy. Neljä viidestä läheisestä ystävästä on samaa sukupuolta, ja iältään ystävykset ovat lähellä toisiaan. Ikäero ystävysten välillä on keskimäärin kolme vuotta, kuitenkin niin, että kaksikymppisillä ikäero on noin vuoden ja seitsemänkymppisillä noin viisi vuotta. Korkeammin koulutetuilla läheisimmissä ystävyssuhteissa samankaltaisuus korostuu.

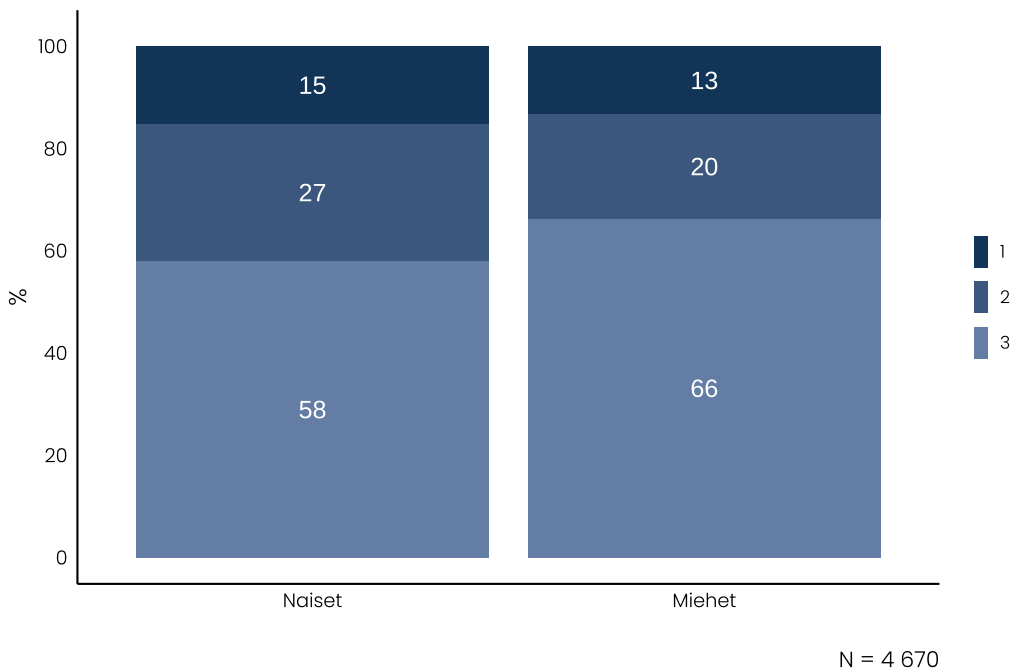
Ystävyssuhteet voivat syntyä monenlaisissa tilanteissa, mutta yleisimmin läheiseen ystäväan on tutustuttu työpaikalla (19 %), koulussa (17 %) tai ystävien ja tuttavien kautta (15 %). Aikuisiällä uusia ystävyksiä syntyy työelämässä tai muissa yhteisöissä, kuten harrastuksissa ja naapurustoissa.

6.1 Nimetyt läheiset ystävät

Luvussa 2 kerroimme suomalaisilla olevan keskimäärin 11 ystävää tai kaveria ja neljä läheistä ystävää. Vain harvalla ei ole ystäväpiiriä lainkaan, mutta noin kahdeksalla prosentilla ei ole läheistä ystävää.

Kaikkia vastaajia, jotka raportoivat vähintään yhden läheisen ystävän, pyydettiin nimeämään läheisimmät ystävänsä. Läheisiä ystäviä sai nimetä enintään kolme. Näistä 4 704 vastaajasta 14 prosenttia nimesi yhden ystävän, 24 prosenttia nimesi kaksi ja 62 prosenttia nimesi kolme ystävää. Miehet nimesivät hieman useamman ystävän kuin naiset, keskimäärin 2,5 ystävää. Naiset nimesivät keskimäärin 2,4 ystävää. Miehistä kaksi kolmesta nimesi kolme ystävää, kun osuus oli naisilla vajaa 60 prosenttia. (Kuvio 63.)

Kuvio 63. Nimettyjen läheisimpien ystävien lukumäärä, 1–3 (osuudet, %), naiset ja miehet.

Emme määritelleet ystävyyttä kyselylomakkeessamme sen tarkemmin, mutta puhuimme *läheisestä* ystävyydestä. Luvussa sanalla 'ystävä' viitataan siis jatkossa nimenomaan läheisiin, enintään kolmeen ystävään, ja käytetään lomittain käsitteitä 'läheinen ystävä' ja 'ystävä'.

Analyyseissä mukana kulkevat osin kaksi tasoa: pääosin keskitymme raportoimaan, miten erilaiset seikat näkyvät kaikissa aineistomme ystävyysuhteissa keskimäärin. Tämän lisäksi mainitsemme paikoin, kuinka suurta osaa vastaajista tämä koski.

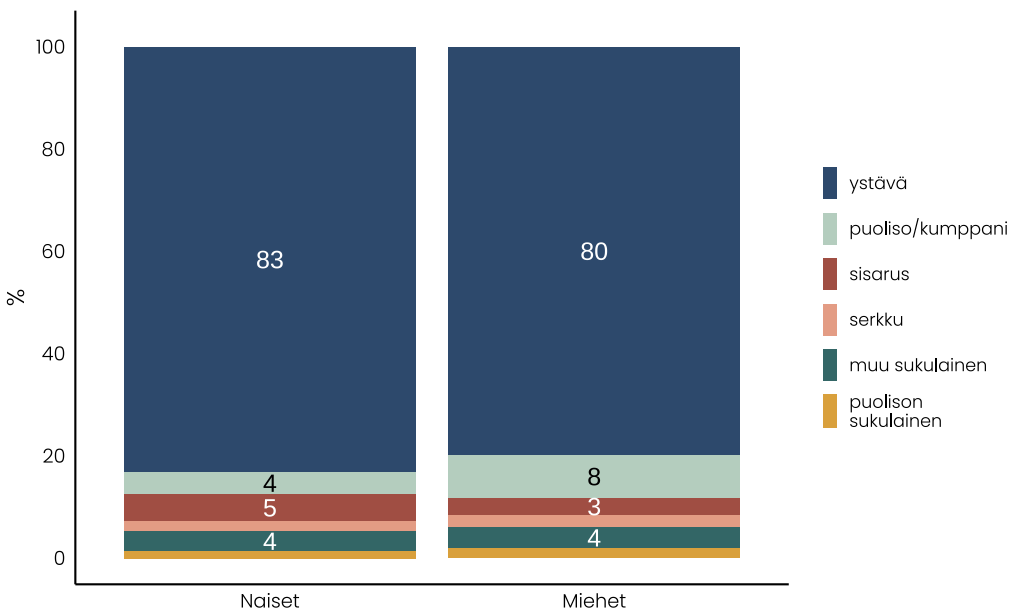
6.2 Kumppanit tai sukulaiset ystävinä

Ihmiset mieltävät ystävyyden erilaisista lähtökohdista käsin. Läheiseksi ystäväksi nimetty henkilö voi olla elämänkumppani, sukulainen tai muu läheinen²⁶. Yhteensä joka kahdeksannella vastaajan nimeämä läheinen ystävä oli nykyinen puoliso tai kumppani. Miehistä 17 prosentilla ja naisista yhdeksällä prosentilla oli (vähintään) yksi ystävä, joka oli oma nykyinen kumppani tai puoliso. Vastaajista, joilla oli kumppani tai puoliso, osuudet olivat miehillä 21 ja naisilla 12 prosenttia.

Sukulaisia nimettiin ystäviksi useammin: lähes joka neljäs vastaaja nimesi läheiseksi ystävikseen sukulaisiaan, 70–79-vuotiaista jopa 40 prosenttia. Nimetyt sukulaiset olivat tyypillisimmin sisaruksia (36 %), mutta varsin moni nimesi myös serkkuja (17 %) tai puolison sukulaisia (13 %). Sukulaisten nimeämisessä ystäviksi ei ollut merkittäviä eroja naisten ja miesten välillä.

Kuviossa 64 on esitetty sukulaisten, puolisojen tai kumppanien ja muiden kuin perhesuhteisiin perustuvien ystävien osuudet kaikista nimetyistä ystävyys-suhteista. Keskimäärin yli neljä viidestä läheisestä ystävyys-suhteesta perustuu ”vain” ystävyydelle, naisilla hieman useammin kuin miehillä. Keskimäärin kuusi prosenttia läheisistä ystävyys-suhteista oli puolisojen tai kumppaneiden kanssa. Miesten nimeämistä ystäväistä osuus oli kahdeksan prosenttia, naisten neljä prosenttia. Kaikkiaan läheisistä ystäväistä 13 prosenttia oli sukulaisia.

Kuvio 64. Sukulaisten ja puolison/kumppanin vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet (%) nimetyistä läheisistä ystäväistä, naiset ja miehet.

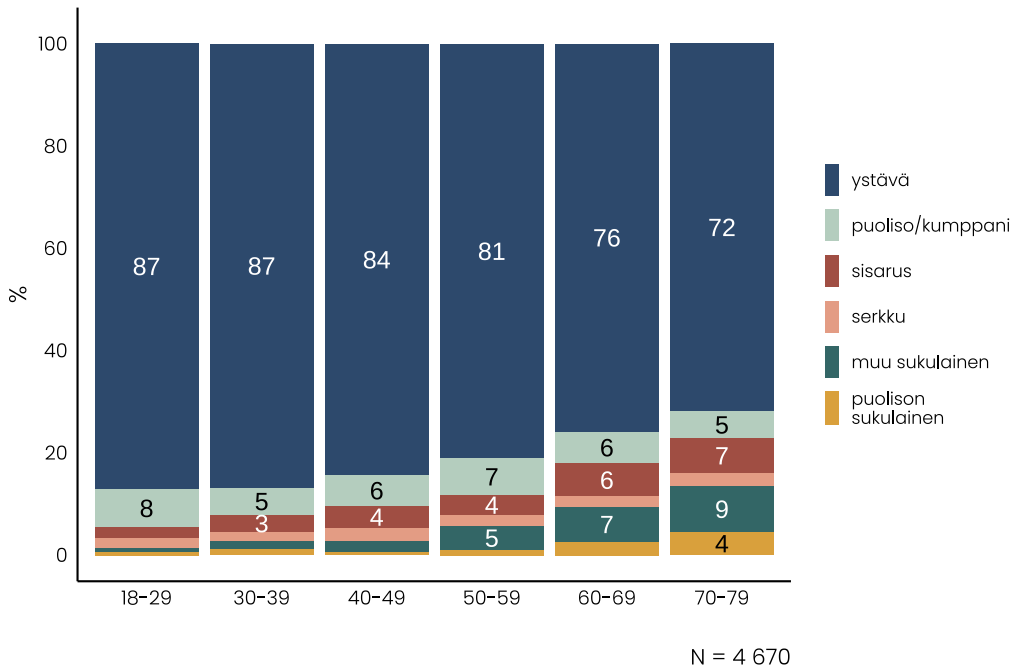

N = 4 670

26 Ainakin muutaman vastaajan kohdalla ystävä oli lemmikki, jonka kanssa suhde koetaan ystävyyden kaltaiseksi.

län mukaan tarkasteltuna ystävyydelle perustuvat ystävyysuhteet olivat yleisimpiä nuorimmissa ikäluokissa, ja sukulaisten osuus ystävissä kasvoi ikäryhmittäin nuorimasta vanhimpaan (Kuvio 65). Kun sukulaisten osuus kaksikymppisillä oli viisi prosenttia, oli se seitsemänkymppisillä 23 prosenttia.

Kuvio 65. Sukulaisten ja puolison/kumppanin vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet (%) nimetyistä läheisistä ystävistä, ikäryhmittäin.

Seitsemän prosenttia vastaajista, joilla oli läheisiä ystävyysuhteita, nimesi vain perhe-suhteisiin perustuvia ystävyksiä. Miehistä hieman useampi (9 %) kuin naisista (6 %) nimesi läheiseksi ystäväkseen vain puolison tai sukulaisia. Erityisesti miehillä yhteys oli myös ikään: 18–29-vuotiaista miehistä viidellä prosentilla oli läheisimpinä ystävi-nään vain kumppani/puoliso tai sukulaisia, kun osuus oli 70–79-vuotiailla oli 17 pro-senttia (naisilla osuudet olivat 3 % ja 8 %).

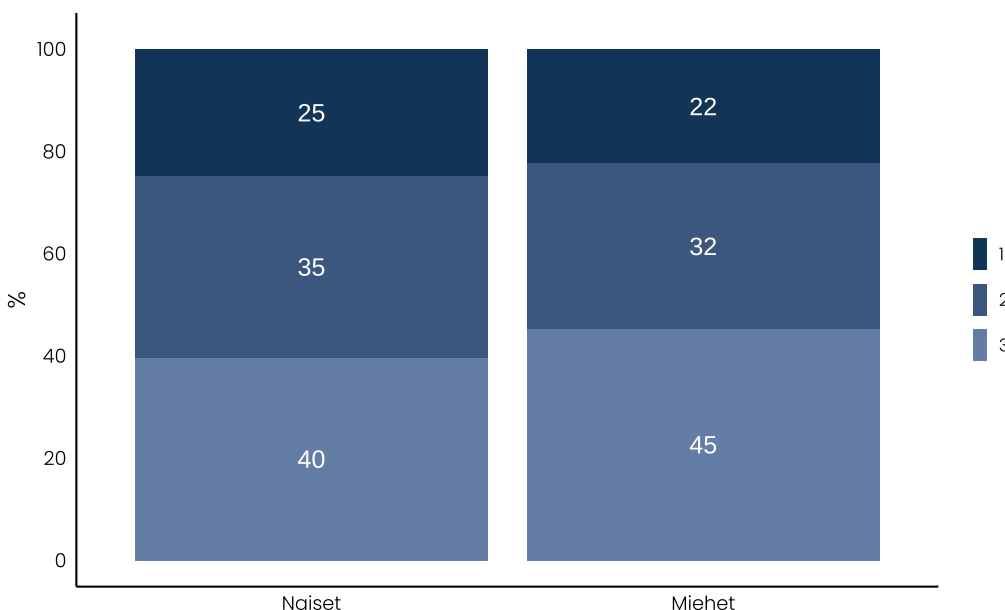
6.3 Läheisimmät ystävät

Seuraavassa keskitymme aikuisiän ystävyysuhteisiin, jotka eivät perustu sukulaisuus-teen tai parisuhteeseen²⁷. Miehet nimesivät myös tällä rajauksella hieman useammin

²⁷ Rajaus on osittain keinotekoinen, sillä nämäkin ystävyysuhteet voivat sisältää esimerkiksi romanttisia tai seksuaalisia piirteitä. Tässä käsittelemme vain niitä nimettyjä ystävyysuhteita, joissa ei ollut kyse sukulaisuudesta tai (nykyisestä) parisuhteesta. Emme rajaa pois esimerkiksi aiempia parisuhde- tai nykyisiä seksikumppaneita, sillä tällaista tietoa ei kerätty lomakkeella.

kolme ystävää, mutta keskiarvot nimetyissä ystävissä lähestyivät jo toisiaan (pyöristettynä sekä miehillä että naisilla 2,2). Miehistä 45 prosenttia ja naisista 40 prosenttia nimesi kolme ystävää. (Kuvio 66.)

Kuvio 66. Nimetyt, muut kuin perhesuhteisiin perustuvat ystävät (osuudet, %), naiset ja miehet. Ystävien lukumäärä, 1–3.

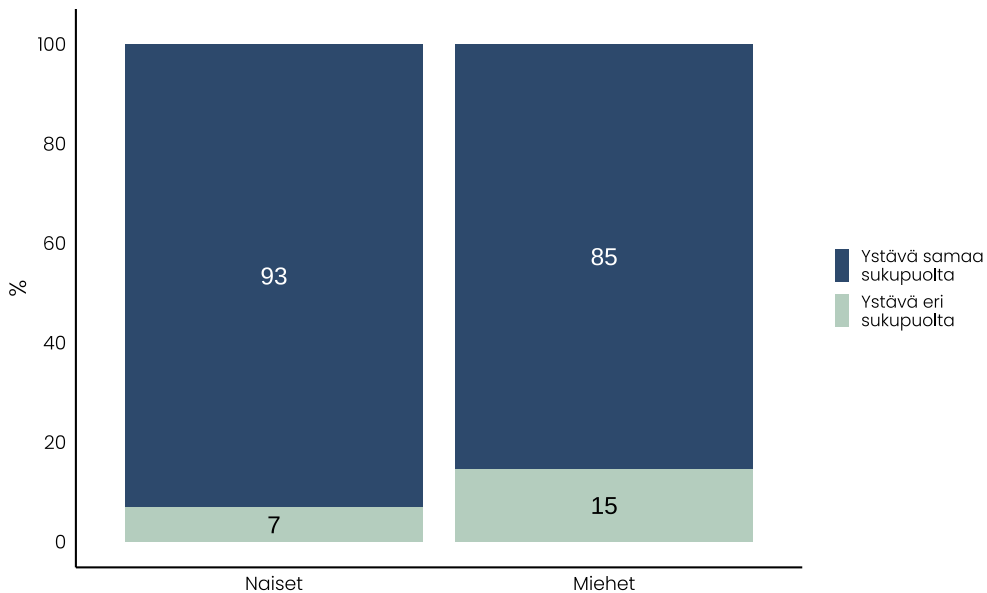
N = 4 328

Läheiset ystävät ovat valtaosin samaa sukupuolta kuin vastaaja itse. Naisten nimeämistä läheisistä ystävistä 93 prosenttia oli naisia ja seitsemän prosenttia miehiä. Miesten ystävistä 85 prosenttia oli miehiä ja 14 prosenttia naisia. Miesten läheisten ystävien joukossa on siis useammin eri sukupuolta olevia ystäviä kuin naisilla. (Kuvio 67.)

Kaikista nimetyistä ystävistä 53 prosenttia oli naisia, 45 prosenttia miehiä ja noin prosentti muuta sukupuolta. Valtaosa (89 %) ystävyys-suhteista on joko miesten tai naisten välisiä, ja 11 prosenttia sellaisia, joissa ystävykset ovat eri sukupuolta (mies-nainen, nainen-muu, muu-mies).

Suurin osa, neljä viidestä vastaajasta, nimesi vain samaa sukupuolta olevia läheisimpiä ystäviä. Toisin sanoen vain joka viides vastaaja nimesi vähintään yhden eri sukupuolta olevan läheisen ystävän. Naisista 88 prosenttia nimesi vain naisten välisiä suhteita, miehistä 76 prosenttia vain miesten välisiä. Ikäryhmittäin tarkasteltuna tässä ei ollut merkittäviä eroja, mutta keski-ikäisillä osuudet olivat hieman korkeammat. Koulutustaustan mukaan tarkasteltuna korkeammin koulutettujen joukossa oli yleisempää, että läheisimmät ystävät olivat kaikki samaa sukupuolta. Osuudet olivat korkeakoulutautaisilla 86 prosenttia ja peruskoulutautaisilla 78 prosenttia.

Kuvio 67. Samaa ja eri sukupuolta olevien ystävien vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet (%) nimetyistä läheisistä ystävästä, naiset ja miehet.

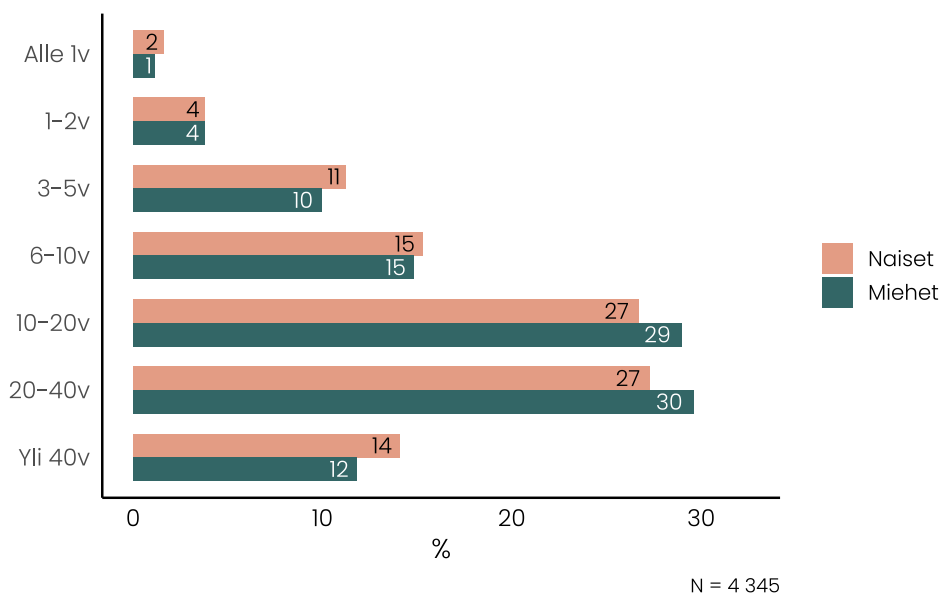
N = 4 328

Ystävyys-suhteiden kesto kertoo paitsi ihmisten sosiaalisista verkostoista, myös siitä, miten ystävyys-suhteet kehittyvät elämän eri vaiheissa. Pitkien ystävyys-suhteiden osuus heijastaa vakaiden ihmissuhteiden merkitystä, kun taas lyhyemmät suhteet kertovat uusien ystävyys-suhteiden muodostumisesta ja sosiaalisen verkoston uudistumisesta erilaisissa elämänvaiheissa.

Ystävyys-suhteen kesto kysyttiin luokiteltuna, ja vastausvaihtoehdot olivat *Alle kaksi vuotta, 1–2 vuotta, 3–5 vuotta, 6–10 vuotta, 10–20 vuotta, 20–40 vuotta ja Yli 40 vuotta*. Kaksi kolmesta ystävyys-suhteesta oli kestänyt vähintään kymmenen vuotta. Korkeintaan kaksi vuotta kestäneitä läheisiä ystävyys-suhteita oli noin kuusi prosenttia. Muutamasta vuodesta kymmeneen vuoteen kestäneitä suhteita oli jo reippaammin, noin neljännes ystävyys-suhteista.

Miesten ja naisten välillä ei ollut eroja lyhyemmissä ystävyys-suhteissa, mutta siinä missä naisilla oli hieman useammin yli 40 vuoden pituisia ystävyys-suhteita (14 % vs. 12 %), oli miehillä hieman useammin 10–40 vuoden mittaisia ystävyys-suhteitä. (Kuvio 68.)

Kuvio 68. Ystävyyskesto, vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet (%) nimetyistä läheisistä ystävistä, naiset ja miehet.

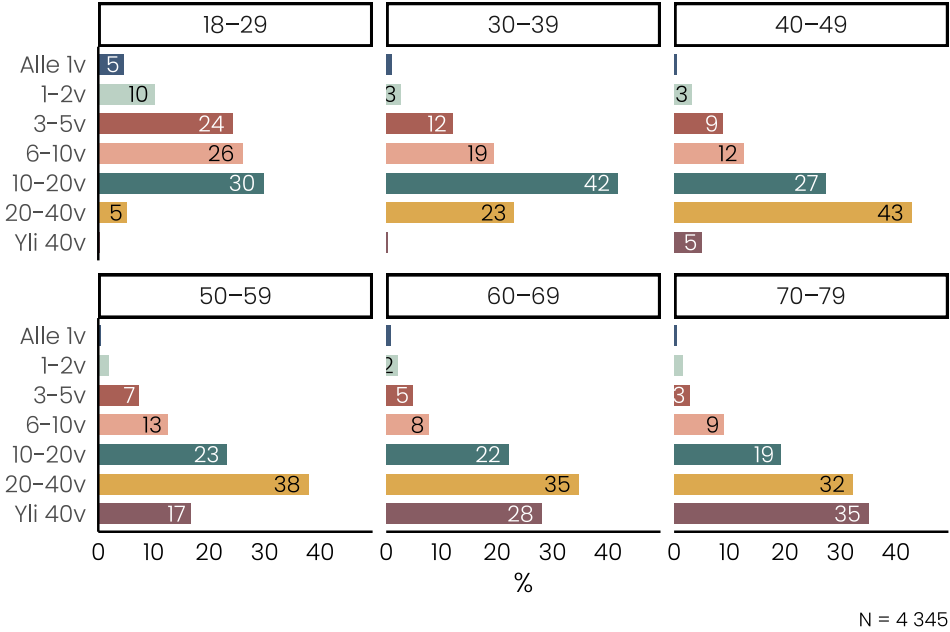

Ystävyys-suhteiden pituus liittyy läheisesti omaan ikään. Tämä on luontevaa, sillä nuorella ihmisellä ei voi olla vuosikymmeniä kestäneitä ystävyys-suhteita. Seuraavaksi tarkastelemme siksi suhteiden pituuksia ikäryhmittäin.

Ystävyys-suhteet ovat kestäneet sitä pidempään mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan. Nuorimmassa ikäryhmässä (18–29-vuotiaat) ystävyys-suhteet eivät tyypillisesti ole kestäneet (vielä) kovin kauaa. 6–10 vuotta ja 10–20 vuotta kestäneet suhteet kattoivat kumpikin noin neljänneksen suhteista. 30–39-vuotiailla on yleisimmin kestoaltaan 10–20 vuotta jatkuneita ystävyys-suhteitä, ja noin kaksi kolmesta suhteesta on kestänyt yli 10 vuotta. 40–49-vuotiailla suurin osa ystävyys-suhteistä on kestänyt 20–40 vuotta. 50–59-vuotiailla 20–40 vuotta on edelleen yleisin kesto, ja merkittävä osa (17 %) ystävyys-suhteistä on yli 40 vuoden mittaisia. 60–69- ja 70–79-vuotiailla ystävyys-suhteet ovat pisimpiä: yleisimmät kestot ovat 20–40 vuotta ja yli 40 vuotta, ja lähes kaksi kolmesta suhteesta on kestänyt vähintään 20 vuotta.

Emme näiden tulosten perusteella tiedä, kuinka pitkään suhteet tulevat kestäämään tai mikä olisi ”keskipituinen” ystävyys-suhde kokonaisuutena arvioiden. Osa suhteista luonnollisesti päättyy tai hiipuu. Huomionarvoista on, että kaikissa ikäryhmissä esiintyy myös lyhyempiä tai tuoreempia, vastaushetkeen mennessä alle viisi vuotta kestäneitä läheisiä ystävyys-suhteitä. 18–29-vuotiailla noin 40 prosenttia suhteista on alle viisi vuotta kestäneitä, ja jopa vanhemmissa ikäryhmissä noin 4–8 prosenttia suhteista on tuoreempia ystävyys-suhteitä. Ihmiset muodostavatkin uusia ystävyys-suhteitä läpi elämän eri vaiheiden. (Kuvio 69.)

Kuvio 69. Ystävyysden kesto, vastaajakohtaiset keskimääräiset osuudet (%) nimetyistä läheisistä ystäväistä, ikäryhmittäin.

Korkeampi koulutus on yhteydessä läheisten ystävyys-suhteiden pituuteen. Esimerkiksi 40–59-vuotiailla ylemmällä korkeakoulutustasolla 56 prosentilla ystävyys oli kestänyt yli 20 vuotta, kun peruskoulutustasolla osuus oli 44 prosenttia. Alle viisi vuotta kestäneitä, tuoreempia ystävyksiä peruskoulutustasolla oli sen sijaan 15 prosenttia, ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla 9 prosenttia. Koulutus näyttäisi siis olevan yhteydessä vakaampiin ystävyys-suhteisiin.

Ystävyys-suhteiden kesto kertoo osaltaan siitä, millaisia ja kuinka pysyviä yhteyksiä ihmisillä on eri elämänvaiheissa. Tarkastelemme seuraavaksi ystävien välisiä ikäeroja eri ikäryhmissä.

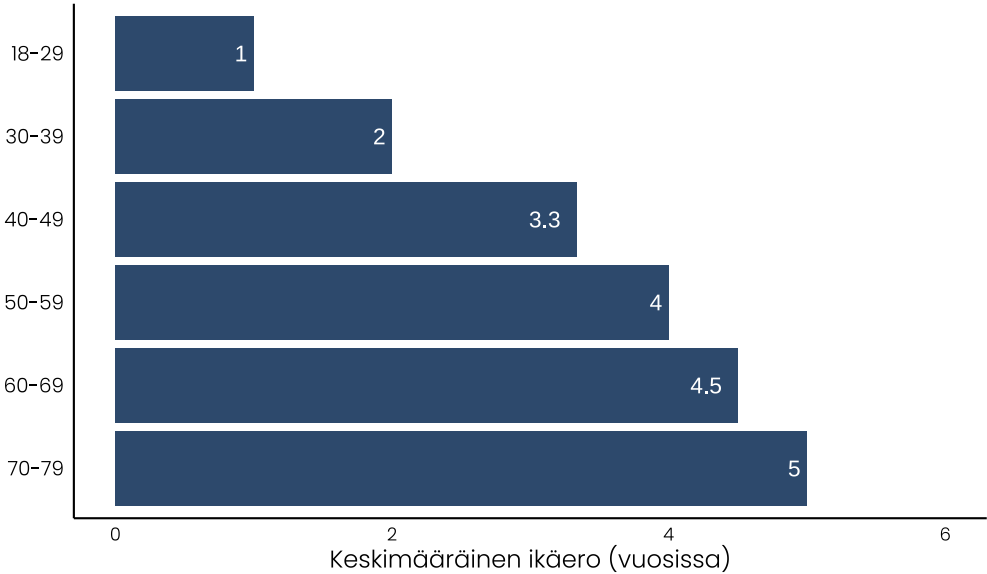
Läheiset ystävät ovat keskimäärin varsin samanikäisiä. Perhebarometrikyselyn perusteella keskimääräinen ikäero on kolme vuotta²⁸. Ikäryhmittäin tarkasteltuna ikäero ystävien välillä kasvaa ikäryhmä ikäryhmältä. Kaksikymppisillä ikäero on noin vuoden ja seitsemänkymppisillä noin viisi vuotta. (Kuvio 70.) Ikäeron kasvu aikuisiän ystävyys-suhteissa iän myötä liittyy paitsi omaan ikääntymiseen, myös siihen, että sosiaaliset ympäristöt muuttuvat ja näin ollen verkostot monipuolistuvat elämänkulun aikana.

Ikäero ystäviin on miehillä keskimäärin suurempi, vaikkakin ikäeron mediaani on sekä naisilla että miehillä noin kolme. Keski-ikäisillä (40–59-vuotiaat) naisilla ikäero

28 Ikäeron jakauma on vino ja sen häntä yltää pitkälle. Mitä nuoremasta ikäryhmästä kyse, sitä voimakkaammin arvot asettuvat 0–2 vuoden tuntumaan. Tarkastelemme ikäeroja siksi keskiarvojen sijaan mediaanein.

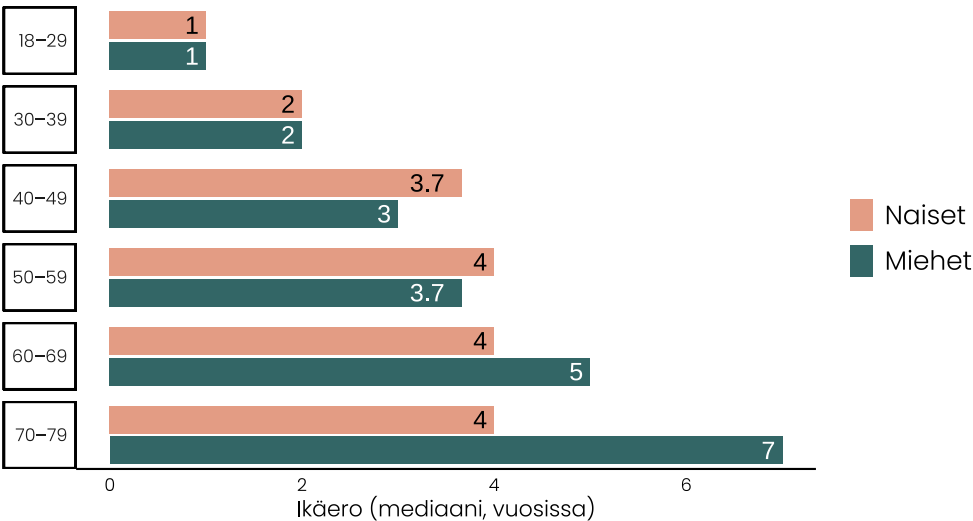
on hieman suurempi tai samalla tasolla kuin miehillä, mutta sekä nuoremmissa että vanhemmissa ikäryhmissä miehillä erot ovat suurimmat (Kuvio 71). Suurimmillaan miesten läheisten ystävyysuhteiden ikäero on 70–79-vuotiailla, noin seitsemän vuotta, kun se naisilla on noin neljä vuotta. Erityisesti vanhemmissa ikäryhmissä eroa selittää ainakin osittain miesten lyhyempi elinikä.

Kuvio 70. Keskimääräinen ikäero ystäviin (mediaanit), ikäryhmittäin.

N = 4 345

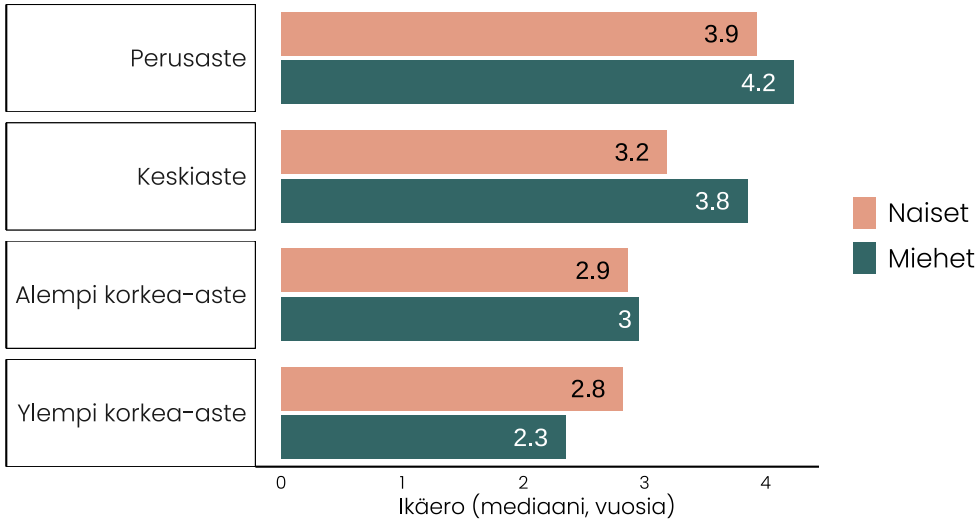
Kuvio 71. Keskimääräinen ikäero ystäviin (mediaanit), naiset ja miehet ikäryhmittäin.

N = 4 313

Koulutustaustan mukaan tarkasteltuna ikäerot ystäviin ovat sitä pienempiä, mitä korkeampi koulutustausta on (Kuvio 72). Kaikilla koulutustaustoilla miehillä on hieman naisia suurempi ikäero ystäviensä kanssa. Suurimmillaan keskimääräinen ikäero ystävysten välillä on perusasteen suorittaneilla miehillä (4,2 vuotta), ja matalimmillaan ylemmän korkea-asteen suorittaneilla naisilla (2,3 vuotta). Tulos voi viitata paitsi edellisessä osiossa mainittuun seikkaan siitä, että (korkeampi) koulutus mahdollisesti tukee pitkäkestoisempia suhteita, myös siihen, että se kokoaa ihmisiä yhteen opiskelu- ja työympäristöissä, joissa ikätoverien kanssa vietetään pidempiä ajanjaksoja samoissa sosiaalisissa piireissä. Lyhyemmän koulutuspolun kautta elämänsä kulut taas saattavat olla monimuotoisempia, mikä voi lisätä ikäeroja ystävyys-suhteissa. Se, missä ympäristöissä liikumme ja keitä todennäköisimmin tapaamme, heijastuu myös ystävyys-suhteiden muodostumiseen. Luvun viimeisessä osassa tarkastelemmekin, millaisissa ympäristöissä ystävyys-suhteet ovat syntyneet.

Kuvio 72. Keskimääräinen ikäero ystäviin (mediaanit), koulutustaustan mukaan. Naiset ja miehet, ikävakioitu.

N = 4 313

6.4 Miten lähimmät ystävät on tavattu?

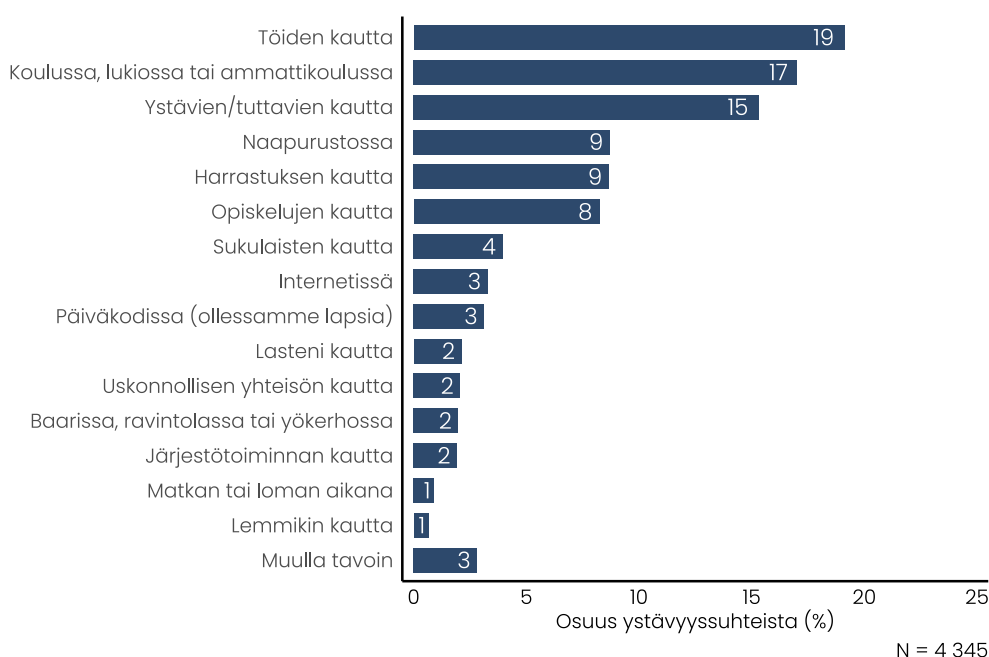
Missä ihmiset siis muodostavat ystävyys-suhteitaan? Kysyimme vastaajilta, miten he ovat tavanneet läheisten ystäviensä kanssa. Listalla oli erilaisia ympäristöjä, kuten koulu, työpaikka, harrastus ja internet. Kaikki kysymyksessä listatut paikat tai tilanteet näkyvät Kuviossa 73.

Ystävyysuhteet voivat syntyä monenlaisissa tilanteissa. Tutkimuksista tiedämme, että tavallisesti läheisen ystävyyden kehittyminen vaatii kuitenkin rutkasti yhdessä vietettyä aikaa. Selvästi yleisimmäksi nousevatkin arjen toistuvia kohtaamisia tarjoavat paikat, kuten työpaikka (19 %), koulu (17 %) tai (yhteiset) ystävät ja tuttavat (15 %). Harrastukset, opinnot tai yhteinen naapurusto tai asuinympäristö ovat kukin tarjonneet lähes joka kymmenennelle ympäristön solmia läheinen ystävyysuhte.

Harvempi ystävyys on syntynyt internetin kautta. Muita harvinaisempia tapaamistapoja ovat esimerkiksi sukulaisten, lasten, uskonnollisten yhteisöjen tai järjestötoiminnan kautta syntyneet suhteet.

Kyselyssä oli mahdollisuus vastata myös ”muulla tavoin” ja täydentää vastausta avoventtään. Näitä vastauksia käsittelemme tämän osion lopuksi.

Kuvio 73. Missä ystävä on tavattu? Osuudet (%).

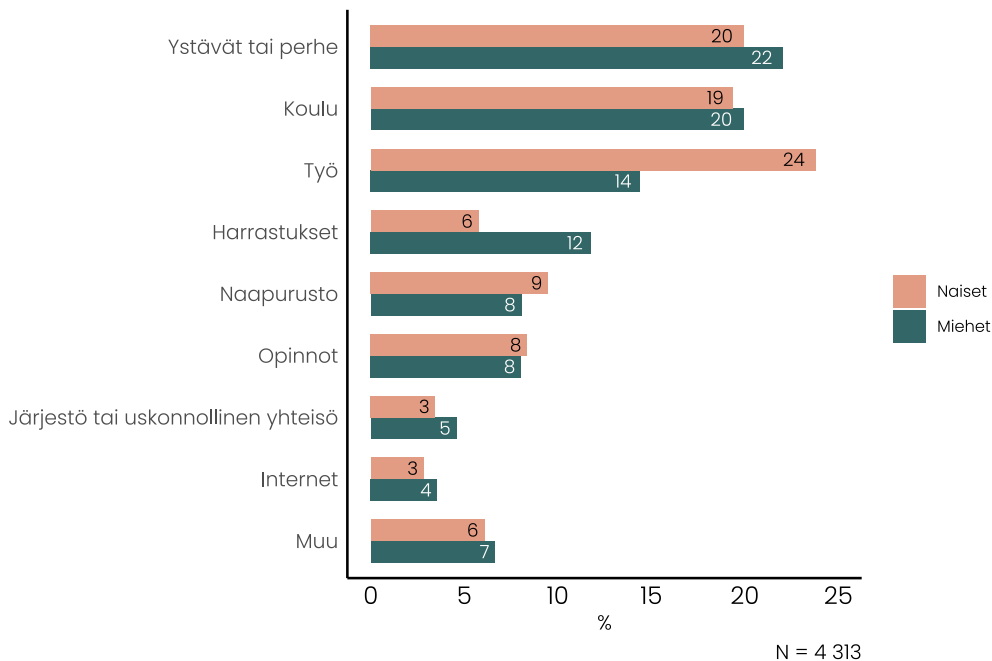

Tarkastellaksemme näiden tilanteiden ja paikkojen yhteyttä taustamuuttujiin, supistimme listausta yhdistämällä joitain niistä toisiinsa²⁹.

29 Koulusta sisältyvät luokat ”Koulussa, lukiossa tai ammattikoulussa”, ”Päiväkodissa (ollessamme lapsia)”; Ystävien/tuttavien kautta sisältyvät luokat ”Sukulaisten kautta”, ”Lasteni kautta”; Järjestö tai uskonnollinen yhteisö sisältyvät luokat ”Järjestötoiminnan kautta” ja ”Uskonnollisen yhteisön kautta”; Muu sisältää avovastauksen ”Muulla tavoin” lisäksi ”Baarissa, ravintolassa tai yökerhossa”, ”Matkan tai loman aikana”, ”Lemmikin kautta”.

Miesten nimeämät ystävyysuhteet ovat syntyneet osin toisaalla kuin naisten, vaikka yleiskuva onkin samankaltainen (Kuvio 74). Naisilla tyypillisintä on, että ystävyysuhde on saanut alkunsa työpaikalta. Näin on saanut alkunsa 24 prosenttia naisten läheisistä ystävyysuhteista, kun miehillä vastaava osuus on 14 prosenttia. Miehillä yleisin tapa ystävyysuhteiden alulle on tavata (yhteisten) ystävien tai perheen kautta (22 prosenttia miesten ystävyysuhteista), mikä on myös naisille hyvin tyypillinen tapa (20 prosenttia naisten ystävyysuhteista). Miehet ovat solmineet suhteita selvästi useammin harrastuksen parissa (12 % vs. 6 %) sekä osin myös järjestön tai uskonnollisen yhteisön parissa (5 % vs. 3 %).

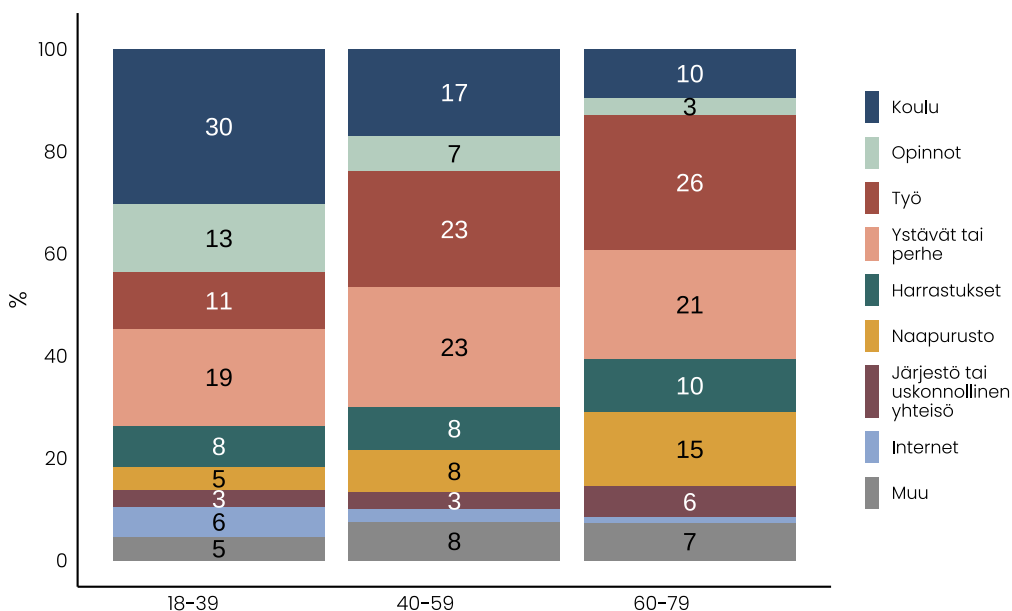
Kuvio 74. Missä ystävä on tavattu? Naiset ja miehet, osuudet (%).

Läheisten ystävyysuhteiden solmimiseen liittyy olennaisesti myös ikä: paitsi mahdollisiin eroihin eri aikakausina ja kohorteissa, mutta ennen kaikkea siksi, että ystävyysuhteet muuttavat ja osa myös hiipuu elämän varrella. Ikäryhmittäin tarkasteltuna ikävaiheen merkitys on selkeä: nuorimmissa tarkastellussa ikäryhmässä (18–39-vuotiaat) vajaa puolet suhteista on solmittu joko koulussa tai opintojen parissa, kun osuus 40–59-vuotiailla on noin neljännes ja 60–79-vuotiailla reilu kymmenesosa. Samalla nämäkin osuudet ovat merkki siitä, että koulu- ja opiskeluaikoina syntyneet suhteet voivat kestää läpi elämän.

Työn rooli tapaamiskontekstina kasvaa ikäryhmittäin: nuorimmissa ikäryhmässä joka kymmenes, keski-ikäisistä lähes neljännes ja vanhimmissa ikäryhmässä reilu neljännes on tavannut työn kautta. Vanhimmissa ikäryhmässä naapuruston merkitys korostuu muihin ikäryhmiin verrattuna. (Kuvio 75.)

Kuvio 75. Missä ystävä on tavattu? Ikäryhmittäin, osuudet (%).

N = 4 345

Seuraavaksi tarkastelimme ystävyys-suhteiden kestoa tapaamispaikan ja ikäryhmien rinnalla hahmottaaksemme paremmin, millaiset ystävyys-suhteet ovat pitkäkestoisempia ja mitkä toisaalta tuoreempia. Kaikissa ikäryhmissä tyypillinen elämäntyyli korostuu suhteissa aiempaan: nuoremmilla uudemmat suhteet ovat syntyneet opinnoissa ja työelämässä, keski-ikäisillä työ nousee keskeisimmäksi sekä pitkäkestoisten että uudempien suhteiden syntymiselle, kun taas vanhemmissa ikäryhmissä (60–79 v.) painopiste siirtyy työelämästä paikallisiin ja yhteisöllisiin ympäristöihin. Ikääntyvillä pitkiä ystävyksiä on säilynyt erityisesti työstä, kun taas uudempiä suhteita on muodostunut harrastusten, järjestötoiminnan, uskonnollisten yhteisöjen ja naapuruston kautta. (Kuvio 76.)

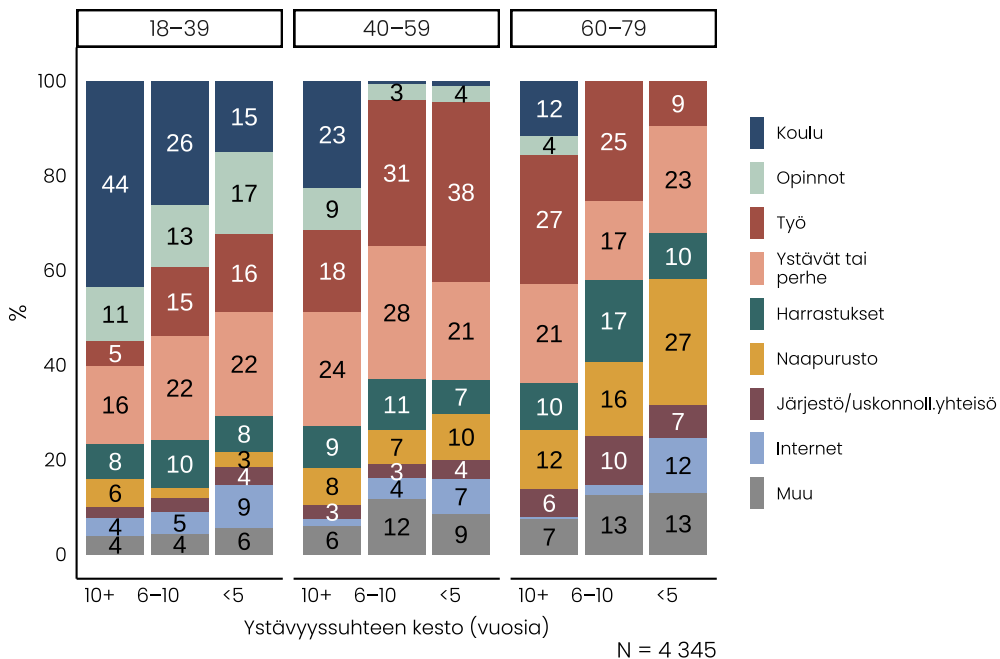
Kaikissa ikäryhmissä tuoreemmissa ystävyys-suhteissa näkyy internetin roolin kasvu. Silti korkeimmillaankin vain joka kymmenes ystävyys-suhte (alle viisi vuotta kestäneistä suhteista 9 % 18–39-vuotiailla ja 12 % 60–79-vuotiailla) on syntynyt internetin kautta.

Vuoden 2024 Perhebarometrissä (Sorsa ym., 2025) tarkasteltiin parisuhteiden syntyä ja tapaamispaikkoja. Parisuhteet ovat 2000-luvulla syntyneet yhä useammin internetissä. Alle kymmenen vuotta kestäneistä parisuhteista noin 30–40 prosenttia kaikista ikäryhmistä oli saanut alkunsa internetissä tai somessa. Tyypillistä oli tavata myös ystävien tai sukulaisten kautta, työssä tai opintojen parissa sekä harrastuksissa,

mutta osuudet jäivät selkeästi internetin varjoon. Verrattuna kumppaneihin, ainakin läheisimmät ystävät tavataan siis edelleen varsin perinteisiä reittejä pitkin.

Suhteen kesto täydentää ikäryhmittäistä tarkastelua tuomalla esiin ystävyyssuhteiden jatkuvuuden ja uudistumisen elämänkulun eri vaiheissa: nuoruudessa syntyneet suhteet voivat säilyä hyvinkin pitkään, mutta myös uudet elämänvaiheet tarjoavat mahdollisuuksia uusille ystävyyksille.

Kuvio 76. Missä ystävä on tavattu? Ikäryhmittäin ja ystävyyssuhteen keston mukaan, osuudet (%).

Kysymyksemme listaus tapaamispaikoista ei ollut kaiken kattava, joten vastaajilla oli mahdollisuus vastata ”muulla tavoin” ja täydentää vastaustaan avokenttään. Yli 200 vastaajaa kertoi tavanneensa muulla tavoin kuin listatuissa paikoissa. Luokittelimme avovastauksia niitä yleisempiin, yhdistäviin tekijöihin.

Melko yleinen avovastaus oli, että ystävä oli tavattu nykyisen tai entisen kumppanin kautta. Vastaukset olisivat sopineet myös kategorioihin ystävien tai tuttavien tai perheen kautta, mutta ainakin nämä vastaajat näkivät tarpeelliseksi erottaa nämä toisistaan.

"Silloiset poikaystävämme olivat veljeksiä, näin tutustuimme ja olemme olleet hyvin läheisiä siitä lähtien"

"Hän on vaimoni sisko"

"Ex-miehemme olivat ystäviä keskenään"

Pienempi osa vastaajista puolestaan kertoi ystävän olevan entinen kumppani. Näille vastaajille ystävyys oli ilmeisimmin syntynyt parisuhteen kautta, ja he kokivat tärkeäksi ilmaista suhteen aiemman laadun ystävyyspohjalla. Eräs vastaaja taas kertoi ystävyysyhteyden syntyneen seksitreffitin jälkeen.

Niin ikään melko moni avovastauksen jättänyt kertoi tavanneensa ystävän lapsuuden tai nuoruuden aikana, mutta muutoin kuin vastausvaihtoehdon 'koulun' kautta. Maininta saattoi olla vain yleisesti 'lapsuuden kaveri', mutta muutama tarkensi tutustumisen esimerkiksi synnytyssairaalaan, lastenkotiin tai kertoi ystävän olleen vanhemman hoitolapsi.

"66 vuotta sitten hiekkalaatikolla"

"Asuntovaunualueen leikkipaikalla"

"Rippileirillä"

"Olimme kirjekavereita"

Osalla ystävyys oli syntynyt aikuisuudessa yhteisen kokemuksen tai vertaistuen kautta. Ystävä oli voitu tavata sairaalaosastolla, kuntoutuksessa, vertaistukiryhmässä tai vankilassa. Yhteisestä kokemuksesta ja vertaistuesta taisi syntyä myös heidän ystävyyssuhteensa, jotka kertoivat tavanneensa ystävän armeijassa tai varusmiespalveluksessa. Yksi mainitsi Suomen Punaisen Ristin ystävätoiminnan.

Suomalaiset viettävät paljon aikaa mökeillään ja mökkinaapuruus tai mökkivierailu oli osan avovastauksen jättäneen ystävyysyhteyden taustalla. Läheisiä ystäviä oli tavattu myös kimppa-asumisen kautta. Muita vapaa-ajanviettoon liittyviä tilanteita olivat juhlat tai tapahtumat.

Suuri osa kyselyn vastaajista, myös avokysymykseen vastauksen jättäneistä, kuvaili ystävyysyhteyden syntymistä tietyn ympäristön, muiden ihmisten tai yhteisen ajanvieton pohjalta syntyneeksi. Pieni osa avovastauksen antaneista kuvaili kuitenkin tietynlaisen yhteyden löytymistä ja toisen kohtaamista kuin sattuman kautta.

"Kadulla huomattessaan, että kannan kameraa mukana"

"Sattumalta"

"Autokaupan yhteydessä"

"Randomisti"

6.5 Lopuksi

Tässä luvussa olemme käsitelleet läheisimpiä ystävyys-suhteitamme erilaisten taustatekijöiden, kuten sukupuolen, iän, koulutuksen sekä ystävyyden keston mukaan. Lisäksi esittelimme tuloksia siitä, missä suomalaiset aikuiset ovat tavanneet läheisimmät ystävänsä.

Ystävydet syntyvät yleensä sellaisiin ihmisiin, joiden kanssa vietämme paljon aikaa (Hruschka, 2010). Koulu, opinnot tai työpaikka ovat yhteydessä siihen, minkälaisilla taustoilla olevia ihmisiä kohtaamme, ja keiden kanssa suhteemme pääsevät tiivistymään. Ne ovatkin tyypillisiä ystävyysien alkupaikkoja: ystävyys-suhteista 19 prosenttia on saanut alkunsa työpaikalla, 17 prosenttia koulussa ja 8 prosenttia opintojen kautta. Moni kertoi tutustuneensa ystävänsä ystävien ja tuttavien kautta (15 %). Harrastukset, yhteinen naapurusto tai asuinympäristö ovat kukin tarjonneet lähes joka kymmenen-nelle ympäristön solmia läheinen ystävyys-suhde.

Internetin kautta syntyneet läheiset ystävyys-suhteet eivät ole tulosten perusteella kovin yleisiä, vaikkakin tuoreemmista, alle viisi vuotta kestäneistä suhteista vajaa kymmenen prosenttia oli syntynyt internetissä tutustuen.

Kiinnostavaa kyllä, osa läheisistä ystävyys-suhteista on puolisoiden ja sukulaisten välisiä, keskimäärin kuusi prosenttia. Miesten nimeämistä ystävästä osuus oli kahdeksan prosenttia, naisten neljä prosenttia. Kaikkiaan läheisistä ystävästä 13 prosenttia oli sukulaisia. Ensinäkemältä tulos viittaa siihen, etteivät ihmiset hahmota sosiaalisia kategorioita kovin tarkkarajaisesti – sisarus ja ystävä voivat olla yhtä lailla läheisiä. Tarkemmin ajatellen tulos saattaa kuitenkin kertoa juuri sukulais- ja ystävyys-suhteiden eroista. Ystävyys-suhteiden erityisyys – niiden vapaaehtoisuus, läheisyys ja kokemus henkisestä yhteydestä – korostuu silloin, kun sisarus koetaan ystäväksi. Tällöin läheisyyden kokemus suhteessa on luultavasti erityisen vahva.

Läheiset ystävyys-suhteet ovat ikään suhteutettuna kestäneet keskimäärin melko pitkään. Toisaalta uusia ystävyksiä syntyy läpi elämän. Kaksi kolmesta ystävyys-suhteesta on kestänyt vähintään kymmenen vuotta, kun korkeintaan kaksi vuotta kestäneitä läheisiä ystävyys-suhteita on vain noin kuusi prosenttia. Muutamasta vuodesta kymmeneen vuoteen kestäneitä suhteita on jo reippaammin, noin neljännes ystävyys-suhteista.

Tutkimuksesta tiedetään läheisten ystävyys-olevan keskenään samankaltaisia monenlaisten tekijöiden suhteen (ks. esim. McPherson, Smith-Lovin & Cook, 2001), joista tässä käsitelimme ikää ja sukupuolta. Mielenkiintoisesti samankaltaisuus iässä ja sukupuolella oli yhteydessä korkeampaan koulutukseen. Esimerkiksi keskimääräinen ikäero ystävyys- välillä on suurimmillaan perusasteen suorittaneilla miehillä (4,2 vuotta) ja matalimmillaan ylemmän korkeasteen suorittaneilla naisilla (2,3 vuotta). Nämä tulokset yhdistettynä siihen, että ystävyys-ien kesto oli niin ikään yhteydessä koulutustaustaan, vahvistavat kuvaa koulutuksen merkityksestä, tai ainakin yhteydestä pitkäkestoisempien suhteiden ylläpidossa.

Tarkastelemamme joukko ystävyyskäsiä ei kata kaikkia ystävyyskähteitä. Esitetyt tulokset voivatkin siis poiketa esimerkiksi siitä, kuinka samankaltaisia tätä etäisemmät ystävykset ovat vaikkapa ikänsä suhteen, tai missä uusia tuttavuuksia tapaa. Tässä tarkastellut ystävyyskähteet luovat parhaimmillaan kuitenkin ystävyyskähteiden ytimen läheisyydessä ja luottamuksessa. Seuraavassa luvussa keskitymmekin yhteydenpitoon ja läheisyyden kokemukseen läheisten ystävysten välillä.

7

Läheisyys ja yhteydenpito ystävyys-suhteissa

Perhebarometrin viimeinen luku käsittelee yhteydenpitoa läheisten ystävien kanssa. Kuinka usein tapaamme läheisimpiä ystäviämme, entä kuinka läheiseksi koemme suhteemme heihin? Luvun keskeinen tulos on, että läheisten ystävien kanssa ollaan tiiviisti yhteydessä. Neljä viidestä on ollut läheisimmän ystävänsä kanssa yhteydessä viikon sisään, naiset useammin kuin miehet. Mitä nuorempaa ikäryhmää tarkastellaan, sitä lyhempi aika on siitä, kun ystävänsä kanssa on edellisen kerran oltu tekemisissä.

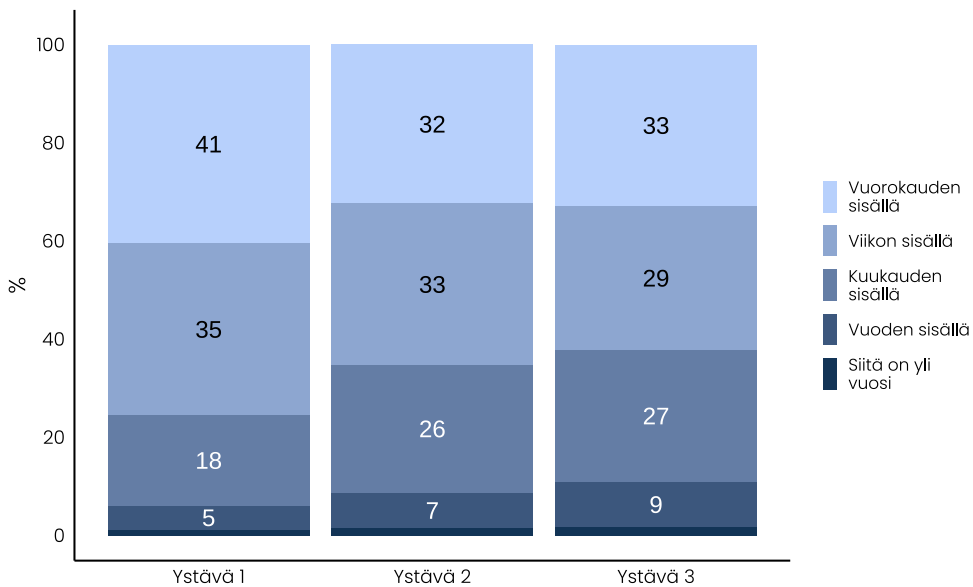
Kasvokkain ystäviä tavataan harvemmin. Noin 45 prosenttia on kuitenkin tavannut läheisintä ystävänsä viikon sisään. Miehet tapaavat ystäviään kasvokkain useammin kuin naiset. Nuorimmassa ikäryhmässä edellisestä kasvokkaisesta tapaamisesta läheisimmän ystävänsä kanssa on tyypillisesti lyhempi aika kuin muissa ikäryhmissä.

Läheiset ystävät koetaan odotetusti hyvin läheisiksi. Naiset kokevat läheisimmän ystävänsä jonkin verran läheisemmäksi kuin miehet. Myös iällä on selvä yhteys siihen, kuinka läheiseksi ystävä koetaan: kaksikymppisistä 60 prosenttia kokee läheisimmän ystävänsä erittäin läheiseksi, seitsenkymppisistä vain 30 prosenttia.

7.1 Yhteydenpito ystävien kanssa

Kuten sukulaisten osalta, kysyimme vastaajilta myös heidän yhteydenpidostaan läheisten ystäviensä kanssa. Vastaajilla oli mahdollisuus nimetä kolme läheistä ystävää, ja kaikkien kolmen kanssa oli oltu varsin lyhyen ajan sisällä tekemisissä. Ensin mainitun ystävän kanssa tekemisissä on oltu lyhyimmän ajan sisällä: edellisen vuorokauden sisällä tekemisissä on ollut yli 40 prosenttia. Myös muiden läheisten ystävien kanssa vuorokauden sisään tekemisissä on ollut joka kolmas. Viikon sisään tekemisissä on ollut ensin mainitun ystävän kanssa jopa kolme neljästä, muiden läheisten ystävien kanssa kaksi kolmesta. (Kuvio 77.)

Kuvio 77. Yhteydenpito läheisimpien ystävien kanssa. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä ystäväsi kanssa?”

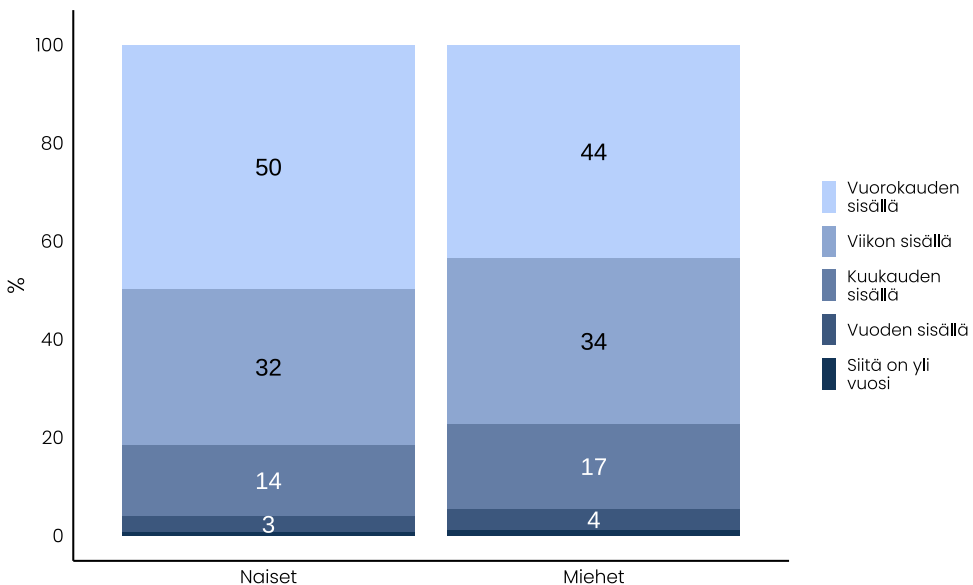
N = 4 360

Kun tarkastelimme yksityiskohtaisemmin ystävien välistä yhteydenpitoa, valitsimme tarkasteluun sen nimetyn ystävän, jonka kanssa ollaan läheisimpiä. Ensin nimettyyn ystävään on oltu keskimäärin tiiveimmin yhteydessä ja hänet koetaan läheisimmäksi, kuten myöhemmin tässä luvussa kerromme. Tässä teimme kuitenkin valinnan ystävysten läheisyyden perusteella.³⁰

30 Kysyimme kaikista nimetyistä ystäväistä läheisyyttä kysymyksellä: ”Kuinka läheisiä sinä ja ystäväsi [nimi] olette?” Valitsimme tarkasteluun sen ystävän, joka tämän kysymyksen perusteella oli vastaajalle emotionaalisesti läheisin. Jos useampi ystävä koettiin yhtä läheiseksi, valittiin heistä se, jonka kanssa oli oltu viimeksi tekemisissä. Jos näitä läheisimpiä ystäviä oli tavattu yhtä usein, toimi viimesijaisena valintakriteerinä nimeämisjärjestys: ensimmäisenä nimetty ystävä valittiin.

Läheisimpään ystävään pidetään hyvin tiiviisti yhteyttä. Hieman alle puolet (47 %) on ollut läheisimmän ystävänsä kanssa edellisen vuorokauden sisällä tekemisissä, ja neljä viidestä viikon sisällä. Sukupuolten välillä näkyy pieni mutta johdonmukainen ero yhteydenpidon tiheydessä läheisimpään ystävään (Kuvio 78). Naisista puolet on ollut yhteydessä ystäväänsä edellisen vuorokauden aikana, kun miehistä vastaava osuus on 44 prosenttia. Viikoittainen yhteydenpito on lähes yhtä yleistä miehillä ja naisilla: noin kolmannes on ollut tekemisissä ystävän kanssa viikon sisällä (mutta harvemmin kuin vuorokauden sisään). Miehillä kuukausittainen yhteydenpito on hieman yleisempää kuin naisilla. Kuukautta pidemmät yhteydenpitovälit läheisimmän ystävän kanssa ovat harvinaisia niin miehillä kuin naisilla.

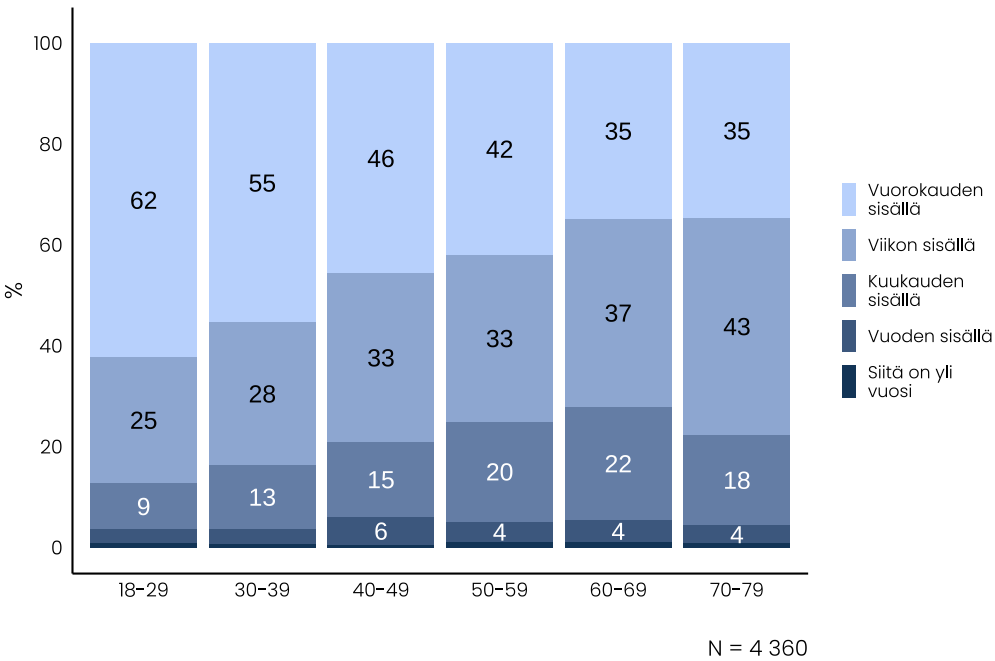
Kuvio 78. Yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, naiset ja miehet. ”Milloin viimeksi olit tekemisissä ystäväsi kanssa?”

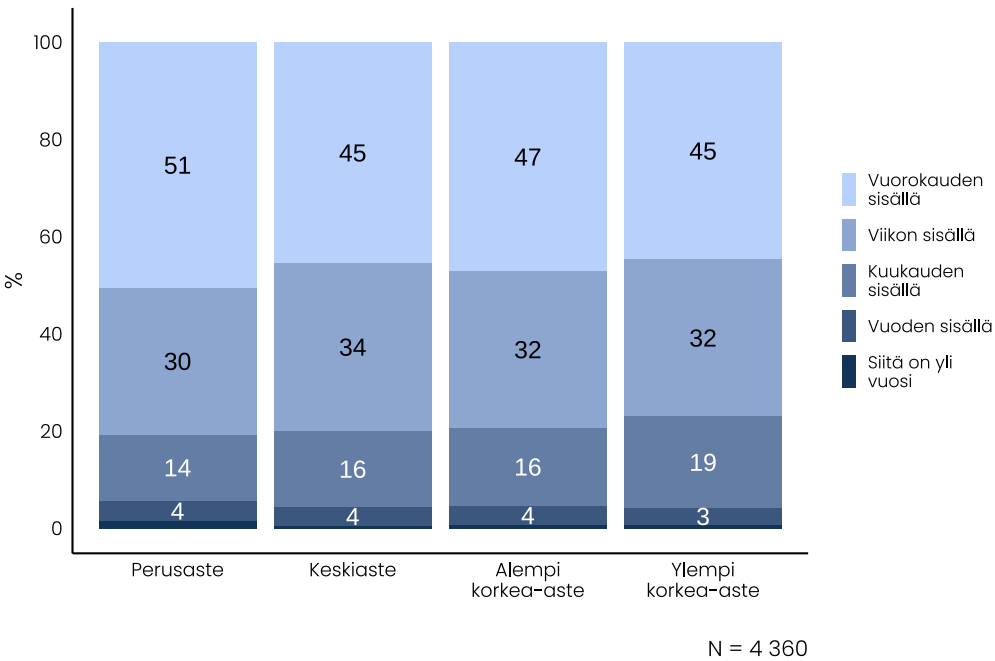
N = 4 328

Nuorimmat vastaajat pitävät yhteyttä läheisimpään ystäväänsä huomattavasti tiheämmin kuin vanhemmat ikäryhmät (Kuvio 79). Alle 30-vuotiaista ylivoimaisesti suurin osa, lähes kaksi kolmesta, on ollut läheisimmän ystävänsä kanssa tekemisissä edellisen vuorokauden aikana ja neljännes lisäksi viikon sisällä. Mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan, sitä harvempaa yhteydenpito on: 40–49-vuotiaista enää 46 prosenttia ja 50–59-vuotiaista 42 prosenttia on ollut ystäväänsä kanssa tekemisissä edellisen vuorokauden aikana. Yli 60-vuotiailla yhteydenpito jakautuu tasaisemmin – noin kolmannes (35 %) on ollut ystävän kanssa tekemisissä vuorokauden sisällä ja hieman useampi viikon sisällä. Läheisimpien ystävien kanssa ollaankin useimmiten yhteydessä vähintään viikoittain riippumatta ikäryhmästä.

Kuvio 79. Yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, ikäryhmittäin.
"Milloin viimeksi olit tekemisissä ystäväsi kanssa?"

Kuvio 80. Yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, koulutusasteittain. Ikävakioitu.
"Milloin viimeksi olit tekemisissä ystäväsi kanssa?"

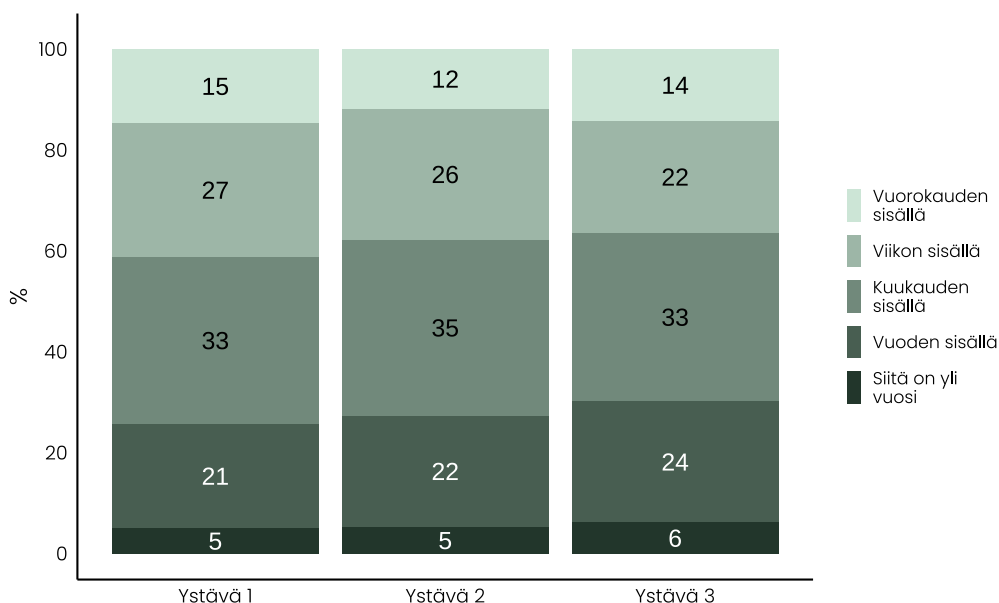

Yhteydenpito läheisimpään ystävään eroaa vain vähän koulutustason mukaan. Perusasteen suorittaneista puolet on ollut yhteydessä läheisimpään ystäväänsä saman vuorokauden aikana, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista noin 45 prosenttia. Kaikissa koulutusluokissa tyypillisimmin läheisimmän ystävän kanssa on oltu tekemisissä vuorokauden sisällä, ja yli neljä viidestä on ollut tämän kanssa tekemisissä vähintään viikon sisällä. (Kuvio 80.)

7.2 Kasvokkain tapaaminen ystävien kanssa

Edellä kävi ilmi, että läheisiin ystäviin ollaan tiiviisti yhteydessä, joka toinen miltei päivittäin. Kasvokkain ystäviä kohdataan sen sijaan selvästi harvemmin. Se läheinen ystävä, joka mainittiin ensin, oli myös se, jota tavattiin useimmin kasvokkain (Kuvio 81). Nimettyjen ystävien välinen ero kasvokkaisten kohtaamisten määrässä on kuitenkin selvästi pienempi kuin muun yhteydenpidon osalta (vrt. Kuvio 77). Ensimmäistä mainittua ystävää on tavannut kasvokkain viikon sisään noin 40 prosenttia suomalaisista, joista 15 prosenttia vuorokauden sisään. Toiseksi ja kolmanneksi mainittujen läheisten ystävien osalta osuudet ovat 38 ja 36 prosenttia sekä 12 ja 14 prosenttia. Tyypillisimmin (33–35 %) läheisimpiä ystäviä on tavattu kuukauden sisään. Noin viisi prosenttia suomalaisista on tavannut läheisimpiä ystäviään kasvokkain viimeksi yli vuosi sitten. (Kuvio 81.)

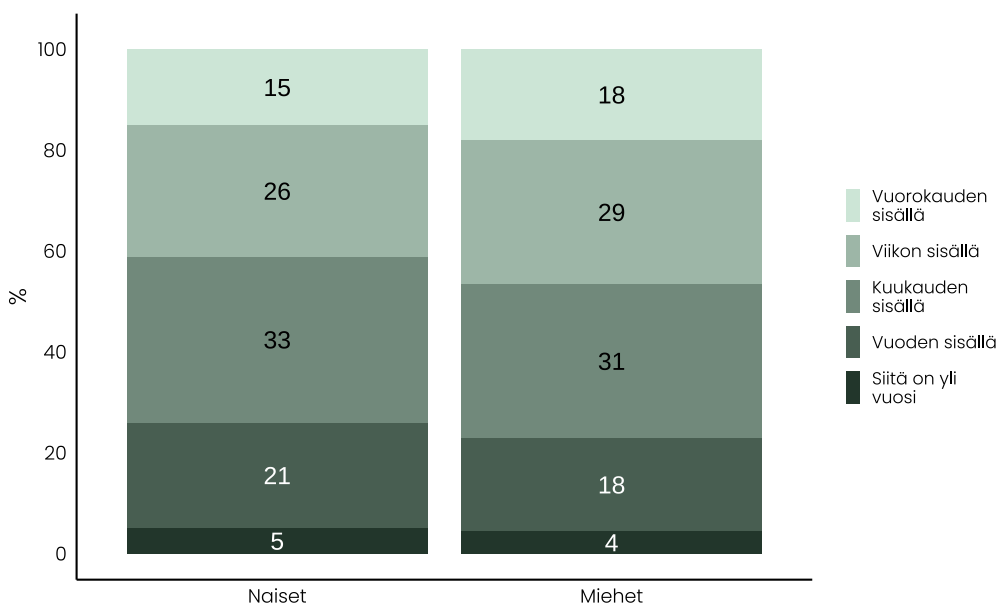
Kuvio 81. Kasvokkainen yhteydenpito läheisimpien ystävien kanssa.
"Milloin viimeksi tapasit ystäväsi kasvokkain?"

N = 4 360

Kasvokkaiset kohtaamiset läheisimmän ystävän kanssa ovat siis harvinaisempia kuin yhteydenpito yleisesti ja jakautuvat tasaisemmin eri aikaväleille. Alle puolet (45 %) on tavannut ystäväänsä kasvokkain viikon sisällä, mutta kolme neljästä kuukauden sisään. Kun yhteydenpito kaikkiaan ystävien kanssa on keskimäärin tiiviimpää naisilla, tapaa-vat miehet hieman useammin kasvokkain läheisintä ystäväänsä (Kuvio 82). Ero yleisen tekemisissä olon ja kasvokkaisten kohtaamisten välillä viittaa siihen, että ystävyys-suh-teita ylläpidetään usein puhelimitse ja digitaalisesti, erityisesti naisten keskuudessa.

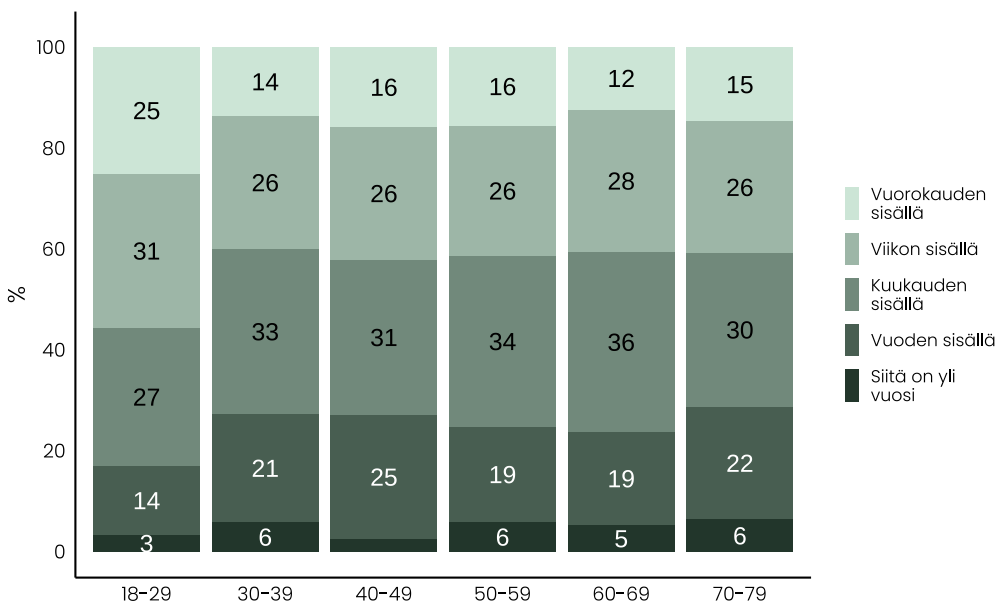
Kuvio 82. Kasvokkainen yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, naiset ja miehet. ”Milloin viimeksi tapasit ystäväsi kasvokkain?”

N = 4 328

Kasvokkainen yhteydenpito läheisimpään ystävään on sitä harvempaa, mitä van-hempaa ikäryhmää tarkastellaan (Kuvio 83). Suurin ero kasvokkaisissa kohtaami-sissa havaitaan kuitenkin jo 20- ja 30-vuotiaiden välillä, kun yhteydenpito kaikkiaan vähenee tasaisemmin ikäryhmä ikäryhmältä (vrt. Kuvio 79). Nuorimmassa ryhmässä (18–29-vuotiaat) noin neljännes on tavannut läheisimmän ystävänsä vuorokauden si-sällä ja yli puolet viikon sisällä, kun 30–39-vuotiaista enää noin 40 prosenttia oli tavan-nut läheisintä ystäväänsä edes viikon sisällä. Nuorinta ikäryhmää lukuun ottamatta yleisin tiheys tavata läheisintä ystävää kasvokkain on kuukausittain.

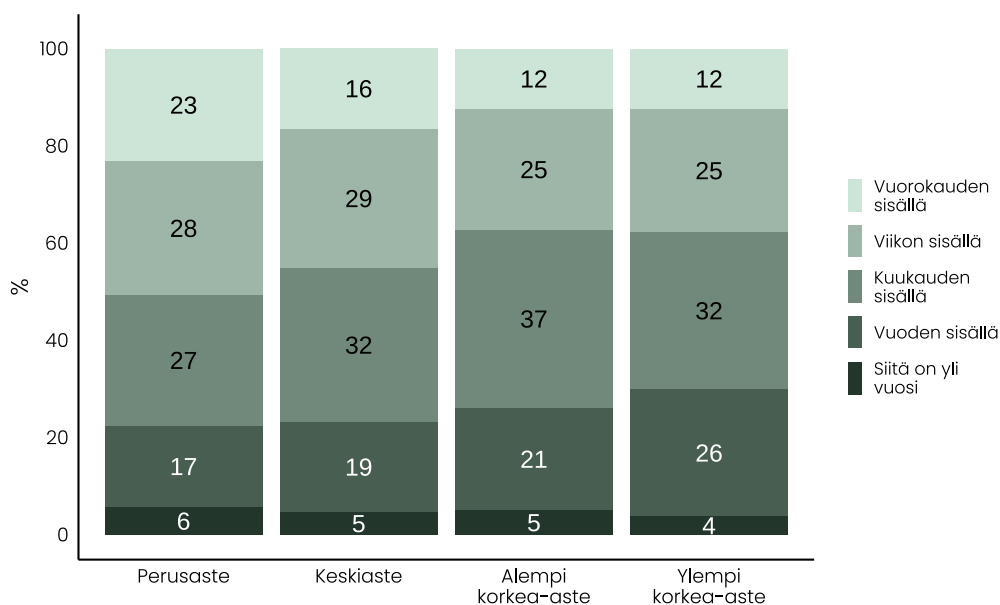
Kuvio 83. Kasvokkainen yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, ikäryhmittäin. ”Milloin viimeksi tapasit ystäväsi kasvokkain?”

N = 4 360

Koulutustaustan huomioiden kasvokkainen yhteydenpito vaihtelee selvästi ja portaittaisesti koulutusryhmästä toiseen (Kuvio 84). Korkeintaan perusasteen suorittaneilla kasvokkaiset kohtaamiset jakautuvat melko tasaisesti eri yhteydenpitotiheyksien välillä, ja vajaa viidennes on tavannut läheisimmän ystävänsä vuorokauden sisään. Muilla koulutusasteilla, ja erityisesti korkea-asteen suorittaneilla, tyypillisimmin läheisintä ystävää on tavattu kuukausittain. Korkea-asteen suorittaneista läheisimmän ystävänsä on tavannut kasvokkain vuorokauden sisään vain 12 prosenttia, ja reilu neljännes kertoo tavanneensa ystävänsä yli kuukausi sitten.

Kuvio 84. Kasvokkainen yhteydenpito läheisimmän ystävän kanssa, koulutusasteen mukaan. Ikävakiointu. ”Milloin viimeksi tapasit ystäväsi kasvokkain?”

N = 4 360

7.3 Läheisyys ystäviin

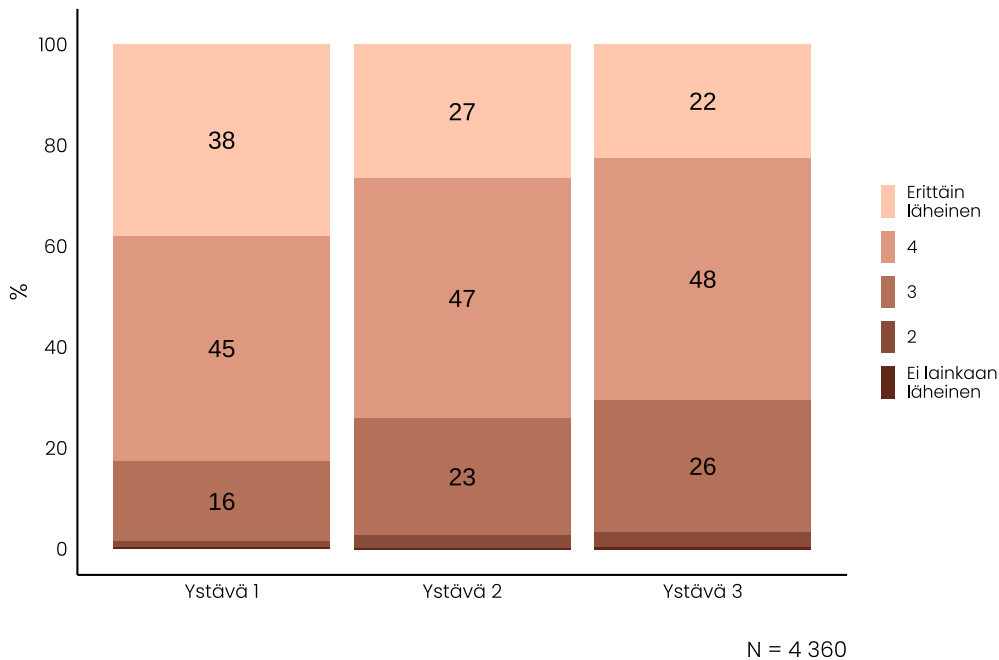
Emotionaalista läheisyyttä läheisiin ystäviin mitattiin kysymyksellä *Kuinka läheisiä sinä ja ystäväsi [nimi 1/2/3] olette?* Kysymykseen vastattiin viisiportaisella asteikolla 1 = *ei lainkaan läheinen* – 5 = *erittäin läheinen*.

Kuten oletettua, kaikki nimetyt läheiset ystävät koettiin keskimäärin hyvin läheiseksi: noin kolme neljästä arvioi läheisyyden arvoilla 4 tai 5 (Kuvio 85). Ensimmäiseksi nimetty ystävä koettiin keskimäärin läheisimmäksi: 83 prosenttia koki läheisyyden ensin nimettyyn ystävään olevan 4 tai 5, kun osuudet toiseksi ja kolmanneksi mainitulle ystävälle olivat 74 prosenttia ja 71 prosenttia.

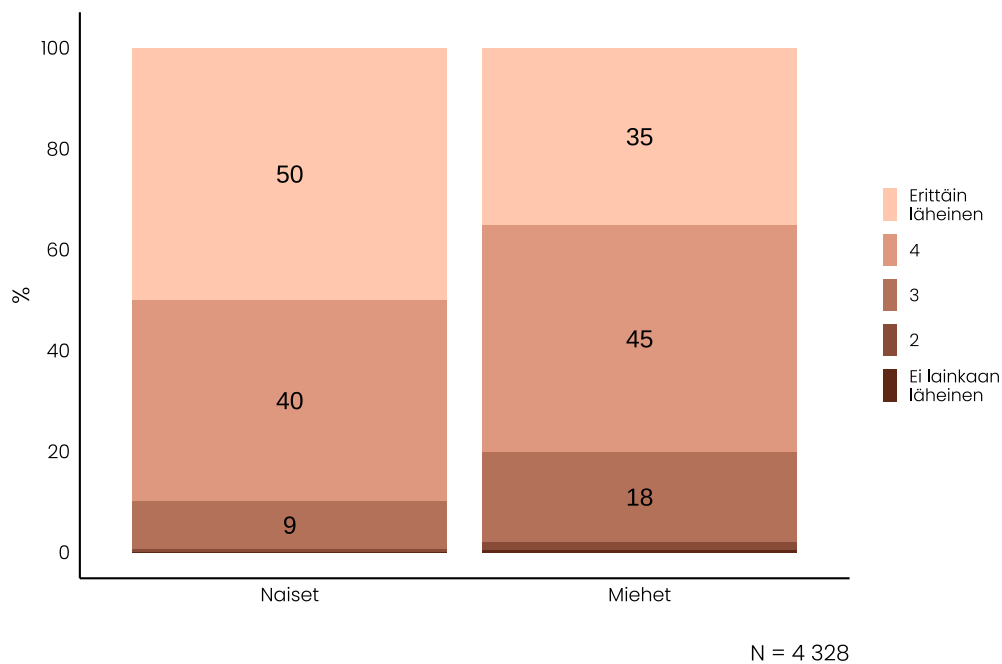
Kuten yhteydenpidon kohdalla, tarkastelemme myös tässä tarkemmin nimenomaan läheisintä ystävää kaikista nimetyistä ystäväistä. Vastaukset jakautuivat tasaisesti kahden korkeimman arvon välille: 43 prosenttia arvioi läheisyyttä arvolla 5 (erittäin läheinen) ja toiset 43 prosenttia arvolla 4. Skaalan keskimmaisella arvolla 3 läheisyyttä läheisimpään ystäväänsä arvio 13 prosenttia vastaajista, ja tämän arvon alle noin prosentti vastaajista. Läheisin ystävä koetaan siis keskimäärin hyvinkin läheiseksi.

Naiset kokevat läheiset ystävänsä selvästi läheisemmiksi kuin mitä miehet kokevat (Kuvio 86). Kun puolet naisista arvioi läheisyyttä ystäväänsä korkeimmalla arvolla, on miehillä osuus reilu kolmannes. Keskiarvot ovat naisilla 4,4 ja miehillä 4,1.

Kuvio 85. Emotionaalinen läheisyys läheisimpiin ystäviin.

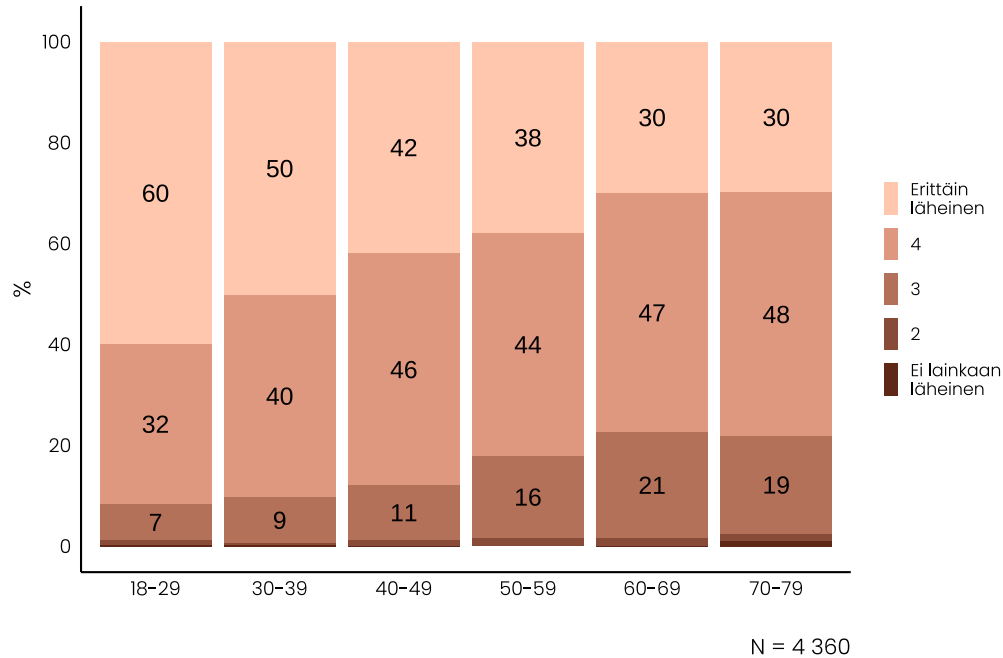
Kuvio 86. Emotionaalinen läheisyys läheisimpään ystävään, naiset ja miehet.

Läheisimmissä ystävyysuhteissa koettu läheisyys arvioidaan sitä heikommaksi, mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan: nuorimmassa ikäryhmässä läheisyys arvioidaan keskimäärin arvolla 4,5, 40–50-vuotiaat arvoilla 4,3 ja 4,2, ja 70–79-vuotiaat arvolla 4. Nuorimmissa ikäryhmissä (18–29-vuotiaat) lähes 60 prosenttia pitää läheisintä ystävänsä erittäin läheisenä (arvo 5), kun taas 70–79-vuotiailla vastaava osuus on noin 30 prosenttia (Kuvio 87). Toisaalta arvolla 4 läheisyyttään arvioivien osuus on vanhemmissa ikäryhmissä suurempi kuin nuoremmissä. Keskimmaisella arvolla kolme läheisyyttä arvioineiden osuus kasvaa keski-ikästä eteenpäin, mutta on suurimmillaankin vain noin 20 prosenttia. Tämän alle läheisyyttä arvioidaan hyvin harvoin edes vanhemmissa ikäryhmissä. Toisin sanoen, vaikka läheisyys on yhteydessä ikään, koetaan läheisin ystävä iästä riippumatta keskimäärin varsin läheisenä.

Läheisytydessä läheisimpään ystävään ei havaita koulutustaustoittain eroja.

Kuvio 87. Emotionaalinen läheisyys läheisimpään ystävään, ikäryhmittäin.

7.4 Lopuksi

Tässä luvussa käsitelimme yhteydenpitoa ja emotionaalista läheisyyttä läheisimpiin ystäviin. Yhteydenpito on tiivistä ja ystävyysuhde koetaan keskimäärin hyvin läheiseksi. Neljä viidestä on ollut yhteydessä läheisimpään ystävänsä viikon sisällä, ja kasvokkainkin ystävänsä tapaa viikoittain vajaa puolet suomalaisista. Läheisimmät ystävät myös koetaan keskimäärin hyvin läheisiksi.

Yhteydenpito ja myös ystävyysuhde koettu läheisyys eroavat jonkin verran sukupuolen mukaan. Naiset pitävät yllä yhteyttä läheisimpään ystävänsä tiiviimmin kuin miehet, ja he kokevat suhteen keskimäärin läheisemmäksi verrattuna miehiin. Toisaalta miehillä edellisestä kasvokkaisesta kohtaamisesta ystävän kanssa on keskimäärin lyhempi aika kuin naisilla. Tulokset heijastavat useiden tutkimusten tuloksia jonkinasteisista eroista miesten ja naisten sosiaalisissa tyyliissä ja tarpeissa (Rose & Rudolph, 2006; Taylor ym., 2000; David-Barrett ym., 2015; Roberts & Dunbar, 2015). Naisille on keskimäärin tärkeää rakentaa luottamuksellisia, kahdenvälisiä suhteita, kun taas miesten ystävyysuhteet rakentuvat enemmän yhteisten aktiviteettien kautta, usein laajemmassa porukassa. Meidänkin tuloksemme viittaavat siihen, että vaikka naiset yleisellä tasolla pitävätkin yhteyttä läheisimpään ystävänsä hyvinkin tiiviisti, keskityy miehillä yhteydenpito juuri yhteisten aktiviteettien, kuten harrastusten, ympärille. Samalla digitaalinen ja puhelimitse tapahtuva yhteydenpito saattaa olla erityisesti naisten ystävyysuhteissa keskeisessä roolissa.

Ällä on selkeä yhteys niin yhteydenpitoon kuin läheisyyteenkin. Kasvokkaisen yhteydenpidon osalta nuorin ikäryhmä eroaa muista: Nuoret viettävät ystäviensä kanssa aikaa tiiviimmin kuin muut ja kokevat ystävänsä läheisemmiksi. Tämä on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa. Tyypillisesti ystävien määrä ja merkitys korostuu juuri nuorilla ja nuorilla aikuisilla. Keski-ikässä ystävien määrä ja yhteydenpito laskevat, minä jälkeen ne voivat vanhemmassa iässä joko jatkaa laskuaan edelleen tai tasaantua. (Wrzus ym., 2013.)

Koulutustausta ei juurikaan vaikuta läheisten ystävien yhteydenpitoon. Tämä kieli siitä, että kunhan läheisiä ystäviä on, heihin ollaan yhteydessä ja heidät koetaan yhtä läheisiksi koulutuksesta riippumatta. Mielenkiintoinen poikkeus näkyy kuitenkin kasvokkaisessa yhteydenpidossa. Mitä korkeampi koulutus, sitä harvemmin läheisiä ystäviä on tavattu kasvokkain. Jatkossa olisi kiinnostavaa tutkia, johtuuko tämä esimerkiksi erilaisista perhetilanteista.

Päätuloksemme ystävyysuhteiden 'tiiviydestä' eivät sinällään yllätä: jo määritelmällisesti läheiset ystävät ovat meille läheisiä. Samoin tiedämme tutkimuksesta ja arkielämästä, että vuorovaikutus ja yhteinen ajanvietto on tärkeää paitsi ystävyysuhteen syntymiselle, myös ystävyysuhteiden pysyvyydelle läpi elämän eri vaiheiden (Roberts & Dunbar, 2015). Tässä tarkastelimme vain läheisimpiä ystävyysuhteitamme, joten tuloksia ei voi yleistää kattamaan etäisempiä ystävyys- ja kaverisuhteitamme. Samoin

meistä monelle on tuttua, että osa läheisistä ystävyssuhteista ei kaipaa jatkuvaa yhteydenpitoa: vuosien tuntemisen jälkeen on mahdollista myös pidemmän ajan kuluttua palata siihen, mihin on viimeksi jääty.

*

Tässä Perhebarometrissa olemme tarkastelleet suomalaisten 18–79-vuotiaiden läheisiä suhteita: suhteita sukuun, ystäviin ja muihin tärkeisiin läheisiin. Opimme, että lapset ovat vanhemmilleen aikuisinakin erittäin läheisiä, eivätkä sisarukset tai lapsenlapset jää läheisyydessä heistä kauas. Yhteydenpito ydinperheen ylisukupolvisen linjan jäsenen välillä on tiivistä, mutta myös muut sukulaiset ovat tärkeitä. Ystävyssuhteita voi solmia pitkin elämää. Miehillä on ystäviä enemmän kuin naisilla, mutta naiset kokevat ystävänsä läheisemmiksi kuin mitä miehet kokevat. Koirat ja kissat ovat monelle kuin perheenjäseniä. Tärkeiden suhteiden kirjo on laaja.

Väestöliiton Väestöpoliittisessa raportissa vuodelta 2020 (Sorsa toim., 2020) yksi tavoitteistamme oli, että jokaisella suomalaisella olisi ainakin yksi läheinen ihmissuhde. Tämän Perhebarometrin perusteella tavoite toteutuu ilahduttavan hyvin: 98 prosentilla suomalaisista on ainakin yksi läheinen ystävä tai läheiseksi koettu, kotitalouden ulkopuolinen sukulainen. Pitäkäämme heihin yhteyttä.

Lähteet

- Anttila, T., Tanskanen, J., Oinas, T. & Kannasoja, S. (2021). Suomalaisten sosiaaliset suhteet muutoksessa. Hanifi, R., Haaramo, J. & Saarenmaa, K. (eds.) *Mitä kuuluu vapaa-aikaan? Tutkimus, tieto ja tulkinnat*, 75–104. Helsinki: Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-683-1>
- Burton-Chellew, M. N., & Dunbar, R. I. M. (2015). Romance and reproduction are socially costly. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 9(4), 229–241. <https://doi.org/10.1037/ebs0000046>
- Chapman, S., Lahdenperä, M., Pettay, J. & Lummaa, V. (2017). Changes in length of grandparenthood in Finland 1790–1959. *Finnish Yearbook of Population Research*, 52, 3–13. <https://doi.org/10.23979/fypr.65346>
- Chopik W. J. (2017). Associations among relational values, support, health, and well-being across the adult lifespan. *Personal Relationships*, 24(2), 408–422. <https://doi.org/10.1111/pere.12187>
- Curry, O., Roberts, S. G. & Dunbar, R. I. (2013). Altruism in social networks: Evidence for a ‘kinship premium’. *British Journal of Psychology*, 104(2), 283–295. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.2012.02119.x>
- Danielsbacka, M., Tanskanen, A. O., Jokela, M. & Rotkirch, A. (2011). Grandparental child care in Europe: Evidence for preferential investment in more certain kin. *Evolutionary Psychology*, 9(1), 3–24. <https://doi.org/10.1177/147470491100900102>
- Danielsbacka, M., Tanskanen, A. O. & Rotkirch, A. (2015) The impact of genetic relatedness and emotional closeness on intergenerational relations. *Journal of Marriage and Family*, 77(4), 889–907. <https://doi.org/10.1111/jomf.12206>
- David-Barrett, T., Rotkirch, A., Carney, J., Behncke Izquierdo, I., Krems, J. A., Townley, D. & Dunbar, R. I. (2015). Women favour dyadic relationships, but men prefer clubs: Cross-cultural evidence from social networking. *PloS one*, 10, e0118329. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0118329>
- De Jong Gierveld, J. & Van Tilburg, T. (2006). A 6-Item Scale for Overall, Emotional, and Social Loneliness: Confirmatory Tests on Survey Data. *Research on Aging*, 28(5), 582–598. <https://doi.org/10.1177/0164027506289723>
- Goddard, I. (2023) What does friendship look like in America? *Pew Research Centre, Short Reads* 10.1.23.
- Hägglund, A.E., Sorsa, T., Danielsbacka, M., Tanskanen, A. & Rotkirch, A. (2021). *Vanhe-
nee kuin hyvä viini. Yli 50-vuotiaiden parisuhteet Suomessa. Perhebarometri 2021.*
Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E56.

- Hämäläinen, H., Danielsbacka, M., Hägglund, A. E., Rotkirch, A. & Tanskanen, A. (2021). *Sukupolvien suhteet. Ikääntyminen ja vuorovaikutuksen muutos suurten ikäluokkien ja aikuisten lasten elämänculussa*. Väestöntutkimuslaitos, D 64. Helsinki: Väestöliitto.
- Hruschka, D. J. (2010). *Friendship: Development, Ecology, and Evolution of a Relationship* (Vol. 5). Los Angeles: University of California Press.
- Jalovaara, M. & Fasang, A. E. (2015). Are there gender differences in family trajectories by education in Finland? *Demographic Research*, 33, 1241–1256. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2015.33.44>
- Jalovaara, M., Neyer, G., Andersson, G., Dahlberg, J., Dommermuth, L., Fallesen, P. & Lappegård, T. (2019). Education, gender, and cohort fertility in the Nordic countries. *European Journal of Population*, 35(3), 563–586. <https://doi.org/10.1007/s10680-018-9492-2>
- Jalovaara, M. & Andersson, L. (2023). A register-based account of period trends in union prevalence, entries, and exits by educational level for men and women in Finland. *Demographic Research*, 48, 373–386. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2023.48.14>
- Jalovaara, M. & Miettinen, A. (2024). Childlessness trends at different ages by educational attainment for men and women in Finland. SocArxiv <https://doi.org/10.31235/osf.io/tmqhz>
- Junttila, N. (2022). *Yksinäisyyden monet kasvot*. Helsinki: Tammi.
- Kauppi, M., Kawachi, I., Batty, G.D., Oksanen, T., Elovainio, M., Pentti, J., Aalto, V., Virtanen, M., Koskenvuo, M., Vahtera, J. & Kivimäki, M. (2018) Characteristics of social networks and mortality risk: evidence from 2 prospective cohort studies. *American Journal of Epidemiology* 187(4), 746–53. <https://doi.org/10.1093/aje/kwx301>
- Leopold, T., Raab, M., Becker, C. C., Buyukkececi, Z. & Çineli, B. (2025). Mapping modern kinship networks: First results from the KINMATRIX survey. *Journal of Marriage and Family*, 87(2), 478–504. <https://doi.org/10.1111/jomf.13049>
- McPherson, M., Smith-Lovin, L. & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 415–444. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>
- Paajanen, P. (2007). *Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, Katsaus E 30.
- Pietiläinen, M. & Nikander, T. (2021) Vähemmän lapsia, enemmän isovanhempia. Tilastokeskus, Artikkelit, 2021. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/vahemman-lapsia-enemman-isovanhempia>
- Rahnu, L. & Jalovaara, M. (2023). Partnership dynamics and entry into parenthood: Comparison of Finnish birth cohorts 1969–2000. *Advances in Life Course Research*, 56, 100548. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2023.100548>

- Reuna, V. (1997). *Selvitys suomalaisten perheeseen liittyvistä käsityksistä. Perhebarometri 1997*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E 3/1997.
- Roberts, S. G. & Dunbar, R. I. (2015). Managing relationship decay. *Human Nature*, 26(4), 426–450. <https://doi.org/10.1007/s12110-015-9242-7>
- Rose, A. J. & Rudolph, K. D. (2006). A review of sex differences in peer relationship processes: potential trade-offs for the emotional and behavioral development of girls and boys. *Psychological bulletin*, 132(1), 98. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.132.1.98>
- Rotkirch A., Tammissalo K., Miettinen A. & Berg V. (2017). *Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Perhebarometri 2017*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E51.
- Rotkirch, A. & Miettinen, A. (2017). Childlessness in Finland. Teoksessa: Kreyenfeld, M. & Konietzka, D. (toim.) *Childlessness in Europe: Contexts, Causes, and Consequences. Demographic Research Monographs*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-44667-7_7
- Rotkirch, A. & Berg, V. (2020) Ystävät. Teoksessa Danielsbacka, M., Hämäläinen, H., & Tanskanen, A. O. (toim.) *Suomalainen auttaminen. Tukiverkostot suurten ikäluokkien ja heidän lastensa elämässä*, ss. 167–181. Helsinki: Gaudeamus.
- Rotkirch, A. & Abuladze, L. (2022). Suomalaisilla on Euroopan laajimmat sosiaaliset verkostot. Tietovuoto-artikkeli 5/2022. Helsinki: Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Saatavilla: <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/suomalaisilla-on-euroopan-laajimmat-sosiaaliset-verkostot>
- Sorsa, T. (toim.). (2020). *Kestävän väestönkehityksen Suomi. Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E54.
- Sorsa, T., Lehtonen, N. & Rotkirch, A. (2023). *Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? Perhebarometri 2022*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E57.
- Sorsa, T., Kuokkanen, S., Lehtonen, N. & Berg, V. (2025). *Tahdotko? Suomalaisten parisuhteet, sinkkuus ja seksielämä. Perhebarometri 2024*. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E59.
- Tanskanen, A. O., Danielsbacka, M. & Rotkirch, A. (2015) More unintended injuries in half sibling than full sibling households in the UK. *Journal of Individual Differences*, 36(3), 177–182. <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000171>
- Tanskanen, A. O. & Danielsbacka, M. (2017). Contact frequencies with nieces and nephews in Finland: Evidence for the preferential investment in more certain kin theory. *Journal of Social and Personal Relationships*, 34(1), 26–43. <https://doi.org/10.1177/026540751561>
- Tanskanen, A. O. & Rotkirch, A. (2019). Sibling similarity and relationship quality in Finland. *Acta Sociologica*, 62(4), 440–456. <https://doi.org/10.1177/0001699318777042>
- Tanskanen, A. O., Danielsbacka, M. & Rotkirch, A. (2021). Kin detection cues and sibling relationship quality in adulthood: The role of childhood co-residence duration and maternal perinatal association. *Evolution and Human Behavior*, 42(6), 481–490. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2021.05.004>

- Tanskanen, A. O., Danielsbacka, M. & Rotkirch, A. (ilmestyy) Kinship and friendship networks among Swedish and Finnish speaking Finns. *Nordic Yearbook of Population Research*. Vol 58 (2025).
- Tarkiainen, L., Martikainen, P., Peltonen, R. & Remes, H. (2017). Sosiaaliryhmien elinajanodote-erojen kasvu on pääosin pysähtynyt. *Suomen lääkärilehti*, 72(9), 588–593.
- Taylor, S. E., Klein, L. C., Lewis, B. P., Gruenewald, T. L., Gurung, R. A. & Updegraff, J. A. (2000). Biobehavioral responses to stress in females: tend-and-befriend, not fight-or-flight. *Psychological review*, 107(3), 411–429. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.107.3.411>
- Tilastokeskus (2024) Syntyneet: Biologiseksi äidiksi ja isäksi tulleiden keski-ikä, 1990–2024. Suomen virallinen tilasto (SVT). [Viitattu: 7.11.2025]. Saantitapa: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__synt/statfin_synt_pxt_14lg.px/
- Tuominen, M. & Haanpää, L. (2022). Young people's well-being and the association with social capital, ie social networks, trust and reciprocity. *Social Indicators Research*, 159(2), 617–645. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02762-z>
- Vila, J. (2021). Social Support and Longevity: Meta-Analysis-Based Evidence and Psychobiological Mechanisms. *Frontiers in Psychology*, 12, 717164. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.717164>
- Wrzus, C., Hänel, M., Wagner, J. & Neyer, F. J. (2013). Social network changes and life events across the life span: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 139(1), 53–80. <https://doi.org/10.1037/a0028601>

Alaviitteet

- 1 Painokertoimien säätäminen tehtiin R-ohjelmointikielen survey-kirjaston calibrate-funktiolla. Parametreinä olivat $\epsilon = 2$ ja $\text{bounds} = c(0.5, 2)$.
- 2 Listasimme kyselyssämme eri sukulaisryhmiä ja pyysimme vastaajia kertomaan, onko heillä kyseisiin ryhmiin kuuluvia sukulaisia elossa (kyllä/ei). Kaikki kysytyt ryhmät on esitetty Kuviossa 2 ja ne kattavat sekä omat että puolison lähisukulaiset. Lisäksi vastaaja saattoi valita vaihtoehdon ”Ei mitään näistä”.
- 3 Läheisten sukulaisten määrästä kysyttiin sen jälkeen, kun oli ensin valinnut, keitä kaikkia listattuja omia ja puolison sukulaisia vastaajalla on elossa: ”Kaiken kaikkiaan, kuinka monta sellaista sukulaista tai puolison sukulaista sinulla on, jotka koet läheisiksi? Älä laske kanssasi asuvia henkilöitä tähän mukaan.” Suurin sallittu läheisten sukulaisen määrä oli tuhat. Analyysivaiheessa rajoitimme ylimmän prosentin arvoista siten, että kaikki sen yli menevät arvot asetettiin samalle tasolle kuin tämän prosentin pienin arvo. Siten suurin mahdollinen läheisten sukulaisten määrä oli 30 (tasaluku on sattumaa).
- 4 Ystäväpiirin kokoa mitattiin kyselyssä kysymällä, ”Kuinka monta ystävää tai kaveria sinulla on suurin piirtein?” Suurin sallittu vastausmäärä oli sata. Jos oli vastannut 1 tai enemmän, kysyttiin läheisten ystävien määrää: ”Entä montako läheistä ystävää sinulla on?” Vastauksen suurin sallittu määrä oli luku, jonka oli vastannut ystäväpiirin kooksi. Analyysivaiheessa rajasimme ystäväpiiriä tarkastellessamme ylimmät viisi prosenttia arvoista ja läheisiä ystäviä tarkastellessamme ylimmän prosentin arvoista, eli kaikki näiden yli menevät arvot asetettiin samalle tasolle kuin tämän prosentin pienin arvo. Siten suurin mahdollinen ystäväpiirin koko oli 40 ja läheisten ystävien määrä 20.
- 5 Pearsonin korrelaatiotestin perusteella ystävien ja läheisten ystävien määrien välillä oli vahva positiivinen korrelaatio ($r = .67, 95\% \text{ n luottamusväli } .66, .69$). Yhteys oli tilastollisesti merkitsevä ($p < .001$), mikä viittaa siihen, että näiden muuttujien välillä on selkeä yhteys väestötasolla.
- 6 Tarkasteltavat muuttujat olivat siis vastaukset kysymyksiin siitä, montako läheistä sukulaista, montako ystävää tai kaveria sekä montako läheistä ystävää vastaajalla on.
- 7 Korrelaatiot muuttujien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä ja kohtalaisen voimakkaita ($r = .31$ ja $r = .25$). Läheiset ystävät ja läheiset sukulaiset: $r(5115) = .31, p < .001, 95\% \text{ n LV } [.29, .34]$, Laajempi ystäväpiiri ja läheiset sukulaiset $r(5115) = .25, p < .001, 95\% \text{ n LV } [.23, .28]$
- 8 Kyselyn loppupuolella esitimme vastaajille kuusi väittämää sisältävän De Jong Gierveldin yksinäisyysmittarin (De Jong Gierveld & Van Tilburg, 2006), joka mittaa sosiaalista ja emotionaalista yksinäisyyden kokemusta. Tässä käsittelemme vain yhtä sosiaalisen yksinäisyyden väittämää: ”Minulla on tarpeeksi monta läheistä ihmistä elämässäni”. [Vastausvaihtoehdot väittämään olivat Kyllä, Jossain määrin ja Ei, minkä lisäksi saattoi valita vaihtoehdon En osaa sanoa / En halua sanoa. Analyysissa jätimme nämä vastaajat pois ja vertasimme kyllä, jossain määrin ja ei-vastauksia kysymyksiin läheisten ystävien ja läheisten kotitalouden ulkopuolisten sukulaisen määristä.
- 9 Kyselyssä kysyimme nuorimman lapsen ikää kaikilta niiltä, joilla oli omia tai puolison lapsia. Tässä huomioimme vain ne vastaajat, joilla oli omia, yli 17-vuotiaita lapsia.
- 10 Yhteydenpidosta kysyttiin kysymyksellä, ”Milloin olet ollut viimeksi tekemisissä x lapsesi kanssa, esimerkiksi kasvokkain, puhelimitse tai digitaalisesti viestein?” Kysymys kysyttiin korkeintaan viiden nuorimman sekä vanhimman täysi-ikäisen lapsen osalta. Vastausvaihtoehdot olivat ”vuorokauden sisällä”, ”viikon sisällä”, ”kahden viikon sisällä”, ”kuukauden sisällä”, ”puolen vuoden sisällä”, ”vuoden sisällä”, ”siitä on yli vuosi” ja ”emme ole tekemisissä”, ja ne luokiteltiin analyyseissä uudelleen Kuviossa 23 näkyviin luokkiin.
- 11 Näin tehtiin, sillä myöhemmissä luvuissa käsiteltävien muiden sukulaisten kohdalla kasvokkain tapaamisesta ei kysytty, jos ei ollut tekemisissä. Kasvokkain tapaamisista kysyttiin nuorimman ja vanhimman täysi-ikäisen lapsen osalta sekä toiseksi – viiden nuorimpien täysi-ikäisten lasten osalta. Kysymys oli, ”Milloin olet viimeksi tavannut kasvokkain (ei digitaalisesti) [x] täysi-ikäisen lapsesi kanssa?”, ja vastausvaihtoehdot olivat ”emme ole tekemisissä”-vaihtoehtoa lukuun ottamatta samat kuin tekemisissä olosa: ”vuorokauden sisällä”, ”viikon sisällä”, ”kahden viikon sisällä”, ”kuukauden sisällä”, ”puolen vuoden sisällä”, ”vuoden sisällä” ja ”siitä on yli vuosi”.

- 12 Läheisyydestä kysyttiin viisiportaisella asteikolla, jonka päädyt oli nimetty: 5 = Erittäin läheinen, 1 = Ei lainkaan läheinen.
- 13 Kyselylomakkeella kysyimme eri sukulais-tyypeistä ensin ryhmiteltynä: "Onko sinulla seuraavia sukulaisia? Raportoi ainoastaan ne sukulaiset, jotka ovat elossa riippumatta siitä, miten paljon olet heihin yhteydessä." Vastausvaihtoehdot olivat:
1. Vanhempi (äiti, isä, äiti-/isäpuoli, isän/äidin uusi puoliso, muu)
 2. Isovanhempi
 3. Täti / setä / eno
 4. Serkku
 5. Sisko (täyssisko, siskopuoli, bonus- tai kasvattisisko)
 6. Veli (täysveli, velipuoli, bonus- tai kasvat-tiveli)
 7. Lapsi (oma tytär/poika, tytär-/poikapuoli, sijais- tai kasvattilapsi)
 8. Sisaruksen lapsi tai sisaruksen puoliso
 9. Oman lapsen lapsi tai oman lapsen puoliso
 10. Puolison vanhempi tai puolison sisarus
 11. Puolison sisaruksen lapsi
 12. Ei mitään näistä
- Myöhemmin kyselyssä kysyttiin tarkemmin, keitä henkilöitä vastaajalla oli elossa jokai-sesta sukulaisryhmästä, joka tässä oli valittu. Mahdollisesti kysymyksen muotoilusta johtu-en osa vastaajista raportoi vähemmän muita vanhempia kuin näitä todellisuudessa on.
- 14 Ks. tekemisissä olon määrittely s. 47, alaviite.
- 15 Myös keskiasteen ja alemman korkea-asteen suorittaneiden naisten lapsettomuus on yleistynyt, mutta vain joitakin prosenttiyksikö-jä. Ylemmän korkea-asteen suorittaneilla naisilla kehitys on sen sijaan toistaiseksi ollut aavistuksen päinvastaista: nykyisistä neli-viisikymppisistä korkea-asteen suorittaneista naisista hieman useammalla on lapsia kuin 70–79-vuotiaista vastaavan koulutuksen suorittaneista naisista. Miehillä lapsettomuus on yleistynyt kaikissa koulutusryhmissä melko tasaisesti. (Tilastokeskus, FOLK-moduulit, omat laskelmat.)
- 16 Yhteydenpidosta kunkin sisarustyyppin kohdalla ylipäätään kysyttiin kysymyksellä "Kuinka monen sisaruksesi kanssa olet ollut tekemisissä viimeisen vuoden aikana, esimerkiksi kasvokkain, puhelimitse tai digitaalisesti viestein? Esim. jos sinulla on kaksi veljeä, joista toisen kanssa olet ollut viimeisten 12 kk aikana tekemisissä, vastaa veljien kohdalla "1"."
- 17 Ohjeistimme vastaajia seuraavasti: "Kysym-me seuraavaksi muutaman kysymyksen siskostasi/veljestäsi. Jos sinulla on useampia siskoja/veljiä, vastaa sen siskosi/veljesi mu-kaan, jonka kanssa olet eniten tekemisissä".
- Tässä otimme analyysiin vain ne, jotka olivat valinneet vastata täyssisaruksensa osalta.
- 18 Tekemisissä olosta, kasvokkain tapaamisesta ja läheisyydestä sisarusten kanssa kysyttiin samoilla kysymyksillä ja vastausvaihtoeh-doilla kuin aiemmin vanhempien ja aikuis-ten lasten kanssa, ks. Luku 3.
- 19 Vaikka käytimme tarkastelussa samoja mittareita kuin aikuisten lasten ja vanhem-pien välisiä suhteita tarkastellessamme, on syytä huomata, ettei tuloksia kahden luvun välillä voi suoraan verrata. Tämä johtuu siitä, että kysyimme yhteydenpidosta ja läheisyydestä sisarusten osalta vain siihen siskoon ja siihen veljeen, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä. Vanhempien ja aikuisten lasten osalta kysyimme yhteydenpidosta ja läheisyydestä kaikkiin eri vanhempiin ja vastaajan lapsimäärästä riippuen enintään kuuteen aikuiseen lapseen. Siten saatoimme raportoida tuloksissa kasvokkaiseista yhtey-denpidosta siihen vanhempaan ja aikuiseen lapseen, jonka kanssa on viimeksi tavattu kasvokkain, ja läheisyydestä siihen, joka koe-taan läheisimmäksi. Sisarusten osalta emme voi tietää, onko sisarus, jonka kanssa ollaan eniten tekemisissä sama, joka on viimeksi nähty, tai varsinkaan, joka koetaan läheisim-mäksi. Esimerkiksi naisten keskimääräinen läheisyys äitiinsä ja siskoonsa näyttävät yhtä suurilta (4,1), mutta on mahdollista, että jos olisimme tarkastelleet läheisyyttä läheisim-pään siskoon, arvo olisi ollut korkeampi. Lisäksi yhteydenpidon useudesta kysyttiin vain, jos oli ollut tekemisissä ainakin jonkun siskonsa ja/tai veljensä kanssa vuoden aika-na. Lapsista ja vanhemmista yhteydenpidon useutta kysyttiin, jos vastaajalla oli kyseinen sukulaistyyppi elossa.
- 20 Valittavina olivat kaikki sukulaiset ja puo-lison sukulaiset sekä muut läheiset lapset ja muut läheiset, joiden kanssa vastaaja oli edellisessä kysymyksessä kertonut olleensa tekemisissä edellisten 12 kuukauden aikana. Valintaa ei rajoitettu kotitalouden ulkopuoli-siin henkilöihin. Kaikilla ei kuitenkaan ollut tällaisia henkilöitä elossa, tai he eivät olleet olleet näiden kanssa tekemisissä 12 viime kuukauden aikana, joten heidät jätettiin tämän luvun analyysissä tarkastelun ulkopuolelle. Samoin jätimme huomiotta vas-taajat, jotka olivat jatkokysymyksessä siitä, milloin he viimeksi olivat olleet tekemisissä valittujen läheisten sukulaisen kanssa, vas-tanneet "Yli vuosi sitten". Emme myöskään analysoineet vastauksia, jotka koskivat muita, avovastauksissa raportoituja tärkeitä läheisiä lapsia tai aikuisia, sillä halusimme tarkastella erityisesti sukulaisia ja puolison sukulaisia. Näiden rajausten myötä aineiston koko pieneni 787 vastaajalla.

- 21 Näennäinen ristiriita johtunee siitä, että jos oli ollut tekemisissä jonkun muun sukulaissensa kanssa viimeisen 12 kuukauden aikana, oli pitänyt valita ainakin yksi ”läheinen” sukulainen ja vastata hänen osaltaan.
- 22 Vastaaajilta kysyttiin lomakkeella ensin ystävistä, sitten sukulaisverkostosta. Kun vastaaja oli kertonut, keitä sukulaisia ja puolison sukulaisia hänellä on elossa, kysyttiin tärkeistä läheisistä. Ensimmäin kysyttiin, ”Onko sinulla muita läheisiä lapsia elämässäsi, joiden kanssa vietät aikaa tai jotka ovat sinulle muutoin tärkeitä?” Jos tähän vastasi kyllä, jatkokysymys oli: ”Keitä nämä muut läheiset lapset ovat?” Muiden läheisten lasten jälkeen kysyttiin: ”Onko elämässäsi tällä hetkellä muita tärkeitä läheisiä, joita ei vielä ole mainittu? Keitä? Mainitse suhteesi tähän ihmiseen tai näihin ihmisiin (esim. ’kummivanhempi’, ’kasvatti-isä’, ’isoisän sisko’), ei hänen nimeään. Jos tällaisia henkilöitä on useampia, merkitse kukin omalle rivilleen.” Sekä läheisiä lapsia että muita saattoi vastata korkeintaan viisi kappaletta.
- 23 Lisäksi 493 avovastausta arvioitiin ei-valideiksi, sillä ne viittasivat joko sukupuuhun kuuluneisiin lapsiin (231 mainintaa) tai olivat muuten kysymykseen sopimattomia (262 mainintaa).
- 24 Näihin avoimiin vastauksiin kirjattiin virheellisesti myös sellaisia henkilöitä, jotka olisivat kuuluneet kyselyssä edellä mainittuun varsinaiseen sukupuuhun (352 mainintaa), ja 325 muutoin vastauksiksi soveltumatonta mainintaa.
- 25 Biologi ja lemmikitutkija Milla Salonen osallistui kyselyn muotoiluun ja vastasi myös tässä luvussa esitetyistä eläimistä koskevista analyyseistä.
- 26 Ainakin muutaman vastaajan kohdalla ystävä oli lemmikki, jonka kanssa suhde koetaan ystävyysyden kaltaisena.
- 27 Rajaus on osittain keinotekoinen, sillä nämäkin ystävyys-suhteet voivat sisältää esimerkiksi romanttisia tai seksuaalisia piirteitä. Tässä käsittelemme vain niitä nimettyjä ystävyys-suhteita, joissa ei ollut kyse sukulaisuudesta tai (nykyisestä) parisuhteesta. Emme rajaa pois esimerkiksi aiempia parisuhde- tai nykyisiä seksikumppaneita, sillä tällaista tietoa ei kerätty lomakkeella.
- 28 Ikäeron jakauma on vino ja sen häntä yltää pitkälle. Mitä nuoremmasta ikäryhmästä kyse, sitä voimakkaammin arvot asettuvat 0–2 vuoden tuntumaan. Tarkastelemme ikäeroja siksi keskiarvojen sijaan mediaanein.
- 29 Koulu sisältää luokat ”Koulussa, lukiossa tai ammattikoulussa”, ”Päiväkodissa (ollessamme lapsia)”; Ystävien/tuttavien kautta sisältää luokat ”Sukulaisten kautta”, ”Lasteni kautta”; Järjestö tai uskonnollinen yhteisö sisältää luokat ”Järjestötoiminnan kautta” ja ”Uskonnollisen yhteisön kautta”; Muu sisältää avovastauksen ”Muulla tavoin” lisäksi ”Baarissa, ravintolassa tai yökerhossa”, ”Matkan tai loman aikana”, ”Lemmikin kautta”.
- 30 Kysyimme kaikista nimetyistä ystävistä läheisyyttä kysymyksellä: ”Kuinka läheisiä sinä ja ystäväsi [nimi] olette?” Valitsimme tarkasteluun sen ystävän, joka tämän kysymyksen perusteella oli vastaajalle emotionaalisesti läheisin. Jos useampi ystävä koettiin yhtä läheiseksi, valittiin heistä se, jonka kanssa oli oltu viimeksi tekemisissä. Jos näitä läheisimpiä ystäviä oli tavattu yhtä usein, toimi viimesijaisena valintakriteerinä nimeämisjärjestys: ensimmäisenä nimetty ystävä valittiin.

Keistä lähipiirimme koostuu? Kenellä on enemmän ja kenellä vähemmän ystäviä tai sukulaisia?

Perhebarometri 2025 Sukua, ystäviä, yhteydenpitoa kuvaa suomalaisten monenkirjavaa sosiaalista verkostoa 18–79-vuotiaita edustavan kyselyaineiston pohjalta. Se selvittää, keihin sukulaisiin olemme yhteydessä ja kuinka laaja on ystäväpiirimme. Ketkä koetaan läheisiksi?

Raportti tarkastelee vastaajien omaa sukupuuta iso- vanhemmista ja lapsenlapsenlapsista serkkuihin, mutta myös äiti- ja isäpuolia, näiden myötä perheeseen tulleita sisarusia, puolison lähisukua ja muita tärkeiksi koettuja läheisiä. Kuinka tiivistä yhteydenpitoa ja kuinka syvää läheisyyttä lapsuudenperheen jäsenten välillä on, kun lapset ovat jo kasvaneet aikuisiksi? Keiden muiden sukulaisten kanssa ollaan tekemisissä? Ja miten sukupuoli, ikä tai koulutustaso vaikuttavat sukulaisten väliseen yhteydenpitoon?

Lisäksi tutkimme suomalaisten ystävyys-suhteita. Keitä kuuluu ystävien joukkoon, kuinka tiiviisti pidämme yhteyttä ystäviimme, entä kuinka läheisiksi heidät koemme? Missä lähimmät ystävät on tavattu ja kuinka pitkään heidän kanssaan on oltu ystäviä?

Sukua, ystäviä, yhteydenpitoa on tarkoitettu kaikille aiheesta kiinnostuneille: niin tutkijoille ja päättäjille kuin kelle tahansa meistä suku- ja ystäväverkoston osasista.